

生

CANIS MERGA

Zeke László¹

CANIS MERGA

¹ „Mindketten felgyűrtük **zekénket** a bal karunkon. Incsu Csunna kése hegyével egy kis sebet ejtett Winnetou karján, és a kiszivárgó vérből néhány cseppet fogott fel egy vízzel telt csészében. A másik csészébe hasonló módon az én véremet cseppentette.”
Winnetou: Old Shatterhand, 193. oldal. (**Kiemelés** tőlem: Z. L.)

Zeke László

CANIS MERGA,

avagy: mesél az index

„Non vitae sed scolae discimus”

ÚJ MANDÁTUM KÖNYVKIADÓ, 2003

A könyv megjelenését a és a Bank
..... Alapítvány nem támogatta.

© Zeke László
Az illusztrációk a szerző munkái

ÚJ MANDÁTUM KÖNYVKIADÓ
Felelős kiadó Németh István
Szerkesztette Nagy Zsolt
Könyvterv Gergely István

Készült a ??? nyomdában
Felelős vezető ????

ISBN ????

TARTALOM

Bevezetés

Első rész A tervszövések optimista időszaka

Második rész Nehéz napok

Harmadik rész Az önkívület és a fásultság hullámvasútján

Negyedik rész Amikor minden rendjén megy (hipotézis)

Ötödik rész Miben mindenki bízik: a mázli

Hatodik rész Kegyetlen Realitások

Hetedik rész Amikor az ember férfivá (asszonnyá) válik

Nyolcadik rész A vizsga és a szex

Kilencedik rész Nagy megalázások

Tizedik rész Hallgattassék meg a másik fél is!

Tizenegyedik rész The show must go on!

Appendix (Idézetjegyzék azokból a magvas gondolatokból, melyek nem kaptak helyet a dolgozatban, de amelyek mindenképpen tárgyhoz illőek, így nem maradhatnak felemletés nélkül.)

Szakirodalom jegyzék

Név- tárgy- és fogalommutató

(1) „Utáltam és bántam minden napot, amelyet az iskolában kellett töltenem. Azt akartam, hogy tanítisanak meg írni-olvasni, és aztán hagyjanak békén.”

Woody Allen

(2) 1959 őszén meghívták a hamburgi Kunsthochschuléba Friedensreich Hundertwassert, hogy tartson előadást. Egyetlen előadást tartott megdöbben hallgatóinak: „Holbiztos, hogy sokaknak önök közül nincs valódi művészi tehetsége, ezért nem szabadna itt lenniük. Ugyanilyen biztos, hogy néhányan önök közül művésznek születtek, ezért semmi szükségük képzésre. Mindkét esetben jól teszik, ha hazamennek, és az életükkel törődnek, ahogyan én. Az én tanácsom és okításom ezzel ki is merül.”...Huszonöt év múlva mesterkurzust vezetett a bécsi képzőművészeti akadémián. „Szellemi jelenlétem előfeltétele a fizikai távollét.” Nem akarván befolyásolni a hallgatókat eltávozott, maga helyett fákat és növényeket hagyott a teremben. „Nem mondok nekik semmit. Csak odarakom a növényeket, aztán otthagynom köztük a diákokat.”

(Harry Rand: Hundertwasser, Benedikt Taschen/Kulturtrade Kiadó 1994. Fordító: Szilágyi Tibor. 74–75. old.)

Bevezetés

(3) Csendes alázattal ragadtam tollat, kedves olvasó, igaz történetekkel kívánván méltó emléket állítani igaztalanul reánk mért szenvedéseinknek, s illően tisztelegni ifjú embertársaink törhetetlen buzgalma előtt, mellyel – reményeim szerint – hozzánk hasonlóan egyszer örökre megszabadulhatnak mindenféle vizsgázás kínjától-keservétől; leszűrve a tanulást végre nyugodtan elnyúlhatnak majd hintaszékeikben, csendesen elmélázva a régmúlt idők dicsőségén és nyomorúságán (merthogy én most épp ezt teszem). (A sokat megélt harcosok méltán kiérdemelt nyugalma ácsingózók minden bizonnal haszonnal forgathatják majd e művet.)

(4) Nosztalgiával gondolok arra a mintegy félszáz vizsgára, immáron nyugodt derűvel kutakodva az emlékek között: a cimborákkal, illetve jómagammal megesett csúfságokra, a dicsőséges furfangokra. Minderre már csaknem ráborult a feledés csalókán áttetsző fátyla. Nem kívánván azonban, hogy a bennem felhalmozódott megannyi tapasztalat – mely minden bizonnal nincs minden tanulás híján az értő olvasó számára – az enyészeté legyen, tollat ragadtam. Ezek a tapasztalatok – úgy érzem – kiérleltebbek, semminthogy elgőrhathatnám azokat. A Parnasszus magaslatai felé való önző törekedésem ilyképp más hasznára is válhat, kiváltképp a vizsgaidőszakokban, vagy bármely más olyan helyzetben, ahol különféle emberek oktondi kérdezősködéssel próbára kívánják tenni tudásunkat, s ezzel egyidejűleg türelmünket és béketűrésünket is. Írásmat egyszersmind az egyetemes igazságosság oltárán is be kívánom mutatni nemes áldozatként, annak okán, hogy orvosoljuk ama őszigaztalanságot, mely szerint a vizsgáztatók kegyetlenkedései, gyermekded praktikái rendre megtorlatlanok maradnak.

(5) Mint minden tisztességes becsületes magyar férfiember, úgy én is a Winnetou kötetein nevelkedtem, így természetyszerűleg legelébb a nemes bosszú direktebb eszközei ötlöttek eszembe: úgymint alattomban lekevert pofon az utcasarkon, postai küldeményben a kellő helyre továbbított ürülék, esetleg kínzócölöp stb.

Ezek azonban – rá kellett jöjjenek – csak félmegoldások maradhattak. Az igazi elégtételnek nagystílusú elcsattanó pofonként visszaadhatatlannak kell lennie, olyasfélének, mint amilyen egy ellentmondást nem tűrően bevészt szekunda. Tovább morfondírozva jutottam el gondolatban eddig a kötetig. „*Nagy Manitou haragszik rájuk, és a kezünkbe adja őket. Vétettek a préri törvénye ellen, és a préri törvényei szerint fognak bűnhődni!*”²

(6) Ily módon kvittek lehetünk, mi és illő körültekintés nélkül való vizsgáztatóink. Hogy a történetek, tanulságok helyét még pontosabban kijelölhessük a Világmindenség kesze-kusza zűrzavarában Karl May halhatatlan művéből³ vett idézetekkel adok támpontot a megértés pontosabbá tételéhez a kedves olvasónak. Ernest Hemingway „Halál délután”⁴ című írásából pedig azért hivatkozom majd folyton-folyvást „A bikavívásban használatos néhány szó, kifejezés és meghatározás magyarázatára”, mert az arénákban folyó öldöklés és a tanzéki szobákban művelt dolgok között oly kézenfekvő a hasonlóság, hogy a szerző ki nem hagyhatta ennek felémlegetését; még akkor sem, ha a matador, illetve a bika szerepe az egyetemek falai közt nem mindig olyan egyértelmű, mint az arénában.

(7) Ugyanakkor a nagyhírű mesterektől szerzett és a máig napig gyakorlati haszonnal bíró tudomány miatt érzett hálámat is szeretném gondolatok márványlapjába vésni, s kellő tisztelettel tréfálgodni mestereink, s a magunk csínjain. Erre nemcsak a doktorrá avatásunkkor elmondott eskü kötelez, hanem őszinte meggyőződés is. Hogy az elfoglaltság igaztalan vádja még véletlenül se szállhasson fejemre, egyben a tárgyilagosság megőrzése végett nem voltam rest kikérni szakértő tanárok véleményét is. Igaz ugyan, hogy amennyiben tényyszerűek kívánunk maradni kétségtelenül el kell ismerjünk: legtöbbet az óvodában tanultunk, annak pusztán töredékét az egyetemen (így volt ezzel nemcsak a szerző, hanem maga Albert Einstein is, sőt a kedves olvasók is!), de azért jó szándékú, egyetemen tanító tanárainkat is tiszteletteljes elismerés illeti, még ha a fentebbi természettudományos igazságot nem is mindig látszanak elfogadni.

² Winnetou: Winnetou, 81. oldal.

³ A Winnetou esetében 1974-ben a Móra Ferenc Könyvkiadó gondozásában, Szinnai Tivadar fordításában (és átdolgozásában) megjelent, négy kötetes kiadásra támaszkodtam.

⁴ Európa Könyvkiadó, 1976., fordító: Papp Zoltán.

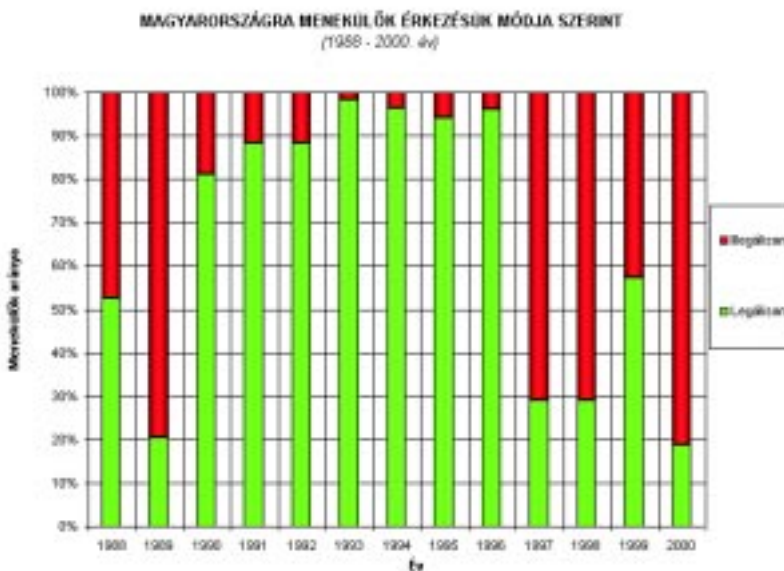
(8) Miként a jurisprudentia tudományában való jeleskedés okán lett doktor – megélvén egyet, s mást – nyugodt lelkiismerettel törölgetem a port sárgult lapú leckekönyvemről, melynek első oldaláról tíz év előtti enmagam néz vissza rám olyasféle bizakodó mosollyal, mint amilyen talán most az ön arcát is ékíti, kedves olvasó, ha még mindaz előtt áll, minek krónikása e mű; vagy ugyanezen mosoly sztoikusabb változata, ha már túl van mindezen.

(9) Nosztalgikus elmélkedésem során rávilágítok arra, hogy a vizsgázás – fenntartva, hogy annak igazándiból sem értelme, sem gyakorlati haszna nincs – heroikus küzdelem, tiszteletet ébresztő hadakozás, melynek magva a tanár-diák kapcsolat személytelenné válása, az érdekellentét egy hatalommal bíró és egy pór között, kik egyébiránt egymás személye iránt gyakorta teljes közömbösséggel viseltetnek. (Hol van ekkor már az érettségi vizsga, az utolsó fórum, ahol a tanár tán még jobban kívánja a jobb jegyet, mint a diák!)

(10) E fenti megállapítással be is fejeztem a tudományos igényű általánosítgatásokat. Nem lesz szó a diszciplína alanyáról, tárgyáról, történetéről, meg más efféle haszontalanságokról (összefoglaló néven „intellektuális dzsuváról”). Tartózkodván a tudománynak még a szelétől is, nem kívánok mást tenni, csupán szerbe-számba venni és hevenyészetten rendszerbe foglalni mindama ismereteket, melyek a témához illően kikíváncsoznak belőlem; mindezt gyakran anekdoták és aforizmák kíséretében. A hevenyészettség persze nem „dikicselésként” értendő, szándékom szerint gondolataim sokkal inkább úgy kell, hogy kövessék egymást, mint a dzsesszmuzsikusok szabad improvizációi a kompozíció harmónia-keretét.

(11) Annak pediglen, hogy jelen dolgozatom szerkesztési elvei között komoly szerepet kapott az „összehordottság”, a „hányavetiség” az az oka, hogy az egyetemi jegyzetek döntő hányadának ez szinte kötelező jellegzetessége, ami alól nem húzhattam ki magam, ha már jegyzetírásra adtam fejemet! (A különböző stiláris, helyesírási és szerkesztési hibák éppen ezért szándékosak.)

- (12) „– Hát akkor megírja más.
 – Kicsoda? Szeretném látni!
 – Hát csak pislantson rám.
 – Hogyan? Ön? És miért tenné azt?
 – Több okból. Először is, hogy emlékeimet megörökítsem. Másodszor, hogy olvasóim tanuljanak belőle.”⁵

⁵ Winnetou: Old Shatterhand, 77. oldal

Első rész

A TERVSZÖVÉSEK OPTIMISTA IDŐSZAKA

(13) „Tervszövések optimista időszaka” alatt értendő: Ténykedések és manipulációk a tanulás megkezdésének elvileg még nem kényszerű, rövid, pár napos szakaszában, mely szükségképpen tolódik hosszabbra, mintsem az még biztonsággal szavatolhatná a kényelmes és biztonságos felkészülésre az időt.

(14) Miután írásom tárgya nem az egyetemista lét egésze „mint olyan”, hanem annak csak és kizárólag a **vizsgák letétele körül bonyolódó igen fontos és igen kellemetlen része**, így a „tervszövések optimista időszaka” alatt sem az a boldog, rövid korszak értendő, amit leginkább a „mindennap berúgunk, mindenkit megdugunk kollégiumi eufória” jellemez. Bár kétségtelen, hogy a gátlástalan élvhajhászat megvalósítására (leginkább előfelvételis katonák körleteiben) szőtt nagyszabású tervek többnyire ugyanarra a sorsra jutnak, mint azok, melyek e rövid kis fejezet tárgyát jelentik. Aminthogy képtelenség minden áldott nap berúgni, egyben minden utunkba kerülő embertársunkat azonmód magunkévá tenni, ugyanúgy nem több jámbor óhajnál a vizsgaidőszak biztonságos távolában dédelgetett terveinket valóra váltani.

(15) Azt gondoljuk a szorgalmi időszak gondtalan napjaiban, hogy mi sem könnyebb annál, mint „**agyba tenni**” az anyagot egy pár nap alatt. Fel sem merül bennünk, hogy mutatkozhat bármi különbség egy nagy karéj, jégbe hűtött, mézédes dinnye „agyba tétele” és megemésztése, illetve egyik másik anyag „agyba tétele” és megemésztése között. Ahogy ránézünk a gyakorta **csalóka méretű jegyzetekre** eszünkbe sem jut kételkedni abban, hogy ezt „megesszük reggelire”, meg hogy egyébként is „izomból lefejelem”, ami nem több két-százötven oldalnál. Fel sem merül bennünk (bármennyit is csalódtunk korábban), hogy

- némely szerző a tananyag megszerkesztése során iparkodott nélkülözni minden **szerkesztő elvet**, csakúgy, mint:

- **értelmet**, illetve:
- **összefüggést**,
- és sajnos szinte kivétel nélkül minden szerző a cseppnyi **szórakoztató jelleget** is írásából.

(16) Ekkor még **távol áll tőlünk minden kétség, rossz előérzet, blazírt (fásult, unott, egykedvű) nemtörődömség**. Az, hogy a **hányingerig fokozódó unalom** és a minduntalan ismétlésekben megtestesülő **szado-mazo görcsös önkínzás** (=egy unalmas és szemlátomást teljesen haszontalan tananyag elsajátítására tett reménytelen erőfeszítések hosszú sora) szinte teljesen kilúgozza agyunkat hamarost, még csak fel sem merül bennünk. Amint a ránk váró borzalmak első árnya rávetül rezzenéstelenül nyugodt létezésünkre, amint egy-egy balsejtelem megmételyezi szépséges világunk önfelédlt kontemplációját (elálméklodást a létezés csodáin), máris átléptünk „a tervszövések optimista időszakából” a „nehéz napok” időszakába.

(17) Az egyik **legszembeötlőbb attribútuma** a vizsgaidőszaknak a különös kegyetlenséggel kiválasztott naptári időszakok (nyárelő, illetve karácsony, szilveszter környéke) „**Fiesta: ünnepi időszak vagy mulatság ideje; fiesta de los toros: a bikaviadal. Fiesta nacional: bikaviadal; megvető hangsúllyal használják olyan írók, akik ellene vannak a corridónak, szimbólumként vonatkoztatva Spanyolországra, mint elmaradott európai államra.**”⁶ A tervszövések optimista időszakára – ennek megfelelően – leginkább az a jellegzetes „rossz szájíz” a jellemző, ami még távol áll a későbbi rosszulletektől, borzalmaktól, de azért ott motoszkál bennünk. Csak lassan tudatosul bennünk saját sanyarú sorsunk, nevezetesen, hogy ezúttal nem mi leszünk azok, kik május 1-jétől rendszeresen a **szabadtéri uszi partján** lopjuk majd a napot, sem pedig azok, kik **barnára sült tini lányokkal** moziba megyünk minden másnap (beach baby-effektus), sőt még azok sem, kik a szeretve tisztelt **Rejtő Jenő halhatatlan műveit lapozgatjuk** majd szerfeletti buzgalommal egy kabócától hangos nyári tölgyes padján hűsölve.

(18) Ilyenkor kezdenek **elő-előbukkanni** (mint valami lelkiismeret-furdalás) a sötét, **emésztő gondolatok**. A sötét fellegeket azonban a korosztályunkra olyannyira jellemző **hurra-optimizmussal** könnyű szerrel eloszlatjuk... még. **Áltreális terveket** szövünk, s a dolgok legeslegkönnyebb végét fogva meg különféle **táblázatok** készítésére beosztva ebben az egyes tárgyak megtanulására, illetve ismétlésére szánt időmennyiséget.

⁶ Halál délután: 398. oldal.

Mi sem könnyebb ennél, és ráadásul azt hisszük haladunk is valamit. Ha konkrét táblázatok készítésére sem szánunk időt, akkor avval nyugtatjuk magunkat, hogy előbb „kidolgozzuk a tanulás beosztásának elveit”. Látványos, hangzatos és könnyűszerrel megvalósítható **teóriák** látnak ilyenkor napvilágot, melyeket készséggel teszünk magunkévá; elhiszük önnön „választási ígéreteinket”; önmagunk terapeutájaként hitetünk el magunkkal mindenféle baromságot lelki nyugalomunk érdekében.

(19) A nagy-nagy lelki nyugalomnak aztán az lesz a vége, hogy a legcsekélyebb **előrehaladás nélkül haladunk előre**. „*Mutassa csak a pulzusát – mondta Sam. Csuklómát odanyújtottam és megszámlolta érverésemet. – Hát ez csodálatos! – kiáltott fel. – Hetven! Teljesen szabályos. Hát csöppet sem izgatott, Sir?*”⁷

(20) Ide kívánczok egy csak látszólag ostoba szállóige, mely a hosszú évek tapasztalatának keményen lerakódott guanója alól mély értelemmel telt meg: nincs olyan tárgy, melyet három nap alatt ne lehetne elsajátítani.

(21) Az iménti sejtelmes megjegyzést tüstént példával is alátámasztandó okulásképpen megemlítem azon bátor vizsgázókat, kik eleve **csak a tananyag felét** tanulják meg, például vagy csak az első, vagy csak a második kötetet. „*Testvérem bátor, mint a vadmacska, de néma, mint a szikla – jegyezte meg Winnetou. Nem feleltem semmit.*”⁸ Ez persze csak akkor ajánlatos, ha az anyag eleje és vége között nincs szerves összefüggés (ami igen gyakran megesik), illetve ha lehet számítani a vizsgáztató korrektségére, aki nem kérdez a húzott tételen kívül semmit. Esetleges bukás esetén – amire az esély nem kevesebb és több mint 50% – is csupán az eléggé jól elsajátított tananyag felét kell áttanulmányozni. Szaknyelven ezt „**bazírozásnak**” nevezhetnénk. A szerencsétlenség eseteire igaz előnyök azonban messze eltörpülnek a sikeres vizsga esetén kecsegtető előnyök mellett: rendkívüli az **időnyereség** és a **megspórolt neuronok száma**.

(22) Az előbbihez hasonló – bár lényegét tekintve egészen más – eset, mikor az illető **tévedésből bazírozik** és a vizsga előtti pillanatokban szerez csak tudomást a tananyag második kötetének létezéséről. Az ilyesmi nagyon kellemetlen ugyan, de az oktan szorongás megspórolható vele (amiatt, hogy egy másik kötet tananyagot nem ismerve vizsgázunk) és annál eufórikusabb az öröm, ha a vizsga mindennek ellenére sikerül. Ehhez képest érdemes sajnálni, vagy irigyelni azt, aki

⁷ Winnetou: Old Shatterhand, 131. oldal.

⁸ Winnetou: Old Firehand, 52. oldal.

rémülten kérdezgeti társaitól a vizsga előtti percekben, hogy: „Milyen második kötet?”. Ilyenkor a vizsga eredménye dönti majd el, hogy mi a jobb: félni, vagy pediglen megijedni.

(23) A tervszövések optimista időszakában szótt tervek szinte teljesen egyező sajátossága, hogy a hallgató a terv készítésének napján **soha nem kezd el tanulni**. „A mai napot tervezésre szánom” – elven. Jellegzetes még az **ismétlésre eleve hagyott több nap**. (Az igazán önkontrollt vesztett, vagy magunkkal szemben különösen hiszékeny emberek képesek arra is, hogy egyenesen három napot hagyjanak ismétlésre.) Akik azonban őszintén lelkük mélyére néznek nagyon jól tudják, hogy az efféle praktikák legfőképpen azt a célt szolgálják, hogy a nehéz napokban legyen miből átütemezni.

(24) A tervezgetés optimista időszakát – egy-két igazán rendhagyó esetet leszámítva – óhatatlanul fel kell váltsa a nehéz napok időszaka: a hosszadalmas tusa a végső megmérettetés nagy napja és kellemetlen percei előtt.

Második rész

NEHÉZ NAPOK

(25) „Nehéz napok” alatt értendő: A tanulás, a kín-szenvedések kezdete, harc Sziszifusz sziklatömbjével; megkezdődnek az eredetileg szőtt tervek szerinti tanulási ütemtervek átcsoportosításai; folyik a cse-tepaté a vizsgára bocsáttatást jelentő index-aláírá-sokért; a tanulás alóli mentesítést célzó kifogások egyre erőtlenebbek; terjednek a rémhírek, a hangulat fokozódik.

(26) Már önmagában az előző és a jelen fejezet terje-delme is beszédesen árulkodik arról a kegyetlen igaz-ságtalanságról, amit a természetünkbe ivódott **relatív időérzékelés** hord magában. Mennyivel hosszabbak a nehéz napok, mint az optimista időszak! Ezt nem tudja a bányász, a szénégető, a kőfejtő: ezt csak és kizáró-lag a vizsgázó hallgatók tudják (kinjukban kívánczozva akár ganét lapátolni is, csak hogy a könyv mellől fel-állhassanak).

(27) Nem ritkán születnek **fantazmagóriák** arról, hogy mit meg nem tennénk a vizsga kiváltásáért. Jellege-tesen **visszatérő ábránd** pl.: „hogymilyen jó lenne, ha kihirdetnék a tanszéken, hogy aki vállalja az **alá-merülést a pöcegödörben**, az mentesül a vizsgázás alól”. Egyesek aprólékos részletességgel kidolgozzák maguk-ban annak metódusait, hogy a vállalkozó kedvű hallga-tók között milyen szinten differenciálhatna a tanári kar. Egy sima alámerülés – a vállalkozók nagy számára is tekintettel – legfeljebb egy közepes megajánlottal ér fel kollokvium esetén; aki azonban ötösre ácsingó-zik, annak bizony a felszín alatt kell úsznia faltól-falig, levegővétel nélkül; szigorlat ötösért pedig vissza is kell fordulnia. A szomorú az, hogy ilyen esetben bizony hosszan kígyózó sorok állnának a pöce-gödrök előtt.

(28) Remélhetően hamar megszabadulhatunk a **kötelező sorkatonai szolgálat** terhétől, mondom ezt én, aki alaposan kivettem részemet a Varsói Szerződés kötelékében, készülve azóta NATO szövetségessünké lett osztrák és olasz hegyi vadászok elleni ádáz küzdelemre. Hogy miért reménykedek, annak külön könyvespolcot lehetne szentelni, azonban a jelen dolgozat szempontjából egy apró momentum szivárogoz át az egyetemek világába. A katonaság berkein belül **tökéletesre fejlesztett hülyeség** (a gondolkodás nélküli cselekvés „művészete”) pregnánsan képviselteti magát a honvédelmi oktatás című stúdium örve alatt. (Csak egy apró, közbevetett gondolat: „Itt ki kell térnem a hordaélet leggonoszabb torzszülöttjeire: az általam annyira gyűlölt militarista szellemű alakulatokra! Nem becsülöm azt az embert, aki élvezettel tud a sorban zenészó mellett menetelni; ez az ember az agyát csak tévedésből kapta, hiszen teljesen elegendő lett volna neki a gerincvelő is. A civilizációnak ezt a szégyenfoltját a lehető leggyorsabban el kellene tüntetni!” Aki ezt találta mondani lehet, hogy butácska volt ahhoz, hogy a világ dolgait megértse, tehát nem biztos, hogy igaza van – mindenesetre úgy hívták, hogy Albert Einstein.⁹) A nehéz napokban az előfelvételis (tehát már a seregben szolgálatot teljesített) hallgatók kénytelen kellen meg kell küzdjenek a honvédelmi ismereteken való részvételt igazoló aláírásért is. Egészen különleges pikáns helyzetet eredményez a frissen leszerelt katonák honvédelmi ismeretekkel való okítása és az előadásokon katalógus-kényszer alkalmazása folytán előállott sajátos terror-hangulat. Mindezt magába sűrítő, példa értékű eset annak a srácnak az esete, aki tehetetlenségében különleges fegyvert alkalmazott: túlbuzgósági sztrájkba kezdett és totál hülyét csinált oktatójából ál-ostoba kérdéseivel, tettettet és valószerűtlenül kíváncsiskodó magatartásával, a tanár végre észrevette, hogy nevetségessé vált és kénytelen volt nebulóját kizavarni a teremről, aki nem adott magáról több információt (és ezt nyílt felszólítással társainak is megtiltotta), mint azt, hogy ő bizony **Foxy Maxy**. „Nekem ugrott. Kellőképpen fogadtam: hatalmas rúgással a gyomrába. Elég jó védekezés, de csak akkor, ha az ember jól meg tudja vetni a másik lábát. Az én rúgásom sikerült – ellenfelem összebecsült. A következő pillanatban már a mellén térdeltem, és szorgalmasan öklöztem. Elkábult. Gyorsan felugrottam, előrántottam övemből mindkét revolveremet és elkiáltottam magam: Jöhet a következő!”¹⁰

⁹ Az idézett részlet Albert Einstein: *Hogyan látom a világot?* című művéből való. Gladiátor Kiadó, Budapest, 1994. (16. oldal)

¹⁰ Winnetou: Old Shatterhand, 27. oldal.

(29) Kedves olvasó!

Meg nem állhatom, hogy szellemi felüdülést kínáló, rövid kis kitérőként ide ne biggyesszem azt a kis pimaszságot mellyel magam is igyekeztem elégtételt venni a seregben rajtam esett méltatlan sérelmekért. Történt ugyanis, hogy előbb ügyvédként sikeresen megvédtem a nagyszerű katonát: Papp Gyula ezredes a büntető bíróság előtt a vele szemben összehordott mindenféle vádakkal szemben, majd a Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar közösen kiíratott egy pályázatot „hősi helytállás” témában, aminek örve alatt az alábbi, pályázatnak álcázott szemtelenséget küldtem be: **Pályázat a Honvédelem az irodalomban – Millennium 2001.**” című kiírásra, „JÓ REGGELT ELVTÁRSÁK, ÉBRESZTŐ, FÖL!” címmel (csatolva a perben elhangzott védőbeszéd szövegét).

„A magyar történelem – mint ahogy minden XXI. században fennmaradt nemzet történelme – bővelkedik olyan küzdelmekben, melyek próbára tették a hivatásos „kardforgatók” erényeit. Az államalapító István király halála (1038) és László trónra lépése (1077) közötti zavaros időszakban pogánylázadásokkal, trónviszályokkal, a német támadásokkal kellett farkasszemet néznie eleinknek. A tatárjárás pusztító áradatát (1242) túlélve IV. Béla poraiból építette újjá országunkat. Mátyás király halálát megelőzően (1490) Hunyadi János serege aratott mai napig minden délben visszhangzóan zengő hangú diadalt a török ármádia felett, előre jelezve a fekete sereg fényes győzelmekben gazdag történetét, azoknak a katonáknak, akik biztosították legnagyobb királyunk legendává vált pompás uralkodásának hátterét. A mohácsi csata (1526) keserves felvezetése volt a török- és Habsburg-ellenes harcoknak (1526–1711). Buda török kézre került, az ország három részre hullott, állandósultak a végvári harcok, Erdély elbukott. Zrínyi Miklós hőstette, vagy a Rákóczi-szabadságharc katartikus eseménysora kelt bennünk tiszteletet ma is, tanítva arra, hogy a hősi harcnak akkor is lehet értelme, ha elbukik. A napoleóni háborúk (1792–1815) időszakát túlélve a „statiszta szerepet” betöltő magyar harcosok hamarosan Európa politikai eseményeinek gyújtópontjába kerültek és a forradalom és szabadságharc (1848-1849) sodró lendületű áramlatában számtalan dicsőséges, biztató győzelmet és keserves, véres vereséget szenvedtek; közkatonáktól, tábornokokig, államfőig mutatták meg hősök katonai erényeiket, erkölcsi nagyságukat, oly módon, hogy tetteikről Európa krónikái zengtek. A „boldog békeidőket” az I. világháború, forradalmak, a II. világháború rémségei követték minden addigit felülmúló, kegyetlen, véres harcokkal. Az 1956-os forradalom és szabadságharc a század utolsó olyan nagy csatáját hozta, melyben az elsöprő túlerővel szemben elbukott küzdelem minden jó érzésű embernek a világon összeszorította a szívét. A XX. század végén hazánk a „szocialista tábor legvidámabb barakkjába költözött”. Szerencsére nem tette komolyan semmi próbára katonáink harci erényeit.

Talán egy kicsit el is lustultak hadfiaink. Elvesztette vonzerejét a tiszti rang. A feledésbe merült hőstettek a mozivászonra kerültek; a hősök elszéledtek. A lányszíveket megdobogtató huszár egyenruhák rokonságát a műszálás zoknival

és a gumi nyakpántos nyakkendővel, műbőr tasival szerelt kimenő egyenruhával csak a hadtörténészek realizálhatták. A társadalmi elismerés csökkenéséhez párosult a katonák pénztárcájának apadása is. Rosszízű történetek keltek szárnyra a semmittevésbe, az értelmetlen, kilátástalan pályába beleunt, koravén, borvirágos orrú tisztokról. A katonai pálya nemhogy kívánatosná nem vált, de rettegett kényszerré is, a továbbbszolgálóként bentmaradt legényekre pedig félelemmel vegyes csodálattal és elborzadt csodálkozással tekintettek társai. „Hát ez teljesen megbolondult?”

A rendszerváltás közeledtével élesedett az elégedetlenkedők hangja is. Hamar népszerűek lettek a katonai szolgálatot lecsökkenteni kívánók, vagy azt egyenesen hivatásos sereggé alakítani kívánók tábora. Társadalmi szervezetek alakultak ennek a nemes és sokak által támogatott célnak az elérésére.

Magam 1984–1985-ben kerültem a seregbe előfeldvetelés katonaként és hamar a katonai sorkatonai-szolgálatot írmagjában kiirtani szándékozók szimpatizánsává váltam. Szerintem bárki ezt tette volna helyemben, ha egy álló éven keresztül „elővett tápos geci”-nek szólították volna egyetemista társaival együtt. Ezt az egész katonásdit nagyon hamar meguntam, szégyelltem a kimenő egyenruhát, s minden tilalom ellenére úgy döntöttem a pár otthon töltött hétféle alatt, hogy minden másodpercért kár, ameddig rajtam van a gyűlölt egyenruha (Mátyás, vagy Rákóczi serege ide vagy oda).

Ma is összeszorul a gyomrom, ha eszembe jut az, amire egy álló éven keresztül ébredtem: „Jó reggelt elvtársak, ébresztő föl!”. Ez a mondat vetett véget az egyetlen menedéknek, a sületlen baromságok elől védelmet nyújtó álomnak.

Értelmes felnőtt emberekkel folyamatosan beszélgetve nem hiszem, hogy csak az én véleményem alakult szubjektíven ilyen elítélően a magyar katonásdiról. Azt hiszem jól érzékelttem, hogy a katonai szakma becsülete a mélypontra került. Mint szombathelyi gépesített lövész szereztem némi tapasztalatot arról, hogy miképpen is készülünk, mi a Varsói Szerződés nyugati frontvonalon hadba állítható, első lépcsős katonái a NATO hadrendben velünk farkasszemező osztrák, illetve olasz hegyivadászokkal. Ezt nevetségesnek éreztük, (a rendszerváltást követő megkönnyebbüléssel együtt nagyon furcsa helyzetnek is), hogy most egyszer csak NATO-tagok lettünk. Eszembe jutott a lerobbant laktanya, az a rengeteg szerencsétlenkedés, értelmetlen időpocsékolás, egy-két borvirágos orr ...

El sem tudtam képzelni, hogy ebből mi lehet, azt viszont sejtettem, hogy könnyű nem lesz.

Teljesen váratlanul ért az a fényes sikertörténet, amit a NATO-ban debütáló magyar katonák magukénak tudhattak. A KFOR koszovói magyar kontingense nemcsak helytállt, de példaként állították a KFOR többi nemzetének katonái elé. Szorongatott helyzetben, szinte megoldhatatlan feladatot így kell megoldani. „Hogy lehet ez?” – gondolkodtam el (gondolom nemcsak egyedül). „Hát mégis léteznek olyan férfiak e hazában, akik képesek dicsőséget szerezni katonai képességeikkel, kitartó munkájukkal, férfias helytállásukkal? Képesek követendő példát mutatni a régi NATO tagállamok katonáinak? A NATO-KFOR vezetés büszke rájuk, olyan híriünk kel, hogy mi vagyunk a keménykötésű, jó katonák országa?”

Biztosan nemcsak én éreztem így; imádta őket a közvélemény. Nemcsak magukra voltak büszkéek, de mi is büszkéek lehettünk rájuk. Nem szégyellte egyikük

sem egyenruháját. Nem tagadta egyik sem, hogy melyik nemzet katonája és hogy melyik alakulathoz tartozik. Komolyan azt hittem, hogy kisebbfajta csoda történt a második évezred végén Magyarországon. Az új politikai rendszer építésének történelmi időszakában, az ország-imázs kialakításának korszakában, amikor egyre többen úgy érezték, hogy nem maradhatunk az idők végezetéig „a volt szovjet-csatlós vidám barakk utódállama”...

A csodák azonban nem következnek be olyan egyszerűen a valóságban, mint a mesékben. Az igazi meglepetés akkor ért, amikor felismertem, hogy az elvitathatatlanul legelső NATO-feladat elvitathatatlanul nagyszerű sikerében elvitathatatlanul kiváló érdemeket szerzett parancsnoknak: Papp Gyula ezredesnek még meg kell vívnia saját kínkeserves harcát a hazai bírósági tárgyalótermekben, az irigység, a rosszindulat arctalan serege ellen.

Megítélésem szerint a magyar katonai erények, a becsület, a méltatlanul bántalmazott érdem utolsó nagy harcát vívta az ezredforduló évében a KFOR magyar kontingensének parancsnoka (2000. március 15. napjától 2001. április 26. napjáig).

(30) A nehéz napok beköszönte számtalan olyan **lelki tipródással** jár együtt, melyeknek a külvilág számára is **jól látható jelei** vannak. A különleges viselkedésformák számtalan megnyilvánulási formájából most egyet veszünk górcső alá, mint egy olyat, amely kellően példázza a lélek mélyén dúló viharok viselkedésbeli következményeit. Ez pedig az **állva nézett tévé.**

(31) Amikor megakadunk a tévékészüléktől az íróasztalig vezető út felén és se ahhoz nincs elég erőnk, hogy nyíltan fittyet hányva a tanulás kényszerének leüljünk, se ahhoz nincs elég erőnk, hogy otthagyjuk az érdekes műsort, akkor fordulhat elő, hogy akár hosszú órákat ácsorgunk a szoba közepén, mintha csak éppen belepillantánánk az adásba. Sajnos az is kísérletileg igazolt tény, hogy **az idő előrehaladtával egyre több műsor válik lebilincselően érdekessé**, mikor pedig már tényleg nagyon kellene tanulni, akkor kivétel nélkül minden érkel bennünket. Képesek vagyunk a Hanságról szóló szociografikus dokumentumfilmet is csillogó szemmel végignézni az első perctől az utolsóig. Ilyenkor az sem baj, hogy az adott produkciót már esetleg többször láttuk. Esetleg nem átvesszük hosszasan bámulni a DUNA TV adását befejezően sugárzott akváriumát reménykedve a csodában, hogy esetleg a hínárok, kövek között sikló halakkal is történhet valami felkavaróan érdekes, amit egészen bizonyosan később megbánhatnánk kihagyni.

(32) A fentebbi kényszeres tvnézéssel szinkron jelenéség az **internet céltalan böngészése** azzal az önnegyutatóssal, hogy tulajdonképpen anyagot is gyűjthetnénk a tananyaghoz, ugyanakkor igen gyakran a kedvenc vicc site-unkon kötünk ki (éppen csak belepillantok), ko-

molyabb esetben pedig az „oltári nagy seggek” esetleg a „szex gumiállatokkal” honlapon. Az egyszerűbb lelkék az **utcán történtek bámulásával**, vagy szimpla **cél-talan merengéssel** is képesek „terelni”.

(33) A tanulni, vagy nem tanulni mezsgyéjén végül traumaszerűen szoktunk átjutni, rendszerint és sorszerűen akkor, amikor valami valóban nagyon érdekelne bennünket, de azt már tényleg nem nézhetjük meg. (VB-döntő, a Vértestvérek című film Dean Reed és Gojko Mitic főszereplésével stb.) No, ekkor érünk el egy újabb lépcsőfokot a nehéz napok során. Ez pedig a **düh rövid, intenzív korszaka**.

(34) Talán sarkos, de mindenképpen szemléletes hasonlat a vizsgára készülő ember ezen lelkiállapotának összehasonlítása a **halálra készülő ember dühös fázi-sával**. Túl az „elutasítás” szakaszán (a „nem, ez velem nem történhet meg”-en) eluralkodik rajtunk a harag, az őrzöngés és az irigység. Szinte felfoghatatlan, hogy „miért éppen velünk” történik meg mindez. Kifejezetten aljas rosszindulatnak véljük a sorstól, hogy „éppen bennünket ver” ilyesmivel és nem azt a szemét XY-t! (Egyszerűen nem vagyunk hajlandóak tudomásul venni, hogy rajtunk kívül más is vizsgázik.) Vérlázító igazságtalanságként éljük meg a történeteket, ha vallásosak vagyunk fogvicsorogva vesszük tudomásul, hogy Isten útjai kifürkészhetetlenek és kicsi Jóbnak gondoljuk magunkat, ha pedig nem vagyunk vallásosak a történeteket (a gyógyíthatatlan gyermekbetegségekkel, az atomcsapásokkal és a kegyetlen természeti katasztrófákkal egy lapon emlegetve) Isten nem létezésének legfőbb bizonyítékai között tartjuk számon.

(35) A nehéz napok legelső biztos jele, mikor a vizsgára készülő megkezdzi az „**átcsoportosításokat**”. Ebben az időszakban a **készülődő borzalmak tudatos elfojtása** történik. Még senki nem hajlandó nyíltan szembenézni a valósággal és nem hajlandó beismerni, hogy máris időzavarban van. Újból és újból átnézzük és folytonfolyvást ésszerűsítjük az előző fejezet szerint elkészített tanulási terveket; legtöbbször meg is magyarázzuk magunknak, hogy így igaz kevesebb időnk marad, de az új módszer hatékonyabbá teszi a tanulást, tehát még jó, hogy nem a tegnapi, vagy az azelőtti tervek szerint kezdtük meg a tanulást. Az első elegáns lépés az átütemezések során a végső ismétlésre hagyott „ir-reálisan hosszú” két, esetleg három nap radikális csökkentése előbb egy napra, majd a további időzavar tudatosultával annál is rövidebb időre.

(36) Ebben az időszakban tűnik külön isteni kegynek a

31 napos hónap intézménye, s tűnik ugyancsak különös kegyetlenségnek az, ha egy hónap mindössze 30 napból áll.

(37) Egyes önmagukat szíves örömet és rendszeresen megtéveszteni hajlamos vizsgázók a tervszövések optimista időszakában rendszeresen beterveznek egy-egy „**talon-nap**”-ot, majd mikor azt később egyszerűen kiiktatják a tervből nagyon előrelátónak, mondhatni bölcsnek érzik magukat. Ez a módszer néha érdekes pszichológiai eredőhöz vezet. Az illető ugyan még egy kukkot sem tanult, de máris úgy érzi magát, mintha legalább az első tíz tételen már biztonsággal túl lenne.

(38) E helyütt kell említést tenni arról a különlegesen rendhagyó, bár ehhez képest igen gyakori esetről, **mikor a készülés ideje mindössze egyetlen nap, így az időbeosztás nem képes sehogyan sem felborulni.** Magam testközelből egyszer éltem át ilyesmit: építész hallgató cimboráim az orosz nyelvi záróvizsga előestéjén próbálták meg elsajátítani a stúdiumot (a több, mint tíz évi lustálkodást hirtelen támadt buzgalommal egyetlen nap alatt pótlendő). Mivel tudván-tudtam, hogy hamarost magam is kényszerűen ehhez a módszerhez kell, hogy folyamodjak aktív, kíváncsi szemlélőként vettem részt az izgalmas eseményekben. A rendkívüli ütemű nyelvtanuláshoz eszközül a „Havronyina” nyelvkönyvet használták. A rendelkezésre álló időhöz képest (aránytalanul bár, de okkal) igen nagy teret szenteltek a tankönyvben fellelhető egyetlen fotográfiának, ami egy átszellemült tekintetű orosz szerelmes párt ábrázolt. Így aztán a maradék időben másra nem nyílt lehetőség, mint arra, hogy az orosz nyelv életképtelenségét bizonygassák szellemesebbnél szellemesebb érvekkel. „Itt van például a bab. Ez úgy van oroszul, hogy faszol. Ha megkérdezik, ki sem merem mondani”... „Nézzétek már! A répanadrágot az oroszok brjúki bananinak hívják.”... „A Hi-fi tornyot pedig muzikalnij kámbájnak!” Az érvek keresztütésében csaknem magam is feltétel nélkül elfogadtam, hogy értelmes emberi gondolat kifejezésére alkalmatlan az orosz nyelv, azonban Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij életműve olyan hathatós ellenérvnek bizonyult, amely előtt meg kellett hajoljak. Mindenesetre a még ma is élő orosz nyelvtudásom (kb. 20 szó és 4-5 nyelvtani szabály) mintegy 85%-át azon az éjszakán sajátítottam el. Ez pedig pár héttel később, saját nyelvi alapvizsgámon is elegendő volt az elégségeshez, azaz se több, se kevesebb nem volt az éppen elegendőnél.

(39) Rendszerint erre az időszakra szokott esni a **harc**

az aláírásokért. Külön megaláztatásban van tehát részünk, mikor arra kényszerítenek bennünket, hogy ádáz küzdelmet folytassunk pusztán azért, hogy az indexeket nyeglén aláírva vizsgára bocsáthassanak bennünket. Fogvicsorogva vesszük ilyenkor a fáradságot az olyan tárgyak, anyagok elsajátításához, amit még a vizsgáztatók sem tartanak érdemesnek vizsgatárgyként feltüntetni. Szó, ami szó az esetek döntő többségében ez elég nagy pimaszság is lenne! Különféle **szedett-vedett öszvér haszontalanságok**, többnyire az átlagot jóval meghaladóan nehezen memorizálható, összefüggéstelen adathalmazok kinkeserves magolásával töltjük ilyenkor drága időnket, holott azt a természet igen szűken mérte számunkra, ráadásul tudván-tudjuk, hogy az értelmetlen biflázás a hamarost bekövetkező vizsgára való készüléstől veszi el az időt (no, nem mintha ezt a gyakorlatban így élnénk meg; sokkal inkább egy jó könyvet, mozit, vagy jópofa uszibélinézelődést kell bizonytalan időre elnapolnunk). Persze igaztalanok lennénk, ha nem jegyeznénk meg: nem minden aláíráshoz vezet ilyen göcsörtös út. A fentebbi vadkan magatartáson nagystíluén felülemelkedő tanárok nem igazán veszik zokon, ha az évközi speciális kollégiumokon csak a lelkiismeret-furdalásos kisebbség elenyésző számban volt jelen, míg az aláírások alkalmával több száz index ellenjegyzésével kell bajlódni. Ezúton is emelem kalapom előttük ama szellem elkötelezettjeként, mit egyik ilyen módon gondolkodó okítóm ültetett belém, még az egyik legelső szemináriumon: „Csak olyan előadásokra járjunk be amelyeket hasznosaknak vélünk, nem baj az sem ha az más karon, esetleg egyetemen van; a cél végülis az, hogy bölcsőbbek legyünk, úgyhogy próbáljunk meg legalább egy ici-picit okosabbak lenni e pár év alatt, még ha erre a gyakorlatban vajmi kevés esély is mutatkozik.”

(40) Sajnos azonban a tapasztalat azt mutatja, hogy a többnyire – szakmailag jelentéktelennek tekintett tananyaga miatt – kisebbségszerű komplexustól megnyomorított oktatók a kelleténél jóval nagyobb jelentőséget tulajdonítanak együgyű tárgyaiknak mintsem az tisztességgel elvárható lenne. Kiélve az évközben elszenvedett sérelmek keltette egészségtelen vágyakat – részben a kollégák fitymáló vállveregetései okán, részben pedig a (megalázó jelleggel lekollégázott) hallgatók vélt, vagy valós gunyoros mosolygásai és következetes hiányzásai miatt – néha eszelszerűvértelésbe kezdenek (felborítva ezzel mindenféle eredetileg szótt avagy módosított tervet). Az még a jobbik eset, ha a tanár azon melegeben – nem bírván fékezni

indulatait – még az aláírások során elégtételt kíván venni, tekintettel arra, hogy a kicsinyes precizitással vezetett katalógusán a kelleténél több hiányzás van a rovásodon. Ez esetben megúszhatjuk a dolgot egy kínos, vizsgaidőszak előtti többszöri beszámolóval, ahol a kotnyeleskedő vizsgáztató hiányzásainkat hánytorgatja. Ha azonban az alattomos vizsgáztató vizsgákra tartogatja adu-ászeit, fékeveszett indulatokra kell számítanunk. Ekkor lesz a házsártos imposztorból krakéler (kötekedő, garázda) martalóc. (Az effélékről a „Nagy megalázások”-nál még esik szó.)

(41) A *katalógusról* jut eszembe: nehogy véletlenül elmulassam mélységes megvetéssel elítélni eme *egyetemi polgárok szabadságjogait durván sértő aljasságot*. Csak az önbizalom és az úriemberekhez méltó magatartási szabályok ismeretének teljes hiányáról szóló szegénységi bizonyítványnak tekinthetjük, ha valamely oktató (haramia módján) jelenléti ívet olvas fel előadása előtt. Olyan eszelős oktató is akad, ki nem átgall viccelődni saját ferde hajlamaival: „Igazolást nem fogadok el, csak a halotti anyakönyvi kivonatot.” (Annak indokaként, hogy miért szorítkozik csak és kizárólag a halotti anyakönyvi kivonatra, mint egyetlen elfogadható igazolásra távollét esetén, rendszeresen arra a balfácán vizsgázóra hivatkozik, aki férfiember létére a nőgyógyászatról hozott igazolást.)

(42) Miért nem beszél katalógus helyett hasznos és érdekfeszítő dolgokról; ... talán mert nem tud!? Az első évfolyamban, amíg nem ismernek bennünket az oktatók, mint a rosszpénzt, próbáljuk meg valakivel (lehetőleg azonos neműekkel) bediktáltatni nevünket. A „katal”-nál aljasabb dolog – tekintve alattomoságát – csak a rejtett katal lehet (ha van olyan, biztos poklok tüzeire kerül, ki alkalmazza). Az aljasság egészen addig fokozható, hogy a katalógus padsor, ülésrend szerint készül, majd 10 perc elteltével megismételtetik az anyja neve, születési hely és idő, valamint személyi igazolvány szám bemondásával. Bocsásson már meg a világ! Az efféle módszereket alkalmazók – megítélésem szerint – tisztesség ne essék szólván: összekeverik a „szelonyt a faszommal”. (Elnézést a talán túlföntül keresett modorért!) Semmi okuk csodálkozni, ha az egyetemi polgárok „toportyánféregnek”, vagy valami más hasonló vadállatnak titulálják. „*Kojot a gyáva prérifarkas neve, de a rongy embereket is ezzel a névvel illetik. Az indiánok ajkán ez a legmélységesebb megvetés kifejezése.*”¹¹

¹¹ Winnetou: Old Death, 39. oldal.

(43) Nem tagadom, magam is átszenvedtem hasonló megpróbáltatásokat. Örök tanulságképpen papírra is vetem az evvel kapcsolatban bennem megfogant gondolatokat.

(44) Egyetemes törvényszerűség, hogy a diákok hülyézik tanáraikat, ha van a dolognak alapja, ha nincs; ez így van mióta világ a világ. Már a jó öreg **Szókratész** is erre panaszkodott, pedig ő köztudomásúlag épp az ellenkezőre (arra, hogy nem minden tanár hülye) a legjobb példa. Ezt pusztán azért bocsátom így előre, mert hangsúlyt szeretnék adni a fogalmaknak, amit használok. Az inkriminált személyiség **tényleg hülye** volt. Nem átallotta azt állítani magáról, hogy „hajdanában több nyelvet beszélt, csak már azóta elfelejtette azokat”, meg hogy „elolvasta az egyetem könyvtárában lévő összes könyvet” stb. ettől függetlenül nehezen tudta megfejtetni a római számokat. Még mielőtt konfrontációnkra sor került volna gyakran láttam az egyetem lépcsőin hallgatói közé leereszkedve bizalmaskodni amolyan „képzelt-mátyáskirály-módra”, gondoltam: szenilis az öreg, elvégre professzor. Nos, miután – mennydörgős mennykő! – csak ötödízben engedett át a beszámolón („*Monterías: bolhacirkusz; éretlen feltűnési viselkedés, értelmetlen játék a bikával.*”¹²) kezdtem hitelt adni a felsőbb évesek pletykáinak, miszerint egy ízben saját társasházi lakása lépcsőházi folyosójának fordulójában azon kapta egy ottani albérlő és egyben egyetemi hallgató, hogy a professzor úr letolt nadrággal kakál. Gyakorló jogászként tudom mi fán terem a becsületsértés, rágalmazás, a jó hírnév sérelme – magam is több eljárást indítottam már a saját hírnevemen esett csorbát kiküszöbölendő – azonban el kell fogadjuk: egy egyetemi tanárt valamelyest minősít az efféle pletyka, még ha alaptalan is. (Azt, hogy a nyilvánvalóan haszontalan dolgok kicsinyes, szőrszálhasogató számonkérése nem olyan bagatell dolog mi sem példázza jobban, mint saját történetem, nevezetesen az, hogy mintegy másfél évtized elteltével is képes vagyok időt, energiát nem sajnálva megemlékezni egykori tanárom viselt dolgairól, mégpedig egyáltalán nem csinálalankodásnak tekintve azt, hanem csaknem gonosztettnek.)

(45) Én az öreget (egy márkás lábszőr epilátorról) csak Lady Remingtonnak becéztem, miután a lábán egy szál szőr nem sok, annyi sem volt – volt alkalmam megfigyelni az öt beszámoló alatt. „*Reszkess, atabaszok varangy! Az apacsok nagy főnöke megbosszulja fehér testvére halálát!*”¹³

¹² Halál délután: 409. oldal.

¹³ Winnetou: Old Firehand, 91. oldal.

Ma, ugyanebben a helyzetben már más nevet választanék a pasasnak, minden bizonnyal „Dísz Kanszatyornak” titulálnám – megtorlásképpen (fiatalabb sorstársaimnak is ezt tanácsolom, ha végképp nincs más megoldás).

(46) Kizárólag a saját hülyeségét volt hajlandó elfogadni, azt is csak az általa lediktált sorrendben. Láthatólag élvezettel konstataulta, milyen nehezen sajátítják el e hallgatók a tárgyat, s a kérdésekre nem tudják azokat a feleleteket, amit felírt magának a vizsgáztató papírjára. (Eleve aljas dolog nem fejből vizsgáztatni.) Sajnos nem én voltam az, ki megtaláltam a gyenge pontját (különben nem ugrottam volna neki annyiszor a beszámolónak); egy évfolyamtársam – szemfüles parafenomén – felfedezte a professzor úr beteges vonzalmát egy monográfia-író iránt. Ily módon még azt is hajlandó volt elhinni – csupán a mit sem sejtő tudóseMBERre kellett hivatkozni –, hogy a kérdéses tudományág jeles francia képviselője „Mirage” ilyen, meg olyan megállapításokat tett. Ebből, ugye, maximum a francia kitétel lehet igaz, miután az érintett vadászpilótát a francia légierő nem csupán használja, hanem ők is tervezték. Ugyancsak ezt a praktikat használta fel egy másik sorstársam, mikor az időközben sajnálatos módon elhunyt, de szép emlékű roksztárra, Freddie Mercury-re (a Queen énekesére), mint hiteles tudományos forrásra hivatkozott. *„Te mersz engem tanítani, te sápadtpofájú kutya! Hogy mer egy varangyos béka a szürke medve útjába állni?”*¹⁴

(47) Az aláírások begyűjtéséért folyó ádáz küzdelem egy olyan szegmensét kell kiemeljük, amely mindenképpen megér egy rövid kis eszmefuttatást. A **tanszéki titkárnők**, a tanulmányi osztályok szorgos alkalmazottairól, a **komor egyetemi épületek szürke eminenciásai** szerepéről van szó, akik éppen ebben az időszakban (a nehéz napok beköszöntével) kerülnek egyre fontosabb és fontosabb pozícióba. Csak aki volt már katona érezheti, hogy kiélezett helyzetben mennyivel fontosabb a beosztás a rangnál. Ahogyan egy egyszerű őrmester szolgálatvezetői beosztásban sokkal többet tehet értünk, mint egy tábornok, ugyanúgy egy tanszéki titkárnő is többet érhet ebben a szituációban, mint bármiféle akadémikus professzor. Az információk sokkal többet érnek, mint bármiféle tudományos szaktekin-tély. Ki vizsgáztat aznap? Mikor vizsgáztat X, Y, ne adj’ Isten: Z? Lehetne-e mégis másnapra iratkoznom

¹⁴ Winnetou: Old Shatterhand, 126. oldal.

vizsgázni? A kulcsfontosságú információkhoz ráadásul nem emberfeletti bátorság, zseniális leleményesség vezet, hanem a **jó időben, megfelelő módon ápoltság** az Erzsike, Katika, Tercsi stb. nénikkel. Az eszközök egyszerűek:

- bon-bon,
- frizuradicsérés,
- érdeklődés a gyerekek, unokák hogyléte felől.

(Ez utóbbi esetben végzetes hiba lehet a még nem létező unokák felől érdeklődni, legyünk ezért körültekintőek!)

(48) Gátlástalan bókolgatással egészen a tegeződésig vihetjük, ami a biztos, bizalmas információk előszobája. Az igazán ördögös információ-hajhászok nyári/téli vakációs kirándulások fotóalbumaival és az azt illusztráló bizalmas, ugyanakkor érdekfeszítő történetekkel kápráztatják el a célszemélyeket. „Északon, délen, keleten és nyugaton testvéreink és ellenségeink élnek. Testvéreinket megsegítjük, ellenségeinket megskalpoljuk. Uff, beszéltem!”¹⁵ Egyik jóbarátom holtáig tartó fogadalmat tett – s azt egy évtized távolból is tartja –, hogy XY-nét, „Áldja-meg-az-Isten-XY-né” néven fogja csak emlegetni, miután egy életbevágóan fontos vizsga időpontját, barátom kérésére egy másik időpontra csúsztatta „végülis: miért ne” alapon.

(49) A nehéz napok a dolog jellegéből adódóan nap-nap után lesznek egyre nehezebbek és nehezebbek. Egyre kevésbé palástolható a közelgő vizsga és tudásunk foltszerűsége miatti jogos félelmünk. A tanulás alól mentesíteni hivatott **kifogások** egyre átlátszóbbak, már magunk se hisszük, nemhogy a kajánul velünk pacázó évfolyamtársak, kik szinte teljesen követhetetlenül hol avval hencegnek, hogy már így, meg úgy előrehaladtak az anyaggal, hol pedig avval, hogy még egy sort sem tanultak. Különösen kellemetlen, ha bizodalunkat – oktondi mód – ez utóbbiakba vetjük és mikor az már számunkra régen késő megbizonyosodhatunk annak ellenkezőjéről.

(50) Miután kis elemzés szükségeltetik arról, hogy emezek miért így, amazok pedig miért úgy cselekszenek, vegyük előbb szemügyre azokat

- akik a sikerrel lebonyolított tanulás mennyiségével kérkednek valótlánul (pszeudo-mártírok). Ők azok, akikben az irigység-szomj, vegyesen a fölényérzet-szükséglettel arra ösztökél, hogy maga-magukat átlagon felüli szorgalommal meg-

¹⁵ Winnetou: Old Shatterhand, 88. oldal.

áldott ember képében tüntessék fel. Ha akarnánk sem bírnánk olyan szorgalmasak és állhatatosak lenni, mint ők, hiszen nem lennénk képesek a teljesítményükkel együttjáró és még előttünk álló megpróbáltatásokat kiállni. Az efféle magatartás cseppnyi szadista indulatot is feltételez: hadd majrézzon a másik. Majd vizsgáljuk meg azokat:

- akik azzal kérkednek valótlanul, hogy szinte semmit nem tanultak még, minden ésszerű megfontolás ellenére sem (látens stréberek). „*Camelo: csalo; az a bikaviador, aki csak tettei, hogy közel dolgozik a bikához, holott egy pillanatra sem vállal kockázatot.*”¹⁶ Ők azok, akikben az irigység-szomj, vegyesen a fölényérzet-szükséglettel arra ösztökél, hogy maga-magukat módfelett lazának, ugyanakkor zseniális képességekkel megáldottnak tüntessék fel embertársaik előtt. Ők inkább a másik csodálatára tartanak igényt mintsem arra a sekélyes élvezetre, amit a pszeudo-mártírnak okozhat az, ha látja évfolyamtársát a rémülettől beszarni. A cseppnyi szadizmus helyett inkább kevéske nárcizmus búvik meg a háttérben. Csodálatos szellemi képességeket és kötél idegzetet, lenyűgöző magabiztosságot kívánnak maguknak tulajdoníttatni. Ugyanakkor tetten érhető az ilyen magatartás háttérében a kudarciszony is. Amikor páros lábbal rúgnak ki bennünket sokkal könnyebb azt arccal levenni, hogy „végül is nem tanultam semmit, ez a tahó – aki nem tudja, hogy én valójában milyen zseni vagyok – azért rúgott ki”, mint azt, hogy „kinyomtak, pedig tanultam, mint állat”.

(51) Erre az időszakra tehető az ún. **könyvhalmozás** néven nevezett jelenség. Lélektani gyökerei abban keresendők, hogy a szerencsétlen vizsgázó látván már, hogy szórakozás tekintetében neki a közeljövőben nem sok babér terem, megpróbál bespájzolni magának mindenféle földi jót, ezenmód teremtvén magának **mesterséges mézesmadzagokat** a reményteli közeljövőt téve még kecsegtetőbbé. Így gyúlt fel az én asztalomon is számtalan jobbnál-jobb könyv, megalapozva a vizsgázás során csaknem teljesen használhatatlanná tett, kilúgozott agyam regenerálásának minimális feltételeit. A valóságban a szemeszterek közötti nagy nyári szünetek

¹⁶ Halál délután: 387. oldal.

alatt sokkal többet tanultam, mint bármikor az egyetemen (beleértve ebbe az államvizsgák időszakát is). Nem csoda, hiszen az esztelen agyba-gyömöszködés alatt minden egészséges emberben felbuzog a tényleges tudásszomj, mely nem maradhat kielégítetlen; ilyenkor nem keressük a kifogásokat, nem puskázunk, nem szidjuk az írókat, hanem egyszerűen elolvassunk több ezer oldalt a saját gyönyörűségünkre.

(52) A felhalmozott könyvek tornyának növekedésével azonban **egyenes arányban nő a vizsga közelsége okán érzett aggodalom**. A kifogásokra előbb-utóbb szükségszerűen a legelemibb létszükségletek kielégítése szolgáltathat csak alapot. Leszámítva a **WC**-ben töltött minimális időt nem marad más számunkra pusztán az **evés** és az **alvás**. Enni – egy bizonyos mértéken felül – nem igazán célszerű, aludni pedig többet nem tudunk, mint amennyit a természet diktál számunkra. Az emberi lelemény azonban nem ismer határokat. Egyetemistaként gyakran jártam magam is vendéglőbe, illetve ábécébe frissen vásárolt kajáért, értékes perceket csempészve magamnak, mit a nyugalmamra áldozhattam. Előfordulhat az is, hogy nem az emberi lelemény, hanem maga **a sors, a történelem szolgáltat kifogást** a vizsgázó számára. Máig emlékezetes számomra annak a kétségbeesett cimborának az esete, aki igen kutyául állván a tanulással a romániai forradalom első perceitől kezdve elfelejtette a jegyzeteket és feszült figyelemmel hallgatta a román adást a rádióban, pedig egy szót sem értett románul.

(53) Ki ne ismerné az ekkortájt **tipikus mondatokat, gondolatokat**:

- „csak még egy cigi”...
- „még rendelek egy pizzát, azért sem kell lemenni”...
- „még összeütök valamit a konyhában, aztán tényleg elkezdem”...

(54) Ilyenkor szokás **a régen feledett ismerősökre** is rábukkanni a telefonkönyvben és hosszas telefonbeszélgetés során meghányi-vetni az időközben történeteket.

(55) Ebben a szakaszban nő meg rendszerint az **állattartó kedv** is. Aranyos kis tapsifülesek, tengerimalacok, fehéreregerek, extrém esetben akár patkányok is gyöngéden gondoskodó kezekre lelnek. Tengerimalacból egész kondára válót is felhalmozhatunk kúnunkban, csak azért, hogy mentsük magunkat a tanulás rettenetétől. A patkányok ezidő szerinti beszerzésének háttérében

néha az is meghúzódik, hogy a vizsgázók előszeretettel nevezik el ezeket a védtelen állatokat vizsgázatóikról.

(56) Az állattartó kedv csak egy szemléletes és viszonylag gyakori példa az intézményesített kifogáskeresésre, a valóságban azonban pontosan ugyanezt a funkciót tölti be a **hirtelen felbuzgó kreatív ösztönök** miatt felvállalt mindennemű extra időtöltés. Se szeri, se száma az öntevékenység eme fajtáinak. Jellemzőek (a teljesség igénye nélkül):

- festőszakkör,
- tai-csi csoport,
- szabász-varrász kör,
- ezoterikus, test-energia aktiváló, okkult és más hasonló, összefoglalóan: boszorkány szakörök,
- mindenféle önvédelmi sportok, helyi, sörpocakú guruk irányításával (annak ellenére, hogy senkinek esze ágában nincs minket megverni).

MEHEKÜLTÖGYI ÜGYFÉLFORGALMI STATISZTIKA
(1989 - 2000. évek)

Évek	Összes új előzet	Hegyián előzet	Menekült előzet	Menekült státusz kapott	Befogadott státusz kapott	Közelim előzet	Eljárás megszüntetve	Menekült státusz visszavont	Folyamatosan lévő egy	és
1989	3541	0	36	35	0	1	0	0	-	-
1990	15309	316	3520	2961	0	318	549	0	41	61
1991	10267	240	921	434	0	190	223	168	106	162
1992	5547	117	468	472	0	71	58	277	17	37
1993	5366	93	468	361	0	45	21	278	42	93
1994	3375	121	207	239	0	29	13	534	19	36
1995	5912	361	130	116	0	32	5	200	13	27
1996	1259	48	152	66	0	42	31	101	18	21
1997	2109	1486	177	27	0	106	57	280	6	11
1998	7118	5045	7118	362	232	2790	1174	29	1727	2588
1999	11499	6589	11499	313	1776	3537	5786	10	2020	2653
2000	7801	6324	7801	197	680	2978	4976	11	1131	1436
Összesen	79203	20740	32467	5183	2688	10099	12832	1908		

Forrás: EMH Belsőadatbázis és Állampolgársági Főosztály

(57) Rosszabb esetben a vizsgázó **függőben lévő fogászati problémáit** igyekszik megoldani (persze csak ha már tényleg nagyon utál tanulni) és a borzalmas fogszakorvosi rendelőben keres magának menedéket a tanulás kinjai elől. Rá csak akkor fázik a dologra, mikor tényleg bonyodalmak támadnak, a fog beletörik, a szájsebészetben a géztől majdnem megfullad, a biztonság kedvéért befektetik egy napra megfigyelés és nyugalmas pihenés végett a kórházba, ahol egy haldokló mellett tölti álmatlan éjszakáját, majd az érzéstelenítő hatásának végleges elmúltával pedig a tanulásra maradt rövidke időben egyre erősödő kínok lesznek rajta úrrá. (Szája sarkában szivárgó vérral átitatott papír zsebkendőket próbál tiszta erőből fal-

hoz csapkodni.) Képzeltethjük, hogy mi minden borzalom eshet meg azzal, aki hasonló helyzetben ne adj' Isten urológiai problémáira „keres gyógyírt”! (Legrosszabb esetben reklámszatyorban viheti haza heréit.)

(58) Külön említést érdemel az a jóember, aki vizsgaidőszakbéli zaklatott életvitelében rendszeres **10 perces jógaalvásokkal** próbált magán segíteni, amelyekből – a kényelmetlen lótosz-ülékes pozíciót fokozatosan feladva – rendes 3-4 órás alvások lettek; vagy az az illető, aki kikapcsolódni kívánván moziba ment, ám a biztonság kedvéért magával vitte rongyosra olvasott tankönyvét, minek aztán az lett az eredménye, hogy film közben a moziban folytatta a tanulást a félhomályban.

(59) Hamarost ejtünk szót az idegen kéz általi jegyzetek mindenhatóságába vetett feltétlen hitről; jó alkalom lehet a kifogásokhoz elkalandozni másokhoz efféle hatékonyabb medicináért – „*Ismerem a szokásaitokat. Ha a kalumeted és a medicinád az én kezembe van, akkor én te vagyok, s már nem bánthatsz engem, mert ha megölsz, én foglalom el a te helyedet az örök vadászmezőkön, és te többé nem kerülhetsz oda!*”¹⁷ – (tán még gyakorlati haszna is lehet; no, ezt nem azért írtam mintha erre az esetemben bármikor is lett volna példa). A keserű tapasztalat sajnos azt mutatja: **senki és semmi nem tanul meg helyettünk semmit, de semmit az égvilágon!**

(60) Ha már úgy is a kalumetek, medicinák és az idegen kéz általi jegyzetek misztikumánál tartunk azt is meg kell jegyezzük, hogy ha tanulni helyettünk mások nem is tudnak, de a mások által készített jegyzetek iránt táplált különleges előszeretetet mégis haszonnal kecsegtethet... azoknak az aljas diáktársaknak, akik nem átallanak áruba bocsátani zugkéziratokat. A **hiszékenység** eme **sápszedői** úgy árulják a híresen jól sikerült, legendás kéziratokat, miként a bűnbocsátó cédulákat volt szokás a reformáció hajnalán. Hasonlóan könnyebbülhet is meg a lelke a jegyzet-vásárlónak, mint a bűneire pénzért feloldozást remélő egyszerű embernek. Egycsapásra múlhat el a lelkiismeret-furdalás, amit amiatt érzünk, hogy egyetlen előadás: nem sok, annyira sem dugtuk be az orrunkat, hiszen a kincset érő jegyzet „fillérekért” a birtokunkba jutott, amely jegyzet ráadásul annyira, de annyira tökéletes, hogy ha megfeszülünk se tudtuk volna mindazt leírni, legjobb szándékunk ellenére sem.

(61) Az **áruba bocsátható jegyzetek keletkezésének előfeltétele**, hogy

¹⁷ Winnetou: Old Death, 196. oldal.

- maga a stúdium, amelynek anyagát magában rejti ne rendelkezzen normális, tankönyvben rögzített tananyaggal;
- a vizsgáztató kellően rossz hírnévre tegyen szert szükségtelen vérengzéseivel;
- a vizsgázók nemzedékeinek sora okolja a rettenetes nagy kirúgásokért a kellő helyen és időben rendelkezésre nem álló Jegyzetet;
- a fentebbi feltételek konstellációja mellett létezzen a hallgatók legelszántabbikainak egy olyan, meg nem szakadó láncolata, amely mintegy „láthatatlan kezek együtteseként” féltve gondozza az anyagot.

(62) Nos, ilyen feltételek mellett elképzelhető, hogy áruba bocsátható jegyzetek keletkeznek, mégpedig azon **közgazdasági elven**, hogy „ha én is pénzért szereztem, majd hülye leszek ingyen tovább adni!”, vagy ami ennek a finomabb változata: „értsd meg én is pénzért kaptam, de nyugodt lehetsz, ha levizsgáztál, te is jó pénzért eladhatod”. (Egyébként megfigyelhető, hogy az ellenérték keletkezése a fénymásolati költségekre vezethető vissza, amely indokolás később nyom nélkül kopik le az áruról és pusztán annak eszmei értéke konvertálódik fizetőeszközzé, a jól felfogott, önös gazdasági érdek pedig minden újdonság tulajdonost arra késztet, hogy mindenféle illegális másolatnak útját állja.)

(63) A nagyüzemi szamizdat-jegyzet forgalmazás mellett létezik ennek egy kisebb léptékű, ún. **manufaktúrális változata** is. Ez esetben megrendelésre készül használható jegyzet valamelyik megbízható évfolyamtárs által. Ahogyan a közgazdaság hajnalán, amikor még a nagyüzemi termelés, az „általános egyenértékes”, azaz a pénz még ismeretlen fogalom volt, ugyanúgy az efféle jegyzetek készítése is leginkább „**barterben**” valósul meg. Kisebb nagyobb szívességek, esetleg természetbeni szolgáltatások, személyes csáberő stb. játszhatnak szerepet az ellentételezés során.

(64) Nem árt azonban itt sem a **megfelelő elővigyázatosság** az ügyek vitelében! Ennek megfelelően:

- jó előre, még a szorgalmi időszak elején alapos műgonddal kell kiválasztani a megfelelő alanyt, akinek jegyzetére bízunk sorsunkat
- a kiválasztás szempontjai:
 - kizárólag lányokat válasszunk e célból (függetlenül saját nemünktől); a férfiak gyakorlatilag alkalmatlanok a feladatra, olyasmi dolog a más számára jegyzetet írni kellő lelkiismeretességgel, felelősségteljes gondoskodással, mint az anyaság;

- különleges garancia kell arra, hogy mindig legyen jelen az előadásokon;
- értelmes, logikus gondolkodású kell legyen (itt az igazi gyenge pont);
- olvasható legyen az alany írása (mondom ezt én, aki kellően megszenvedtem még saját írással is, pár hét elteltével nem ismertem fel saját szándékaimat sem kézírásomban)
- az illető ne legyen hajlamos a jegyzetben célszerűségi szempontból hülyeségeket rögzíteni (nem szerencsés például, ha valaki a belgyógyászat jegyzetben a viszonylag gyakran előforduló „széklet” kifejezés helyett következetesen a „kula” szót használja, mert a végén még ezt tanuljuk meg és ilyen gyalázatos módon rúgatkuk ki magunkat);
- rendelkezék azzal a lelki tartással, ami semlegesíteni tudja benne a végrehajtandó feladat monotonitását, így nem kell szenvednünk olvasva jegyzeteit. (Talán ez utóbbi megjegyzés kicsi magyarázatra szorul. Megítélésem szerint az írás – különösképpen a kézírás képe – magán hordozza az író lelkiállapotának stigmáit, amelyek tudat alatt az olvasót is hasonló lélektani helyzetbe sodorhatják. Gyakran tapasztaltam, hogy unalmas előadásokról kinkeservvel készített feljegyzéseim visszaolvasásakor pillanatok alatt nyomott el az álom, vagy lett úrrá rajtam a világfájdalom, esetleg buzgott fel bennem a lázadó forradalmár vére.)

(65) A különleges, házilagos készítésű jegyzetek kultúrájának az a csúcsa, amikor a tárgy professzora veszi kezébe – a vizsgára készülő, holtsápadt hallgató remegő kezéből átvéve – a kérdéses jegyzetet és minősíti megfelelő minőségű, kedvére való anyagnak, avagy silány haszontalanságnak a termékeket.

(66) A **bátrabbak** fennhéjázva, s a sorsot kihíván maguk ellen, időhúzásként a **vizsga helyszínét** keresik fel. Ott aztán elvegyülve a vizsgázók, levizsgázottak tarka forgatagában borzongva átélik a rövidesen bekövetkező borzalmas eseményeket. A tanulási időszak elején a levizsgázottak társaságát keressük; „ezt is tudtam volna, azt meg csak azért nem tudom, mert még nem tanultam meg, de semmi gáz, még van időm”, a **vizsga közeledtével azonban (tapasztalati tények tanúsága szerint) a sokkal hülyébbnek tartottak társaságát keressük**, ebből merítendő vigaszt számunkra: „ő is megcsinálja valahogy”. Ez a fajta ténykedés a **hurra-optimisták**, illetve a **szado-mazoisták** sajátja, jóma-

gamat az előbbiekhöz tartozónak sorolnám. A többiek – egészen a vizsga napjáig – inkább óckodnak a helyszín megközelítésétől. A két tipikus magatartásforma egyike mellett magukat elkötelezni nem képesek rendszerint telefonon tájékozódni.

MAGYARORSZÁGRA ÉRKEZETT MENEKÜLŐK

(1988-1999. évben)

Év	Regisztrált menekülők száma	Ebből állampolgárság szerint									
		román		szovjet (FÁK)		volt jugoszláv		Európán kívüli		egyéb	
		fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
1988-1999.	155105	54879	35,38%	3025	1,95%	64863	54,71%	10770	6,94%	1568	1,01%
1988	13173	13173	100,00%	-	-	-	-	-	-	-	-
1989	17448	17365	99,52%	50	0,29%	-	-	-	-	33	0,19%
1990	18283	17416	95,26%	488	2,67%	-	-	-	-	379	2,07%
1991	53359	3728	6,99%	738	1,38%	48485	90,87%	-	-	408	0,76%
1992	16204	844	5,21%	241	1,49%	15021	92,70%	-	-	98	0,60%
1993	5366	548	10,21%	168	3,13%	4593	85,59%	-	-	57	1,06%
1994	3375	661	19,59%	304	9,01%	2386	70,70%	-	-	24	0,71%
1995	5912	523	8,85%	315	5,33%	5046	85,35%	-	-	28	0,47%
1996	1259	350	27,80%	268	21,29%	559	44,40%	-	-	82	6,51%
1997	2109	131	6,21%	90	4,27%	329	15,60%	1411	66,90%	148	7,02%
1998	7118	124	1,74%	99	1,39%	3333	46,82%	3351	47,08%	211	2,96%
1999	11499	16	0,14%	264	2,30%	5111	44,45%	6008	52,25%	100	0,87%

Forrás: Menekültügyi és Migrációs Hivatal

Forrás: Menekültügyi és Migrációs Hivatal

(67) A napok közben hol kegyetlenül lassan, hol tán még kegyetlenebbül gyorsan telnek, mígnem eljutunk „Az önkívület és a fásultság hullámvasútjára” (miként Zrínyi és Frangepán tette ama sötét helyen várakozva).

(68) Az elnehezedett agyvelő már rettenetesen unja az anyagot, de ismerve a vizsgáztatók kötözködő szokásait, még – olybá vesszük legalábbis – szükség van a tanulásra, amíg meg nem pusztulunk az unalomtól.

(69) „Homlokomat előntötte a hideg veríték, azt hittem, ütött az utolsó órák – életemben először halálfélelem martaléka voltam. Persze csak álom volt, de szorongó álom...”¹⁸

¹⁸ Winnetou: Winnetou, 62. oldal.

Harmadik rész

AZ ÖNKÍVÜLET ÉS A FÁSULTSÁG HULLÁMVASÚTJÁN

(70) „Az önkívület és a fásultság hullámvasútja” alatt értendő: a vizsgázást közvetlenül megelőző nap éjszaka és az ebben a különleges élethelyzetben lejátszódó számtalan különleges lélektani jelenség, mely kifejezetten kedvező táptalaj a foltszerű ismeretek elkendőzése végett kiagyalt technikák szárba szökkenésére.

(71) „...Önnek pedig, mint látom, két fegyvere van, mondja csak, az a nagyobbik nem medveölő?

– De, bizony az.

– A kisebbik pedig Henry-féle karabély, nem igaz?

– Nem tagadom.

– Akkor már azt is tudom, ön kicsoda. Már szaladok is ajtót nyitni.

Kerüljenek beljebb, uraim! Megtiszteltetésnek tekintem, hogy Old Shatterhandet vendégül láthatom.”¹⁹

(72) „**HOLNAP VIZSGA**” ez a kis felirat díszítette egyik barátom ágya melletti falvédőt, pontosan úgy elhelyezve, hogy álmából felébredve ez legyen az első, amit meglát. Ezzel aztán vége a csicsikálásnak, fekdécselésnek. Bizony kegyetlen tréfa – de megesett (bizony az áldozat sem kacarászott csiklandósan ébredtében). „**Carteles: a bikaviadalt hirdető plakátok.**”²⁰ A kelletténél talán gonoszabb gonoszkodás elrabolta a cimbora félig még öntudatlan pillanatainak örömteliségét. (Csak a fölös óvatosság mondatja velem: nem én tettem fel a cédulát!)

(72) Ez a rövidke nap bizony megérdemel egy külön fejezetet. Az utolsó előtti napig még **mindenki biza-kodik** – legalább tudat alatt – a csodában. „Addig még bármi megeshet.” Népszerű fantazmagóriák:

¹⁹ Winnetou: Old Firehand, 105–106. oldal.

²⁰ Halál délután: 388. oldal.

- Feltalálnak valami különleges berendezést, mely megoldja az agyvelőbe közvetlen úton történő információ eljuttatást, így egycsapásra világszerte eltörlik a vizsgáztatást.
- A vizsgáztató váratlanul halálát leli.
- Az egyetem épülete gázrobbanás következtében megsemmisül.
- Bombariadó miatt elmarad a vizsga. (Aki nem elégszenek meg avval, hogy prózai reményképeket fessenek kancsal egekbe, maguk lépnek a tettek mezejére. A bombariadó apropóján érdemes megjegyezni, hogy ugyan nem tudni mi módon, de mégis volt már arra példa, hogy valaki lebukjon a vakriasztással.)

(73) Az utolsó előtti napon – az igazság pillanatának közvetlen közelében – azonban mindenki felhagy a képzelgéssel és ha más nem legalább szerbe-számba veszi a megelőző napok történéseit, **mentséget keresvén** magának (általában hasztalan).

(74) E nevezetes nap hangulatát alapvetően az a kis bejegyzés határozza meg, mit jómagam az egyetemre való beiratkozást követő ötödik percben már felfedeztem a leckekönyv ötvenedik oldalán. Már itt nem jól kezdődik a dolog:

SIKERTELEN VIZSGÁK.

1. Tantárgy,

2. Dátum,

3. Aláírás.

.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

„..... sz. határozat: Több vizsgát nem tehet. A karról elbocsátani.”

(75) Kell-e ennél szadistább bejegyzés? Olyasféle dolog ez, mintha születésünkkor kiállítanak – a dátum helyét kipontozva – a halotti anyakönyvi kivonatot. (A pszichikai hadviselés számtalan más egyéb fegyverét is alkalmazzák az egyetemek hallgatóikkal szemben; legyen elég e helyütt – csak példaképpen – utalnom arra, hogy bizonyos helyeken csak és kizárólag fekete tintával engedik kitölteni az indexeket.)

(76) A vizsgára való készülődés ezen stádiumában a félelem és a kapcsolódó rokonjelenségek teljesen kiszorítják a tananyag elsajátítása érdekében tett utolsó, erőtlén kísérletek iránti buzgalmat agyunkból. A vizsgáztatók személyére vonatkozó, **testre szabott rémtörténetek időszaka** ez. Mint aprócska gyermekkorunkban a legszörnyűbb Grimm mesék, úgy szenderítenek bennünket álomba ezúttal az érintett tanárhoz kapcsolódó vérfa-gyaszító rémtörténetek. Csak a példa kedvéért néhány jellegzetes formula:

- „Tavaly nyolcból hatot kirúgott.”
- „Állítólag fekélye van és ha fáj a gyomra kirúg mindenkit.”
- „Arcidegzsábája miatt azt hinnéd mosolyog, pedig nem, s ha kedvesen viszonznád megsértődik és neked annyi.”
- „Ez totál alkoholista, s a vizsgák alatt nem ihat ezért tiszta idegbeteg és hamar tökre kibukik, ekkor véged lesz, mint a botnak.”
- „Aki kiskunfélegyházi az bármennyit tanul, ez a barom kegyetlenül elhúzza... stb.”

(77) Empirikus úton nyert tapasztalatokra támaszkodó, vagy ennek látszatát öltő, már-már legendszámba menő teóriák látnak napvilágot arról, hogy az egyik vizsgáztató „elegancia-érzékeny” pozitív, vagy negatív irányban; körömlakk-látvány allergiája van, avagy a túlzott nőiességet vár el a vizsgázó hölgyektől (előny a karácsonyfa jelleg és a „most-szoptam-kontúr”); csak azokkal korrekt, akik „Tiszteletem!”-mel köszönnek, avagy aki így mer köszönni azt menthetetlenül kirúgja stb.

(78) Egyesek megpróbálván erőt gyűjteni, s e célból kicsinyég kikapcsolódni elmennek valami **semleges helyre**, például a moziba, ám hónuk alatt ott lapul a vaskos könyv és a rongyosra lapozgatott és halálosan megunt és végletesen megutált tananyag.

(79) Külön bekezdést érdemel a **vizsgázás feltételezett időpontjához fűződő misztikus prognózisok** kérdése.

(80) Sokan esküsznek a **korai időpontokra**, váltig állítgatva, hogy a vizsgáztatók ezernyi nyavalyája (gyomorfekély, delerium tremens, cukorbetegség okozta hirtelen vércukorszint-ingadozások, csillapíthatatlan kábszer-szomj stb.) ekkor még nem kínozza őket, s tiszta elmével lelkesen és örömmel adnak jó jegyet.

(81) Mások épp e tiszta elmétől retteghetnek, s jobb a zavarosban halászni alapon a **későbbi időpontokat** kedvelik, nem baj az sem, ha unja, vagy húzza a görcs a lábát, legalább hamarabb elenged, meg aztán fáradtan

nehezebb lefűlelni a bakikat, egyébként is akit akart addigra már kirűgott. (A diákok szent meggyűződése ugyanis, hogy a kapott érdemjegyeknek a legkevesebb közűk a valódi teljesítményhez van, a valóságban inkább az dominál, hogy kirűgott-e már elég embert saját tekintélyének megőrzése, megteremtése végett - valljuk be, az efféle vélekedésnek van is némi alapja.) Lényeg az hozzá, hogy az utolsó napon mindenki végig gondolja, hogy másnap mikor lép akcióbba, ha hisz a babonákban, ha nem.

(82) Előkerűlenek a **vizsga-felszerelések**: ruhák, a társadalmi értékrend diktálta szokásos kiegészítőkkel (nyakkendő, öltöny, elegáns ruhák), illetve az egyéni ízlés és a kényszer, valamint a hiedelmek diktálta kiegészítők, úgymint: puskák, esetleg a szokásosnál csőppet mélyebben dekoltált blűzok, speciális segédeszközök (adatokkal feltűltűtt kalkulátorok, notebookok, palmtop-ok, walkmanek).

(83) **Babonák, „misztériumjátékok”, valóságos „apokrif vallások”** keletkeznek: „ugyanabban a bal kézzel hidegvűzben kimosott ingben lehet csak sikeres a vizsga”... **„speciális vizsga-bugyiban, zokniban, pulcsiban, „stb-ban”** lehet csak vizsgázni” (mely mágikus erővel felruházott ruhadarabokat a legbigottabbak ki sem mosnak egészen a diplomaosztóig). Egyesek a **vizsga-gyűrűre** eskűznek, mások a vizsga előtti **féktelen szexre**, avagy az **aszkétikus őnmegtartóztatásra**. Az én időmben Szegeden népszerű hiedelem volt, hogy **„a vetett ágy rossz ómen”**, ugyanakkor a kancsal takarítónő szerencsét hoz (takerol a takesz). Előfordult, hogy a **„fekete mágia”** praktikáihoz folyamodik a szerencsétlen: a vizsga előtt serpenyűben elégetett tankönyv, szalmabáb szűrkálás, eljátszott vizsga, index ötőssel „barlangrajz” stb. Egyesek tőlűnk független természeti jelenségeknek tulajdonítanak jelentőséget, s ahogyan az augurok, vagy az áldozati állat kiontott beléből, esetleg kávé zaccból jövendölő papok, varázslók, vajákosok, ugyanűgy látnak okkult üzenetet egy repűlő állatban, vagy egy bizonyos zeneszám rádióban való felcsendűlésében az erre érzékeny hallgatók. És ne feledkezzűnk meg az előző vizsga tankönyvének eszelős dűhvel történő szétszaggatásáról sem, mellyel vagy a kegyes isteneknek mutatűnk be illő áldozatot, vagy a jogos és természetes indulatokat vezetűjuk le, a vizsga eredményének függvényében, illetve a boldog jövű reményében! (Magam azért döntöttem a jogelmélet tankönyv ízeke tépése mellett, mert szerepelt benne Karl Marxtól az az idézet, amely szerint: „A történelem minimális előfeltétele: élő emberi egyedek létezése”.)

(84) A **kultikus tárgyak** sorában külön említést érdemel a **szemüveg**, más néven a „**mesterséges intelligencia**”. Az a tény, hogy a szemüveg viselése önmagában műveltséget kölcsönöz, hogy a műveltség látszatával automatikusan együtt jár az esendő, csetlő-botló, száanalomra méltó ember képzeete sokkal több előnnyel kecsegtet, mint amennyi hátrányt jelenthet egy tökéletesen látó embernek pár órára szemüveget ölteni. (Figyelemre méltó, hogy az Egyesült Államok törvényszékei előtt halálos ítélettel fenyegetett bűnözők esetében nemcsak a vádlott öltözetét válogatják meg választékosan védők, de lehetőség szerint elegáns szemüveget is az orrukra nyomnak, az esküdtek megnyerése érdekében.) Ráadásul megfelelő dioptria esetén jótékony takarásba is kerülhet tekintetünk, annak irányát szinte lehetetlen kifürkészni. Éppen ezen okokból érdemes a legegyszerűbb, vastag műanyag lencsét alkalmaznunk (félre a hiúsággal meg az extra vékony, visszaverődés mentes üveglencsékkel!) minél vastagabb, ormóttanabb a szemüveg, annál jobb. (Egy olyan ember megalázása, kegyetlen megkínzása kevésbé ingerkeltő a vizsgáztató számára, aki idétlen szemüvege okán még tisztességesen verekedni sem tud, sőt még egy jóízűt ütni sem lehet rajta!)

(85) Nem egyszerű dilemma az **öltözék megválasztása**, amit nem halaszthatunk tovább a vizsga előtti éjszakánál.

(86) Alapvetően az **aura mediokratész** elvén célszerű választanunk. Ebből lehet a legkevesebb galiba. Függetlenül attól, hogy a vizsgáztató mennyire elegancia-érzékeny a köztes megoldásnak lehet a legkevesebb kockázata. Fő szabály szerint azt azért elfogadjuk, hogy azok a vizsgáztatók, akik fényesre seggelt gatyában, kirongyolódott pólóban, zsírpecsétetes zakóban, pacuha viseletben vizsgáztatnak általában nem a kifinomult elegancia hívei (esetükben tanácsos a fokozott visszafogottság: kevesebb ékszer, esetleg kevéske slamposság-paslaság). Azok esetében ámbátor, akik a kelleténél többet adnak a látszatra ne fogjuk vissza magunkat és nyugodtan tegyünk úgy, mintha legszebb ruhánkkal tanúsítanánk tiszteletet (pontosan nem tudni kinek, vagy minek).

(87) Az öltözék megválasztásánál nem elhanyagolható szempont az, hogy még csak a **látszata is kerülendő az anyagi hivalkodásnak**. (Vizsgán csak a tudásunak van lehetőségünk hivalkodni.) Eszünkbe ne jusson a londoni, híres kézi szabóságok utcájából a Savile Row-ról „hand made” varratott, avagy Nápolyból „tu misura” kézi készítésű öltöny-csodákban pompázni! Szigorúan tilos a Schafhausen aranyóra és a bilincs-szerű arany

kiegészítők, valamint a brillek és egyéb drágakövek használata!

(88) Összességében elmondható, hogy – akár a tradicionális iskola, akár a designer stílus hívei vagyunk (ezek angol, vagy olasz változataiban) – **legalább „business look”, de méginkább „half officiel” szinten öltözködünk.** (Amennyiben a vizsgáztató megengedi magának a tornacipőt, akkor mi is lemehetünk „casual look”-ba.) **„Traje de luces: bikavívó-öltöny.”**²¹

(89) Természetesen a **stresssmann**, a **zsakett**, a **morning dress**, a **dinner jacket** és persze a **szmoking** használata sem lehet célravezető. **Nem is beszélve a frakkról!** (Hiába a létező legformálisabb, a lehető legünnepélyesebb ruhadarab a frakk, egyrészt egyetlen napvilágnál hordani, másrészt az egyetlen olyan ruhadarab, amelyen vannak ugyan gombok, de a jobb és bal oldala nem gombolható össze, aminek következtében teljesen alkalmatlan az egyetemistazseb-funkció használatára.)

(90) Az öltözködés többi szempontja már egyéni stílusunktól függ. Természetesen nem célszerű makkos cipőt, fehér zoknit, rikító színű öltönyt, sportcipőt, műselyem bomber dzsekit, mamuszt viselni, hacsak nem nagyon lázadók, vagy nagyon rossz ízlésűek vagyunk, amit minden áron kifejezésre is kívánunk juttatni.

(91) Az öltözködést **más szempontok is** befolyásolhatják. Az **időjárás** mellett ilyen **az ember barátnője**, aki elkunyerálja a jól bevált egyetemista zsebes zakókat (azt mímelve, hogy ő egy kicsit most avantgarde Marline Ditrich, holott csak lötyög rajta a zakó). Az már a sors külön igazságtalansága, hogy az élet ezen területére nem vonatkozik a viszonyosság elve, hiszen mi semmiképpen nem orozhatjuk el a barátnők, évfolyamtársnők harisnyáit, melltartóit, ráncos szoknyáit. (Ezt nem tudom pontosan, hogy hogy van, de a ráncos szoknyák tekintetében talán kivételt jelent Skócia.)

(92) A történelem különös fintora folytán az arab világ kevésbé felszabadult hölgyei kifejezetten előnyt kovácsolhatnak **tradicionális viseletükből**, holott a burnusz, illetve a kendő állandó viselete az európai társadalmi konvenciók szerint a hétköznapi élet szinte minden területén hátrányos helyzetbe hozza őket. Micsoda tárháza lehet a segédeszközöknek egy olyan viselet, amely csak a szemünket engedi látszani! Egészen extrém esetben akár egy teljesen más ember is levezgázhat az öltözék leple alatt.

²¹ Halál délután: 437. oldal.

(93) Legkésőbb a vizsga előtti éjjelen érkezik el annak ideje, hogy a vizsgázó **kétségbeesett taktikai megfontolásokon** törje a fejét. Csak néhány a leggyakrabban alkalmazott módzatokból:

- begipszelt kar, láb, egyéb látványos orvosi beavatkozások jól látható nyomainak mímélése (leggyakrabban nyelvvizsga előtt, egy aprólékosan cizellált és pontosan betanult, ál-spontán tétellel a történekről, a kórházról és a betegségekről),
- látványos sántítás, művi rosszullétek, súlyos betegségek külső szimptomáinak színlelése,
- direkt és/vagy látványos terhesség,
- ne adj' Isten, műgyász lehet eszköze a kegyetlen vizsgáztatói szívek megenyhítésének,

(94) A **mesterséges szánalomra méltóság** kérdéskörét elemezve mindenképpen említést érdemel, hogy az esetek döntő többségében azért nem kell nagyon törekedni arra, hogy szánalmat keltőek legyünk, hiszen az elgyötörtség minden jele magától is kiütözik. Az biztos, hogy még egy kis extra önsanyargatás „sokat segíthet” a megfelelő külső kialakításában. (Egy kicsit borzos haj, több sebből vérző, frissen borotválkozott, gyűrött arc stb.)

(95) Egyesek az **utolsó napot** - talán szerfeletti buzgalmukban - **átcsúsztatják a vizsga napjára**; nemcsak hogy éjjél utánig tanulnak, de egyenesen valahol a vizsga helyszínének közelében töltik nyughatatlan éjszakájukat.

(96) Történt egyszer a sors tényezőinek egy olyan **különlegesen kegyetlen konstellációjában**, mikoris (nem elég a nyár, a csinos lányok a strandon) a **vizsgaidőszak egybeesett a labdarugó világbajnoksággal**, hogy kora hajnalban - magam is inkább a hamari vizsgák híve vagyok - arra leszek figyelmes, hogy egy alak fekszik az egyetem bezárt bejárata előtti két lépcsőfokon fürdőköpenybe burkolózva. Közelebb lépve látom ám, hogy az illető bizony nem más, mint az én egyik évfolyamtársam, kiről tudtam aznap ugyanazt a vizsgát készül letenni. Levetette gyorsan a köntöst, s miként a pajorból lett pillangó olyan módon állt meg előttem egy skatulyából kihúzott vizsgázó, tipp-topp öltönyében, kezében a tananyag - lelkiismeret nyugtató - foszlányaival. Szeméből kitörölvén a csipákat előadta, hogy súlyos érdekei fűződnek a legelsőkénti vizsgához, s az éjszakai labdarugó összefoglalót követően nem látta másként biztosítotttnak az elsőséget, csak ha a testével vet gátat mindenféle előzési kísérlet-

nek. „*Testvérem erős, mint a szürke medve, de ravasz is, mint a préri rókája – mondta Winnetou. – Nem irigylem az ellenségeit.*”²²

(97) Kicsit gunyorosan jegyeztem meg, hogy talán túlzott volt az aggodalma, tekintve, hogy csak engem sikerült megelőznie én pedig készséggel megelégszem a második hellyel is; mire ő – korábbi oktanlan fölényeskedésemet lazán letörve – közölte, hogy a kar előtti parkolóban tanyázó autókban legalább nyolcan alszanak, kik előttem jelezték érkezésüket. Dél körül kerültem sorra. (A rettenetes az, hogy télen ugyanígy megeshet mindez, spékelve azzal, hogy a tülekedőket megveszi az Isten hidege.)

(98) Bellum omnium contra omnes, vagy másképpen ugyanez: ember embernek farkasa...

(99) Akadnak, akik addig-addig „csak még egy kávé megiszom”-oznak annak reményében, hogy a kinkeserves tanulást elodázzák akárcsak pár percre is, hogy kénytelen kelletlen **egész álló éjjel, fent maradnak**. Mások kifejezetten azért kávéznak, teáznak, „mert úgy is egész éjjel fent kell maradniuk”. Ehhez képest homlok egyenest ellenkező taktikát alkalmaznak azok, akik a „majd holnap úgy is hajnalban kelek” örve alatt az öntudatlan álomba menekülnek az ép ésszel, öntudattal elviselhetetlen való világ kínjai elől.

(100) A **korán kelők arisztokráciáját** képezik a rejtélyes kapcsolataik folytán az épületen belül alvók. Van aki még idejében megkönyékezi a takarító nénit, majd vagy egyszerűen elorozza, illetve lemásoltatja a kulcsot (az egész épület kulcsát nagyon nehéz megszerezni – tudomásom szerint erre nem is volt példa). ágy eshetett meg az a furcsa dolog, hogy egy ízben maguk a joghallgatók törtek be a kar épületébe (elvégre ekkor még nem végezték el az egyetemet). „– Uff, uff! Te vagy a híres Old Shatterhand?! – már előbb is kitalálhattad volna! Hiszen egyetlen ökölcsapással térítettelek le. És ki merne betörni a falutokba, ha nem Old Shatterhand és Winnetou?”²³

(101) Az az igazi betörésbiztos megoldás, ha **még zárás előtt bevackoljuk magunkat az épületbe**. Könnyű annak, aki valami tanársegéd ismerős folytán meg tud kaparintani valami kényelmes kanapét az egyik kevésbé forgalmas irodában, de mit tegyen az a szerencsétlen, aki maximum a férfi WC előtti korhadtszékeken hajthatja nyugovóra fejét? Persze a bentalvának is megvan a maga kockázata, ugyanis nemcsak a vizsgázók alszanak bent az épületben; néha a professzorok is – ki tudja miféle okból – a tanszéken hajtják nyugovóra

²² Winnetou: Old Shatterhand, 173. oldal.

²³ Winnetou: Old Shatterhand, 269. oldal.

fejüket. Ne tudja meg, kedves olvasó, mit éreztem a harmadik emeleti fotelben (eredetileg kényelmesen elterpeszkedve), miután meghallottam a szemközti irodából a tanár úr félreismerhetetlen krákogását! Nem tesz jót az idegeknek egy ilyen éh-gyomros kora reggeli menekülés egy szigorlat előtt.

(102) Persze azt talán mondanom sem kell, hogy az ilyen **partizánkodás nem minden kockázat nélkül való.** Egy ízben majdnem személyemet is érintő tragédia történt, ilyen ügyből kifolyólag. Az ügy pedig elég biztatóan indult: egy szemfüles vizsgáló (állítólag egy üveg bor ellenében) szert tett a stratégiai jelentőséggel bíró épület kulcsára. Igenám, de miután nem vállalta a bentlávással járó viszontagságokat ezért kellemetlenül kevés ideje maradt a cselekvésre és mint az ilyenkor általában lenni szokott az időzavar csak fokozta a hallgató szerencsétlenkedésre való eredendő hajlandóságát. Hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, az illetőnek dolga végeztével (tételek bekészítése) úgy esett, hogy arra már nem volt ideje, hogy a tanszék sarkaiból kiemelt ajtaját visszaillesze, így – menteni akarván nyomorult irháját – csak nekitámasztotta a leemelt ajtókat a falnak, tárva nyitva hagyván a tanszék bejáratát. Pár percre rá meg is érkezett a professzor úr, ki rögtön átlátván a helyzetet, addigi rossz hírét nem mindennapi vérengzéssel tette még rosszabbá. A kollektív büntetésnek természetesen a merénylet – mint valami testére bombát erősítő öngyilkos terrorista a tömegben – maga is áldozatul esett.

(103) Az önkívület hullámvasútján száguldó hallgató ténykedéseinek elemzése során természetesen nem maradhat el **a védekezési eszközök leghatékonyabbikának a puskáknak, vizsgafelszereléseknek megtervezése, megszerkesztése, bekészítése** tárgyában tett erőfeszítések elemzése sem. „Amikor elbúcsúztam a derék puskaművestől, nem is sejtettem, hogy a nehéz „medveölőnek”, amelyet a falról leakasztottam, és a Henry-féle karabélynak, mely szinte a szemem láttára született meg, milyen nagy szerepe lesz még az életemben.”²⁴

(104) A **csalárd módszerek alkalmazásának sokszínűsége** végig kíséri az emberiség történelmét. „*Noble: olyan bika, amely becsületesen támad, bátor, egyszerű, és könnyen becsapható.*”²⁵ Kétségtelenül a legtöbb energiát és leleményt a homo sapiens a homo homini lupus est-elv gyakorlati alkalmazásának oltárán áldozta fel. A legszellemesebb tárlalmányok éppen a leghatékonyabb emberirtás: a háború

²⁴ Winnetou: Old Shatterhand, 9. oldal.

²⁵ Halál délután, 413. oldal.

eszköztárát bővítették. A haditechnika bőség-asztaláról lehullott morzsákon tengődik csupán az emberiség szelídebbik hányada. Semmi meglepőt nem lelhetünk fel abban, hogy a karabélyok, coltok, gránátvetők, aknák, géppisztolyok, harckocsik, bombák picinyke unokatestvérei is hasonló fejlődésen mentek át az egyetemek, főiskolák zordon falai között. Se szeri, se száma a metódusoknak, módszereknek a **kommersz megoldásoktól** (adatokkal feltöltött kalkulátorok, notebookok, palm top-ok walkmanek, interface-szel pc-ről tölthető karórák, hagyományos tölthető „szorzótáblás tollak”) egészen a különleges, egyéni mesteremberek által készített, **míves kézimunkákig** (töltőceruzába illesztett tűvel metszett műanyag felületű tollak, vagy a regiszteres, vállban öltönybelső belsejében rögzített visszapattanó puskák). Itt kell említést tenni a fülhallgatóval ellátott **rádiótelefonról** és természetesen a zakóbelsőben, kidolgozott tételek számára készült speciális **egyetemista zsebről**, illetve a hölgyek **ránchos szoknyáiról, harisnya alatti tételekről**, vagy megfelelő állagú keblek esetében az érzéki **dekoltázsokról** is. Nem egy ezek közül a becses darabok közül nemzedékről nemzedékre száll²⁶ – különösen, ha a vizsgáztató nem veszi a fáradságot, hogy avítt tananyagát cseppnyit is korszerűsítse a puskázási módszerekhez képest. *„Ezt a fegyvert később fia, Winnetou örökölte és nem volt ember a Vadnyugaton, aki ne hallotta volna emlegetni a híres „ezüstpuskát”.”*²⁷

(105) A puskázás témaköre megérdemel egy csöppnyi elméleti eszmefuttatást. Hogy miért, arra a világtörténelem legnagyobb génuszainak egyike, **Leonardo da Vinci** ad magyarázatot, mégpedig a párizsi Institute de France felbecsülhetetlen kincsének: a Codex Ashburnham című írásnak lapjain: „A természet legfőbb ajándéka, a szabadság megőrzése céljából találok én ki támadó- és védekező eszközöket, arra az esetre, ha nagyravágyó zsarnokok gyötörnének minket.” (Leonardo da Vinci válogatott írásai, Tipotex Kiadó, Budapest, 2002., 141. oldal.)

(106) Jőmagam soha nem szenvedhettem azokat a figurákat, akik önmaguk jobb színben való feltüntetése végett nemhogy idegen, de egyenesen létezzetetlen tol-

²⁶ **Padrino:** keresztapa vagy jótálló; a bikavívásban az öregebb matador, aki átadja a kardot és a muletát az ifjabb matadornak, amikor az először öl szabályos **corrida de toroson**. Halál délután, 416. oldal.

²⁷ Winnetou: Old Shatterhand, 59. oldal.

lakkal ékeskedtek. Bizton állíthatjuk, hogy néha több ezer oldalas anyagoknak pár nap alatti, vizsgaképes elsajátítása nem más, mint a **kora gyermekkori vágyhazugságok torzult felnőtt változata**, mely az intellektualitás könnyen fellebbenthető fátyla alatt kispolgári allűrre vetemedett. Ezt a magatartást szankcionálandó, s egyben parodizálandó magam például a sikeres római jog vizsgát követően következetesen azt állítottam minden tárgyról, hogy azokat három secundum alatt sajátítottam el. Akik ugyanis tanulás nélkül mennek át a vizsgákon, azok vagy

- A) hazudnak, vagy
- B) nagyon jó - nők heteroszexuális férfi, illetve
- fickók, heteroszexuális nő vizsgáztató esetén, vagy
- C) vonzó homoszexuálisok, azonos nemű, homoszexuális, illetve lesbikus vizsgáztató esetén (a biszexuális, valamint a transzszexuális vizsgázó-vizsgáztató viszonyokat e helyütt nem tárgyaljuk), illetve
- D) egyéb módszerhez folyamodnak.

A D) pont kivételével az összes többi értelemserű, úgyhogy azokkal a jelen fejezetben nem foglalkozom (csak majd a vizsga és a szex kapcsolatát taglaló résznél).

Nos, mi tartozik az „egyéb” kategóriába?

Íme:

(107) I. Puskázás

I/a: valamilyen lőfegyverrel rákényszerítjük a vizsgáztatót, hogy a jól megérdemelt elégtelen helyett valamelyik másik érdemjeggyel (rendszerint jelessel) jutalmazza tüsténkedésünket.

(108) I/b: meg nem engedett segédeszközt használunk tudásunk foltyszerűségének orvoslására. Számtalan lehetőség kínálkozik, mint ahogy erre fentebb már utaltunk. Népszerűek a furfangos (szorzótáblás) tollak, a harmónikaszerűen összecsuksukható piciny lapocskák, de viszonylag gyakori szokás a padra firkálni; egyesek odáig mennek, hogy hosszú tételeket dolgoznak ki padokon. Szellemes megoldás az öltöny ujjába gumin rögzített, veszély esetén automatikusan visszaugró vékony lap, vagy az úgynevezett kettős rolni, amikor egy hosszú zsírpapírcsíkot mindkét irányból felcsavarunk és egy rögzítő gumival átkötjük a két kis tekercset, ami ezután könnyedén csavargatható, csak úgy ontva az ismeretetek tömkelegét. A modern fénymásolók

korszakában kézenfekvő a kicsinyített puskák²⁸, esetleg egész tételek, sőt jegyzetetek fénymásolása.

(109) A vizuális segédeszközök alkalmazása mellett újabban teret nyert a fejhallgatók (James Bond-set) közbeiktatásával használatos rádiótelefonok, adó-vevők, összefoglaló néven: **audiális segédeszközök** alkalmazásának módszere, amióta pedig a telefon csengése kiküszöbölhető, az alkalmazás szinte kockázat nélkül való. (Miután a technika eléggé szembeötlő, így leplezni szükséges. Ezért szinte csak és kizárólag a hosszú hajkoronával rendelkező egyének alkalmazhatják, vagy eleve meglévő adottságuk kihasználásával, vagy hosszú évekre visszamenőlegesen, céltudatosan szőtt tervek szerint, direkt erre a célra növesztett haj módszerével. Talán kicsiny részben ennek is betudható, hogy ennyien viselnek az egyetemi ifjúság soraiban bozontos hajkoronát, a lázadó fiatalság **ál-orcáját** öltve magukra.) „Minden puskának megvan a maga jellegzetes hangja, amit persze igen nehéz más puska hangjától megkülönböztetni – jó fül és gyakorlat kell hozzá. De a finom hallás a kiváló vadászok képességeihez tartozik, s a préri, meg az őserdő nagyon jó iskola ilyen képességek kifejlesztésére. Mondom, nem volt időm az indiánt megnézni, de puskája csatlantását mindig megismertem. Így csak egy fegyver szól: Winnetou ezüstpuskája.”²⁹

(110) II. Túljárás a vizsgáztató eszén, melynek eredményeképpen hamarabb tudjuk a kérdést, mint a vizsgáztató:

²⁸ Richard P. Feynman, a zseniális Nobel-díjas tudós, a „nanotechnológia atyja” 1959. december 29-én tartott híres beszédében előre jelezte a miniatürizált puskák készítésének távlatait: „A gombostű fejének átmérője 1,6 mm. Ha ezt megnöveljük 25.000 átmérőnyivel, akkor a gombostű feje akkora, mint az Encyclopedia Britannica összes lapjainak a területe. Így tehát, amit tennünk kellene, az semmi egyéb, mint az Encyclopediában írtak méretének 25.000-szeres csökkentése. Vajon ez lehetséges-e? Az emberi szem felbontóképessége kb. 0,2 mm, ez nagyjából megfelel egy pont méretének az Enciclopedia finom féltónusú reprodukcióin. Ha ezt 1/25.000 –ére csökkentjük, akkor annak átmérője még mindig 60 angström – vagyis 32 atom átmérője közönséges fém esetében. Más szavakkal egy ilyen pont felülete 1000 atomot tartalmaz. Így tehát minden pontot a klisékészítés által igényelt méretűre lehet alakítani és ezért nem kérdés, hogy egy gombostű fején elég hely van ahhoz, hogy azon az egész Enciclopedia Britannicát el lehessen helyezni.” (R. P. Feynman: A felfedezés öröme, Akkord kiadó, 2002., 119–120. oldal.)

A nagyszerű tudós okfejtése szerint az emberiség 24.000.000 kötetre becsült teljes könyvtermése „elfér” 2,5 négyzetméteren. (Egy bizonyos Tom Newman 1985-ben ki is nyomtatta elektronsugaras nyomtatóval Charles Dickens Mese két nagyvárosról szóló írásának első oldalát 25.000-szeres kicsinyítésben.)

²⁹ Winnetou: Winnetou, 78. oldal..

II/a: hipnotizálás; viszonylag kevesen tudják,

II/b: tételek előzetes megjelölése. Vagy az előző nap vizsgáló cimborát kérjük meg erre a kényes műveletre, vagy magunk tesszük ezt meg, ha tudjuk, hogy úgyis kirúgnak bennünket, tehát jobb a holnapra gondolni. (Megjelölésnél ajánlatosabb szúrni, vagy vágni, mint begyűrni, ráncolni, számárfülezni, ugyanis ezek az utóbb felsorolt módszerek túlságosan kézenfekvőek és elcsépeltek, ezért egyrészt sokan alkalmazzák, így nehéz megtalálni a saját gyűrést, másrészt némely vizsgáztató, eléggé el nem ítéltető módon, néha megtévesztő számárfüleket helyez el a leghálátlanabb tételek hátulján.)

(111) III. Lopózkodás, osonás, settenkedés; mely mód-szerekben közös, hogy a vizsgáló „bekészíti” magának a tételt:

III/a: cselel bent maradunk az egyetemen és zárás után kedvünkre rendezzük el a tereptárgyakat, különösen a tételeket,

III/b: mások a kora hajnali kelés hívei, hátránya az előbbi módszerhez képest az, hogy kevesebb az időnk, kockázatos és bizonytalan az épületbe való bejutás, de kellemesebb az éjszakánk,

III/c: elegáns kiegészítője lehet az előbbieknél a lopott, ál-, illetve másolt kulcs használata. (Bizonyos karokon szép hagyomány a fontos kulcsok nemzedékről nemzedékre való örökítése.) „*Cuidando la línea: ügyelni a vonalakra; gondot fordítani arra, hogy az ember mozgulatai esztétikailag könnyedek legyenek, miközben a bikával dolgozik.*”³⁰

III/d: merész, mondhatni virtuóz cselekedet vizsgálás közben, míg a tanár kiugrik egy kávéért, bemenni és kikészíteni valamelyik szélre az áhított tételt,

III/e: csak néha vethető be a kihozott tételek módszere, mikor a tételhúzás után úgy teszünk, mintha a bal kezünkben lévő tételt húztuk volna, míg a jobb kezünkben lévő (frissen húzott tételt) átadjuk oda-kint – mielőtt az bemenne vizsgázni – a minket követő kollégának, kolleginának.

III/f: csak némileg rokon praktika a fentiekkel az úgynevezett „röntgenszem-módszer”, melynek lényege, hogy az átlátszó tétellapokon keresztül kis gyakorlatlaltal megállapítható minimum a tétel címének hossza, maximum a tétel pontos száma. Baj csak a tükörírás azonosítására képtelen dyslexiásokkal, a szemüvegekkel, illetve a keménypapírra írt tételekkel van.

³⁰ Halál délután: 392. oldal.

(112) IV. Az utóbbi években elegáns volta és hatékonysága miatt igen népszerűvé vált a kidolgozott és bevitt tételek módszere:

IV/a: pontosan kidolgozott tételeket rejtünk el az úgynevezett egyetemista zsebben (egyetemista-zseb = a zakó mindkét oldalán belül A/4 méretű, utólag bevarrt, zakóbélés anyagú és színű, speciális zseb), ahonnan másodperc törtrésze alatt könnyedén előrántható bármelyik tökéletesen kidolgozott tétel

IV/b: közismert nevén a trójaifaló-módszer, mikor az egyik vállalkozó szellemű és bátor vizsgázó a kidolgozott összes tételt beviszi magával, majd dolga végeztével bent hagy mindent egy jól elérhető és előre megbeszélt helyen. (Ez nagyon gyakran annak az asztalkának az alsó polca szokott lenni, amely asztalon a vizsgázók felkészülnek a feleletre.) Ezen a ponton kell megemlékezzek egy olyan zseniális egyéni megoldásról, amely méltán példázhatja azt, hogy a lelemény messze megelőzi a technika fejlődését: néhány neuronokban, csavaros pályát befutó ingerület ezerszer többet ér bármiféle high-tech masinánál!

(113) Nevezzük XY úrnak, azt az évfolyamtársamat, aki bekészítette magának a professzor úr által tartott kávészünetben a VIII. tételt. Sikerrel húzta ki a vágyott kérdést, majd az „egyetemista-zsebben” bevitt, előre, az évfolyam legszorgalmasabb diákja által, előre kidolgozott anyagot ismertette.

- Milyen furcsa színű, tanszék által lepecsételetlen papíron dolgozták ki maguk a tételeket? - kérdezte a vizsgáztató XY-t, tekintve, hogy az adott tanszéken az volt a szokás, hogy csak a náluk rendszeresített, pecsétetes papíron lehetett kidolgozni a tételt a vizsgán.

- Hát olyanokon, amilyeneket itt találtunk az asztalon - válaszolta rögtön XY, látszatra teljesen ártatlanul, s a lapok színén és pecsétek hiányán mélységesen meglepődve.

A bizalmatlan tanár mohón odarontott az asztalhoz és tényleg nagyon meglepődött, mikor a tanszéki papírok mellett talált egy nagy csomó hófehér, pecsét nélküli papírt. Erre a jelenségre nem talált magyarázatot, pedig az eléggé kézenfekvő volt: az alibit szolgáltató fehér lapok XY egyetemista-zsebéből kerültek a kérdéses helyre.

(114) Ennyit vázlatosan a főbb módszerekről, melyek tetszés szerint alkalmazhatóak, akár még keverve is.

(115) Mielőtt még bárki, aki nem tette le élete összes vizsgáját szememre hányná, hogy kihúztam a lába alól a talajt, vagy ami még szörnyűbb igazságtalanság len-

ne, azzal vádolna, hogy áruló lettem, ünnepélyesen deklarálom:

I. Nem fedtem fel minden titkot (amit a dolog természetéből adódóan nem is tehettem meg, így arra nemcsak nem vetemedhettem, de azt megkísérelni sem bátorkodhattam).

II. A vizsgáztatók az esetek többségében szerényebb szellemi képességekkel vannak megáldva, mint a vizsgázók és ráadásul az általuk, saját diákkorukban alkalmazott elavult módszerekből indulnak ki. Így – lévén képtelenek figyelni a modern idő szeleire – mindig lépéshátrányban lesznek. (Aki vitatná ezen állításom tényszerűen igazolható igazságtartalmát, az tanulmányozza át az emberiség történelmét és győződjék meg az ott olvasottakból arról, hogy a fejlődés záloga az újabb generációk akcelerációja.)

(116) Biztatásképpen az emberi lelemény kimeríthetlenségének kézenfekvő bizonyítékeként hadd soroljak fel **néhány olyan eszközt**, amelyet **James Bond, a híres 007-es ügynök használt**, s amely eszközök egynémelyike hasznos szolgálatot tehetne a vizsgafeladatok végrehajtása során is. (Forrásként a magyar kiadású Play Boy 1990. januári számának „Kis magyar bondológia„ című, Fáber András tollából származó írására támaszkodtam, abból is különösképpen a 92-93. oldalakon fellelhető, kiváló táblázatos kimutatásra.)

Bond játkszerei:

- diplomatautóval rejtett késsel (From Russia With Love; Üdvözlét Oroszországból; 1963. Sean Connery)
- Aston Martin golyóálló üveggel, füstfüggönnyel, géppuskákkal, katapult-üléssel, hazavezető térképpel (Goldfinger; 1967. Sean Connery)
- Karóra Geiger-Müller számlálóval, vízalatti zseb-légzőkészülék, hazavezető rádióaktív tabletta (Thunderball; Tűzgolyó; 1965. Sean Connery)
- Cigarettából kilőhető lövedékek, Kicsi Nelli a hordozható, egyszemélyes harci helikopter (You Only Live Twice; Csak kétszer élsz; 1967. Sean Connery)
- Másológépnek álcázott páncélszekrény-nyitó berendezés (On Her Majesty's Secret Service; A királynő titkos szolgálatában; 1969. George Lazenby)
- ál-ujjlenyomat, zsebpuska/mászókészlet (Diamonds Are Forever; Gyémántok az örökkévalóságnak; 1971. Sean Connery)
- óra mágneses körfűrészszel, kefébe rejtett leadó,

- sűrített levegős vízalatti sörétes puska (Live And Let Die; Élni és halni hagyni; 1973. Roger Moore)
- műanyagból készült harmadik mellbimbó (The Man With The Golden Gun; Az aranypisztolyos férfi; 1974. Roger Moore)
 - síbot-puska, mikrofilmnéző cigarettatárca, tengeralattjáró autó (The Spy Who Loved Me; A kém, aki szeretett engem; 1977. Roger Moore)
 - mérgező páncéltörő tüket kilövő szerkezet karórában, röntgensugaras páncélszekrény-nyitó (Moonraker; 1979. Roger Moore)
 - hazavezető mikrochip és mikrofon, savval töltött töltőtoll és lehallgató poloska, óra hazavezető szerkezettel (Octopussy; 1983. Roger Moore)
 - Gyűrű-kamera, csekk-nyomtató (A View To Kill; Kilátás gyilkosságra; 1985. Roger Moore)
 - Kulcskarika-gázbomba (The Living Daylights; Élő napfény; 1987. Thimoty Dalton).

(117) A szórakoztató ipar bámulatos és szívet melengető területéről (kétmilliárd dollár bevétel) ismét visszatérek **a halálhoz vezető úton** vergődő ember sarkos példájához, aki nagyon hasonlóan éli meg **az alkudozás, a remény és a depresszió mezsgyéjén** létezést, mint a vizsgáló a fásultság és az önkívület hullámvasútján. Kezdetét veszi az **alkudozás**, leggyakrabban az időért. „Csak lenne még pár napom, órám, ezt meg azt tennék...” Az alkudozásban legtöbbször a jó magaviselet az alkuba bocsátott áru. Fontos lelki erőt jelent ilyenkor a ki nem alkudható, kérlelhetetlenül múló időn túl a **remény**. Vigyáznunk kell ilyenkor, hogy ettől az utolsó mentsvártól meg ne fosszuk társainkat, akit egy „ennyi tudással holnap úgy is kibaszna”, könnyen padlóra küldhet. Megalázó és embertelen ez a magatartás. A fásultság és önkívület határán lévő embertársainkkal szemben elsősorban embernek és nem őszintének kell lennünk. „– Tudom, hogy fáj, amit mondok, de Winnetou nem hazudik még kíméletességből sem.”³¹ A düh az alku és a remény szakasza után törvényszerűen következik a **depresszió**. Minden perccel közelebb kerülünk a megsemmisülés szörnyű gondolatához. A testileg mind elesettebb, gyengébb vizsgáló kezd alapvető szükségleteiről is lemondani. A belenyugvás teljes apátiáját azok érik el, akik ebből a lelki gödörből nem egy sikeres vizsgálóval, hanem vizsgáló halasztással, önmagu-

³¹ Winnetou: Old Shatterhand, 212. oldal.

kat megalázva kerülnek ki. (A vizsgán elbukottak katarzist élnek át, arcukon a révület és a megilletődöttség jeleivel.)

(118) Jellegzetes kórtünet a fásultság és önkívület hullámvasútján az, amikor **páni félelem** lesz úrrá a vizsgázón és egy az egyben feledi, hogy egy-két napja még milyen könnyedén, objektíven és tárgyilagosan tekintett annak a nem várt eshetőségnek elébe, hogy kirúgják. Az, hogy „szeptemberig bőven van idő tanulni” már nem vigasztalja.

(119) A fentihez hasonló jellegzetesség az, hogy teljesen függetlenül a vizsgára való felkészülésre rendelkezésre álló időmennyiségtől, **az utolsó nap pontosan ugyanúgy következik be és telik** minden esetben. Teljesen mindegy tehát, hogy hónapok állnak rendelkezésre a szakvizsga következő fordulója előtt, avagy az eltaktikázott vizsgaidőszak leghúzóssabb vizsgája előtt csupán három napunk van: az utolsó nap ugyanúgy telik. „*Apomado: a bika nehéz, ólmos állapota, rendszerint a viadal vége felé.*”³²

(120) Persze a diákok – életkori sajátosságaikból adódóan – **rendületlenül bíznak a vizsga sikerében**, még akkor is, ha erre józan paraszti ésszel semmi esély nem mutatkozik. Teszik ezt akkor is, ha annak ellenkezőjét következetesen és fennen hangoztatják. Nézzük most, miben is bízunk – és bíznak ifjabb sorstársaink –, még ha annak bekövetkezésére biztos senki sem számíthat. Ám még mielőtt rátérnénk a mázli megtárgyalására, pusztán a rend kedvéért röviden tekintsük át azt a hipotetikus helyzetet, ami viszont – ellentétben a meglehetősen ritka mázlival – soha, de soha nem következik be: nézzünk egy ideális vizsgát!

³² Halál délután: 380. oldal.

Negyedik rész

AMIKOR MINDEN RENDJÉN MEGY (HIPOTÉZIS)

(121) „Amikor minden rendjén megy” alatt értendő: az az álomkép, amelyet egy vegytisztán tökéletes vizsgálóról alkot a termékeny emberi elme, és amely önmagát megmutatva, teljes abszurditásként elénk tárulva zárja ki, hogy bármikor is bekövetkezhessen a természetben.

(122) A probléma a jelen hipotézis körül már rögtön az első momentumnál megmutatkozik, ugyanis a vizsgáló **soha** nem tudhatja tökéletesen az anyagot. Még mélyebbre ásva az adott probléma piciny dzsungelében azt is megállapíthatjuk: nincs az az anyag, amit tökéletesen meg lehetne tanulni. Ez amolyan tipikus tyúk-tojás probléma, melyben ha még egy kicsit tovább kutakodnánk (ha ettől a szemtelen csipkelődéstől való eredendő idegenkedés vissza nem tartana), azt is kikövetkeztethetnénk, hogy az anyaggal **maga a vizsgáló sem** lehet teljesen tisztában, de ilyen megállapítást mi még a világért se tennénk! Maradva a **hipotézisnél: a vizsgáló tudja az anyagot.**

(123) Sőt, mi a tehetséges és meglehetősen **jó időbeosztású** hallgatók már vagy három napja tudunk mindent (év közben is szorgalmasan tanultunk), befejeztük a vonatkozó monográfiák és irodalom gondos áttanulmányozását is. (Ugyanezt persze a vizsgáztató is megtette jóval korábban.)

(124) A vizsga boldog napjára **kipihenten és felfrisülten** érkezünk, **boldogan**, hogy végre számot adhatunk tudásunkról. Elegánsan taxival – esetleg mókás kedvünkben konflissal – állítunk be a tett helyszínére (a Morgan roadster cabriórt a jachton hagytuk), majd vidáman üdvözljük társainkat, kik csak egy csöppet tudnak kevesebbet, mint mi, de még az is bőven elegendő a jeleshez.

(125) **Nincs tülekedés** a tanszéki iroda előtt, a vizsgázók előzékenyen előreengedik egymást, a kölcsönös udvariasság szabályai érvényesülnek; végülis nincs jelentősége annak, hogy ki és mikor vizsgázik le.

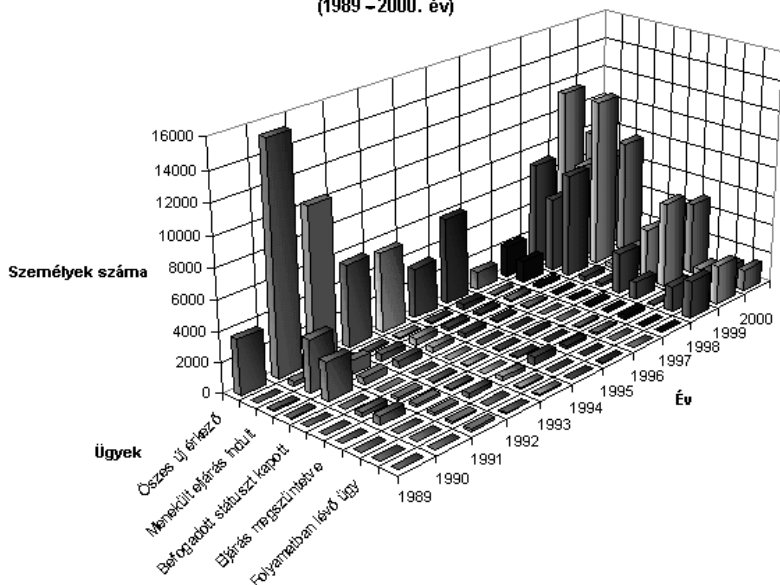
(126) A **tanár udvariasan**, csaknem komolyan vett kollegialitással (teljesen azért nem tekinthet kollégának, az azért túlzás lenne!) szóval normálisan fogad bennünket, esze ágában sincs kéjelegni a kétségbeesett ember kínját látván – hogy is tehetne ilyen cudar dolgot, ha egyszer absolute nem félünk a vizsgától.

(127) Maga a vizsga amolyan Karinthy-féle jó-tanuló-felel módján zajlik; a kérdések szimplán indulnak, majd óvatosan és **segítő szándékkal** lesznek egyre bonyolultabbak. Nemcsak üres szlogenekben, de többszörösen tettekben is megmutatkozik, hogy a vizsgáztató arra kíváncsi, hogy **mit tudunk** és ne arra, amit véletlenül nem. Ez a tudás-nemtudás probléma azonban adott esetben pusztán akadémikus jellegűnek mutatkozik, tekintve, hogy mindennel az ég adta világon tisztában vagyunk.

(128) Hamar bekerül az indexbe a – **szigorlat** révén **duplán** átlagba számító – **jeles**. A rendkívüli vizsga öröme megkínál minket a vizsgáztató némi harapnivalóval (tudja, hogy ingyencek vagyunk), jól esik a szarvasgombára a hat puttonyos Tokaji aszú 1968-ból (még szerencse, hogy a kocsit a jachton hagytuk!).

(129) A kellemes csevegés végeztével sok szerencsét kívánva nekünk, az ígéretes tehetségű hallgatónak, búcsút vesz a **hálás és büszke professzor** a tanítványtól. Még egyszer végiggondolva az elmúlt napok eseményeit őszintén magunkba szállunk és a következő meg-

MENEKÜLTÜGYI ÜGYFÉLFORGALMI STATISZTIKA
(1989–2000. év)

állapításra jutunk: „Így utólag, hogy tudom mi volt a feltett öt kérdés már látom, hogy pontosan elegendő lett volna azokat megtanulni!” Bizalommal tekintünk a jövő felé és alig több, mint **tizenöt másodperc alatt tökéletesen elfelejtünk mindent**, amit az adott vizsgára tanultunk, ezzel pontosan elegendő helyet csinálunk agyunkban a következő tárgynak.

(130) „ – Mélyen meghajoltam, de a hölgy nem engedett szóhoz jutni, hanem ezt a kérdést szögezte felém:

– Milyen messze van a Hold a Földtől?

Nem tudtam, miért kérdez ilyeneket, de habozás nélkül feleltem:

– Hétfőn ötvenkétezer mérföldnyire, de szombaton, amikor földközelen van, ötvenezer mérföldnyire.

– Helyes – bólintott, aztán mereven nézett a mennyezet egy pontjára.

Én is arra fordítottam fejemet, de nem láttam semmi különöset.

– Ki volt Venus? – kérdezte hirtelen.

– Jupiter felesége – vágtam rá, mint akinek mindegy.

– Még egy kérdést, ha megengedi! Hol született Napoleon?

– Nápolyban, feleltem gondolkodás nélkül.

– Köszönöm, senor – mondta a hölgy barátságosan mosolyogva, s csak most nyújtotta felém a kezét, melyet hódolattal megcsókoltam. (...) Válaszaiból látom, hogy tanult emberrel van dolgom, és most örömmel állok a rendelkezésére.”³³

(131) A professzor és mi: ígéretesen tehetséges tanítványa barátságban és **kölcsönös tiszteletben** válunk el egymástól.

(132) A professzor úrnak ígéretesen **csinos lánya** van, aki ellenállhatatlanul szellemesnek talál bennünket azon a délutáni partin, amit a tanár úr rendezett legkedvesebb tanítványai tiszteletére. A lány platinaszőke, de a kedves apukát nem zavarja, hogy a vizsgázó irdatlanul sok szőke nőcsődét tud és ad elő nagy szakértelemmel a parti közönségének. **Extrémításig virtuóz táncosok** vagyunk, egyben **verhetetlen pool-játékosok**, így mindenki – úgy a hölgyek, mint az urak – csodálatát kivívjuk a partin, amit egyébként megfelelő színvonalon, amolyan **Rick's Café Americain** stílusban (Kertész Mihály Casablancájából) rendezett meg a házigazda.

(133) A professzor úr szemet huny afelett is, hogy az éjszakát lánya szobájában töltjük, **újabb orgazmuscsúcsot** beállítva. Másnap reggel reményében kicsit csalatkozva, de büszkén tanítványára vesz búcsút tőlünk, a lánya szobájából távozó ifjútól, a professzor úr és megérti, hogy a vizsgázó nem akar a veje lenni...

(134) Most pedig ébredjünk fel, és bizakodjunk inkább valami csöppet reális dologban! A mázliban.

³³ Winnetou: Winnetou, 22–23. oldal.

Ötödik rész

AMIBEN MINDENKI BÍZIK: A MÁZLI

(135) „Mázli” alatt értendők: azok a különösen szerencsés esetek, melyek jóízű fölemlegetése mindig erőt adott a nebulóknak, még akkor is, ha a történetek jellegéből adódóan gyakorlatilag semmi esély nem mutatkozhatott arra, hogy az eset a valóságban megtörténhessen; a hit erőt és bátorságot adhat a mégoly lehetetlen feladatok megvalósításához is.

(136) Egyesek (harcedzett, higgadt diákok) merő elővigyázatosságból az **oktalan szülői aggodalmaskodás megelőzése** végett nem adják meg pontosan a vizsgák koordinátáit; abban az esetben, ha a szülők sehogysem nyugodhatnának anélkül, hogy pontos(nak hitt) információkkal ne bírnanak a vizsgák időpontját illetően, nos ekkor szokás a biztonság kedvéért egy héttel eleve későbbre mondani a vizsgát a tényleges időpontnál (az utóvizsgán történeteket eleve bekalkulálандó). Ennyit azért illik megjegyezni a mázli témakörének tárgyalása elején.

(137) Ifjú egyetemista koromban gyakran eljátszottam a gondolattal, hogy mi lenne, ha rajtam kívül egyszer az egyik vizsgáztatónak is eszébe jutna, hogy be kellene vezetni a „**Joker-tétel**” **intézményét**. Aki azt húzza, az jelest kap, anélkül, hogy megszólalna. A „Joker-tétel” bevezetésének indoka – saját személyes vágyakozásomon túl – az lehetett volna, hogy az élethez is kell szerencse, amely faktort nem ildomos kihagyni az életre felkészítő egyetemi vizsgázás rendjéből sem. (Nehogy aztán váratlanul, felkészületlenül érn bennünket az életben, ha szerencsések leszünk; illetve még idejében tanuljuk meg átélni azt a kellemetlenséget, amikor helyettünk mást ér szerencse.) Ilyen mázli azonban nincs!

(138) A valóságban már avval is be kell érjünk, ha a vizsgáztató sietős dolga miatt, vagy azért, mert végtelenen unja már a vizsgáztatást, esetleg széles jókedvében – vizsgatárgytól függetlenül – pusztán azt kéri, hogy **soroljunk fel anarchistákat**. Ha erre a

kérdésre mindösszesen azt feleljük, hogy „Bakunyin, meg mondjuk legyen Frank Zappa”, akkor ő jelelt ad. (Ugyanez igaz abban az esetben is, ha a kérdés a Bajnokok Ligája döntőjének gólszerzőire vonatkozik.)

(139) Gyakran bevetett praktika – szerintem Guttemberg óta –, hogy valamilyen érdekesnek gondolt nyomtatvány kihelyezésével próbálja meg a diáksereg elvonni a figyelmét a vizsgáztatónak az írásbeli vizsga megírása, vagy a beugró kérdések megválaszolása, esetleg a tételkidolgozás alatt. A tudomány és a technika fejlődése azt is lehetővé tette, hogy a korabeli gót betűs Biblia-nyomatok helyett ma már akár a **Play Boy legfrissebb számát** tegyük ki családoknak az éppen aktuális Playmate izgató domborulatait a valóságnál is hűbben ábrázoló pazar fotográfiákkal. Ha a tanár úr felveszi az újságot, az mindenképpen mázlinak számít.

(140) Amióta teret kapott az egyetemi katedrákon is a gyakorló jogászi tevékenység, azaz létező lehetőség az oktatók előtt is a tisztos pénzkeresés, mindenképpen jó jel – a mázli szempontjából –, **ha megszólal a vizsgáztató rádiótelefonja.** (Ugyanez igaz azokra az orvosokra is, akik egyetemi karrierjük építése mellett jól menő magánpraxist is folytatnak.) A ropogós bankók reménykeltő képzele ugyanis még a legádázabb népnőzők figyelmét is eltereli a tárgyról. Ilyenkor igen gyakori, hogy az addig vizsla tekintetű, esetleg a vizsgázókat sportszerűtlenül hátulról kémlelő, vagy ravaszul „cirkuláló” vizsgáztató ébersége alább hagy, esetleg félrefordulva sutyorászik, nehogy valamit elcsípjenek beszélgetéséből a diákok. Különösen jó jel az, ha a rádiótelefon **csengőhangját** valamilyen **fűlbántóan éles, sürgető hangra** állította a vizsgáztató, feltehetően a VIP hívólistán szereplő közeli hozzátartozók részére fenntartva és mi ezt a hangot halljuk vizsga közben, ugyanis a VIP hívólistán szereplő személyeket nem olyan könnyű lerázni. Hasonló a helyzet, ha a csengőhang valamilyen **pattogós indulóra** (pl.: Aida, vagy a „Fel torreádor!”) van állítva, ami arra utal, hogy a vizsgáztató valamilyen igencsak reményt keltő üzletpartnerrel kapott hívást, amit viszont ő nem akarhat idő előtt megszakítani. (A rádiótelefonnal kapcsolatban egy nagyon fontos tanács: még csak véletlenül se kockáztassuk meg, hogy a mi telefonunk szólal meg vizsgán, mert annak – bármi is történt addig – végzetes következményei lesznek!)

(141) Bizton állíthatjuk, hogy a mázli legkommerszebb formája az, ha a **vizsgáztató** – bármilyen okból – **vizsgázás közben elhagyja a vizsgáztatás helyszínét.**

Néha egy pár másodpercnyi, lélegzetvételnyi szünet is elegendő lehet a vizsga sikeréhez (pl. átvenni a szorgalmas évfolyamtársnő előre kidolgozott tételét). A vizsgáztatónak ezer oka lehet arra, hogy kiszaladjon a tanszéki irodából. Megszomjazik egy kávéra, telefonálnia kell a nagyinak, hogy mi van a gyerekekkel, randit akar megbeszélni a tanulmányi osztály titkár-nőjével, vagy egyszerűen csak bélbántalmai vannak. (Ez utóbbi eshetőség kapcsán megjegyzem, hogy amennyiben a hasgörcsök külső – hallgatói beavatkozás – eredményei, úgy természetesen nem mázlirol, hanem vizsga-taktikáról beszélünk.)

(142) Legyünk tisztességesek: az sincs kizárva, hogy humánus vizsgáztatóval van dolgunk, aki maga is úgy véli, hogy adott esetben ennyi kedvezményt adhat a vizsgázóknak. Na, ez a **vegytiszta mázli**. A krónikák feljegyezték, hogy egyszer, egy ilyen szerencsés esetben a vizsgáztató önkéntes távozásából visszatérve kénytelen volt szembesülni azzal, hogy a vizsgázók hogyan pakolják el az asztalon széttereztetett jegyzeteket, tankönyveket, puskákat. Kicsit megorrolva a látottakon (azon, hogy megelőlegezett bizalmával kicsit „visszább éltek” hallgatói) a következő megjegyzést tette: „Csak nem várták el, hogy még kopogjak is?”. *„Alegria: derű a bikaviadalban; könnyed, látványos sevillai stílus, szemben a rondai iskola klasszikusan tragikus modorával.”*³⁴

(143) A mázli témakörében külön kategóriát képvisel az ún. **„jó fej vizsgáztató”** esetköre. Ahányféleképpen lehet jó fej bárki, ugyanannyiféleképpen lehet jó fej egy vizsgáztató is. A variációs lehetőségek száma tehát végtelen:

- Professzor úr, itt van a nyelvemen, csak egy szó hiányzik, nem tudna segíteni... csak egy szó!
- De tudok: bla-bla-bla.
- Jó, akkor folytatnám: Bla-bla-bla.
- Rendben van, elégséges!

(145) Egy másik esetben **konkurált a vizsgáztató és a vizsgázó jófejsége**, amely kettős jófejség eredményeképp születhetett meg a az elégséges a jól megérdemelt kirúgás helyett a köztudottan igen kemény anatómia vizsgán. A vizsgának éppen abban a fordulójában történtek az események, amikor a vizsgázónak szövete-
ket kell felismernie mikroszkóp alatt. (Nem mindegy, hogy tanya a Bakonyban, vagy banya a takonyban ala-

³⁴ Halál délután: 379. oldal.

pon.) Természetesen azonnali kirúgás jár azért ha valaki a tüdő szövetét összekeveri a máj szövetével. Az indok egyszerű: nem lehet a májjal lélegezni! Szóval egy ilyen kényes helyzetben keverte össze a hallgató a szöveteket, majd káprázatos lélekjelenléttel – abban a rövidke kis szünetben, amit a professzor úr az elégtelen érdemjegy közlésére szolgáló lélegzet vételeire használt fel – látványos színészi alakításba kezdett. Odarohant a vele együtt vizsgázó társához és indulatos felháborodottsággal, erőszakosan odavonszolta társát a mikroszkóphoz, hogy most nyomban ő is nézzen bele a keresőbe: „Hát most nézd meg! Ezt néztem én szívizomnak! Hát most mondd meg, hogy lehettem ennyire ostoba! Ez annyira egyszerű és nyilvánvaló dolog, hogy nem is lehet eltéveszteni! Nem is értem! Te érted?” És ezt addig fokozta, ameddig a vizsgáztató is el nem nevette magát, majd a pompás színészi alakításért megkapta az elégségest. *„Cuna: az a bölcsőszerűség a bika fején a bika szarvai között. Az egyetlen pillanatnyi menedéke az embernek, ha reménytelenül válságos helyzetbe került.”*³⁵

(146) A jó fej vizsgáztatók témakörében csak még egy megjegyzés (egyelőre kommentár nélkül) kifejezett mázli, **ha valaki nálam vizsgázik.**

(147) Most pedig **eszembe jutott egy vicc** az öreg professzorról, meg a két vizsgázóról, ami ugyan rendszertanilag nem illeszkedik ide tökéletesen, de azért én mégis leírom:

A vizsgázót a professzor éppen kirúgni készül, mire az könyörögve arra kéri, hogy hadd mentse saját irháját azzal, hogy feltesz egy kérdést a vizsgáztatónak, s amennyiben arra a vizsgáztató nem tud felelni, úgy jelest kap, ha pedig megválaszolja a kérdést, úgy kirúghatja.

– Tudja mit, fiam, jókedvemben talált! Halljuk azt a kérdést!

– Professzor úr tudja-e, hogy mi az ami törvényes, de nem jogos; jogos, de nem törvényes; illetve se nem jogos, se nem törvényes?

A professzor úr hirtelenjében nem tudja a választ, így kis bosszankodás után beírja a jelest a hallgatónak, aki boldogan távozik.

A következő vizsgázótól a még mindig meglepett, feldúlt, ugyanakkor kíváncsi vizsgáztató megkérdezi ugyanezt.

³⁵ Halál délután: 392. oldal.

- Kedves kolléga! Mielőtt tételt húzna, szeretném, ha egy kérdésemre felelne: tudja-e, hogy mi az ami törvényes, de nem jogos; jogos, de nem törvényes; illetve se nem jogos, se nem törvényes?
- Persze, hogy tudom! Az, hogy a professzor úrnak van egy fiatal és csinos felesége: az törvényes, de nem jogos; az, hogy a felesége megcsalja Önt az ugye jogos, de nem törvényes; de az, hogy a professzor úr annak az előbb vizsgázó hallgatónak, akivel a felesége megcsalja ötöst ad annak dacára, hogy az nem tud semmit, na hát az se nem törvényes, se nem jogos!

(148) Ahogy a középkorban, mikor az emberiség még - kevesebb ismerete folytán - kiszolgáltatottabbnak érezte magát a természettel és a természetfölöttinek hitt jelenségekkel szemben, ahogy emiatt kialakult benne a misztériumok, a fekete mágia, az okkultizmus iránti vonzalom, olyképp lángol fel napjaink vizsgázóiban **a babonaság és a misztikum módfeletti tisztelete**. „Old Shatterhand, Winnetou és Sam Hawkins csoda nélkül is kívágta volna magát a bajból valahogy.”³⁶

(149) Tesszük mindezt **keserves kínunkban!** A vizsgák előtt tett **fogadalmaknak** se szeri, se száma; egészen a hazánkban bevett vallásokkal kapcsolatban tett szokványos fogadalmaktól (mától felhagyok a paráznsággal, leszállok a haverom nőjéről, minden áldott nap bedobok egy forintot a templom perselyébe stb.) egészen a leghétköznapiabb dolgokig (mától több szart nem keverek). A fogadalmak között egyszer sem (még csak véletlenül sem) szerepel azonban az, hogy „legközelebb, majd jobban tanulok”, vagy valami hasonló, tanulással kapcsolatos dolog.

(150) Ilyenkor keletkeznek a korábbiakban már emlegetett babonák (vizsgaing, vizsgabugyi stb.), melyek természettudományos magyarázatát senki sem kutatja - a hit viszont minél kevesebbet gondolkodunk, annál erősebb, ezt ugye több évezred történelmi tapasztalatai látszanak alátámasztani. A jelenségek **titokzatos, misztikus összefüggés-láncolatának** ilyenkor a legát-tételesebb megnyilvánulási formáira is fény derül. Ki hozná egyébként összefüggésbe az egyetem előtt parkoló gépjármű rendszámát, mely **UV** kezdetű, azzal, hogy aznap a professzor kegyetlenül kirúgta?

(151) Viszonylag általánosan bevett vélekedés az, hogy **a bevetett ágy nem hoz szerencsét** a vizsgázónak, úgy-

³⁶ Winnetou: Old Firehand, 101. oldal.

mond: „rosszat jelent”. Efféle módon kerekednek felül rajtunk, henyéken a lustaság diktálta rossz szokások, tudat alatti vágyainkat a babonaság álcája mögé rejtve.

(152) Talán nem veti szememre, kedves olvasó, ha szkeptikusan azt állítom: a krónikák által feljegyzett néhány igazán mázli számba menő esetnek nem sok köze van a fentebbi mágikus dolgokhoz.

(153) Biztatásképpen most felelemlegetünk néhány emlékezetes esetet.

(154) Ki ne örült volna például annak, ha bármelyik vizsgáján a professzor úr **Famulus** nevű **tacskója** vállalta volna a tételkidolgozókra **felvigyázó** szerepét? (Nem tudni miféle okból kifolyólag, de a professzor úrnak csudamód sürgős dolga és vidám kedve kerekedett, s humánus ember lévén meg akarta ezt osztani diákjaival.)

(155) Más esetben a vizsgáztató sajátos, de adott esetben mindenképp nagyon dicséretes módon **téveszti össze a tanórát a vizsgával**, s nem mulasztja el a vizsgázó helyett felmondani a helyes válaszokat a ravasz kérdésekre. Ilyen mázliteljes szituációban semmi más teendőnk nincs, mint hagyni beszélni a vizsgáztatót, ki – ha szerencsénk van – úgy éli meg a dolgot, mintha az előtte okos arcot vágó önmagunk nyilvánult volna meg. Az azonban már tényleg kivételes mázli, ha ezt a tanár tudatosan teszi. Egy ízben egy szerencsés diák, már kezdte szégyellni a dolgot és megjegyezte: „De hát ezt nem is én mondtam, hanem a tanárnő!”, mire a válasz a következő volt: „Akkor most mondja el maga is ugyanezt!”, a diák elismételte az előtte elmondottakat, lelkiismerete megnyugodott, beírták az ötöst. „*Voluntad: vágy, jóakarát; arról a matadorról mondják, hogy látszik rajta a buena voluntad, aki megpróbált mindent, és ha az eredmény rossz, az a bika fogyatékosága miatt van, vagy az ember korlátozott képességei miatt, nem pedig a jószándék hiánya miatt.*”³⁷

(156) Bizonyos esetekben **épp a másik szerencsétlenségéhez fűződik a mi mázlink**, szélsőséges esetben (a szó szoros értelmében véve) a másik véréhez. Történt egyszer egy borongós őszi napon, hogy egy szerencsétlen sorsú hallgató megelégedvén a Sors reá mért csapásait önkézeivel vetett véget életének. Erre a tettere akkor szánta el magát, mikor egy váratlan elégtelennel megtelt ama bizonyos pohár. A lekiismeretfurdalás gyötörte tanár ezt követően egy árva lélek nem sok, annyit sem rúgott ki vizsgákon. A mártírha-

³⁷ Halál délután, 442. oldal.

lált halt nebuló kései sorstársai nem is sejtették mi áll azon különös szokás hátterében, hogy az érintett vizsgálztató még akkor sem rúgja ki a hallgatókat, ha azok összekeverik a Vörös tengert a Perzsa-arab öböllel.

(157) Egészen extrém esetben még az is előfordulhat egy már-már **túlzottan ideális vizsgálztató** esetében, hogy kijelenti az írásbeli évfolyam dolgozat előtt: „jó, jó, ötös, de azért engem tulajdonképpen érdekelne a dolog, úgyhogy írd már meg, elolvasnám”.

(158) Saját gyűjtésből származó történet következik, amelynek elmeséléséhez saját regényemből idézek (De hol a lélek fogkeféje? 1993. Gondolat Kiadó – Hatodik Síp Alapítvány) és amely történet tanulsága legfőképpen az, hogy **néha egy csipetnyi mázli is elegendő a sikerhez!**

(159) „174. § Egy ízben Csordi és Bébi (két seftelés között) beugrottak vizsgázní vasbetonból, s mit ad Isten, Zoltánnal egy körbe kerültek. Felsőbb évfolyamoktól örökölt másolt kulcs módszerét ötvözték a vágással megjelölt tétel technikával, ráadásul egyetemista zsebeikben a kiválasztott tételek, precízen kidolgozottan, ugrásra készen várták a bevetést. Szóval nem laca-facáztak, 100%-ra mentek.

Elsőként Csordi került sorra, ám – váratlan fordulat –, a vasbeton professzor (ravaszskásan mosolyogva), mint az élet edzett, öreg hamiskártyása, megkeverte a tételeket húzás előtt. Csordi kénytelen volt elővenni röntgen szemét; szétdúrva a tételeket, kétségbeesetten keresni kezdte a levágott bal sarkú, XI. számú, a vasbeton alanya, tárgya, tartalma című tételt. Éppen kezdett kicsordulni a pohár, mikor a tanár így szólt:

– Kolléga, válasszon, ne keresgéljen! –, s ekkor Csordi észrevette a hõn keresett tételt. Barátunk nyugodtan felnézett oktatójára és a legmesszebbmenõkig igazat adván neki így felelt:

– Végülis, mindegy, hogy mit választok –, s ezzel mosolyogva kihúzta az egyetlen tételt, amire tudott lépni.”

(160) Ugyancsak ide illik az a szintén saját gyűjtésből származó történet, melyben a kissé illuminált állapotban vizsgálztató tanár a vizsganapot megelőző éjszakán kártyapartiba keveredik tanítványaival és amely történet tanulsága legfőképpen az, hogy **néha az igen nagy mázli is létezik és szükségeltetik!** (Az idézet ismét a fentebb is hivatkozott regényből való: De hol a lélek fogkeféje? 1993. Gondolat Kiadó – Hatodik Síp Alapítvány)

(161) „179. § Steve Taylor, Oszmán és Jóby okkult karra jártak. A Sztár Egyetem ezen karán a világmindenség rejtett, titokzatos összefüggéseit vizslaták. Szemináriumok helyett szeánszokra jártak, előadások helyett kollektív ráolvasásokat, szemmel verési gyakorlatokat mutattak be, sőt a buzgóbbak választható speciális kollégiumként felvehették a reinkarnációt, a harakirit és a cukaharát is.

Minden évre jutott egy-egy nehéz tárgy, elsőben a „Különböző színű

mágiák", majd később az „Asztrológia”, a „Spiritizmus”, illetve a modern tárgyak: „Radar”, „Alkímia” szórták meg az évfolyamot.

Három barátunk, Taylor (a kék szemű néger, s egyben a nők bálványa), Oszmán (a kissé molett, de nagyon jólelkű, a technika iránt erősen érdeklődő) és Jóby (az aggodalom királya) a másnapi fekete, fehér és piros mágia vizsga előtt igen-igen elkeseredett állapotában arra az elhatározásra jutott, hogy erőt gyűjtendő lemegy a „Gödörhöz címzett ivóba”. Gondolták nem árt egy kis lazítás. (Azért Jóby magával vitte a nagy zöld gömböt, háborgó lelkiismeretének megnyugtató végett, legyen mit felmutatni a kisördögnek: „most mit szövegelsz, nem látod, hogy itt is tanulok!”)

Belépve a füstös csehóba, mit látnak szemek? Hát a másnapi vizsga kulcsfiguráját: Arcsibaldot, a vizsgáztatót.

A tanár úr nem volt egyedül, sok üres pohár hallgatagságával osztotta meg magányát. Ez egy tipikus „csurran-cseppen szituáció”; oda kell menni.

– Jó estét, Arcsibald tanár úr!

– Jó estét, uraim! Micsoda meglepetés, üljenek le.

– Hát bizony, bizony.... – kezdte talpraesetten Oszmán.

Arcsibald tanár úr nem szolt egy szót sem, még csak meg sem kísérelte eloszlatni a kínos csendet; alkoholtól őszinte, lassan pislogó szemait ráemelte tanítványaira, majd (végre-valahára) megszólalt:

– Leckekönyvek?

– Most nincs nálunk – válaszolta Jóby.

– De itt van nem mesze a koliban – helyesbített Steve Taylor.

Arcsibald tanár úr kimérten ránézett Doxa órájára és jelentősegteljesen szóra fakadt:

– Öt perc!

Boldog rohanás vette kezdetét. „Hátha megsummantjuk a vizsgát.” – villant át mindhármójuk agyán óhatatlanul (de csak nagyon óvatosan). Normaidőn jóval belül érkeztek vissza.

– Írjátok be! – ez azért még Oszmánt is meglepte.

– Na de hát mit?

– Hogyhogy mit? Hát sztárok vagytok, vagy nem?

A szegénylősen beírt jelesek Arcsibald határozottan, rezzenéstelen arccal ellenjegyezte. A gond és a kételkedés sötét felhői eloszoltak.

A tanár, s tanítványai előbb pertut ittak, majd hosszadalmas kártyapartiba keveredtek. Az „Arcsi”-vá avanszált tanár – bár nem ezt érdemelte – sorra elbukta a fordulókat. Záróra után a kis társaság áthelyezte székhelyét a közeli kollégiumba, ahol Arcsi deficitje tragikus méretűvé növekedett.

– Könyörgök, eressz be! – nyivákolta térden csúszva az egyik lányszoba előtt; egyik tanítványa iránti gyengéd érzelmeiről ellebbentve a fátylat, s egyben a kollégium ámuló közönsége tudtára adva: bizony már egy árva fillérje sincs ahhoz, hogy hazamenjen a feleségéhez.

Végül egy Steve Taylor-féle „Marshall-segély” tette lehetővé, hogy folytatni tudja a küzdelmet, addig, amíg össze nem gyűlik a taxira való. Mire pirkadt, fel is bődült a taxi motorja.

(...)

181. § A másnaposság és a lelkiismeret-furdalás kegyetlen anygala ébresztgette a három okkult karos hamiskártyást az albérletben. A gyönyörű anygal-lány csak meglebbentette bársonyos kacsóját, s a három grácius már kinyitotta

csipás szemét. Szemgolyóik mögött gonoszul lüktetett a fejfájás. Jóby aggodalmaskodva feltette a következő kérdést:

– Szerintetek mi fog történni, ha Arcsibald kijózanodik? Szerintem nekem az a véleményem – így másnaposan néha becsúszik egy-egy ilyen baki – , hogy minimum kirúgnak bennünket az egyetemről, úgy hogy a lábunk se éri a földet.

Komor hallgatás volt a válasz.

Komótosan felvették öltönyeiket, lelkiismereti okokból üresen hagyták az egyetemista-zsebeket (csak Jóby rakott jobb farzsebébe egy pici, zöld puska-üveggolyót, a biztonság kedvéért).

Arcsibald már javában vizsgáztatott, illetve vérengzett. A fiúk mindenesetre úgy döntöttek, hogy együtt mennek be; megvárták, hogy az előttük lévő kör teljesen elfogyjon, majd együtt elfoglalták helyeiket a vizsga jósaasztal mellett.

Egy pár pillanatig nem lehetett tudni, mi fog történni, majd Arcsibald elmosolyodott és megszólalt:

– Osszatok!”

(162) A mázli témakörében egy leginkább a vágyhazugságok szférájába tartozó, így a **természetben igen ritkán** előforduló azon esetről kívánok beszámolni, amikor is a vizsgázó a **vizsgáztató fegyverét fordítja a vizsgáztató ellen** (egyfajta szellemi aj-kí-dó-ként), ugyanakkor jutalma nem rettenestes nagy kirúgás – a kilencedik fejezetben taglalt „Nagy megalázások” mintájára –, hanem sportszerű kapituláció.

(163) Egy ilyen estről szóló legenda szerint egy ízben az az oktató, aki az utolsó kegyelemdöfést a diáknak rendszerint azzal a kérdéssel szokta megadni, hogy „ön szerint páros, vagy páratlan számú villanyégő található a teremben?”, majd a választ követően előhúz saját zsebéből egy újabb izzót és azzal a felkiáltással, hogy „azt maga csak hiszi!” bevési a szekundát; nos, ez a tanár egy ízben emberére akadt, aki minderre felkészülve szintén hozott magával izzót a biztonság kedvéért. Amikor elhangzott az a bizonyos „azt maga csak hiszi!”, a hallgató is elővette a maga izzóját zakózsebéből és rögtön kész volt a cáfolat. A legenda szerint az illető jelest kapott. „Micsoda szájhős! – gúnyolódott Tangua. – Kétszáz lépésről a térdemet akarja eltalálni!... Nem szóltam semmit.”³⁸

(164) A mázliroló szóló fejezet végén – úgy érzem – jó, ha a **vizsgáztató emberségéről**, mint lehetséges és igen ritka lehetőségről emlékezünk meg. Ismét csak saját gyűjtésből idézek. (A forrás ismét a fentebb is hivatkozott regény: De hol a lélek fogkefeje? 1993. Gondolat Kiadó – Hatodik Síp Alapítvány). Szeretve

³⁸ Winnetou: Old Shatterhand, 178. oldal.

tisztelt tanárom: Pólay Elemér professzor úr, a római jog világhírű tudorának emlékét őrzi.

(165) „185. § Miután Pólay kirúgta Pempőt, ez utóbbi gyorsan elment a Dómba segítséget kérni a templom védőszentjétől. „**Santo**: védszent; **El santo de espadlas**: mondják a bikaviadorról, ha rossz napot fogott ki elhagyta a védőszentje. Bikaviadorok városuk, falujuk, vagy kerületük helyi Szűzét nevezik ki patronájuknak, de a **Virgen de la Soledad** minden bikaviador patronája. És az ő képe áll a madridi bikaring kápolnájában.”³⁹ Bedobott egy húszast az urnába és várt. Egyébként jó üzlet itt védőszentkedni, egy ilyen egyetemvárosban, mint Szeged; különösen vizsgaidőszakban (bizonyítja ezt a gyönyörű dóm és környéke, amit többek között az ilyen húszasokból tartanak fenn).

Pempő csendesen várt, a hús, nedves levegő a pupillatágító félhomály lassan lehűtötte felzaklatott lelkét. Sokáig nézett a színes üveg ablakok felé, egészen addig, míg szeme már nem „fogott fel” képeket, csak elmosódó, akvarellszerű foltokat. A templomszolga is befejezte a sarokban a motoszkálást, teljes csend lett a Dómban. Mintha a védőszent csak erre a csendre várt volna, hirtelen megszólalt:

– Menj vissza Pempő! Most rögtön!

Pempő azonnal magához tért; kinézve a boltíves kapun, a Somogyi Könyvtár előtt megpillantott három gyönyörű lányt, amint azok felszabadultan szökdécselve szemébe kacagtak a hétágról sütő Napocsának. „O. K. Védőszent” – gondolta, kacsintott egyet az urna felé, majd elindult.”

(166) A professzor úr nem rúgta ki ismét diákját, annak ellenére, hogy az a megismételt vizsgára kirúgatását követő 10 percen belül kerített sort. Egy szó kommentárt nem fűzött a dologhoz. A megismételt vizsgán a vizsgázó mind a tíz kérdésre tudta a feleletet, így jelessel átengedte. „**Chicuelinas**: fordulat a köpennyel, **Manuel Jiménez**, a „**Chicuelo**” találmánya. Az ember fölkínálja a köpenyt a bikának, és amikor a bika támadott és túl van az emberen, az ember, miközben a bika megfordul, egy piruetet csinál, és a köpeny széttérül körülötte. A piruett végén megint szembekerül a bikával, és készen áll az új fordulatra.”⁴⁰

(167) Akárhogyan is csűrjük-csavarjuk vizsgáink java részénél szembe kell néznünk a kegyetlen realitásokkal.

³⁹ Halál délután: 430. oldal. (A lábjegyzet az eredeti írásban nem csak a jelen jegyzetben szerepel. Z. L.)

⁴⁰ Halál délután, 389. oldal.

Hatodik rész

KEGYETLEN REALITÁSOK

(168) „Kegyetlen realitás” alatt értendő az a valóságos élethelyzet és az abban tapasztalható számtalan érdekes jelenség, amellyel a korábban részletesen taglalt előzmények után szembesülhetünk megtapasztalván, hogy hogyan is viselkednek a vizsgázók a valóságban a vizsga előtt, alatt és után.

(169) Mindönk előtt (kik estek már át vizsgán) ismerős **az aznap** reggeli gyomorgörcsös, bizsergős, iszonytató belső feszültség, amit leginkább a vajúdo nők szülési fájdalom csúcán produkált borzasztó nyögései idézhetnek csak fel híven. Mindezt „árnyalja” az adott stúdium vizsgáztatójának **a nagy inkvizítor: Torquemada** rémképével vetekedő képzelete, akinek rémséges valójához képest eltörpül spanyol elődjének összes rémtette (a nyolcezer saját kezűleg elégetett, karóba húzott, megfojtott, megkínzott eretnek boszorkány, kanördög).

„– Gyönyörű haláloz lesz! – biztatott nagy jóindulattal.

– Olyan kínzásokat fogunk kieszélni, hogy ez a fa még nem látott hasonlót! Ember még nem szenvedett annyit, mint nemsokára te, majd meglátod! Kevés sápadtarcú jutott még el az örök vadászmezőkre, de te dicsőséggel költözöl oda!”⁴¹

(170) Minden korábbi képzelgésünk, hiú reménykedésünk, saját szellemi képességeinkbe, szorgalmunkba, tudásunkba vetett **alaptalan bizodalunk fátyla fel-libben**. Ott állunk a megmérettetés napján, **csupaszon és kiszolgáltatottan, mint valami meztelen csiga** (azzal az elemi rettenettel zsigereinkben, hogy rögvessz ránk tapos valaki sáros, szegecses bakancsával, belünket ontva). Nincs tovább átütetkezés, bizodalom a mástól elkért jegyzetben, nincs más és több puska, mint ami ténylegesen rendelkezésünkre áll. Nincs semmi, csak mi magunk és igen szerény tudásunk, ami ráadásul olyan ravasz módon bújik meg agytekervénye-

⁴¹ Winnetou: Winnetou, 197. oldal.

inkben, hogy azt egyszerre nincs módunk áttekinteni, így aztán a ténylegesen megszerzett tudásunkban sem lehetünk biztosak.

(171) Nyugodtan nevezhetjük ezt az időszakot a **csillogó professzor-szemek szakaszának**. Soha még olyan lelkes arckifejezést nem láttam egyes tanáraimon, mint ezekben a kegyetlen órákban! Nincs az a lelkesítően szép tananyag, jól sikerült előadás, ami egyes előadókat annyira lelkesítene, mint a vizsgáztatás kegyetlen pillanatai. (Talán a tanítási viszonyokban érvényes **„szemcsillogás megmaradás törvénye”** határozza meg ezt a jelenséget azon az elven, hogy a tanítási viszonyokban mindig ugyanannyi szemcsillogás figyelhető meg, a tanítványok általános iskola alsóiban még olyan fényesen csillogó, majd egyre halványuló szemeinek energiája az egyetemeken szublimálódik a vizsgáztatók szemeibe, majd egyedülálló energiával tör ki onnan a vizsgák előtt.)

(172) A belső „vizsga-szülési fájdalmak”, a „meztelen csiga komplexus” és a „csillogó professzor-szemek” szokták együttesen kelteni azt a **pánikot**, ami szinte minden vizsgázón eluralkodik legalább az utolsó pillanatokban és aminek eredményeképp a **„mindegy milyen eszközzel” elv** kezdi uralni a cselekedeteket, már-már révült, önkívületi állapotban. **Hol van már** a korábbi tervezgetés, taktikázás, **Machiavelli** hideg, számító racionalitása? Azt hisszük a felkészülés ezt megelőző időszakában, hogy az a „semmitől nem riadunk vissza”, meg „a cél szentesít bármiféle eszközt” kimerül azokban a praktikákban, amelyeket a dolgozatom korábbi részeiben bátorkodtam fejtegetni. De nem! Az **adrenalin fröccsök** újabb és újabb, **már-már szégyellni való gondolatokat** ébresztenek bennünk, amelyeket tiszta fejjel egészen biztosan elhessegetnénk. (A civil életből vett példával megvilágítva a dolgot ez a helyzet pontosan olyan, mint amikor cimborámmal Inter-rail körúton Európában láttam, hogy a körút végén, Bécsben már nincs egy vasa sem a barátomnak, ugyanakkor olyan kibírhatatlanul ácsingózik egy lemez után, hogy végső kétségbeesésében megpróbálta a hanglemezt ajándékba elkérni az eladótól.)

(173) A **könyörgés** viszonylag gyakran ötlik fel lehetőségként (a gyakorlatban az, hogy annak hatására eredményt érjünk el, nem több, mint annak esélye, hogy futballmeccsen a játékosárs reklamációját elfogadva a bíró eltekintsen a sárgalapos figyelmeztetéstől; amire magam még példát nem láttam.)

(174) A **könyörgés minősített eseteit**:

- sopánkodás,
- nyöszörgés,
- siránkozás,
- pityergés
- sírás,
- sírás-rívás,
- sivalkodás
- jajongás,
- jajveszékelés,
- bőgés,
- bömbölés,
- zokogás

már gyakrabban alkalmazzák a diákok, pontosabban a nőnemű vizsgázók. Feminista szólamok a hölgyek hátrányos megkülönböztetéséről ide, vagy oda, a helyzet bizony az, hogy a pityergés, sírás, zokogás privilégiuma csak őket illeti meg, ezzel az eszközzel férfiember nem élhet.

(175) Sajátos esete a könyörgésnek az, amikor a vizsgázó – bár nem arról kérdezték – de azért mindenképpen ragaszkodik ahhoz, hogy **kedvenc tételét mégis elmondhassa**. Ritka eset, de meglepő, hogy néha bejön. (Nem hiába ilyen szövevényes a vizsgáztatók lélektana!)

(176) Az esetek egy igen jelentős hányadában – különösen azoknál akiknél túlságosan drámai a változás a tervezgetés optimista időszaka alatt felállított ábrándok és a nehéz napok alatt körvonalazódó valóság között – a realitás talaján megtett első lépés **a vizsga elhalasztása** szokott lenni. *„Salis por pies: teljes sebességgel futva menekülni valamely megkísérelt manőver befejezéseként – azért, hogy az ember az ökleltetéstől megszabaduljon.”*⁴²

(177) Ez a szégyenteli megfutamodás némi meghasonlással jár, olyan csalóka módon, mely hirtelenjében nagy megkönnyebbülést eredményez, majd csőstül bosszulja meg magát a vizsgaidőszak végén. Magam fel nem foghattam soha, hogy miféle hiteles magyarázat létezik arra, hogy valaki a vizsga közvetlen közelében iszkiri: kereket old; kvázi: saját magát kirúgja. Úgyhogy ezúton óva intenem a jövő ifjúságát és kérve-kérem őket, hogy saját érdekükben óckodjanak a vizsga halogatástól. *„Huir: elfutni; szégyenletes mind az emberre, mind a bikára.”*⁴³

(178) A vizsgázás nagy pillanatait közvetlenül megelőző történések között érdemel néhány szót **a vizsga-terembe való behatolás aktusa**. (Nevezhetjük ezt „kardki-kard szituációnak” is.) *„Chiquero: zárt boxok, melyekben a*

⁴² Halál délután: 430. oldal.

⁴³ Halál délután: 401. oldal.

bika a ringbe beeresztést várja.”⁴⁴ Csak a teljesen felvilágosulatlan külső szemlélőnek tűnhet úgy, hogy a vizsgaterem ajtaja előtti lét nem több szimpla áldigálásnál; mi azonban tudjuk, hogy gigászi erejű lélektani mozgatók dúlnak odabent, s törnek gyakran zabolátlanul a való világ felszínére a vizsgaterem ajtajának feltárlatával.

(179) Amit fentebb a pszeudo-mártír, illetve látens-tréber típusokról írtam a korábbiakban az sűrítve (kicsi variációkkal) – mintegy a vizsgázók jellemének tömör, tartalmi összefoglalásaként – „felfénylik” a bemenetel előtti percekben. A „**lazák**”, illetve a jogtalanságot elszenvedett „**láladók**” jelentik azt a két fő csoportot, amelyeknek rész-, illetve metszethalmazai, valamint variánsai rajzolják meg azt a végtelenül variálható jellemrajz-sorozatot, amely az emberiség levizsgázott részének egészét magában foglalja.

(180) A „**lazák**” jellegzetes képviselői a **hányavetiséget és a nem tudást**, vagyis összességében a zsenialitást és egyben mérhetetlen bátorságot színlelők széles rétegét foglalják magukba. A „**láladók**” pedig az ifjúság életerejét állítják harcba **a gyepes agyú oktatók konvenciókkal körülbástyázott ökörségei ellen**, legalábbis ezt mímelik annak örve alatt, hogy lusták eleget tanulni.

(181) A **lazák** talán legszembeszökőbb jellegzetessége, miszerint „úgyis mindegy legalább a többiek ne gondoljanak hülyének, ha kirúgnak” alapon törekszik a megfelelő image kialakítására. Legtöbbször az „öregem, semmit nem tanultam, lám csak, mégis milyen fasza gyerek vagyok, bemegyek vizsgázni” énkép kialakítását tűzi ki célul. *”Bravucón: hőzöngő bika, nem igazi bator.”*⁴⁵ Rendszerint **undorító módon buknak le**, mikor az egyik legbonyolultabb tételt húzván csak úgy ömlik belőlük a szó. Vérlázító álságoskodásukat mondvacsinált mentségek mögé kívánják rejteni „kilogikáztam”, meg „véletlenül épp ezt a tételt megnéztem reggel, mázlim volt”. Förtelmes dolgok ezek, egy picit ideges is lettem ahogy így visszagondolok egy-két ilyen esetre! *”Descompuesto: aki majd szétrobban idegességében.”*⁴⁶ A **láladókkal** szokott megadni ugyanennek a jelenségnek az „**inverze**”, amikor a nebuló a jól megérdemelt szekundával indexében áll neki mentegetőzni és csak mi tudjuk igazán, akik vele együtt vizsgázván belülről láttuk

⁴⁴ Halál délután: 389. oldal.

⁴⁵ Halál délután, 384. oldal.

⁴⁶ Halál délután, 394. oldal.

szánnivaló ténykedését, hogy milyen csúsztatások lapulnak meg szavai mögött „öregem, mindent tudtam ez a mocsodék meg álám vágott mindenféle tananyagon kívüli marhasággal”.

(182) Persze jócskán léteznek **köztes, illetve alternatív megoldások** is a vizsgaterembe történő behatolás koreográfiáját illetően. Akadnak, akik a kínzócölöpre készülő indiánok rezzenéstelen arcát öltik magukra. Mások kényszeredetten vigyorognak, mint akik nem is nagyon tudják hol vannak (feladtak oszt’ nem jött meg). Egyesek a humorral próbálkoznak, többnyire azonban csak ízetlen tréfára futja, amihez nem igen van kedve a vizsgára készülő közönségnek. De láttam már olyat is, hogy valaki karate mozdulatokat tesz és hozzáteszi, hogy „Dzsá!”, vagy azt hangoztatja, hogy „az erő velem van” és önkívületben égő szeméből arra lehet következtetni, hogy komolyan így is gondolja.

(183) Az is megér pár rövid gondolatot, hogy **maga a vizsgaterem** miként van kialakítva, mi vár odabent a vizsgázókra. **Szerencsés esetben** nem nagyon különbözik a helyszín egy szimpla egyetemi dolgozószobától: rengeteg könyv; olvasatlan évfolyam-dolgozatok, illetve szakdolgozatok, diplomamunkák nagy halomban; íróasztal, dohányzóasztal, fotelek, székek; szerencsés esetben fedezéket nyújtó tereptárgyak (leggyakrabban a tanszéki pálma). „**Querencia: a ringnek az a része, ahol a bika a legszívesebben tartózkodik, ahol otthon érzi magát.**”⁴⁷ **Szerencsétlen esetben** viszont a vizsga rettenetéhez igazítva igyekszik a tanszéki szoba lakója kialakítani a hely hangulatát. Ennek számtalan eszköze létezik. Akár a színházi díszlet esetében, úgy itt is elmondható, hogy az illúziót néha egészen apró kiegészítők is tökéletesen megteremthetik. Elég egy jól elhelyezett koponya, vagy egy különösen undorító preparátum ahhoz, hogy a vizsgázó megfelelően demoralizált állapotba kerüljön.

(184) A tapasztalat azt mutatja, hogy a vizsgázók leggyakrabban **az ünnepélyesen komor ún. „autodafé”-hangulathoz** ragaszkodnak (rosszabb esetben a „kriptajelleghez”). Ehhez a kopottas, sötétbarna (csaknem fekete) bútorok szükségeltetnek méregzöld drapériával és ahhoz színben illő függönyökkel. A hatás szempontjából a hófehér fal, illetve a fehér árnyalatú márvány járólapok jelenthetnek telitalálatot. „Ideális” esetben a szerencsétlen vizsgáztatók hullasápadt arca zöldes árnyalatot ölt. Fontos a félhomály! Mindennek kiváló kiegészítője lehet a rossz levegő, amit

⁴⁷ Halál délután, 423. oldal.

nem szükséges mesterségesen előállítani, ugyanis arról maguk a vizsgázók gondoskodnak (a rémület verejtékével és a nem megfelelő pszichés állapot és egészségtelen táplálkozás miatti egyéb gázok eregetése útján.) A mindenféle dohos kódexek és beázott mennyezetek szaga sokszor fontos kiegészítő hangulati elem (a szekrény mögött mumifikálódott macskáról nem is szólva).

(185) Van azonban arra is példa, hogy valaki **egyéni imázs** kialakításával ér el sikereket **szokatlan megoldásokkal**. Személyes tapasztalatból mondom, hogy a disznainak kenyérmaradékot tanszéki irodájában, TV-készülék karton dobozában gyűjtögető, cekkeres, norvég mintás nylon zoknit „Tisza” sportcipővel kombináló, magát kazánfűtővé avanzsált falusi napszámos parasztembernek álcázó professzor kukorica góré-szerű irodája is tud olyan félelmetes lenni, mint bármi más, ha arról van szó...

(186) Ugyancsak a realitások között említendő meg a kötet címadó története a **canis merga sztori** is:

(187) Ismeretes, hogy a régmúlt időkben gyökerező tudományok előszeretettel hivatkoznak egykoron élt nagymestereinek munkáira, olyannyira, hogy bizonyos stúdiumokban **kifejezetten divattá vált a latin nyelvű terminológia alkalmazása**. Ez aztán - néminemű **fontoskodó sznobságból** kifolyólag - aránytalanul nagy hangsúlyt kap az egyetemeken érintett tanszékeiken. Ez az egyébiránt módfelett gyermekded dolog - mármint, hogy deákul társalkodjanak tanárok és tanítványaik órákon - néha nem minden alap nélkül okoz nem várt nehézségeket vizsgákon. Aki kevésbé empátiás alkat, annak az alábbi kis példával szeretném szemléltetni a dolgot: vajon mitévő lehet egy amúgy teljesen normális magyar ember, ha eképpen szól hozzá egy másik: legis actio per iudicis seu arbitri postulationem. No, de hogy túlságosan el ne kanyarodjak a sztoritól rögtön meg is jegyzem: soha nem szenvedhettem azokat, kik nálamnál sokkal többet tudván - a mégoly veszedelmes tárgyakból való vizsgázások okozta rettenetes vizsgaelőtti hangulat ellenére is - ha oktanul olyasféle izgalmi szintet produkáltak, mi emberhez teljesen méltatlan. Egyszer az egyik ilyen szuper magesz-gép vívta ki az ellenszenvünket és kénytelenek voltunk megtréfálni azzal, hogy szóba hoztuk előtte a „canis merga” ügyét (közvetlenül a római jog vizsga előtt). Aztán nem győztünk hüledezni azon, hogy ő még csak hírért sem hallotta ennek a rendkívül fontos terminus technikusanak. Nem kis kárörömmel néztük, amint eszeveszett sebességgel kereste a tankönyvben, illetve saját előadás jegyzeteiben, hogy hol értekezik a ró-

mai öt mesterjogász: Gaius, Paulus, Papinianus, Modestinus, Ulpianus a canis mergáról, azaz: a **kutyaszarról**.

(188) Kegyetlen módon szembesül az a vizsgázó a realitásokkal, aki elakadván feleletében hiába áll meg mondandójában felemelt hangsúllyal mondatának végén várva a segítséget a vizsgáztató csak ennyit felel: „**Nos, ... Nos...** Ennél **többet** sajnos **nem segíthetek!**”

(189) A kegyetlen realitások témakörének egyik legszembetűnőbb eleme az írásbeli vizsgán (a Play Boyt olvasgató oktató helyett) annak felismerése, hogy **a tanár hátul, az évfolyam mögött áll** és kérlelhetetlenül keresztbe tesz mindenféle csalárdságnak és még csak nem is tartható szemmél, hiszen aki hátrafordul egyből elárulja magát.

(190) Az előbbihez hasonló eset az, amikor a **vizsgáztatónak sajátos szemtengely-ferdülése van**, s ez (korábban hiába adott alapot megannyi rosszindulatú tréfának, a vizsgán kifejezetten hátrány miután nem tudjuk pontosan kiszámítani hová is fókuszál a tanár.

(191) Ugyancsak ilyenkor szokott rendre fény derülni arra, hogy az oktalan nebuló **helytelenül hiszi**, hogy a jobb padsor első emberének (akivel az angoltanár – mondván, hogy „You begin” – minden gyakorlatot elsőnek szokott elvégeztetni a szemináriumokon) nem az a tisztességes neve, hogy Jubigin.

(192) Néha a realitások talajára ereszkedve egészen **elképesztő meglepetések**ben lehet részünk: történt egy ízben egyik szerencsétlen embertársunkkal, hogy bár tökéletesen elsajátította a rendkívül aprólékosan megszerkesztett tananyagot a professzor úr jegyzetéből, mégis irdatlan ordibálás közepette rúgták ki ⁴⁸, mégpedig azért, mert az egyik fontos képletet a tankönyvben elnyomtatott sajtóhibával együtt jegyezte meg. (Ez esetben nem volt megfelelő válasz arra a kérdésre, hogy „Honnan az ördögből szedte maga ezt a marhaságot?!” az, hogy „A tanár úr könyvéből!”, pedig így volt.) **„Colada: az a pillanat, amikor a bikaviador rájön, hogy helyzete tarthatatlan, akár mert rosszul kezelte a posztót, akár mert a bika figyelme másra összpontosult, akár mert nem a posztóra hanem az emberre ment, és kénytelen úgy menekülni a támadástól, ahogy tud.”**⁴⁹

(193) A technika – adott esetben a sajtó – ördöge elképesztő fintorokat csikarhat ki az élettől, gondoljunk csak a költőre, akinek verse szedési hiba

⁴⁸ **Fuera: Mars! Kifelé! Menj a francba! Attól függ milyen vérmesség fokán ordibálják.** (Halál délután, 399. oldal.)

⁴⁹ Halál délután, 389. oldal.

folytán „Hajnali szárnyalás” helyett „Hajnali szárnyalásként” látta meg a napvilágot sajtóhiba folytán. **(194)** Saját **felelőtlen vélekedéseink végzetes következményeire** is ilyenkor szokás rádöbbsen. Hiába hittem én is, hogy a Benny Hill kinézetű (igen jámbor fajta) vizsgáztatóm nem fogja kijavítani utolsó szemináriumi dolgozatomat, miután annak értékelésére nem lesz elég ideje a vizsgaidőszak elején, s ezért merészeltem a dolgozat keretében inszeminátorként elhelyezkedni a Julius Caesar Mezőgazdasági Termelőszövetkezetnél! Hiába vélekedett ugyanígy padtársam – aki a Marcus Antonius Termelőszövetkezettel kötött inszeminátori munkaszerződést! Hiába sorolta fel hibátlanul egy másik évfolyamtársunk ugyanebben a dolgozatban a legendás aranycsapat tagjait! Bizony kiűlt a tirpiztség, s mindönket (turpis persona) olyan módszeresen, kínos körülmények között rúgott ki a vizsgáztató, hogy az már-már a „Nagy megalázások” című fejezet lapjaira kívánczik. *„Cazar: csalással, orvul megölni a bikát a karddal, úgy, hogy az ember egy pillanatra sem teszi ki testét a szarvak veszélyének.”*⁵⁰

(195) A kegyetlen realitások között szerepel általában az a **döntő felismerés (rádöbbenés)** is, hogy a **vizsgáztató nem rendelkezik** olyan **kifinomult humorérzékkel**, mint a vizsgázó, vagy ha rendelkezik is ilyen-nel, a vizsga apropóján sehogyan sem kívánja a viccet megérteni. Miután évfolyamtársam: Giovanni arra az egyszerű vizsgakérdésre, hogy „Mi a kezesség?” azt felelte, hogy „Nem kezekedem arról, hogy meg tudom mondani”, a professzor úr sem vállalt kezességet azért, hogy Giovanni felsőbb éves lesz. A különösen kegyetlen realitás az volt az adott esetben, hogy a professzor úr annyira nem értette a joghallgató humorát, hogy Giovanni csak a professzor úr halálát követően lehetett másodéves. *„Gótico: gótika; un niño gotico a bikaviadalban egy beképzelt kölyök, ki vérfagyasztó dolgokat kísérel meg.”*⁵¹

(196) A realitásokra való döbbenetes ráébredés példányszáma volt az, amikor a vizsga első perceiben ébredt rá a vizsgázó, hogy az, amit ő különös bár, de mindenképpen kedveskedő, biztató **mosolynak vélt** a vizsgáztató arcán az valójában **arcidegzsába**. A döbbenet erejét csak fokozta a vizsgahelyzet és a szövegkontextus, ugyanis erre akkor jött rá a vizsgázó, amikor viszonzni próbálta a mosolyt, mire a professzor torz arccal ráförmedt: „Mit vigyorog, maga szerencsétlen?”.

⁵⁰ Halál délután: 388. oldal.

⁵¹ Halál délután: 400. oldal.

(197) Talán a **legkellemetlenebb realitás**, amire vizsgahelyzetben rádöbbenhetünk, az **saját ismereteink foltyszerűségének biztos tudata**. Néha ez a felismerés **alattomban** tör ránk (a vizsgáztató kukacoskodása folytán, a részletkérdések között megbújva), néha viszont úgy „fénylik fel”, mint valami **szupernova**: egy energiataralékait felemésztett csillag összeomlása és hatalmas fényű robbanása. Az ezt a jelenséget illusztráló történet az 1989-es politikai rendszerváltást közvetlenül megelőző időkre datálódik, amikor a hivatalos megszólítás az „elvtárs” volt, kivételt csak a tanár urak jelentettek ez alól. Nos, az egyik ilyen tanár úr éppen vizsgáztatva hallgatóját arról érdeklődött, hogy a tananyag tudományos közelmúltjáról „továbbéléséről” a vizsgázó milyen beható ismeretekkel rendelkezik. Ez a téma szokott az lenni, amelyben a vizsgáztatók rendre arra játszanak, hogy a stúdium tudományos továbbfejlődésének csúcsára magukat helyezik és elvárják a hallgatótól, hogy a tudomány betetőződéseként a vizsgáztatót (vagy legalábbis annak legutóbb megjelent monográfiáját) jelöljék meg. Történetünk vizsgázója is azt hitte, hogy ebbe a stádiumba jutott a vizsga – erre következtetett a vizsgáztató csillogó szeméből és egyre biztatóbb ösztökéléséből. „Na, mondja már!... Ki van még?... Na, kicsoda?...” Igen ám, de a vizsgázó ekkor jött rá, hogy ő tulajdonképpen nem tudja a vizsgáztató rendes, becsületos nevét, úgyhogy kinjában csak ezt felelte: „Hát, a **kérdésfeltevő elvtárs**”.

(198) Kínos szembesülés a valósággal (egyben kegyetlen lecke az élettől), ha a **vizsgahelyzet igazságtalanságára vagyunk kénytelenek rádöbbsenni**. Ha valamilyik társunk jogtalan előnyöket élvez (pl. olyan nagyon jó nő, hogy a vizsgáztató nyála csorog; vagy valami rokon csávó; esetleg „letelefonál” az érdekében valaki), legott igen nehéz elviselni, hogy azért tesznek fel nekünk jóval nehezebb kérdéseket, hogy kiegyenlítettebbnek tűnjön a mezőny és hogy megindokolható legyen miért engedik át a kedvezményezettet. (Kb. ugyanannyi kérdésre, illetve ugyanolyan arányban nem tudjuk a feleletet, mint szerencsésebb vizsgázó társunk, csak ő jóval egyszerűbb kérdéseket kap.)

(199) A teljes igazsághoz az is hozzá tartozik, hogy **a realitások nem mindig kegyetlenek**. Ritkán bár, de megeshet, hogy felfokozott, rossz előérzeteinkben kellemesen csalatkozunk kell.

(200) Itt van mindjárt az a sajátos helyzet, amiben például a **Phd vizsgára** készülő, fiatal és tehetséges urológus van, akinek előbb utóbb mindenki a kezébe

kerülhet. Olyasmi dolog ez, mint amikor az ember a kerítésen belülről veszetten acsarkodó kutyákat ingerli egy kerítésen végighúzott fával zörömbölve, majd egyszer csak elfogy a kerítés... Egy ilyen vizsgának azért mégiscsak más a hangulata. Jó, jó, egy kicsit égés az is, ha az egyetemen tanító „nagyszamár” nem tud valami triviális dolgot a posztgraduális vizsgán, de azért az sem akármilyen helyzet, ha a kirúgást követően az idősebb professzor úr a szakrendelésen kell, hogy átessen egy prosztata vizsgálaton, ne adj’ Isten péniszére szorult sörösüveggel (méginkább edzett acélból készült golyós csapággal) kell igénybe venni a kirúgott vizsgázó segítségét. *„Egy szempillantás alatt odaugrottam, és Santer mellére térdeltem. Egy ökölcsapás – és elvesztette eszméjét. Gyorsan feltápáskodtam, és mennydörgő hangon a három jómadárra rivalltam:*

– Ebből is láthatjátok, hogy valóban Old Shatterhand vagyok! Tüstént dobjatok el minden fegyvert, mert lövök! Én nem tréfálok!”⁵²

(201) Ugyancsak a **kellemes realitások** ritka természeti jelenségei közé tartozik, amikor realizáljuk, a vizsganap eljövetelekor (a jól megszervezett ütemű vizsgázás, illetve a megfelelő helyzetben lévő tanzéki pálmafa, valamint a professzor úr jótékony naivitása folytán), hogy adott esetben egyetlen óra **legendőnek** bizonyult a felkészüléshez. A nagy idegi megterhelést elviselni képes vizsgázók csak hozzávetőlegesen folytatnak valamiféle szervezett tanulást, ugyanakkor a vizsganapok jelentős részét bent töltik az egyetemen, várva a kínálkozó lehetőséget és adott esetben teljesen váratlanul levizsgáznak **minden tanulás nélkül**. Hosszú órákon át hallgatják a pletykákat a folyosókon, csapnak le a kínálkozó lehetőségekre (a prof helyett a tanársegéd csajszi vizsgáztat, de csak ma délelőtt; sikerült becsempészni egy teljes kidolgozott tételsort, ott van a dohányzóasztal alsó polcán stb.). *„Bravo – toros bravos: bátor és vad bikák.”⁵³* Ez a technika persze az **átlagnál nagyobb kockázatot rejt** magában, legfőképpen azt, hogy a vizsgázó a tananyagból bizony semmit nem tud. Elég gyakori ezért a kirúgás ilyen taktika mellett, ami komolyan megviseli az idegrendszert, illetve az adrenalin termelésért felelős mellékvesekéreg-mirigyet. Nagyon is jellemző, mondhatni törvényszerű ilyenkor az erejehagyott tikkadtság. Ugyanakkor leírhatatlan eufóriával jár a tanulás nélkül sikeresen abszolvált vizsga, ami sok

⁵² Winnetou: Winnetou, 143. oldal.

⁵³ Halál délután, 384. oldal.

mindenért kárpótol (ollé!, ill. wow!). Mindenesetre, aki jól csinálja, az hamarabb végezhet a vizsgaidőszakkal, mint egyes lelkiismeretesen tanuló társai. Még egy szempont vehető figyelembe a minden nap valamilyen fortéllyal, de igen nagy hibaszázalékkal (u.v.) vizsgázók taktikájának értékelésekor. A sok kirúgásba bizony a **tanárok is belefáradhatnak**, így – ötvözve a taktikát a mesterséges szánalomra méltósággal – nagyobb biztonsággal számíthatunk a méltányos elbírálásra. „*Acosón: amikor a bika közről üldözi a bikaviadort.*”⁵⁴ (Mindazonáltal a fárasztásos technika alkalmazásánál különös gonddal kell figyelembe venni az **első két tanév maximalizált utóvizsga lehetőségeit**, így ezt a különös taktikai érzéket, sok tapasztalatot, állóképességet és lélekjelenlétet, összegezve: bátorságot⁵⁵ igénylő módszert mindenképpen csak a felsőbb éves „sokat próbált gazfickóknak, vagabundoknak” ajánlom, más ne nagyon kacérkodjon a gondolattal...) „*Cojones: heregolyók; vakmerő bikaviadorról azt mondják túlzott mértékben van ellátva velük. Gyáva bikaviadokok esetében azt mondják hiányzik nekik. A bikáét ciadrillas-nak hívják és ha úgy készítik el, ahogyan a nyalánkságokat általában el szokták készíteni, pompás különlegesség. Az ötödik bika megölése alatt az első bika ciadrilláit néha föl szokták szolgálni a királyi páholyban. Primo de Rivera nagy kedvvel zsírozgatta diskurzusait a férfiúi erények emlegetésével, ezért azt mesélték róla, annyi ciadrillát evett, hogy agyára ment.*”⁵⁶

(202) Mielőtt a realitások legkegyetlenebbikének, a kirúgásnak, illetve annak nagy megalázásokba torkolló minősített eseteit tárgyalnánk későbbi (nyolcadik, illetve kilencedik) fejezeteinkben, szükséges néhány gondolat erejéig elidőznünk a jelen stúdium legfülledtebb témájánál: a vizsga és a szex kapcsolatánál.

⁵⁴ Halál délután, 377. oldal.

⁵⁵ „Az indiánok a bátorságot tartják a legtöbbre, és még ellenségeikben is megbecsülik.” Winnetou: Old Shatterhand, 163. oldal.

⁵⁶ Halál délután, 389. oldal.

Hetedik rész

A VIZSGA ÉS A SZEK

(203) „A vizsga és a szek” kapcsolata alatt értendő a vizsgázás lélektanának az a sikamlósan érdekes szegmense, melyben a miniszoknyák harisnyakötők és mély dekoltázsok között megkukkanthatjuk sötét valóságunk egyetemi épületek közé költözött titkos erővonalait.

(204) A jelen fejezetben vizsgált témakör hiteles befogadása, a megfelelő empátikus szint elérése érdekében kérem a kedves olvasót, hogy gondolja végig saját életútját és idézze fel azon történeteket, melyeket utólag végiggondolva maga is kissé pironkodik. Kérem, gondoljuk végig, hogy mi mindent nem átallottunk megtenni a **dugás távoli, halvány reményében**, olyasféle dolgokat is, amelyek már megcselekvésük pillanatában is Napnál világosabban arcpirítóak voltak, s csak abban reménykedhettünk, hogy nincs szemtanú! Hányszor puszilgatunk kedvesünk unszolására műanyag kabala kacsákat, gügyögünk csecsszopó módján a telefonkagylóba, vagy vágunk „puccos egér arcot”! Ki tudja erre a feleletet?... A megfelelő önvizsgálat (esetleg regresszív önhipnózis) után könnyebben érthetjük meg az egyetemi oktatók vizsgáztatás során tanúsított, néha igencsak különös magatartását, amelyeknek mélyén a legelemibb ösztön: a Természet fajfenntartásra felhívó kérlelhetetlen parancsa lapul.

(205) Köztudomásúlag igazságtalan társadalmunkban a **nemek közötti megkülönböztetés kevésbé közismert tartománya** az egyetemek, főiskolák vizsga esélyeinek egyértelmű egyenlőtlensége, mely a férfi vizsgáztatók kifejezett számbeli fölénye miatt egyszerű megfontolásokkal könnyedén átláthatóan a lányok oldalára billenti az átjutási esélyek érzékeny mérlegét.

(206) A számtalan apró fifika, a csábítás eme **evolúcióban végletesen kifinomult**, szinte legvégső stádiuma minduntalan lefülelhető a kopottas, salétromos falú egyetemi épületek folyosóin.

(207) Néhányan (akár vizsgázók, akár vizsgáztatók) nem átallanak visszaélni ezekkel a természet diktálta

belső, titkos mozgatókkal és részben, vagy egészben **szexuális úton szerezni, illetve adni érdemjegyeket.** (208) Csak, hogy a helyzet súlyosságát, komolyságát érzékeltessem megpróbálom szavakkal lefesteni azt a képet, amely egyetemista koromban tárult elém, amely csúcsszinten szemlélteti a **férfi nem potenciális kiszolgáltatottságát** még látszólag hatalmi helyzetben is. Azt a meglett tanárembert, aki véresen komolyan véve saját tárgyát iszonyatosan kemény tanórákat és borzalmas vizsgákat tudott produkálni láthattuk magáról megfélemlítve, részegen, térden állva könyörögni a kollégium linóleumos padlóján, nebulók közül választott szerelméhez, hogy engedje be őt magához a kollégiumi szobába! Ezek után – a döbbenetből felocsúdva – megvilágosodott előttem annak a többértelmű, többretegűsége, amikor azt állították az egyetemen az illető oktatóról, hogy a „szó szoros értelmében is **keményen vizsgáztat**”. *„Hondo: mély; estocada honda: markolatig döfött kard.”*⁵⁷

(209) **Bele kellett nyugodjak,** hogy a férfiak nemcsak **alacsonyabb átlag életkort** élnek meg, nemcsak **jobban vezetik az áramot a villamosszékekben,** de **vizsgáznuk is nehezebb,** hacsak nem homoszexuális/leszbikus (azonban legalább biszexuális) hajlandóságúak és homoszexuális/leszbikus (azonban legalább biszexuális) vizsgáztatóval van dolguk. (Az, hogy a transz-szexuális, illetve a hermafrodita vizsgázókkal, vizsgáztatókkal mi van, azt végig sem merem gondolni.)

(210) Mindezzel egyidőben az is többféle értelmet nyert tudatomban, hogy mit is jelenthet (még) az, hogy **„ágyban tanulni kényelmesebb”.** Szinte minden felsőoktatási intézményben akad egy helyi bonviván, akiről – ha van alapja, ha nincs – kötelezően elterjed, hogy az illető félelmetes nagy lepedő-virtuóz. Ehhez értelemszerűen kapcsolódik az a legendakör, ami a hallgatók megbecstelenítésének történeteiből tevődik össze. Érdekes módon a mondavilág hőse általában nem antipatikus megítélésű. Talán azért, mert a férfinemű vizsgázók **viSSzatérő szerepálmaként** maguk is eljátszanak avval a gondolattal, hogy egy szép napon maguk is csinos lányokat vizsgáztathatnak kényük-kedvük szerint mindenféle vizsgatárgyból. Ugyanakkor a lányok – akik nem ritkán irigykednek azon kolléganőikre, aki személyes kvalitásai folytán egyáltalán szárnyra kelhetnek különböző szóbeszéddek elcsavart fejű vizsgáztatókról – **vágyálmaikban** szintén **szívesen azonosulnak**

⁵⁷ Halál délután: 400. oldal.

a pikáns helyzet lehetőségével (ha mást nem is, de legalább a gondolatot szívesen magukévá teszik).

(211) Az ábrándok persze nem vonatkoznak azokra a **szexuális töltetű rémtörténetekre**, melyeknek hősei kifejezetten antipatikus, agresszív figurák. (Az ilyen történetek prototípusa az a vizsgáztató, aki a „pénzt vagy életet!” mintájára kér lakáskulcsot, vagy indexet. Ugyancsak több variációban a nép ajkán terjedő történet szól arról a (William Shakespeare / Arany János szavaival élve) „parázna vérnősző baromról”, aki nem elég, hogy testileg kihasználja a tanítványt, de megalázva „pro herede gestio” **tettlegesen le is kurvázza**. „*Gachis: város környéki szajhák.*”⁵⁸ A népmesei történet szerint a vizsgáztató a vizsganapot megelőző éjszakát tanítványával tölti és nem tétlenkedik, éppen ellenkezőleg: iszonyatos mennyiségű orgazmust él át. A hálás, egyben hálára számító vizsgázó kérdés formájában szólítja fel tanárát arra, hogy „holnap, ugye meglesz az ötös?!”. De a románc nem túl hosszú életű. Másnap aztán véget ér a „nyalom-falom”: éktelen kemény vizsga zajlik, amelynek végén a vizsgázó (egyébként tudásának megfelelő) elégtelennel kénytelen beérni és a bevéselt karó mellé még egy ötezrest is kap becsukott indexébe. (Aki a történet drámaiságát akarják fokozni azok ötszázassal helyettesítik be az ötezrest, a másnapi „ötös” megfelelőjeként.)

(212) A rémtörténetek azonban alapvetően **„műfaj idegenek”** a pikáns, szexuális tartalmú vizsgatörténetek esetében. Olyasfélék inkább, mint azok a pornófilmek, amelyek forgatókönyve olyan sablonos szituációkra épül, mint amilyen az orvosi rendelő sármos orvosának esete az ápolónővel, vagy csinos betegével; a főnök liezonja titkárnőjével és így tovább.

(213) A legtöbb ilyen témájú történet **forrása** általában az az évfolyamtárs, aki konzekvensen azt állítja magáról, hogy az adott egyetem elvégzése előtt tervbe vette az óvónőképző főiskola elvégzését, ahol legfeljebb még egy fiú évfolyamtársa lehetett volna, akivel nyugodtan névsor szerint feloszthatták volna maguk között a lányokat (a tordesillasi egyezmény mintájára /1494. Spanyolország és Portugália VI. Sándor pápa döntése alapján megosztott a már felfedezett és a még felfedezésre váró tengerentúli területeken, azaz, hogy Amerika majdnem egészen a spanyoloké, Brazília, India és a Távol-Kelet a portugáloké.). Ilyen szinte minden évfolyamban akad, sőt ritka esetben

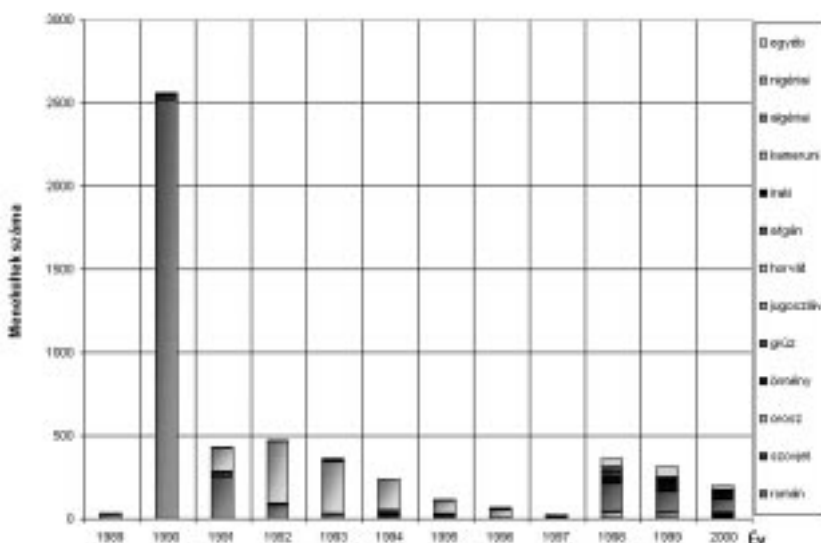
⁵⁸ Halál délután: 399. oldal.

olyan is, aki ezt tényleg meg is csinálja (ez utóbbit nagy tisztelet szokta övezni bátor és kétségtelenül macsó cselekedete miatt).

(214) A vizsga és a szex kapcsolata olyan sokrétű és szerteágazó terület, amelynek elemzésébe illő mélységig nem bocsátkozhatunk, az „illő mélység” ugyanis nem jelentene egyebet, mint azt, hogy aprólékosan cizellált elemzéseink végén meg kellene állapítanunk: **a vizsga és a szex végtére is nem más, mint maga az Élet.**

(215) *Hol van már a primitív állatvilág* a pézsmamirigyekkel, vörösre duzzadt fenekekkel, meg a körbe-
pisált territóriumokkal?! Mennyivel árnyaltabb és többjelentésű **az ember viselkedés lélektana a vizsgázó-humán-etológia!** Vegyük sorra a vizsgázás szolgálatába állított szerveiket tetőtől talpig (Desmond Morris receptje alapján), miféle **„optikai tuning”,** illetve **más egyéb praktika** az, ami a siker reményével kecsegtethet! Mitől is „döglük a légy”, csábul-kábul el a vizsgáztató?

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG TERÜLETÉRE ÉRKEZETT, MENEKÜLTÉNT ELISMERT
SZEMÉLYEK SZÁMA ÁLLAMPOLGÁRSÁGUK SZERINT
(1989 október 31. - 2000 december 31.)

A következőkben vizsgálat tárgyává tett testtá-
jékok:

- a hajkorona
- szemek
- fül (bevalók), orr (bavalók)
- arc (pír)

- a száj
- a nyak
- a kar és a kéz
- mellek
- a fenék
- a genitáliák
- a lábak

(216)

I. HAJKORONA

Ismert természettudományos tény, hogy a **dús hajkorona bűvös erővel bír.**

(217) A hölgyek esetében első sorban azért, mert a **termékenység** jele, miután a legintenzívebb hajnövekedés a nemi érés csúcsra járatott időszakában figyelhető meg. Összességében a dús hajkoronát felfoghatjuk a megtermékenyítésre váró nőtény vizuális jeleként. Ennek megfelelően a hölgyek előszeretettel jelennek meg a vizsgákon dús, természetellenesen feltupírozott, buja hajviselettel.

(218) A beidegződött társadalmi konvenciók okán **intim jellege is van** a kiengedett hajzuhatagnak. (A csatokkal összefogott, kendők, kalapok alá rejtett haj a köznépé, míg a lágyan aláomló tincsek káprázata a hitvesi ágyban heverésző „kényúr” „magántulajdona”.) Tudva, vagy tudat alatt, de a vizsgázó lányok igen jelentős százaléka **igyekszik felkelteni a vizsgáztatóban a háreme fölött pasáskodó despota hamis képzetét**, tapasztalva, hogy az ezzel a tévképzettel együtt járó kellemes bizsergés jótékony hatással van az érdemjegyre.

(219) A cél érdekében nem ritka a „**mesterséges dúsítás**” hullámosítás, vendéghaj alkalmazása.

(220) A szabadon lobogó hajszálak tízezrei kiváló **szagcsapdaként** tárolják és közvetítik a titkos illatanyagok garmadáját. Az illatszerek bódulatában – a színek, illatok szerencsés kombinációja esetén – valószínűleg **rózsaszín köd telepedik a vizsgáztató agyára**, aminek fiziológiai magyarázata abban a vér- (és emiatt oxigén-) hiányban szenvedő agyban keresendő, amittől elvonja a szükséges vérmennyiséget a pénisz.

(221) Mindezen jelenségek hasznos kiegészítője lehet a „**testbeszéd**” a **hajjal**, ami a hajkorona folytonos igazgatásában, simogatásában nyilvánul meg és ami azt közvetíti a vizsgáztató felé, hogy tanítványa tetszeni vágyik (holott csak túl szeretne jutni a vizsgán). A csúcsmanőver – megítélésem szerint – az, amikor a vizsgázó, mintegy a öntudatlanul **érinti meg** hajával a vizsgáztatót. Ezer apró gyöngéd simítás a tanszéki folyosón ártatlan bárány szemekkel... Szinte biztosan

libabőrös lesz a célszemély, minden szál haja az égnak áll, pedig fáról lejött őseivel ellentétben neki nincs is szőrbundája, amit felborzolva nagyobbnak, félelmetesebbnek, még dominánsabb hímnek látszódhatna.

(222) Ahogy már erre korábban céloztam: van **nemi különbség a két nem tagjai között** a vizsgák előtti egyenlőség tekintetében (ismét csak megfelelkezve a transz-szexuális, illetve hermafrodita kisebbségről.) A dús hajkorona a férfiaknál nem egyéb, mint a nemi éréssel kapcsolatban felfokozott szőrzetnövekedés egyik jele. Nem több tehát, mint a vizsgáztató territóriumába tévedt **vetélytárs kan erős, agresszív vizuális jele**. (Nem véletlen, hogy maga a szó: Caesar, illetve annak leszármazói: kaiser, király, könig stb. jelentése szőrös, hosszú hajú – akinek ereje Sámson módján – részben hajában lakozik.) Nem nagyon érdemes tehát lobogtatni loboncunkat a vizsgán, mert abból csak a baj van! Még a végén vetélytársat lát meg bennünk a vizsgáztató és felbőszült ezüstös hátú hím gorillaként ront nekünk és ízekre szed. (Hát hiányzik ez nekünk?)

(223) Sokkal **célravezetőbb a rövid haj** alkalmazása.

(224) Külön kérdéskört vet fel a **kopaszodás-kopaszság** problematikája, ami mint a lehetséges legrövidebb haj illeszkedik gondolatmenetünkbe. A történelem viharos korszakaiban megfigyelhető, hogy a haj mások általi leborotválása nem ritkán a **megszégyenítés**, míg a magunk általi leborotválás az **alázat** ékes tanújeleként esett latba. Ebből a szemszögből nézve lehet némi ráció a vizsga előtti lekopaszításban (feltéve, hogy a „forró vizet a kopaszra!” típusú szellemességeket gond nélkül el tudjuk viselni). Manapság azonban erősen árnyalja a képet az, hogy a kordivatnak megfelelően egy bizonyos fajtája a kopaszságnak nemhogy az alázatot hivatott közvetíteni, hanem éppen ellenkezőleg a **hivalkodó kivagyiság**, a **kidobólegény-mivolt**, a **kérlelhetetlen agresszivitás** attribútumává vált.

(225) **Paradox módon a haj teljes hiánya pontosan olyan hatással lehet a vizsgáztatóra, mint a bozontos haj.**

A kopaszság ugyanis – ha az természetes úton következik be – összefüggésben van az egyed magas androgén szintjével, így a vizsgáztató könnyedén vélheti az alázatból lekopaszított csillogó kobakot a hímdominancia hivalkodó hírnökének és nem az alázat jelének. (Igen nehéz helyzetben vannak tehát a természetes úton kopaszodók, akik egyébként nem akarnak szegények dominálni, meg kanoskodni, csak kopasz foltjukat kívánnák leplezni a teljes lekopaszítás módszerével.)

(226) A probléma tehát igencsak összetett, megoldani

a pubertázs előtti kasztrálással lehetne, avagy a teljes családfelelősség felmenőjéből visszamenőlegesen kiirtva a kopaszodásért felelős géneket. Mondanom sem kell, hogy egyik út sem járható, bár a legkínosabb vizsgák legkritikusabb helyzeteiben biztos akad olyan (pillanatnyi tudatzavarában), aki egy kasztrálást még bevállalna.

(227) Mindenképpen tanácsosabb a rövid haj, ha a kopaszság nem kerülhető el, akkor pedig **tompítanunk kell annak „élet” például szemüveggel**, amolyan Mahátma Gandhi módra.

(228)

II. SZEMEK

Bizony néha elég **nagy baj lenne, ha lelkünk tükrei** mindent olyan **kifejezően közvetítenének** a vizsgákon, mint amilyen kifejezően egyébként tudnak közvetíteni. Komoly önkontroll és fegyelmezettség kell a szemek megfelelő alkalmazásához!

(229) A szem **szándékokat eláruló, bűvös jellegéről** mi sem mondhat el többet, mint az, hogy az állatok is azt fürkészik szándékainkat kutatva, nem a rúgásra kész lábakat, ütésre lendülő karokat. Mi emberek (mint vizsgálók) sem a professzor elégtelent indexünkbe véső kezét, és mi emberek (mint vizsgáztatók) sem a vizsgáló vizsgatételeket felmondó száját vizslatjuk. Ha nem egymás szemébe nézünk. Nem mindegy azonban, hogy ezt hogyan tesszük! A **szemkontaktus felvétele**, illetve folytonos **fenntartása** olyan tizedmásodpercekben mérhető pontos mérlegelés eredményeképp alakul ki, amelyben a mérték elvétése helyrehozhatatlan károkat okoz, a helyes megválasztás azonban rendkívüli sikerhez vezethet.

(229) A másik szemébe nézni hosszabb időtartamra ugyanis vagy **biztató bensőséges jelzés**, vagy **zavaró, agresszív támadás előjele**. A szerelmes „ottfelejtett” tekintet adott esetben csak tizedmásodpercekben tér el a kihívóan „farkasszemező” támadástól. Saját véleményem az, hogy mi férfiak csak ne nagyon nézeges-sünk, igyekezzünk kellemesen mértéktartóak lenni! A bizalomgerjesztő kontaktusfelvételt követően maradjunk a semleges, kellemes modornál, tárgyilagosan viszonyuljunk a helyzethez, valami olyasmi módon, mint ahogyan a reklámfilmek „tárgyilagos férfihangja”. A **szemmel való „operáció” mesterei ugyanis egyértelműen a hölgyek**, akiknek amúgy is van elég módjuk ezzel a fegyverrel gyakorolni a civil életben, így a vizsgákon sem maradnak fegyvertelenül. Valami bámulatos érzékkel választják meg a megfelelő mértéket a biztató szemkontaktus elhúzásában és olyan mesterien sza-

kítják meg pillantásukat éppen a legmegfelelőbb pillanatban egy szűzies szemlesütéssel, hogy az leírhatatlan. Szinte soha nem hibáznak, a vizsgáztató mindig azt érzi, hogy a vizsgázó rajtafelelte tekintetét (érzelmi okból) és soha nem azt, hogy farkasszemeznek vele.

(230) A korábbiakban tettem említést a „csillogó-professzor szemekről”. A **csillogó szempár** prototípusa azonban nem ez, hanem a vizsgázó csillogó szeme. Fantasztikus fegyver, tekintettel arra, hogy tudat alatt hat. A vizsgáztató, aki szintén a vizsgázó szemét figyeli leginkább a vizsgán maga sem tudja, hogy miért kerül annyira egy megkapó tekintet hatása alá. Pedig a magyarázat nagyon egyszerű, természettudományos (etológiai) tényeken alapszik. A szem csillogását az a **filmszerűen vékony könnyréteg** adja, amit a könnymirigyek táplálnak. Az **erős érzelmi hatásra** automatikusan fokozott működésbe lépő mirigyek gondoskodnak arról, hogy a szem az átlagnál csillogóbb legyen. Azért találjuk olyan vonzóan szépnek a csillogó szemeket, mert a bennünket néző tulajdonosuk erős érzelmi töltéséről árulkodik. Amennyiben pedig egyéb jelzésekből arra van módunk következtetni, hogy az illető pozitívan viszonyul hozzánk (pl. nem vicsorog, hanem mosolyog), akkor egy ilyen szempár elbűvölő tud lenni.

(231) A csillogó szem jelenségéhez kapcsolódik a **szapora pislogás** is, aminek természettudományos értelme a könny lemosása, egyenletes szétterítése, és amiért ilyen közvetlenül kapcsolódik a csillogó szemhez, gyakorlatilag önmagában ugyanolyan üzenetet hordoz, mint a könnyes szem. Az igazán profi vizsgázó tehát pislog ész nélkül felelet közben, egyrészt mert – egy bizonyos mértéken belül – maga pislogás is vonzó, másrészt mert a pislogás maga is fokozza a könny elválasztást és hozzásegíti a szemet a kíváncsós csillogáshoz. Ezért olyan gyakori a szendén pislogó, csillogó szemű vizsgázó, még akkor is, ha az illető vad és gátlástalan személyiség civilben.

(232) A szapora pislogás és a csillogó szem nagyon rokon jelenség a **szipogással, elkámpicsorodással, sírással**, ne adj’ Isten a **zokogással**. A korábbiakban szintén elemeztük már ezen eshetőségek jelentőségét, szerepét a vizsgákon.

(233) Érdemes odafigyelnünk a **szemöldök szerepére** is. Jó élesen és tudatosan elhatárolnunk a szemöldök külföldi üzeneteit és **fürkészve figyelni a vizsgáztató öntudatlan jelzéseit, ugyanakkor a magunkét szigorú kontroll alá venni!** Célszerű (mindkét oldalt) felvont

szemöldökkel követnünk az eseményeket a vizsgán, ha török, ha szakad, ez ugyanis az intenzív érdeklődés jele, ellenben a félig felvont szemöldökkel, ami a gyanakvás jele (és életveszélyt jelent, ha puskázás közben látjuk a vizsgáztató arcán). „Ezüstpuskámmal a kezemben akarok kivágtatni az örök vadászmezőkre. A Nagy Manitou áldjon meg önzetlen barátságodért, és ajándékozzon meg hosszú élettel!”⁵⁹

(234) A szem csillogásához hasonló „titkos” üzenetet közvetítenek **pupilláink** is. **Vonzó látvány** esetén ugyanis **pupillatágulás, veszélyhelyzet, stressz, adrenalin-fröccs esetén pupillaszűkület** figyelhető meg. Az összehúzott pupillájú, ún. „szűrös tekintet” bizalmatlanságot, félelmet kelthet, míg a „meleg”, kitágult pupillától sötétebb tekintet vonzalmat ébreszthet. A vizsgahelyzet persze eleve szűk pupillát eredményez, de azért a helyzet nem teljesen reménytelen. A III. évezred technikai fejlődése lehetővé tette, hogy farsangi mulatságokon sárga színű, hosszúkásan metszett fekete pupillájú **kontaktlencsével** „kígyó szemet” varázsoljunk magunknak, esetleg pupillánk helyét (Bálint napon) piros szívecske, vagy VB alatt) futball labda foglalja el. Természetesen adott lehetőség – a kontaktlencse segítségével **a pupilla megnagyobbítása**, vagy kommerszebb esetben **a kék szemszín barnává változtatása** színes lencsével. (Ez utóbbi esetben a sötétbarna szemszín megtévesztően hat és még szűkebb pupilla mellett is barátságosabb tekintetet eredményez; soha nem hallottunk még „melegen kék tekintetről”, sokkal inkább a kékszemű ember „jéghidegen metsző tekintetről”).

(235) Hasonló eredményre vezethet különféle **pupillatágító szemcseppek** használata (avval együtt, hogy a szembe csepegtetett folyadék a csillogást is elősegíti).

(236) A pupilla **természetes módon** akkor tágul ki, ha kevés fény éri, a **félhomályos, meghitt derengésben**. (Ezért találjuk olyan otthonosnak a gyéren megvilágított, félreeső kis boxokat a szórakozóhelyeken.) Ezt a jelenséget kihasználva akad olyan vizsgáztató, aki a vizsgakörülmények kialakításánál is erre törekszik, részint, hogy maga is jól érezze magát, részint pedig azért, mert **így könnyebb csajozni**.

(237) A **szemüveg** használata (fentebb már említettük ennek néhány aspektusát a „mesterséges intelligencia” apropóján) **álcázó**, illetve **kiemelő** szerepet tölthet be. A távollátók nagyító lencsési bámulatos módon emelik ki a szem legapróbb rezdüléseit, a rövidlátók pe-

⁵⁹ Winnetou: Winnetou 116–117. oldal.

dig egészen a szódásüveg effektusig fokozhatják, amikor is nincs ember, aki a dioptriák sűrű erdejében eligazodva megmondaná mi is rejtezik a vastag üvegfal mögött.

(238) A szem hatásmechanizmusának elemzésénél nem hagyhatjuk ki a **mesterséges kiegészítőket**. Az elbűvölő, csábító szempár akkor válhat igazán igézővé, ha a szem **méreteit a lehető legnagyobbra** növeljük. Erre nem felel meg az ember saját biológiai apparátusa (ami legfeljebb a meresztgetés, illetve guvadás szintjéig nyújt lehetőséget). A **smink** jóllehet szinte korlátlan távlatokat nyit, megintcsak a hölgyek számára. A **szemceruzával** hangsúlyozott „mandulavágású” szempár megnagyobbodik, ha a sarkoknál tovább húzzuk egy kicsit a ceruzát. A **szempillafesték** többszörösére nagyíthatja a szempillák méretét, ha pedig ez sem elegendő, akkor a **műszempillák** egészen természetellenesen hosszú szálai csodálatos hatást eredményezhetnek. A **szemhéj festésének** rafinált árnyalatai (igazodva a kosztüm, illetve a blúz, valamint a szem/kontaktlencse színeihez) csaknem az egész arcot szemmé alakíthatják, amelynek bővületéből nehéz szabadulnia a vizsgáztatónak.

(239) Amennyiben a vizsgataktikába jobban illik a **szájalomkeltés**, mint az intenzív szexuális szignálok közvetítése, a szem szintén jó szolgálatot tehet, amennyiben **kellően véreres** (a sírás, vagy a túlfeszített készülés, álmatlanság nem jól titkolt stigmájaként). Az éppen megfelelő szinten bozontos hajviseléssel együtt kiváló hatást érhetünk el.

(240)

III. FÜL (bevalók), ORR (bavalók)

Magam sokáig gondolkodtam azon, hogy a füleim mögött fellelhető aprócska izmok vajon miféle célt szolgálhatnak azon túl, hogy komoly **égés esetén** – valamilyen rejtélyes okból – ezekkel húzom hátra füleimet, míg nem a tudós szakirodalom felvilágosított, hogy ezek az izmocskák a törzsfejlődésben ránk maradt örökség részét képezve halvány utóképei a **harc** esetén fülüket hátracsapó ragadozók hasonló reakcióinak. Jó ha tudjuk tehát, hogy kiélezett **vizsgahelyzetben** azért húzzuk hátra (simítjuk koponyánkhoz) önkéntelenül füleinket, hogy azok a lehető **legkevesebb sérülést szenvedjék el** a félelmetes fenevad (a vizsgáztató) csatogó állkapcsa, agyari és karmai által. Ugyanez a helyzet a stressz hatására **kitáguló orrcimpákkal** (több levegő biztosítása a harcra készen ziháló tüdőnek), úgyhogy fontos szigorú kontroll alá helyezni fülün-

ket, orrunkat, ha nem akarjuk, hogy a vizsgáztató - látva reakcióinkat - **tényleg vérengző fenevaddá váljon!**

(241) A fül és az orr szerepe - függelék jellegük, illetve üreges mivoltuk okán - **díszítmények**, illetve praktikus **segédeszközök elhelyezésében** nyilvánulhat meg. (Miután a puskázás témakörében fentebb eléggé kimerítően értekeztünk, így e helyütt ezt mellőzzük és inkább csak a díszítő funkcióban betöltött szerepre koncentrálunk.) Rögtön le kell szögezni, hogy a történelem jelen fejlődési szakaszában még nem jött el az ideje az **orrbavalók** kiterjedt alkalmazásának a vizsgákon. Amíg a hétköznapi életben a különféle testékszerek kezdenek polgárjogot nyerni és a köldökkarikától a nyelvbe, mellbimbókba, szemöldökbe illesztett ékszereken át egészen a pénisz-gyűrűkig széles lehetőségek kaptunk arra, hogy ékeskedjünk, addig a **vizsgatermek avítt konzervatívizmusa** nem engedi meg még az egyszerű orrkarika alkalmazását sem. Lett légyen az bármilyen brillel kirakott, mives ötvösmunka, a vizsgáztatók szemében nem más, mint a polgárpukasztó punk taknyos orrába döfött zihereis-tű. (Úgyhogy az orr sokkal inkább beépített mikroportok, mikrofilmek, mikro-chipek tárolóhelyeként használandó, mintsem díszítésre.)

(242) A **fülbevalóban is csak a hölgyek** gondolkoznak. Ha férfi létünkre magunkra merészelnénk ölteni a vizsgákon ezeket az ékszereket, mindenképpen valamilyen előítélet áldozatává válnánk. Vagy buzinak, vagy buzibérenc provokátornak, vagy ízléstelenül a vizsgáztatót lebuzizónak, vagy a vizsgáztatót megkörnyékező buzinak tartanának bennünket. A férfiakkal tehát tanácsos tartózkodni a fülbevaló viseletétől a vizsgán!

(243) Nem úgy a hölgyeknek, akik ezekkel az egyszerű szerkezetekkel könnyűszerrel tudják a **vizsgáztató figyelmét** erre az egyértelműen **erotikus testtájékra** felhívni. A fülcimpa ugyanis kizárólag a homo sapiensre jellemző erotikus testrész, egy olyan kis függelék, amely érző idegekkel sűrűn átszőtt és csak arra vár, hogy ingerelje. Az erogén zónára csillámló ékszerekkel terelni a vizsgáztató figyelmét olyanféle **csalárd játék** („kancsalul egekbe festett ábránd”, a vizsgázó által „csepegtetett kétes kedv”), amelyet leginkább az újvilágban üveggyöngyökért hatalmas földterületeket vásárló gyarmatosítók űztek a bennszülöttekkel.

(244) A **társadalmi konvenciók** ráadásul **újabb képzeteket** is társítanak a felékesített fiatal lányokhoz,

ami szintén tudat alatt, de igen jelentős hatást gyakorolhat a tanárookra. Amiután a férfiközpontú család hagyományai megkövetelték a lányos családtól, hogy megfelelő **stafírunggal, hozománnyal (válás után: „vivevény”)** engedjék a lányt a fiús családba, így a menyasszony **hivalkodóan pompázatos megjelenésének** sajátos többlettartalma lett. Legalább annyira fontos a menyasszonynak testileg, mint vagyoni okból kívánatosnak lennie, ezt kívánja meg a vőlegény, illetve a menyasszony családjának büszke önérzete. Ennek a hagyománynak a késői utóöngéi követelik meg a menyasszonyoktól, hogy Mária Teréziának egyben karácsonyfának öltözzenek életük nagy napján. Nos, ez a kulturális, szociológiai háttér módosíthatja – csak nagyon szelíden – a vizsgáztató tudatállapotát. Az a jó érzés, amit benne kelt a rózsaszín fülcimpából arany foglalatban csüngő ékkő – szélsőséges esetben – annak vágytól vezérelt gondolatkísérletét is elindíthatja tudatában, hogy hogyan akasztaná ki a fiatal hölgy füléből az értékes ékszert a baldachinos ágyon, rózsaszín selyemágyneműben, mint a menyasszony utolsó ruhadarabját, s helyezné el az ékszereket saját széfjében.

(245) A **túl sok ékszer** persze éppen **ellenkező hatást** kelt (elpárolog a vizsgáztató elemi szükséglete: a fölényérzet), úgyhogy az ékszerek alkalmazásánál nem árt legalább felületes szociológiai felmérést készít(t)e(t)ni. Egy szerény körülmények között élő, tisztességben megőszült, vagy éhkoppon élő pályakezdő oktató esetében pontosan elegendő a nagytól nyolcadikos ballagásra kapott margaréta fülbevaló (középen cirkónium kővel, a sárga levelek pedig tűzzománcból), amíg a minden hájjal megkent főállásban vállalkozó, vagy kormánytanácsadó-politikus, de mindenképpen multimilliomos tanár-mágnás esetében nem célravezető az önmérséklet!

(246) Amellett, hogy az orr tulajdonképpen nem más, mint **természetes légkondicionáló** berendezés van egy érdekes **másodlagos jelző funkciója** is: **utal életkorunkra**. Az orrunk és a fülünk az a két szervünk, ami – hasonlóan a hajhoz, illetve a körömhöz – folytonosan nő! A **pici, fitos orr** tehát a fiatalság, a gyámlításra szoruló emberke képzetét kelti mindannyiunkban, így a vizsgáztatókban is. Az oltalmazó, atyai ösztönök is felgerjedhetnek egy csinos orrocška látán, ami szintén nem elhanyagolható előny azzal a **fallikus fenyegetéssel** szemben, amit egy **kampós férfiorr** jelenthet. (Én nem is tudom mit lehet kezdeni egy hatalmas orral a vizsgán – mindenesetre az illető próbáljon meg mosolyogni, hátha az segít valamit!)

(247) Az orr optikai jellege mellett természetesen nem hanyagolható el annak receptor funkciója sem, nevezetesen az, hogy a **szaglás** és tulajdonképpen az **ízlelés szerve**, ami ilyen minőségében többek között arra is hivatott, hogy kiszagolja a **feromonokat**, az **afrodiziákumok** titokzatos illatát. (Ezért aztán nem tanácsos bűdösen menni vizsgázni, mert az mindenféle gerjedelmet villámgyorsan lehorgaszt, miután az agy szagló központja igencsak direkt kapcsolatban áll a limbikus rendszerrel.)

(248)

IV. ARC(pír)

Amit a fentebbiekben a fitos orrocskáról leírtam, az szó szerint megismételhető a **formás pofikra** is. (Ez esetben a fallikus fenyegetést jelentő kampós orr helyett a lópófájú kan ábrázat jelentheti az éles kontrasztot.) Ahogyan egy babaarcú TV-bemondótól is szívesebben halljuk az este hátralévő programját, vagy ahogyan az időjárás-jelentést is szívesebben elhisszük egy szemrevaló menyecskének, mint tennénk ezt szőrös kanok esetében, ugyanígy érthető, hogy miért vizsgáztatnak szívesebben aranyos kislányokat, mint minket: „kanembereket”. Ezt a társadalmilag szentesített esélyegyenlőséget már kisgyermek koromban felismertem, amikor nagymamáék „házikó-barométerén” azt láttam, hogy amennyiben a néni jön ki a kapun, úgy jó idő várható, míg ha a bácsi jön ki, akkor rossz idő lesz.)

(249) Az arc azonban nemcsak szép, meg aranyos tud lenni, de **fontos jelzések közvetítője** is. A szégyen és a **szexuális felindultság pírja a pofák középpontjáról elindulva terjed szét az egész arcon**, míg az **egész arcot (sőt fejet, nyakat) egyenletesen és fokozatosan elöntő pirosság a dühös indulat vörössége**. Ez utóbbi eset az adrenalin fröccs utáni halálos sápadtság után következik be (az adrenalin a vészhelyzet esetére az izmokba préseli a vért, ezért a sápadtság). Ez is egy hasznos ismeret lehet azoknak, akik kiélezett helyzetben problémáikat ütlegeléssel szokták megoldani, hiszen a különösen veszélyes sápadt időszakban kerülni kell az ütészórást, mert ez alatt a viszonylag rövid szakasz alatt ellenfelünk rendkívüli erőfeszítésekre képes. A kivörösödés szakaszában viszont viszonylagos tompaság, gátlás ül az ellenfélre, no, ekkor lehet agyabugyálni. Ha tehát sem verekedni nem szándékozunk a vizsgáztatóval, sem pedig annak a képzetét kelteni benne, hogy dühösen veszélyes (sápadt) ellenségek, vagy forrongó, ellenséges indulatokkal terhelt, kivörösödött áldozatok vagyunk,

akkor **ne sápadozzunk**, igyekezzünk **keveset strandolni** a vizsgák előtt, a **szoláriumot is kerüljük** és a sminket is megfelelően kell felrakni.

(250) Amennyiben a vizsgázó hölgynek sikerül megfelelően uralnia arcszínét és az indulat helyett a **szűzies, szeplőtelen, romlatlan szégyenlősség képzetét** közvetíti, akkor nyert ügye van. Egy olyan nő állhat a vizsgáztató elé, aki testiségének, vonzó mivoltának teljes tudatában jelent meg az „ura és parancsolója” előtt.

(251) És mindez némi kozmetikum segítségével a szakszerűen **járomcsontok szintjére felvitt arcpírral**.

(252)

A SZÁJ

A test egyik **legtöbbet tevékenykedő** és **legkifejezőbb** része. Működését izmok garmadája irányítja, az izmokat pedig az agy különböző régióiból érkező ingerületek. A száj egy olyan különleges szerv, ami átnyúlik arcunk szimmetria felezőjén, így **jobboldali részét a bal agyfélteke**, míg **baloldali részét a jobb agyfélteke irányítja**. Mint az egész arc esetében is. A **jobb félteke** által irányított szájrész az **érzelmi központ**, míg a **bal félteke** által irányított szájrész az elemző racionalitás központjának irányítása alatt áll. Az őszintébb arc-, illetve szájrész kontrolljára kell tehát jobban vigyázni, illetve **ezt a felületet kell figyelni** a vizsgáztatónál, ha érzelmileg hitelesebb információra vagyunk kíváncsiak.

(253) Általános alapszabályként elmondható, hogy érdemes minden valamelyest adekvát alkalmat megragadni a **bizalomgerjesztő, magabiztos mosolyra**. Vigyázni kell azonban arra, hogy a **kényszeredett mosoly** sokkal inkább **vicssorgásra** hasonlít és nem bizalmat ébreszt, hanem félelmet kelt.

(254) Ami pedig a dolgok erotikus vonatkozásait illeti abból kell kiindulnunk, hogy az ajkak **szembeszökő szexuális jeladók**. A törzsfejlődés során kifejezetten ebből a célból „fordult ki” a tápcsatorna elülső nyílásának széle. Az ajkak létezésének értelme, hogy jól látható jelzések leadására legyenek képesek. Az ajkak **erotikus izgalomban megduzzadnak, pirosabbá, domborúbbá válnak, érzékenyebbek, feltűnőbbek lesznek**. Miután az ember esetében az egyéb szexuális jelzések (intenzív szagjelek, jól láthatóan vérbővé vált nemi szervek stb.) háttérbe szorultak, az evolúciónak gondoskodni kellett olyan egyértelmű jelzésekről, amelyek mindenki számára megközelíthetőek és érzékelhetőek, felfoghatóak (figyelembe véve, hogy az emberi faj gyakran

szemből párosodik, illetve létesít kapcsolatot). A szexuális kapcsolatokban döntő szerepet játszó **nők esetében** fizikailag is mérhető, kimutatható, hogy arcarányaikhoz képest **jóval nagyobb ajkakkal rendelkeznek**. Különösen igaz ez azokra a feketebőrű hölgyekre, akik bőrszíne nem teszi lehetővé, hogy a színjelzések kellően hatékonyak legyenek, amiért a természet még vastagabb ajkakkal ajándékozta meg őket. (Annak egyik oka, hogy a félvér hölgyeket miért találja a férfinépeség igen jelentős része ellenállhatatlanul vonzónak, abban keresendő, hogy a világosabb bőrszín mellé általában izgatóan vastag ajkak társulnak.)

(255) Ezért találjuk mi, férfiak olyan **vonzónak** az **élénk pirosra, vörösre festett ajkakát, a száj formáját, nagyságát kiemelő kontúrokat**. Annyi tudatosul bennünk (és persze a vizsgáztatókban), hogy milyen „szép” ez a lány, tudat alatt pedig ősi ösztöneink kapnak intenzív jelzéseket – többnyire tévesen –, hogy az illető hölgy teljes nemi izgalomban várja a párosodást velünk.

(256) Ezen okfejtések okán látom én teljesen elhibáztottnak a rendhagyóan különleges direkt sápadt színárnyalatú, vagy egyenesen **természetellenes színű ajakrúzsokat**. Lehet, hogy nagyon extravagánteur dolog kékre, vagy zöldre festeni (rácsos kapu módján) az ajkakát, sőt azt is megengedem, hogy bizonyos ruhadarabok színéhez kiválóan passzolnak ezek a szín összeállítások, de az is biztos, hogy a kíváncsú **vonзалom helyett a borzongás** lesz úrrá a férfinépen, ha a hölgyek sápadt vízihullának maszkírozzák magukat. Hogy mennyire lehet célravezető valakinek magát hullának álcázva számot adni tudásáról vizsgáztatója előtt azt nem tudom, de van egy olyan megérzésem, hogy kevésbé.

(257) A száj természetes kiegészítői a **fogak**, illetve a **nyelv**. A felvillanó fehér fogsor szép hangsúlyt ad a biztató mosolynak, a nyelv pedig folytonos izgalomban tarthatja a vizsgáztatót azzal, hogy megnedvesíti az ajkakát, így hangsúlyosabbá teszi a szexuális jelzést, másrészt annak téves képzetét kelti, hogy maga a vizsga is hasonló gerjedelmet vált ki a vizsgázóból, mint egy kiadós nemi aktus, így a vizsgázó elemi szükséglete kiszáradt száját nedvesíteni.

(258)

VI. A NYAK

A **hölgyek nyaka kecsesebb, hosszabb**, részben ténylegesen, részben pedig a mellkas anatómiája miatt. Éles a kontraszt a zömök férfinyakkal. Kiváló terep tehát

a „hattyúnyak” arra, hogy az ámuló férfinép elé tárják és ékszerekkel, vagy azok feltűnő kiiktatásával hangsúlyozzák és erőnek erejével láttassák vizsgázó évfolyamtársnőink. A **szabadon hagyott nyak** ígéző látványát csak fokozza, ha azzal harmonikus egységben viselt **feltűzött frizura** látni engedi a tarkó finom és simogatásra ingerlő pihe hajszálait, vagy ha a leengedett, **lazán aláomló frizura** megfelelő technikával történő lobogtatását, lengetését végzi az illető hölgy.

(259) Mi férfiak semmi esetre sem vehetjük fel a versenyt a hölgyek eme csodálatos testrészével, különösen, ha szőrös, esetleg borotvával véresre vagdosott, a vizsgázás izgalmas szánalmasan le-fel szaladgáló „Ádámcsutkával” rendelkezünk!

(260)

VII. A KAR ÉS A KÉZ

A természet bölcs rendszabályai **nemi jelleget** adtak azon testrészeinknek is, amelyek nem közvetlenül vesznek részt az utódok létrehozásában. Szembeötlő a hölgyek kecses, hosszú, illetve a férfiak erős karja közötti ellentét. (Persze nyilvánvaló kivételt jelenthetnek a természeti törvények alól a hormonkezelt NDK úszónők, illetve sorstársaik.)

(261) Minden olyan jellegzetesség, amelynek megléte valamelyik nemre utal olyan **hangsúlyozandó optikai jel** is egyben, amelynek döntő súlya lehet a szexuális viselkedés szempontjából, még a vizsgateremben is. Ezért olyan hatásos és ingerkeltő az **ujjatlan felső-rész!** Ugyanilyen okból tilalmas is egyébként szent helyek, vallási kegyhelyek, templomok látogatása is meztelen végtagokkal, még a legforróbb éghajlat alatt is előírás, hogy legalább a vállakat el kell takarni. Bizonyos vizsgáztatók – akik saját kis vizsgabirodalmukat szintén valamiféle kegyhelynek tekintik – szintén elvárják, hogy a vizsgázó **öltözzön fel**, ami egyrészt burkolatlan elismerése annak, hogy valóban komoly csáberővel bír egy csupasz, kecses női kar látványa, amelynek hatása ellen adminisztratív úton kívánnak védekezni; másrészt arra inti a vizsgázni vágyókat, hogy csak nagyon komoly körülmények után folyamodjanak ehhez a fegyverhez.

(262) Az ujjatlan ruha tilalma a vizsgán persze nem jelentheti azt, hogy a **kivillanó csuklók, alkarok ingerlő látványával** ne lehetne offenzívába átmenni. Jó ürügy lehet a lágy kacsók érzéki feltárására a vizsga azon szakasza, amikor a vizsgázó úgymond **„nekigyürkőzik”** a vizsgafeladatnak és feltűri vizsga-

ingét. A férfiak esetében a vastag anyagokból készült zakók szabnak szigorú gátat az efféle machinációknak. (A divatáramlatok különös szeszélye folytán nemrégiben létezett egy olyan „trend”, amely – éppen a fenti okfejtések elvén gondolkodva – felhajtatta a férfinnéppel a zakók ujját is. Szerintem borzasztó hülyén néz ki a fegyűrt zakó ujj; sokkal inkább a verekedésre készülő kidobó legény, mint a vonzó férfi képzetét kelti.)

(263) A kar szerepénél nem feledkezhetünk meg a **hónalj** nem elhanyagolható szerepéről sem, ami a nemi hormonok által aktivált **apokrin mirigyek szagcsapdájaként** titkos vegyi üzeneteket van hivatva továbbítani. Hasonló szagcsapdaként, mint ahogy a haj esetében ezt már említettük. A természet titkos vegykonyhájában főzött szexuális szag ingereket csak akkor érdemes felemelt karjaink alól a légtérbe bocsátani, ha megfelelő tisztálkodás és kozmetikai beavatkozások előzték meg az akciót.

(264) A genetikailag kódolt humán etológiai jelrendszerben a **tenyerek mutogatása** a szelíd közeledés, a megadó, meghunyászkodó magatartás jelzése (egyfajta megadást jelző fehér zászlóként). Ahogyan a bírságotlani készülő rendőr esetében mérhetően kevesebb a büntetés, ha a hatóság eljárása közben többet látja a rendőr a tenyerünket, ugyanúgy a vizsgázó is jól teszi, ha magyarázatai, taglejtései közé óvatosan beékel olyanokat, amelyek a tenyerét engedik látni.

(265) Igen erős vizuális és érzelmi túlfűtöttségről árulkodó jelzés **az izzadás és az azt kísérő jelenségek**: az arc, a homlok, a tenyerek törlése. A tenyér törölgetése különösen hatásos lehet a kéz, az ujjak tördelésével fűszerezve. Azon túl, hogy nyilvánvaló a párhuzam és a parázna gondolatok keltésére adandó alkalom a nemi- és a vizsga közbeni izzadtság okán, megjegyzendő, hogy a tenyér izzadása csak és kizárólag érzelmi alapon és soha nem a külső hőmérséklet miatt következik be. Az izzadó tenyerét zavartan törölgető, szendén elpiruló „szűzleány” ilyen módon állítható elő optikailag a vizsgán és érhet el bámulatos hatást.

(266)

MELLEK

A női nem bolondjait **két nagy iskolába** lehet sorolni. Az elsőbe az ún. **Mamma-giganto-mánia** követői közé tartoznak azok, akik hajlamosak a női test egészét, sőt magát a nőiességet azonosítani a keblekkel. A másik fő csoport az ún. **Gluteus Maximus mániákusok**

köre, akik a varázserőt sokkal inkább a popsiknak tulajdonítják. (Ez utóbbiak körébe – a szerzőhöz hasonlóan – tartozó vizsgáztatóknak szóló rész lesz a IX. fejezet.)

(267) A Mamma-giganto-mánia elszánt hívei hajlamosak megfélemedezni akár a teljes női személyiségről, sőt még az egész női testről is, ha **tekintélyes méretű csecsek** ötlenek szemükbe. A legelvakultabb **nem tekintik egyébként a nőt magát, mint „melltartónak”**. Néha még magának a mellnek sem fontos az állaga, vagy a formája, a tekintélyes méret minden érdeket a háttérbe szorít! Delejes tekintettel csüggenek az ingó óriásokon és a teljes olvadás állapotában szinte kenyérre lehet őket kenni. Szélsőséges esetben akár tehenek tőgyével is le lehet venni az efféle embert a lábáról.

(268) Az ilyen természetű vizsgáztatóval **értelemszerűen** kell viselkedni. Nem is fontos a többi megfontolás, taktika, meg mindenféle pótcselekvés (tanulás stb.), csak az irdatlan méretű csecseket kell az orra alá dörgölni és neki annyi.

(269) De mitől ez a **titokzatos erő**, ami emberi bőr, kötő- és zsírszövetek domború elrendeződéséből ered? A titok nyitja megint csak az emberi faj bonyolult törzsfejlődésében rejlik. Az ember **egyedülállóan a főemlősök között akkor is telt keblekkel rendelkezik, ha melle nem szülői feladatokat szolgál**, ha nincs szoptatni váró gyermek. A mellkason elhelyezett erős optikai jelzések magyarázata ugyanaz, mint ami a száj jelzéseinél már fentebb említettünk: Az, hogy az ember felegyenyesedett és **szexuális** üzenetei közvetítésére alkalmas **jelzőrendszer**t kellett kialakítani testének elülső frontján is. Nos, a mellek **dupla domború formái nem mások, mint a fenék szemből érzékelhető másolatai**.

(270) Ezért válnak hangsúlyossá a **mellek optikai jelzései**: a **nagyság**, az **alak** és a **mellbimbók**.

(271) Abban a szerencsés esetben, ha az illető hölgy **megfelelő „alapanyaggal”** rendelkezik nincs más dolga, csak hogy azt valamilyen úton-módon **„kontempláció” tárgyává tegye**. Csupán elvi akadályt jelent az, hogy a vizsgákon való megjelenés – mint „ünnepi alkalom” – formális öltözködési stílust igényel, ami nem teszi lehetővé a melltartó nélkülözését. Nos, ezek az olyan szabályok, amelyekről hajlamosak néha a hölgyek megfélemedezni és amely vétkes feledékenységet nem szoktuk mi férfiak szemrehányani, felhánytorgatni.

(272) „Megfelelő alapanyagnak” azokat a melleket tekinthetjük, amelyek a hölgyek természetességre érett fizikai csúcspontján, úgy 25 éves koruk környékén

ékeskednek a mellkason. **Telt, ugyanakkor még feszes** mellekként ötlenek szemünkbe.

(273) Azok a vizsgáló hölgyek, akik még, vagy már, ne adj' Isten soha nem rendelkeztek, -nek, fognak rendelkezni efféle armatúrával **mesterségesen** állítják elő a megfelelő nagyságú, formájú (állagú), illetve bimbóval rendelkező keblek látszatát. Szilikon, illetve szivacs melltartó-betétek növelik a térfogatot (néha csak az oldalsó felületeket nyomva befelé, a látható felszínt düllesztve, buggyantva ki a dekoltázból). Akik rendelkeznek ugyan megfelelő mennyiséggel, de a formával, állaggal elégedetlenek, azok **„formába öntik”** keblüket és a divattervező mérnökök által kifejlesztett legideálisabb melltartó-kosár formákat alkalmazzák. Akadnak, akik nem a természetes formákat utánzó melltartókat részesítik előnyben, hanem éppen a **drámai hatás érdekében a túlzó, extravagáns megoldásokat** keresik. Az ilyen „szerszámok” eredményezik az összenyomott, felpóckolt csecseket, amelyek természetellenes mértékű szexuális jelzéseket adnak, annak ellenére, hogy minden ember látja, hogy maga a forma nem a természettől való. (XIV. Lajos udvarában a szűken testre szabott nadrágok korában volt divatban az a férfiak körében, hogy maszkulin jellegüket hangsúlyozandó egész kukorica csövet helyeztek el nadrágjukban a pénisz magasságában. Ennek a viselkedésmin-tának a modern kori megfelelőjéről van szó.)

(274) Akik a hatáskeltésben nem elégszenek meg a méretek és a formák hangsúlyozásával, azok nyíltan érzéki felhangokat is adva a történeteknek **mellbimbóju-kat is közszemlére teszik**. No, nem teljesen direkt módon, hanem csak úgy „véletlenül”. Véletlenül olyan **ravasz melltartót** vesznek fel, amely kosarainak direkt lyukas a csúcsa, azt a csalóka látszatot keltve, mintha a tökéletes méret és forma nem is melltartó eredménye lenne. Ugyanennek a praktikának egy másik változata az, amikor a hölgyek olyan melltartót öltenek, amelyek csak **kebleik alatti picike tálcaként** funkcionálnak. Újabban elterjedőben van egy mell alatti, **testre ragasztható tartó-alkalmatosságnak** az alkalmazása is, ami még rejtettebb praktikaként téveszti meg a férfinépet. (A vékony fehér blúzon átvillanó bimbók látványa egyszerre a vállpántokkal mindig nagyon gyanús, még a legnaivabb férfiaknak is.)

(275) Tekintettel arra, hogy a **szexuális izgalom hatására a mellbimbók megduzzadnak**, illetve kidomborodnak, a ruha textúráján is áttörő, meredező bimbók különösen erős jelzéseket közvetítenek. Az igazán célratörő vizsgáló éppen ezért még a mű bimbó alkalmazásától sem riad vissza.

(276) Minden kebleket érintő praktika legmerészebbike azonban a **plasztikai sebész** beavatkozása, akinek szikéje, illetve a méregdrága implantátumok mindenre megoldással szolgálhatnak. Csaknem korlátlan méretű, megrendelésre kiválasztott formájú, feszes melleket varázsolnak, sőt ha kell, a mellbimbókat is képesek egy egészen más helyre felvarrni. A lehetőségek tehát korlátlanok.

(277) Tekintettel a mellek többes számára, szinte kézenfekvőnek tűnik a lehetőség, hogy **talán fokozható lenne a hatás a keblek számának növelésével**. Érdekes, hogy az emberi lelemény még nem jutott el eddig a szintig, ugyanakkor a Természet már megtette az első kísérleti lépéseket az ügy érdekében. Fel van dobva a labda az evolúció számára: Átlagban minden 2000 nőből egynek több, mint két melle van! Ezek az extra keblek általában csökevényesek (valamicske még **a milói Vénusznak is van**, a jobb melle fölött mellbimbó nélkül, a hónalj közelében, olyasféle, mint ami a szoptatós kismamák némelyikénél is van és amit „tejlécnek” neveznek.) Érdekes kísérlet lehetne egy vizsgán mondjuk három darab jókora mellel megjelenni. Szerintem a hatás nem maradna el.

(278) A mell azonban nem csak pusztán fizikai megjelenésével gyakorol hatást a vizsgáztatóra. Az emberi testbeszéd igen kifinomult jelrendszert fejlesztett ki a mellek szerepének hangsúlyozására. A legismeretebb **mellkasjelzések**: simogatás, kidüllesztés, rázás, lötyögtetés.

(279) A férfiak esetében megintcsak jó csínján bánni a mellkasjelzések alkalmazásával! Míg a hölgyek egyre kíváncsiabb, izgatóbb látványt nyújtanak, addig a férfiember kidüllesztett mellkasa inkább agresszív jelzés, a nagyságot, az erőt és a tettekrevalósítást szimbolizálja. Az efféle testtartás könnyen a harcrakész, mellét düllesztő és ökleivel mellét verő hím gorilla képzetét keltheti. Ezt pedig egyik vizsgáztató sem szereti.

(280)

XI. A FENÉK

Mint ahogy az előző fejezet legelején említettem volt: a férfiak másik nagy rendszertanilag meghatározó rész-halmaza a **Gluteus Maximus mániákusok** csoportja.

(281) Az állatvilágból kiemelkedett őseink viselkedésének, szexuális magatartásának mintáit nagyjából reprodukálhatjuk a ma is élő főemlősök magatartását figyelve. Tekintettel a testtartásra, többé-kevésbé

négykézláb járó őseink szexuális hajlandóságának vizuálisan mérhető jelzései a hátsó testtájékra kerültek. A **legősibb**, legmélyebben bennünk gyökerező, **genetikailag kódolt üzenetek ma is** ilyen módon közvetítődnek. Az, hogy a mellekkel a Természet megpróbált másolatokat készíteni a mellkason még nem jelenti azt, hogy az **eredeti jelzések** elhalványultak. Sőt! A fenék hangsúlyos szerepét tovább erősítette a fel-emelkedés. Egyszerű fizikai, statikai számításokkal is igazolható az, hogy a két lábon álló ember fenéke, pontosabban az annak alakját lényegében meghatározó **nagy farizom** (Gluteus Maximus) megvastagodott, kidomborodott. Egyébként – ez a saját véleményem – a fenék sokkal többet árul el a női test termékenységéről, egészségéről, mint a mell. Egy igazán szép fenékhez nem tudom elképzelni, hogy hogyan csatlakozhatna egy ronda test (legfeljebb csak nem megnyerő ábrázat), egy önmagában ígésző kebelhez azonban nagyon is gyakran kapcsolódhat elhájjasodott test, vagy ormóttan alak.

(282) A női fenék mérete, formája azonban túlmegegy azon a szinten, amit az egyszerű mechanika indokolna.

A medence formája, illetve az a szög, ahogyan a gerincoszlophoz csatlakozik, valamint az ezek együtteseként kialakult sajátos jármód (csípőingás) nagyon erős feminin jellé alakult. Ráadásul olyan módon, hogy ezeket a vizuális ingereket könnyedén **lehet tudatosan is manipulálni**. A termékenységhez hozzátartozik, hogy a menstruáció fenntartása, illetve a teherbeesés, majd a terhesség idejére megfelelő mennyiségű energiát tároljon zsírszöveteiben a női szervezet és erre (nagyon bölcsen) a Természet a fenék körüli testtájékot is kijelölte. (Mindez persze nem jelenti azt, hogy a **hatalmas segg** önmagában elegendő az üdvösséghez, sőt, a túlzott méretek inkább riadalmat, esetleg viszolygást keltenek.)

(283) Arról, hogy a fenék, mint ősi **szexuális kulcsinger** van jelen a férfiak életében saját magam is, már igen korán meggyőződhettem. Nyolcadikos nagy ló létemre elküldtek engem a zánkai úttörőtáborba. Rögtön a táborozás legelején, a lakrészek elfoglalása időszakában az egyik cimborá addig-addig tüsténkedett, évődött a szomszéd épület egyik lány szobájának lakóival, mígnem szemem láttára pont annak a lánynak a fenekébe talált beleharapni, aki nekem is a leginkább tetszett. Olyan szívbemarkoló, mélyen felkavaró élmény volt ez, ami egyszerre tudatosította bennem a Napnál is világosabban, hogy ott és akkor semmi, de semmi nem létezett kerek e világon, amit inkább szerettem volna csinálni, mint magam is beleharapni abba a popsiba.

(284) Arra, hogy akadt már, aki több ezer évvel ezelőtt hasonló módon gondolkodott legfőbb bizonyíték maga a szerelem istennője: Aphrodité, akinek állandó jelzővel ellátott teljes neve: **Aphrodité Kallipürgosz, azaz: Szépfenekű Istennő.**

(285) Távoli rokonaink, a főemlősök nőtényei időszerűen, a peteérés körül produkálják azt a duzzanatot, ami a szexuális felhívó jel, míg a hölgyek **állandó jelleggel** magukon viselik nőiességük messziről észlelhető szignáljait.

(286) A **divattervezők** sem fogták vissza magukat, amikor ennek a jellegnek a hangsúlyozását kívánták elérni. Se szeri, se száma azoknak a fortélyoknak, amelyek **kiemelik az izgató domborulatokat**, körvonalakat, illetve hangsúlyt adnak a mozgás során közvetített jelzéseknek.

(287) A **szoknya** viselete inkább a lábak szerepét hivatott hangsúlyozni, de extrém rövid méret esetén a látvány már-már azzal is kecsegtethet, hogy a bugyi is elővillan. Ez a viselet egyébként csak egészen kivételesen használható a vizsgán, ugyanis annyira nyilvánvalóan kihívó, hogy az már szemtelenül ingerlő lehet a vizsgáztató számára, így a **miniszoknya alkalmazása merőben kockázatos is** (ahogy erre majd a nagy megalázások egyik kulcs történetében később utalok is.)

(288) A fenék hangsúlyozásának azonban koránt sem egyetlen eszköze lehet a ruhadarabok közül a szoknya. A ravaszul szabott **nadrágok**, még inkább a fondorlatosan kiválasztott különféle félig-meddig áttetsző, elastikus anyagok szinte teljes képet adnak a **hölgyek popsijának kubatúrájáról**. Egy látszólag minden a formális viselettel szembeni elvárásnak megfelelő kosztüm nadrág is láttathatja a csipkés, mikiegeres, illetve tanga bugyit. Ez utóbbi ruhadarab nem titkoltan azért tartozik hozzá bizonyos nadrág viseletekhez, hogy a szép fenékformát még csak véletlenül se árnyékolják be mindenféle oda nem illő bugyi vonalak.

(289) Kedves férfitársaim! Mindannyian tudjuk miről is van szó. Ahogyan **az egyetemes világrend egyik kézzelfogható bizonyítéaként** kell értékeljük azt, hogy amikor autóban ülve a hölgyeket előzékenyen és udvariasan átengedjük előttünk az úton, rögtöni jutalomként egyben büntetlenül megszemlélhetjük feneküket, ugyanúgy el kell fogadjuk ennek törvényszerű mellékhatását, azt amit egy igazán szép női fenék a vizsgateremben kifejthet.

(290)

X. A GENITÁLIÁK

A szexualitás szempontjából legfontosabb szervek, a nemzőszervek **viszonylag ritkán jelennek meg a vizsgázás során** a maguk természetes testi valójában közvetlenül. Valóban nem az a jellemző, hogy a vizsgaszobában – mint valami bordélyházban – csupasz péniszek lengedeznének, vagy meztelen vaginák tárulnának elénk. Ez önmagában azonban nem jelenti azt, hogy szerepük a vizsgázás során ne lehetne.

(291) Fentebb említettem az elmúlt idők gatyába rejtett kukoricacsővel kapcsolatos szokásait, vagy azt az egyszerű cselvetést, amikor valaki bugyi nélkül megy vizsgázni. Egyáltalán **nem fontos a genitáliák közvetlen látványa**, pontosan elegendő valamilyen **izgató sejtelen**. A rafinált öltözködési metódusok pontosan láthatóvá teszik nemcsak az alsónemű milyenségét, de esetlegesen annak teljes hiányát is (ami egyébként azóta, hogy a pusztán jelképes értékű tanga bugyi teljes polgárjogot nyert az öltözködésben nem is annyira megbotránkoztató, mint amennyire első megközelítésben tűnhet).

(292) Néha az is elegendő, hogy valamilyen félreérthető (vagy éppenséggel teljesen félreérthetetlen) célzás folytán **verbális úton** jut el a bugyi nemlétéről az információ a vizsgáztató központi idegrendszerébe. A teremtő emberi képzelet a valóságnál is hűbben rakja majd össze a láthatatlan részleteket és kezd végeláthatatlan képzelgésbe.

(293) A nemi szervek vizuális megjelenése mellett, mint hangulati, érzelmi változásokra **igen érzékeny műszerek** arra is alkalmasak, hogy jelzéseikre figyelve kontrolálni tudjuk saját működésünket. (Néha magunk sem vagyunk teljesen tisztában érzéseinkkel, azonban ha szívbéli baráti köteléknek híven kapcsolatunkat egy nőnemű embertársunkkal egyszer csak azt tapasztaljuk, hogy baráti beszélgetés közben péniszünk barlangos testecskei megtelnek vérrel, tudnunk kell, hogy már egészen másról van szó.)

(294) A genitáliák belső **jelrendszere igen kifinomult**. A **merevedés** a legkifinomultabb potméterként jelzi az ingerküszöb meghaladását. (A külső, tapasztaltabb szemlélő csupán a vizsgáztató látszólag oktalan fészkelődésére lehet figyelmes.) A **herék felhúzódása** a medencecsont közelébe szintén hasonló jelenség, ez azonban nemcsak szexuális izgalmi állapotban, hanem nagy hidegben, illetve komoly veszélyhelyzetben is (mint amilyen egy szigorlati vizsga is tud lenni)

megfigyelhető. A hímek a nagy hideg elől védik testközelbe felhúzott heréikkel a „spermagyárat”, illetve a veszélyesen felbőszült ellenfél (vizsgáztató) elől próbálják menteni legvédtelenebb szervüket. A merevéssel párhuzamba állítható női szexuális jelzés (a vérbőség mellett) a **vaginális emisszió** megjelenése.

(295) Mindezek a fiziológiai jellegű változások, ösztönös tulajdonságok azonban meg sem közelítik jelentőségében a **tudatalattinkban állandóan jelenlévő**, hétköznapijaink szinte minden területét átható azon **háttérmozgatókat**, amelyek közvetlenül a nemi szervekre, illetve a nemi aktusra vonatkoznak.

(296) **Bernáth Béla**, a kiváló pécsi nyelvészprofesszor **„A szerelem titkos nyelvén”** című fantasztikus művében lerántja a leplet hétköznapijaink, kultúránk egészét mélyen átható forró erotikáról. A furcsa, logikátlan jelentése miatt megmagyarázhatatlan szólások, nyelvi fordulatok elsődleges jelentéstartalmát kutatva megállapította, hogy szinte mindegyik a nemi szervekre, illetve a közösülésre vezethető vissza. Impozáns és meggyőző bizonyítékaradattal támasztja alá érvelését. Megdöbbenve ismerhetjük fel, hogy miféle **„kesztyű”** az, amibe meg szoktuk tanítani egymást **„dudálni”**. Olyan **„dudálás”** ez, amit két dudás egy **„csárdában”** nem szokott tudni csinálni egyszerre. Az egymásban lévő dolgok apropóján megtudjuk, hogy milyen **„hús”** az, ami nem kellett volna, hogy legyen a **„káposztában”**. Egyáltalán: megtudhatjuk, hogy bármiféle üreges tárgy, edény, épület, kapu mit is jelent valójában, illetve az abba behatoló tárgyak, élőlények, végtagok mindek felelnek meg a háttér, azaz elsődleges jelentés szerint. Így már világos, hogy mi is az az **„aranykapu”**, amin a **„zöld ág”** bebújik; miféle **„ház”** az, amelyikről el kell hessegetni a **„cinegét”**, nehogy **„nádteteje berogyjon”**; miféle **„madár”** az, akinek nem szabad, hogy mindek nézzenek. Kikérjük magunknak, ha **„bunkónak”** titulálnak bennünket és azzal verjük vissza a támadást, ha nagyon (elnevezést) fasznak néznek bennünket, hogy **„nem tollas a hátunk”**, azaz: ne nézzenek bennünket **„madárnak”**. Az sem véletlen, hogy egy **„madár”**, mégpedig a **„golya”** hozza a gyereket. Más jelentéstartalma lesz a megkötött **„lónak”**; megértjük végre, hogy az **„eltört kar”** miért olyan nagy probléma a csitári hegyek alatt búslakodó szerelmesnek, aki emiatt kénytelen kielégíteni el kell hagyja kedvesét. Megtudhatjuk miféle **„dér”** lesz (ezúttal nem a lóra, hanem) a **„kutyára”**; olyasfajta nedvesség, aminek **„levét”** megisszuk még, esetleg valamiféle jókora **„nyakleves”**, vagy **„fekete leves”** formájában. A vaginális emisszió néha elképesztő méreteket is ölthet a nép

ajkán. Nemcsak „**törésre hajlamos korsókat**”, „**feneketlen kutakat**” meg „**sós kutakat**” tölt meg, hanem egész folyókat, Dunát, Tiszát, esetleg az „**Óperenciás tenger**”, amin túl a „**kismalac**” „**túr**”. Ezeken a vizeken aztán „**által mennénk**” „**ladikon, ladikon, de ladikon**” és még ki tudja mennyiféle úszó alkalmatosságon. A „**kerek erdő**” és a „**kerekecske dombocska**” és a különféle „**illatos, virágos kertek**” is más jelentést kapnak, különösen ha a „**ludak**” „**megfagynak alatta**”. A megmászható, meghágható dombok, „**hegyek-völgyek**” is pikáns jelentéstartalmat kapnak abban a pillanatban, ahogy „**szegény legények**” „**szántani mennének**” oda, avagy „**felszántaná**” azt Gábor Áron „**réz ágyúja**”. És még sorolhatnánk napestig a szemléletesebbnél szemléletesebb példákat arra, hogy milyen szinten szövi át hétköznapi gondolkodásunkat a nemiség, mennyire megcsontosodott nyelvhasználatunkban is az, hogy a nemi aktust, illetve a nemi szerveket tekintsük gondolati kiinduló pontnak. Még akkor is igaz ez, ha a fentebb sorolt példák döntő többsége esetében nincs fogalma sem annak, aki használja az említett szólásokat, hogy valójában mit is beszél.

(297) A mindent átható nemiségre nem ennyire áttételes, ezért sokkal egyszerűbb példa lehet az, ha egyszerűen konstatáljuk, hogy **a leggyakrabban használt kötőszó** – még akkor is, ha mi magunk ettől a gyakorlattól következetesen távol tartjuk magunkat – közösülésre hívja fel a beszélgető partnert. Ugyancsak ezt látszik alátámasztani az a magyar **káromkodási gyakorlatban** megfigyelhető forma, amely tárgyesetben emleget személyeket, dolgokat, hallgatólagosan odaértve, hogy mire is szólítja fel a megsérteni kívánt felet. Ugyancsak a fentebbi gondolatmenetet támasztja alá az a megfigyelés, amely szerint a lakóépületek liftjeiben elsőként megjelenő feliratok között mindenképpen legalább egy „**pina**”, illetve „**fasz**” feliratnak szerepelnie kell. (Mintha a közízlés azt kívánná, hogy az efféle feliratokkal már gyárilag el kellene látni a felvonókat.)

(298) Szóval, ha tudatosan bennünk, hogy a hétköznapi gondolkodás legmélyebb tudatalattijában folyton-folyvást előbukkannak nemi szervek, szexuális aktusok képzetei, ha elfogadjuk, hogy az ember egy olyan állatfaj, amelynek úgymond **mindenről AZ jut eszébe**, akkor a genitáliák szerepe a vizsgákon is más megvilágításba kerülhet. Nem szükséges tehát a vizsgázó, vagy vizsgáztató csupasz alfele, lehúzott sliccéből kilógó, lengedező pöcse! Elegendő, ha a vizsgázó **érezéken birizgálja vizsgatollát**, esetleg tételkidolgozás közben **ceruzájának végét a szájába veszi!**

(299) A *mindent átítató erotika* természetesen a *vizsga világát sem hagyja érintetlenül*. Gondoljuk csak végig, mit is mond a vizsgáló, ha kirúgják a vizsgán: „*kibasztak*”, esetleg azt, hogy „*kibasztak velem*”, vagy „*átbaszták a fejem*”. És mit kap az indexébe az, akit kipenderítenek a vizsgán: „*fát*”, vagy „*karót*”, szigorlaton ugyanezekből „*kibaszott nagyot*”. Ha a vizsgáztatót nagyon felhúzza a vizsgáló, az elégtelen beírásához még szóbeli kommentár is jár: „*tök ez, apám!*”.

(300) Hogy miért van mindez így, azt bizony nehéz megfejtetni, a mi feladatunk ehelyütt csupán a *tények* rögzítése. Az okok feltárása a pszichológia, illetve a humán etológia feladata. Ameddig el nem mélyedünk ezekben a tudományokban, addig elégedjünk meg a miertekre adott egyszerű válasszal: „Azért, amiért a *kisnyúl* szőrös, mégsem borotválkozik”.

(301)

XI. A LÁBAK

A *hosszú láb*, mint az *érett, felnőtt ember tulajdonsága* direkt szexuális üzenet. Ahogy a karok esetében már tárgyaltuk a jellegzetesen női vonásokat magán viselő testrész kifejezetten hivalkodó, a *szemlélődő figyelmét nőiességre fókuszálja*.

(302) Lábak kivillantása huncut incselkedés: a történelemben (vagy inkább a divat történetében) jól nyomon követhető a folyamat egésze: előbb a boka, majd a lábikra, a comb, manapság a strandokon, a tanga fürdőruhák világában gyakorlatilag az egész fenék láthatóvá vált. Mindez egyre direkter „*provokáció*”.

(303) Ahogy a divat trendjei mutatják igény igazából véve *csak a női lábakra* mutatkozik. A szőrös zömök férfilábak a sporteseményeken láthatók és a minden erotikától mentes, pusztán kényelmi szempontból viselt szabadidő ruhák esetében kerülhetnek szemünk elé. Minden egyéb helyzetben a csupasz férfiláb kifejezetten nevetséges. Akármilyen kisportolt, formás férfilábról is van szó, egy elegáns bevásárló központban olyan hatást kelt, mintha az illető alsógyatyában flangálna.

(304) A hölgyekkel egészen más a helyzet, a gyönyörű lábak látványa még a nagystélyi ruha esetén sem kizárt.

(305) A lábak ígésző hatása *nemcsak formájukban*, hanem abban is rejlik, hogy *gondolati meghosszabbításuk* természetes kapcsolódási pontjukhoz, a fenékhez, illetve a genitáliákhoz vezet.

(306) Az sem fontos, hogy a láb egésze szem előtt legyen (ezzel a kiváltsággal azon hölgyeknek érdemes élni, akiknek tökéletes formájú lábaik vannak). Néha elegendő az is, ha **ravaszul felsliccelt szoknyák** alól a legmegfelelőbb szögben, illetve mértékben villannak elő a lábak. Érdekes, hogy egy fürdőruha viselethez képest összehasonlíthatatlanul zártabb hosszú szoknya mennyivel izgatóbb tud lenni egy jól elhelyezett felvágással!

(307) A hatás fokozása végett **számtalan kiegészítő** praktika alkalmazható. A **harisnya** viselet (ami egyébként alkalmi viselet esetén csak nyitott cipő esetén mellőzhető) színhatásával vastagíthatja, vagy vékonyíthatja (igénynek megfelelően) a lábakat. Elkendőzheti a bőr kisebb nagyobb hibáit, érzékien bársonyos bőr benyomását adhatja. A csipkés **harisnyakötők** szándékoltnan hangsúlyos erotikus ruhadarabok (a pornófilmek elengedhetetlen kellékei).

(308) A láb formáját befolyásoló optikai hatások között kiemelkedő szerepet játszik a **cipő**. Egyrészt hosszabbítja a lábakat, illetve megemelve a sarkat kidomborítja a lábikra izmait. Midemellett tény az is, hogy a kifejezetten kényelmetlen cipővislet oka megintcsak az, hogy a hölgyek ezzel is nemi jelzéseket továbbbítanak. A **hangsúlyozottan pici láb** kifejezetten nőies. A hatalmas, szőrös tappancsokkal szemben egy kecses lábfej még akkor is kíváncsú látvány, ha ennek ára egy eszméletlen konstrukciójú cipő.

(309) A probléma nem újkeletű: **Hamupipőke hercege** is a kicsi lábra hajtott, a mostohanővérek még lábukat is hajlandóak voltak megcsonkítani a cél érdekében. A **bolond kínaiak** évszázadokon át elköötték a lányok lábát és nagy élvezetet leltek a megnyomorított extra pici „lótuszvirág” lábfejek nyomorgatásában, szopogatásában, mancsikolásában. Nos, az ilyen vizsgáztatótól óvjon meg minden nőt az ég!

(310) A lábak optikai megjelenése mellett azok **mozgása, helyzete, a lábfejek iránya** is sokféle metakommunikatív jelzést közvetít. A csábosan, vagy szűziesen keresztbe tett lábak, az egymáson hintázó combok, a cipőből ki-becsusszanó lábfejek frenetikus hatást gyakorolhatnak a vizsgáztatóra.

(311) Jó tudni, hogy a csoportban társalgó, kommunikáló emberek között az igazi **szimpátia-antipátia viszonyokat** nem az akaratlagosan jóval többször befolyásolt felsőtest, illetve arc gesztusok írják le, hanem az, hogy **a lábfejek kire mutatnak**. Ezt figyelembe véve jó ha figyeljük a vizsgáztató lábfejét (ami csaknem biztos, hogy a legvonzóbb vizsgázóra

mutat majd), illetve ha lábfejünket a vizsgáztatóra irányítjuk. (Maga sem tudja miért érzi majd úgy, hogy vonzónak találjuk.)

(312) És végezetül még egy jó tanács a lábakhoz: tanácsos a vizsga előtt **jobb lábbal felkelni**.

(313) Az egész vizsga és a szex témához tartozó záró gondolat inkább egy **figyelmeztetés a vizsgázó lányok épülésére**: Mint látható volt a fentebbi fejezetekben a lehetőségek tárháza szinte kimeríthetetlen. A lehetőségek azonban csak akkor válhatnak a konkrét esetben hatásos fegyverré, ha azokkal csak módjával, megfelelő módon és mértékben élnek. Ha ugyanis a nő szexuális csáberejének fokozása végett túlságosan sok segédeszközt használ, úgy annak látszatát is kelti, hogy saját lehetőségeiből már kifogyott. A túlságosan kihívó, nagyon erős szexuális jelzéseket adó nő pedig egyszerűen a hervatag, feslett életű nő, nevén nevezve: **kivénhedt ribanc benyomását** kelti, aki hívatlanul kellett, teszi-veszi magát. Vén kurvát pedig se férfiak, se nők nem szívesen vizsgáztatnak, bármennyire is mórikálja magát a szerencsétlen! „**Putá: kurva, szajha, ribanc, rima, riherongy, cafka, vagy egyszerűen prostituált; hijo de puta: bármelyik fönti, ha valakinek anyjaként emlegetik; közkedvelt sértés, bikaviadoknak kiabálják...**”⁶⁰

⁶⁰ Halál délután, 423. oldal.

Nyolcadik rész

AMIKOR AZ EMBER FÉRFIVÁ (ASSZONNYÁ) VÁLÍK

(314) „A férfivá (asszonnyá) válás” alatt – témánk szempontjából – értendő az a katarktikus, nem ritkán apokaliptikus élmény, amely a vizsgáról életében első ízben kiebrudalt ember osztályrésze. „**Muerte: halál, továbbá az a hely, ahol a kardnak be kell hatolnia, ha a matador szabályszerűen öli meg a bikát. Bikaviadorok azt mondják, hogy a bika mikor jól lehorgasztja a fejét, feltárja a muertét...**”⁶¹

(315)

Ezen „komor” rész a vizsgákon való többé-kevésbé hősies, **patetikus elbukások krónikája**, a tragédia elviselésének és embert formáló kínjának többféle szemzőgből való láttatása szintén nem mindennapi tanulságokkal. „**Ezüstpuskámmal a kezemben akarok kivágtatni az örök vadászmezőkre. A Nagy Manitou áldjon meg önzetlen barátságodért, és ajándékozzon meg hosszú élettel!**”⁶²

(316) A szörnyű vég közeledtével ekkor figyelhető meg a vizsgázók arcvonásain az a jellegzetes változás, amit Hipokratész írt le, miután alapos vizsgálódás tárgyává tette a halottak arckifejezését. A tudományban „**facies Hipocratica**” néven leírt arckifejezés **a rémület és a sokk** hatásának nyomait őrzi, megfeszült arcvonások, jellegzetesen „**kihegyesedett orr**”. Nos, ha ezt látjuk vizsgázó társunk arcán, akkor vagy éppen kirúgják, vagy meghalt.

(317) Az élet különös szeszélyei, az, ahogyan a sors bámulatos sokszínűséggel képes ránk mérni erőt próbáló csapásait szemléletesen megmutatkozik abban is, **ahogyan** kirúgnak bennünket a különféle vizsgákon.

(318) Van, akinek a jellegzetesen **kegyetlen kirúgás** jut osztályrészül, amit a vizsgáztató általában a „**Mit csinál, maga szerencsétlen?!**” felvezető mondatdal szokott beindítani. „**Egy ember, akinek ökle pozdorjává zúz.**”⁶³

⁶¹ Halál délután, 410. oldal.

⁶² Winnetou: Winnetou, 116–117. oldal.

(319) A **kommersz** (nem különösen kegyetlen) **kirúgásoknak** igen sok típusát figyelhetjük meg a természetben. „*Cogida: az ember felöklelése a bika által; szó szerint elérést jelent; ha a bika elér valamit, vagy valakit, akkor felökleli.*”⁶⁴

(320) Mások a „**megértő-mentegetőző**” **kirúgást** kénytelenek elszenvedni: „Értse meg, vérzik a szívem, de nem tehettem mást!”. Aki megértően rúg ki, az annak a látszatát próbálja kelteni, hogy „emberséges”, amely látszatot kirúgással egyszerűen lehetetlen hitelesen kialakítani! (Mégis szisztematikus rendszerességgel próbálkoznak.) Az „emberséges” kirúgásra általában az a természetes reakció, hogy „ha olyan fenemód humános vagy, akkor mi a faszért nem tudtál átengedni, baszod!”.

(321) Nagyon kellemetlen kirúgási mód az, amit a **bosszúálló** tanárok szoktak előszeretettel alkalmazni: „Máskor többet hallgatja majd az előadásaimat...”.

(322) A **fölényeskedő** kirúgás jellegzetessége a „fiatal kollégázás”: „A fiatal kollégának még tanulnia kell”...

(323) A **személytelen humorizálgatásba torkolló** kirúgás jellegzetesen a vizsgáztató egyéni (többnyire cinikus) modorában megfogalmazott típus mondatokban ölt testet. (Mint a vásári alkuban a „Mennyiért adja maga azt a 800 forintos lámpát?” kezdőmondat.) Ilyen lehet a „Tök ez, apám!”... „Az én időmben arra az emberre, aki még a tüdőt sem tudta a vizsgán arra azt mondták, hogy ez még a tüdőt sem tudja!”... „Nem igen bírná ki a röhögés nélkül a páciens, ha ez így lenne, ahogy azt maga gondolja!” stb.

(324) Az **álszent** kirúgási mód azon vizsgáztatókra jellemző, akik az empatikus érzékenység álcája mögé rejtőznek és rettegnek attól, hogy megutálják őket a hallgatók (esetleg éjnek évadján zaklató telefonhívásokkal állnak bosszút, vagy lószart küldenek neki postán). „Sajnálom, hogy ilyen körülmények között kellett találkozoznunk”...

(325) Teljesen fölösleges azonban tipizálni a kirúgások fajtái között, hiszen azok olyan **sokszínűek, mint amilyen sokszínű maga az emberi nem**. (Magam csak a legáltalánosabban bevett, legnépszerűbb formákat emlegetem fel.)

(326) A tipikus kirúgások mellett léteznek **atipikus formák** is. Rendhagyó esetek, amelyek **ritkán és váratlanul** következnek be. Ilyen annak a **balfácán** vizsgá-

⁶³ Winnetou: Old Shatterhand 28. oldal.

⁶⁴ Halál délután, 389. oldal.

zónak az esete, aki annál rúgatta ki magát, aki ilyet még soha életében nem tett – azt sem tudta, hogy hová kell beírni az elégtelent. Az érintett vizsgázó az előtte vizsgázó társai által meg nem válaszolt kérdésekre következetesen azt mondta a professzor úrnak, amit **soha, semmi szín alatt ki nem mondhatunk a vizsgán: „nem tudom”**. *„Descubrirse: felfedni; a bika esetében a jól lehajtott fej, amely feltárja és könnyen elérhetővé teszi azt a pontot, ahol a kardnak be kell hatolnia. Ember esetében, ha nem fedezi magát a posztóval, amikor a bikával dolgozik.”*⁶⁵ Mikor aztán rá került a sor, a jószívű professzor – előre félve a következményektől – csupán arra kérte őt, hogy: „akkor, kedves kolléga, arról beszéljen, amit tud!”. Sajnos azonban az illető még a szabadon választott kérdésre sem tudott feleletet adni; abba, amibe belekezdett végletesen belezavarodott.

(327) Atipikus különlegességgként említhetjük a **„büszke kirúgatás”** esetét is. A felhozott példa nagyon élet-szerű, hiszen az egyetem alatt összeszedett kereken 10 saját utóvizsgám egyikéről van szó. Az adott vizsgán a nulla tanulás módszerével kívántam átmenni. Úgy döntöttem, hogy a fontosabb tárgyakra fektetem inkább a tanulás hangsúlyát, a felsőbb éves, illetve a korábban vizsgázó évfolyamtársaim taktikai tanácsait megfogadva egy egészen más tárgyra való készülést megszakító „pihenő napomon” mentem be vizsgázni és bíztam abban, hogy a tanszéki páлма, illetve a túlbuzgó, valamint fanatikus évfolyamtársaim előre kidolgozott tételei lehetővé teszik számomra a tanulás nélküli vizsgát. Sajnos azonban a saját vizsganapomat megelőző durva áruulás eredményeképp a vizsgáztató rájött, hogy az ő tárgyát tekintik a vizsgázók a leglazábbnak és szinte senki nem tanul semmit a vizsgára. Első felelőtlen érzelmi viharában eltávolította a tanszéki pálmát a helyéről, beszüntette a tételhúzás intézményét és így várta a vizsgázókat. Hamarosan megdöbbenéssel tapasztalhatta, hogy – akaratán kívül – borzasztó mérsárlást rendezett. A vizsganap vége felé már kezdte megbánni tettét és szinte könyörgött a vizsgázóknak, hogy tudjon már végre valaki valamit. A lehető legjobb indulatát véve elő próbált meg értékelhető feleleteket kihúzni tanítványaiból, így belőlem is – mindhiába. A tételhúzás helyett feltett három kérdésből az első kettőt még leírtam, a harmadik kérdést már le sem jegyeztem, mert látszott, hogy lehetetlent kér tőlem. Erre aztán férfias karakánsággal azt mondtam a vizsgáztatónak, hogy:

⁶⁵ Halál délután, 394. oldal.

- Professzor úr! Én bizony nem tudom a feltett kérdésekre a feleletet, úgyhogy kérem, írja be gyorsan az elégtelent⁶⁶ és már megyek is!
- Legalább tegyen próbát, ne adja fel ilyen gyorsan, hátha menet közben eszébe jut! Majd segítetek - ajánlotta fel előzékenyen, mire én:
- Higgye el, professzor úr: nem tudok semmit. Nem kívánom fölöslegesen rabolni a professzor úr idejét!

Erre a vizsgáztató megszorította kezemet és olyan lelkesen, mintha jeles feleletet adtam volna jegyezte meg:

- Ezt nevezem karakán, férfias magatartásnak! Örültem a szerencsének és remélem, hogy hamarosan az utóvizsgán találkozunk és több sikerrel jár!

(328) Kifejezetten jó érzéssel, mondhatni büszkén hagytam el a vizsgatermet a dicséret hatására, pedig egy bűdös kukkot sem tudtam a tananyagból. Az utóvizsgára is kedvel és sikerrel készültem fel. *„Boyante: olyan bika, amellyel könnyű dolgozni, amely megy a posztó után, és bátran, becsületesen támad.”*⁶⁷

(329) Atipikus vizsgahelyzetnek minősül a **taktikai utóvizsgák** begyűjtése, mikoris a diák különféle különleges vizsgatechnikai megfontolások alapján dönt önmaga a saját maga erőnek erejével történő kirúgatása mellett. Erre tipikus példa lehet az, amikor a karok vezetése úgy dönt, hogy szeptemberben csak utóvizsga van, ezért az időzavarba került vizsgázó kénytelen magát a rendes vizsgaidőszakban kirúgatni, csak azért, hogy ősszel próbálkozhasson az utóvizsgával.

(330) A férfivá (asszonnyá) válás döbbs pillanatai nem ritkán életszemléleti, **életfilozófiai fordulópontot** is jelenthetnek a vizsgázó életében. Szélsőséges esetben a vizsgázó - kálváriáját járván - a teremtől Isten létezésének gondolatától is elfordulhat, megínoghat hitében. Úgy vélheti, hogy imája olyannyira süket fülekre talált, hogy talán azok a fülek nem is léteznek. Hiába ismételtette a vizsga előtt méltóságteljesen, hogy az ő jelmondata: „orando et laborando” (dolgozni és imádkozni)! (Ellentétes irányú pálfordulás is elképzelhető persze valami rendkívüli csoda / lásd: Mázli című fejezet / váratlan bekövetkezése esetén.)

(331) A férfivá (asszonnyá) válás folyamatának lényegi **kulcsa a rádöbbenésben** keresendő. Legfőképpen sa-

⁶⁶ „Az apacsoknak azonban egyetlen arcizma sem rándult meg.” Winnetou: Old Shatterhand, 112. oldal.

⁶⁷ Halál délután, 384. oldal.

ját gyermekded, hiú képzelgéseinkbe vetett alaptalan bizodalmunkkal való szembesülés lehet az, ami megérlel bennünket, s a megpróbáltatások miatt lehetünk később olyan kemények és ellenállóak, mint az edzett acél. Ilyenkor bosszulja meg magát a legkézzelfoghatóbban, ha csacskamód felülünk a felelőtlenül fecserésző, pökhendi évfolyamtársainknak: „hülye vagy, az egészeted lepuskázod... gyere inkább a szaunába”...

(332) A csalódások keserűségét a kirúgatás egészében rejlő nyilvánvaló **megalázó jelleg** adja. Végülis csak azt állítja rólunk valaki, hogy az adott témához **hülyék vagyunk**. Ezt a vitathatatlan ténytet valahogy be kell adagolnunk (megfelelő PR segítségével be kell „csomagolnunk”) ahhoz, hogy elvegyük a dolog kínos életét. Ha a „csomagolás” nem eléggé életszerű, akkor könnyen szánalmat is ébreszthetünk magunk iránt és akkor nemcsak hülyék, de **szegény hülyék is lehetünk**.

(333) Az egész kirúgási ceremóniával járó hajcihőnek különös ízt ad az **utóvizsga csekk intézménye**. Az már önmagában pikáns, hogy fizetni kell a vizsgázónak, ha újból vizsgázni akar. (Piciben olyan ez, mint amikor az engedély nélkül motorcsónakázó családfőt még börtönbüntetésre is ítélik, nem elég neki az, hogy az egész családja vízbe fulladt; vagy olyasmi ez, mint amikor a halálraítélttel kivégzés előtt megásatják a sírgödört.) Elég az hozzá, hogy annak megvan a maga sajátos hangulata, ahogy a vizsgázó az u.v. csekkel elzarándokol a legközelebbi postahivatalhoz.

(334) Több szempontból is sok tanulságot rejt magában annak a **külföldi diáknak** az esete, aki a magyar nyelvet leginkább a **kollégiumi argó** szintjén ismerve nem igazán tudta elsajátítani az árnyalt fogalmazás mesteriségét. Mivel még a kifejezések igazi árnyalatbeli különbségével nem volt tisztában, így minden rossz szándék nélkül kérdezte meg a professzortól (kimért kedvességgel kívánván konstatálni, hogy érti a kérdés mögötti csalafinta beugratást és megfelelően meg is fogja azt válaszolni), hogy: **„rávászkocc, bázmeg, rávászkocc?”** Természetesen kirúgták.

(335) Vannak természetesen olyan **jellemek** is, akik másképpen élik meg a vizsgázás és a kirúgatás élményeit. A legkiválóbb elmék, fényesen ragyogó tehetségek között is szép számmal akad olyan, aki a hivatalos értékelésen **megbukik**, de – az utókornak katarzist okozva – **erkölcsileg aztán felülemelkedik**. Gondoljunk csak **Horger Antal** úrra, akit **József Attila** saját 32. születésnapjának tiszteletére keményen lealáztott azzal, hogy amíg a magyar irodalom történetét oktatják ezen a világon, addig bizony Horger Antal a seggfej vizs-

gáztató néven nevezett prototípusa lesz. (Ezért aztán nem is érdemes a kirúgásokat „szeplőtelen karrierünkön esett szégyenfoltként”, egyfajta – lelki értelemben vett – Vasorrú Bába orrán éktelenkedő bibircsökként számon tartanunk, merthogy a vizsgán elbukás gyakorta nem komolyabb intő jel a Sorstól, mint például egy „Rézfaszú Bagollyal” fenyegetés.)

(336) József Attila kicsit patetikus visszavágásához képest **Salvador Dalí** kifejezetten **vidáman** közelítette meg a kérdést. Ő maga vizsgáztatóinak tökéletes inkompetenciájáról szóló „mulatságos” beszámolójában így emlékezett vissza a Madridi Képzőművészeti Akadémián lezajlott nevezetes vizsgájáról, amikoris Raffaellót húzta tételként: „Uraim, fogadják őszinte nagyraecsülésemet, de sajnos nem áll módomban e három professzor előtt kifejteni a véleményemet, minthogy én sokkal többet tudok Raffaellóról, mint önök valamennyien együttvéve... Ezután kirúgtak az iskolából.”

(337) Egyik nagyon jó barátom is **retorikailag** oldotta fel azt a tulajdonképpen nagyon kellemetlen élethelyzetet, amelybe akkor keveredett, amikor véglegesen kiebrudalták az egyetemről: **kirúgtam az egyetemet magamból**, mondta és boldogan szabadult meg az egyetemi lét minden nyűgétől, bajától (vállalva fel egyben az egyetemen kívüli lét minden nyűgét-baját).

(338) A tréfálkodás hajlandóságát vélem felfedezni a mi **Petőfi Sándorunk** Deákpályám című, Dunavecsten, 1844. április 20. és június 15. között íródott versének első strófájában is:

*„Diligenter frequentáltam
Iskoláim egykoron,
Secundába ponált mégis
Sok számár professorom.”*

(339) Nyugodtan állíthatom azonban, hogy az egyetemi **hallgatóság döntő többsége nem vidáman** fogadja a rájuk mért csapásokat. Ennek egyik tudományos rangra emelt lenyomata egyik egykori tanárom beszámolója egy másik egykori tanárom halálát követően a tudományos folyóirat hasábjain: „Az 1970-es években megjelent jegyzeteit a hallgatóság köszönettel fogadta, de olykor sajátos reakciókkal kísérte. Az akkoriban még elvontabb, bonyolultabb megfogalmazású, nehezen elsajátítható jegyzeteket néha fölfokozott indulattal honorálta. Legalábbis erre engedett következtetni a vizsgát követően visszaadandó példányokon található lábnyomokból, egyes kiadványok igencsak zilált, csaknem széttépett állapotából. Az 1984. évi főműve az oktatás szintén szolgálta. A hallgatóság ezt egyszerűen „sárga veszedelem”-ként emlegette. A jegyzet kiadása 1987-ben, majd 1993-ban folytatódott.” (Magyar Jog, 1996-os évfolyam 574. ol.: Dr.

Nagy Ferenc: Tokaji Géza professzor 70. születésnapjára /halála utáni méltatás/.)

(340) A férfit (asszonyá) válás tipikus módozataként kezelhetjük azt az esetkört, amikor a vizsgázók a sikeresen végrehajtott **puskázást követően**, az adott **tétel** minden kíváncsiságnak **megfelelő abszolválása után** bukna el (hasonlóan a Berlinben elesett szovjet katonához). Tekintettel arra, hogy az Ördög soha nem alszik, mindig szembe kell tudnunk nézni azzal az eshetőséggel, hogy a professzor egyet-kettőt **a húzott tételeken kívüli témákból is** kérdez! Amennyiben a tételen kívüli kérdésekre adott válaszok túlzottan „hallgatóságosak”, vagy „habrattyolás-hadoválás” jellegűek fel kell készülni arra, hogy a vizsgáztató azt találja mondani, mint amit egy szomorkás nyári délelőttön nekem is mondott:

– Ugyan nem tudom hogyan csinálják, de csak arra tudják a választ, amit húztak, úgyhogy ki vannak rúgva!

„– Ember – mondta Old Death –, perceid meg vannak számlálva. Könnyíts a lelkeden, és ne menj hazugságokkal az ajkadon a másvilágra! Összejátszottatok az apacsokkal?”⁶⁸

(341) Ilyen helyzetben gondolkodni azon, hogy legalább a minimumot érdemes lett volna megtanulni a **sportszerűtlen teszt-kérdésekre** készülve, már csupán **„eb gondolat a késő bánatban”**. Ezt elkerülendő célszerű a legalapvetőbb kérdésekkel fő vonalakban akkor is tisztában lenni, ha egyébként nem szándékozunk komolyan tanulni.

(342) Az, hogy a kirúgás elviselése komoly lelki teljesítmény és **egyfajta tiszteletet is ébreszt** a többiekben közismert tény. A sorozatosan, többszörösen férfivá (asszonyá) váló emberre mindig megkülönböztetett figyelemmel és félelemmel vegyes csodálattal tekintettek társaik. Minden évfolyamon a vizsgaidőszak végén automatikusan trónra emelik az évfolyamtársak az **UV Királyt** (szaknéven a **Poszt Egzámen Rexet**). (Ezt a megtisztelő címet csak az nyerheti el, aki a relatíve legtöbb utóvizsga mellett sikeresen befejezi az évet, aki ugyanis évismétlő lesz, avagy az egyetemről távozni kényszerül arról a „halottaknak” kijáró tisztelettel hallgat mindenki.) A legtapasztaltabb harcosok évfolyamról évfolyamra vándorolva kivételes tekintélynek örvendenek. Az én évfolyamomban is akadt egy ilyen „korelnök”, aki hosszú évek állhatatos küzdelmeiben érdemelte ki a **„Der Alte”** megtisztelő cí-

⁶⁸ Winnetou: Old Death, 190. oldal.

met, ami olyasmi rangra emelte, mint amilyenek patinás olasz családokban örvendenek a „Don”-ok. „*Old Death! Az Óreg Halál! Hányszor hallottam róla tábortüzek mellett, nevét még a távoli városokban is tisztelettel emlegették! Ha csak a tizedrésze igaz, amit róla mondogattak, akkor is a legvakmerőbb, legtapasztaltabb vadász, harcos és erdei vezető a Missisipitől nyugatra.*”⁶⁹

(343) Különleges neme a vizsgákon való elbukásnak a **beugró**n való elvérzés. Igazi megmérettetés, komoly vizsga nélkül beszedni az utóvizsgát. Saját tapasztalatból mondhatom, hogy igen kellemetlen dolog. A végeredményt nézve ugyanolyan hatásai vannak, mint egy igazi kirúgásnak, a katarzis azonban mélyebb. Még fel sem ocsúdunk, máris ott a karó az indexben! A hosszú szenvedésktől terhes agónia sem kíváncsi dolog, de a tragikus hirtelenséggel balesetben elpusztult életerős ember halálában van valami mélyen tragikus többlet.

(344) A tehetetlen düh érzését ilyen esetekben csak fokozza, hogy a **vizsgáztató jellemét illetően** is támadhatnak bennünk **kételyek**. „*Cobarde: gyáva bika, vagy bikavidador.*”⁷⁰ Az estek döntő többségében ugyanis a beugróval vizsgáztató a tényleges harcban⁷¹, szemtől szemben kirúgás kellemetlenségeitől gyáva módon óckodik. Nem mer áldozatának szemébe nézni, ugyanakkor ragaszkodik a vérengzéshez (vagy vérszomj, vagy vizsgatekintélyvágy okán). Ilyenkor szoktak írásbeli röpdolgozat mintájára hét kérdést feltenni tíz másodperces válaszadási idővel és kettőnél több rossz válasz esetén elégtelent adni. „*Bajonazo: rendszerint szándékos kardszúrás a nyakon, vagy a lapocka alsó részén; a matador akkor folyamodik ehhez, ha úgy akarja megölni a bikát, hogy közben őt ne fenyegetse veszély. A bajonazónál a matador arra törekszik, hogy nyaki vénát, vagy artériát találjon el, vagy hogy a kard a tüdőt érje. Ilyen döfésnél egyszerűen lemészárolja a bikát, anélkül, hogy bemenne és testtel haladna el a szarvak fölött.*”⁷²

(345) A beugró utáni vizsgán aztán lehet jópofizni, rendeskedni azokkal, akik versenyben maradtak, a beugró szörnyűségeit valamiféle „úri huncutsággént” kívánván feltüntetni. Az efféle szimpátia-keltésen azonban könnyen át lehet látni, így az ilyen gusztusú vizsgáztató jellemtelen tömegmészárlásai miatt szinte senkinek nem nyeri el tetszését.

(346) A beugróval vizsgáztató nem ritkán olyan, mint a **perverz tömeggyilkos, háborús bűnös**, aki nem mer szembenézni áldozatával, a nehéz munkát pribékekre hagyja. Szereti a vér látványát, de nem akarja, hogy

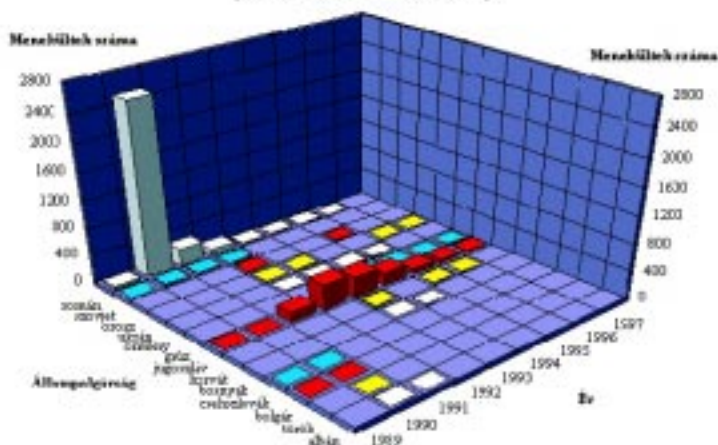
⁶⁹ Winnetou: Old Death, 16. oldal.

⁷⁰ Halál délután, 389. oldal.

⁷¹ „*Pelea: harc; a bika felvette a harcot.*” Halál délután, 418. oldal.

⁷² Halál délután, 382. oldal.

MAGYARORSZÁGRA MENEKÜLT, STÁTUSZT KAPOTT SZEMÉLYEK SZÁMA
ÁLLAMPOLGÁRSÁGUK SZERINT
(1989. október 31. - 1997. december 31.)

saját kezéhez vér tapadjon. (Amolyan Eichmann-féle „írásztal mögötti tömeggyilkos”.) „*Abano: olyan bika, amely gyáván jön ki, nem hajlandó támadni, de megtorlás alatt javulhat.*”⁷³

(347) A férfit (asszonnyá) válás **komoly lelki megterhelése** nem múlik el nyom nélkül. E helyütt csak hivatkozunk arra a tünetegyüttesre, amit **PTSD (poszt-traumás stressz szindróma)** néven ismertettek meg velünk a tudósok. Akár a vizsga után jóval jelentkezhet: alvászavar, étvágytalanság, túlzott mértékű evés, habzsolás, nyugtalanság, figyelmetlenség, szétszórtság, dacosság, „érthetetlen” félelmi reakciók, székrekedés, fejfájás, körömrágás, hajtépés, ágybavizelés, görcsös hasi fájdalmak, átmeneti dadogás, apró izomrángások az arcon, pislogás, szemöldök húzogtatás stb. Ennek a kérdéskörnek a pontosabb feltérképezése **tematikailag** sokkal jobban illik a „**Nagy megalázások**” című részbe, így erre részleteiben ott térünk vissza.

(348) Ennek a meglehetősen komor témát feldolgozó résznek megpróbálom biztató befejezést adni azzal, hogy ismét csak Pólay⁷⁴ professzorra utalva megjegy-

⁷³ Halál délután, 377. oldal.

⁷⁴ „– Köszönöm! – feleltem. – Méltó vagy arra, hogy három sastollat viselj! Az igazi harcos megöli ellenfelét, de nem alázza meg.

Láttam, hogy örül szavaimnak és szinte sajnálkozva felelte:

– Igen, megöli..., neked is meg kell halnod. Szép haláloed lesz..., sokat fogsz szenvedni!

– Nem bánom, kínozzatok meg, egyetlen jajszót sem fogtok ajkaimról hallani!”

Winnetou: Winnetou, 151. oldal.

MAGYARORSZÁGRÓL KIUTASÍTOTT JOGSÉRTŐ KÜLFÖLDEK SZÁMA
(1994-1999. évek)

Állampolgárság	Év					
	1994	1995	1996	1997	1998	1999
román	10 908	10 019	7 858	9 786	10 152	11 269
jugoszláv	1 333	2 562	2 319	2 563	7 129	2 588
ukrán	745	951	726	669	796	720
orosz	-	74	8	70	406	549
kínai	-	36	80	215	512	473
bangladesi	-	9	6	4	406	375
macedon	-	217	220	171	240	229
török	282	1 134	840	334	319	173
iraki	-	111	158	95	284	161
bosnyák	-	148	79	79	76	100
bolgar	172	149	167	219	207	131
egyiptomi	-	73	266	98	68	73
orosz	129	-	74	72	63	45
egyéb	2 007	1 666	1 129	1 310	1 674	1 973
Összesen:	15 596	17 588	14 084	15 636	22 553	28 896

Forrás: BM ORFK

zem: **létezik olyan vizsgáztató, aki tud elegánsan, minden színpadiasságot mellőzve, udvariasan, ugyanakkor ellentmondást nem tűrően és igazságosan kirúgni!** A professzor úr rendszeres szokása volt, hogy elégtelenlent érő válasz, vagy hallgatás esetén szó nélkül, megértően, együttérzően, sokáig bólogatva nyújtotta vissza az indexet a vizsgázónak (benne az elégtelen-nel), mintha valami ilyesmit mondana: „Ugye, megérti, kedves kolléga, hogy nem engedhetem át”. Stílusosan egy szót sem szólt! „**Adorno**: bármely haszontalan vagy cikornyás színpadiasság, amit a bikaviador azért csinál, hogy megmutassa, mennyire uralkodik a bikán. Lehet ízléssel és ízléstelenül csinálni, onnantól kezdve, hogy a viador letérdel háttal a bikának, egészen odáig, hogy egy néző szalmakalapját a bika szarvára akasztja. Életemben nem láttam rosszabb adornót, mint egyszer **Antonio Márquez**től, aki beleharapott a bika szarvába. A legpompásabb **Rafael El Galló**é volt, aki beütött négy pár **banderrillát** a bikába, aztán később, nagyon finoman, a **muletamunka** közben, mikor kis pihenőt engedélyezett a bikának, egyenként kiszedte belőle.”⁷⁵

⁷⁵ Halál délután, 377. oldal.

Kilencedik rész

NAGY MEGALÁZÁSOK

(349) „Nagy megalázás” alatt értendő az, ha az emberfiát vizsgázás örve alatt iszonyatosan megszopatják.

(350) Ez a fejezet az előző kiemelt részhalmozaként kerül megtárgyalásra, a különösen nagy kirúgások, vagy éppen kirúgással nem végződő megaláztatások messze földön terjedő híreinek, vagy éppen átélt viszontagságainak részletes elemzéseként.

(351) *Hangulati felvezetésként* kell hivatkozzak a **katonai szleng** néhány nagyon szemléletes, tömörségét, lényeglátását tekintve utolérhetetlen szakkifejezésére. (Forrásként „A magyar katonai szleng szótárára” hivatkozom, amelyet Kis Tamás, a kiváló nyelvész állított össze 1991-ben Debrecenben és amely a Kossuth Lajos Tudomány Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének 60. számú kiadványaként jelent meg.)

- **szívatás** (gyak. szívatás) fn (Kíméletlen módon, sajnálat nélkül, büntetésből vagy bosszúból, esetleg véletlenül) vkinek kellemetlen, (méltánytalanul) hátrányos helyzetbe hozása; az ilyen helyzetet előidéző cselekedetek végzése; kitolás. // Kellemetlenség, bosszúság, hátrányos helyzet, méltánytalanság, megalázás. **a)** Vmilyen nemszeretem (unalmas, kellemetlen, megerőltető, megalázó, a többiek-nél több) munka, feladat (elvégeztetése). **b)** (Túl nagy) büntetés kiszabása. **c)** ritk. Ug-ratás, tréfa, becsapás. (...) – **csikágó, kambodzsa, kamcsatka, kenobi, obi, obivankenobi, oboa, oboáztatás, obrájen, obrométer, palermó, rodézia, szivacs, szívás, szivattyú, szopáz, szopátás, zimbabve.**
- **hosszúcici** fn Hím vessző; **fasz.** Bekapja a hosszúcicit: Póru jár; **megszív.**
- **cici**, **cicire** vesz vkit: ritk. Kellemetlenkedik neki, ellátja a baját; kellemetlen, megalázó helyzetbe juttatja; kitol vele; **megszívat(ja).** Vö. **hosszúcici.**

- **csöcs** csöcsöt kap: Kellemetlenségben van része; (meg)szív. Csöcsre tesz, csöcsre vesz: Kitol vkivel, kellemetlenkedik neki; **megszívat**. Vö. **hosszúcici**.
- **gecizik** ige, durva **1.** Szőrözik, akadékoskodik; parancsolgat. – **atyámkodik, kamburcol, köcsöggödik, szarozik. 2.** Aljas módon viselkedik; szánt szándékkal rosszat tesz vkinek; **szívat**.
- **leszopat** ige. Kitol vele, kellemetlenkedik neki; **megszívat**. Vö. **szopat**. *Leszopatja az agyát:* ua.

(352) Ugyancsak **hangulati felvezetésként** kívánok megemlékezni az 1916-os háborús év február 21. napjától egészen december 16. napjáig tartó, a történelemben a „**verduni vérszívatyú**” néven elhíresült csatájáról, amelyben a francia és német katonák összvesztesége közel 1 millió főre rúgott.

(353) A **szükséges mértéket meghaladó szenvedés** okozása a büntetőjogban súlyos **minősítő körülményként** értékelendő, mint „különös kegyetlenséggel” elkövetett cselekmény. Az, hogy valakit vasvillával, vagy ki egyenesített kaszával hasba szúrnak az az emberölés rendes módja (így szokás), ha viszont előtte elevenen meg is nyúzzák az áldozatot, no az már mértéken felüli szenvedés forrása. A **pedagógiában** ugyanez kevésbé szembeötlően, de ugyanilyen jól differenciálhatóan tetten érhető. Már az általános iskolában, de még inkább a gimnáziumokban láthatjuk, hogy tesi órán a **szekrényugráshoz** kellő kurázsival nem rendelkező fiút miként szokás torka-szakadtából ordítva arra ösztökélni, hogy szedje össze magát és tiszta erőből fusson neki az ugrásnak, majd láthatjuk, hogy a szerencsétlen hogyan dűt-borít mindent. A kevesebből a többre következtetés elvén (argumentum a maiori ad minus) könnyen beláthatjuk, hogy hasonló csalafintaságokat bizony minden teketória nélkül szokás elkövetni az egyetemek vizsgatermeiben is.

(354) Nem véletlenül hozakodtam elő a szekrényugrás hasonlattal. A nagy megalázásokban ugyanis mindig nagyon erős a „**sértetti közrehatás**”, vagy esetleg a „**sértett provokatív fellépése**”. (Ez ugyan **formailag** a büntetőjogban is **enyhítő körülmény**, de ahogyan nem nagyon szokás igazán méltányolni egy erőszakos közösülésnél sem, hogy az áldozat túlságosan szexi, ugyanúgy – élek a gyanúperrel – a vizsgáztatót sem szokás megérteni ha túlságosan látványosan rúgja ki tanítványát, ha mégoly fertelmes nagy baromságot is mondott a vizsgázó a vizsgán, akkor sem.)

(355) Szóval, *mielőtt „leállatozzuk” a vizsgáztatókat* („Res: vadállat...”⁷⁶) jegyezzük meg, hogy *az ember magát képes a leginkább megalázni*. Álljon itt ennek *non plus ultrájaként* annak a vizsgázonak az esete, aki alkoholmámorba fojtva a benne felhalmozott feszültségeket bánatos pisálásba kezdett a kollégium udvarán, majd „tompítás nélkül, előre nagyhalál” módszerével hasra esett (saját tócsájába), majd a váratlan helyzetben hirtelen felocsúdva elokádtta magát, a következő pillanatban pedig ott és azonmód álomba szenderedett.

(356) Ezzel persze nem azt akartam mondani, hogy a nagy megalázásokért a felelősség teljesen a vizsgázókra hárulna. Itt van mindjárt annak a vizsgáztatónak az esete, akit legkevesebb **bitang embernek** kell tartanunk viselt dolgáról értesülve. Két sajátos öltözetű hallgatót vetett elé a sors azon a bizonyos napon. Ők ketten – némileg kiríva alkalomhoz illően öltözött társaik közül – irritáló ruhadarabokat öltöttek magukra. A fiatalember citromsárga öltönyt és narancssárga nyakkendőt vett fel, amíg a lány nagyon-nagyon mini szoknyát. A teljes vizsgázni szándékozó társaság arra várt, hogy a tanszéki szobából kilépő vizsgáztató elvegye tőlük leckekönyveiket és abból megállapítva személyi azonosságukat, valamint vizsgára való jogosultságukat, és meghatározza a vizsga lebonyolításának mikéntjét-hogyanját. *„Apartado: a bikák szétválogatása. Rendszerint a viadal napján délben válogatják szét és helyezik el őket a karámokban, olyan sorrendben, ahogy a döntés szerint majd viadalra kerülnek.”*⁷⁷ Ezt a feszültségekkel terhes szituációt használta fel a vizsgáztató a „nagy megalázásra”, mondván: *„A bohóc, meg a kurva hazamegy, a többiek érkezési sorrendben jöhetnek vizsgázni.”* (Ezt az esetet nyugodtan nevezhetjük **a nagy megalázások csimborasszójának** a dél-amerikai kialudt tűzhányó 6310 m magas csúcsához hasonlítva a történeteket: mindent elsöprő lendülete, a teljes váratlansága, a gátlástalan emberri méltóságba tipró jellege miatt.) *„Arrastre: a döglött lovak és a bika tetemének kivontatása, amelyet egy hármasször vagy löfogat végez minden egyes bika megölése után. Először a lovakat visz ki. Ha a bika kivételesen bátor bika volt, a tömeg derűs üdvívalgása kíséri. Néha körbeviszik a ringben, mielőtt kivontatnák.”*⁷⁸ (Ugyanennek a történetnek a nép ajkán élő változata szerint a csokornyakkendősrác és a miniszoknyás lány, mint „pincér és kurva” szerepel.)

⁷⁶ Halál délután, 427. oldal.

⁷⁷ Halál délután, 380. oldal.

⁷⁸ Halál délután, 380. oldal.

(357) Megalázni **nemcsak elzavarással**, meg **kirúgással** lehet, hanem furcsamód **átengedéssel is**: „Ígérje meg, hogy soha nem árulja el senkinek, hogy én engedtem magát át!” ... „Itt, előtttem esküdjön meg, hogy soha nem lesz bíró!” . „**Cornada: szarv ütötte seb; igazi seb, megkülönböztetés a varetazótól, vagyis a horzsolásos zúzódástól. A cornada de cabello nagy cornada, olyanféle seb, amelyet a ló mellén üt rendszerint a bika.**”⁷⁹

(358) Néha **még arra sincs szükség, hogy elégségest osszon ki** a vizsgázó. Gondolkodás nélkül nevezhetjük „**valagnak**” azt a vizsgáztatót, aki az egyetemen utolsó éves, világ életében kitűnő, s ezért kormánygyűrűre várományos hallgatónak osztja ki a hármast a négyesről ötösre „javítóvizsgán”, így a szerencsétlen vizsgázó elesik a magas kitüntetéstől (amire azzal szolgált rá, hogy mérhetetlen mértékben sanyargatta magát hosszú éveken át).

(359) A megalázó helyzetek kialakításához igen kedvező helyzetet jelentenek a különböző **privilegizált vizsgák**. Azaz az **elő-(1)**, illetve **javítóvizsgák(2)**.

(360)

Ad 1.) elővizsgák

Az, hogy valaki az **elővizsgák** lehetőségével kíván élni **teljesen természetes**. Nyilvánvalóan **jó** hamarabb túl lenni a kellemetlenségeken, illetve **célszerű** hamarabb kockázatos kísérletbe fogni, hiszen bukás esetén több idő áll rendelkezésre felkészülni az utóvizsgára. Ráadásul az elővizsgán való részvétel ténye önmagában valamiféle vizsgáztatóra nézve **hízelgő jelleget** kölcsönöz az egész eseménynek, azt sugallva, hogy a vizsgázó szorgalmas buzgólkodással vetette bele magát az általa első helyen kiemelt, legfontosabb vizsgatárgyba, így kiemelt jelentőséget tulajdonít nemcsak a vizsgatárgynak, de a kiváló vizsgáztatónak is. Ezért aztán a vizsgázók valamiféle **pozitív diszkriminációra** számítanak az elővizsgák alatt, amely minimálisan abban kellene, hogy megnyilvánuljon, hogy a vizsgáztató nem rúg ki senkit, vagy ha mégis, akkor nem ír be semmit az indexbe (hiszen még el sem kezdődött a vizsgaidőszak).

(361) Ilyen előzmények után érthető, hogy miért válik megalázóvá az elővizsgán a kirúgás, még ha maga a konkrét esemény önmagában egyéb kivetnivalót nem hagy maga után. Az egyik barátom elővizsgán kapott elégtelenje ilyen módon alapozta meg többekben a kételyt a később igazságügyi miniszterré avanzsált vizsgáztatóval szemben: **Mi köze lehet** annak **az Igazsághoz**, aki képes volt elővizsgán kirúgni valakit?

⁷⁹ Halál délután, 390. oldal.

(362) Az elővizsgán kirúgás **megalázó jellegét** természetesen **fokozza**, ha az **egy félévben többször** is megismétlődik, **főleg, ha ugyanabból a tárgyból**. Ha valaki két különböző vizsgáztatónál próbálkozik nulla ismerettel átcsúszni a vizsgán, akkor vakmerőségéért nem véletlenül fizethet két utóvizsgával is. (Esélyeit csak matematikailag növeli, hogy elvileg valóban kisebb a valószínűsége a két u.v.-nak egy elővizsga szakaszban; ez az okoskodás azonban önmagában nem ér többet annál, mint amikor a repülőgép utasa maga visz bombát a gépre, csak azért mert egymástól függetlenül felvitt két bombának csaknem nulla az esélye.)

(363) Annak az esetnek azonban, hogy valakit **ugyanabból a tárgyból, ugyanabban az elővizsga szakaszban, ugyanaz a tanár kétszer is** kirúgjon, valóban kicsi az esélye, ha mégis megesik, annak mindenképpen van valami pikantériája. Magam ilyen esetről csak egy ízben hallottam. Történetesen az egyik jóbarátom ugrott neki szerfeletti buzgalommal ugyanannak a vizsgatárgynak kétszer elővizsgán, kellő felkészültség nélkül. A vizsga hangulatából arra következtetett (tévesen), hogy a megszerzett tudásanyag, az oktatói jóindulat és annak az abszurditása, hogy valakit „C” vizsgára rúgjanak ki, holott még a vizsgaidőszak el sem kezdődött, mind olyan „erő vektorok”, amelyeknek eredője egy legalább elégséges érdemjegyre mutat. **Súlyos tévedésének oka az volt, hogy szerelmi önkívületében elvesztette ügyei önálló viteléhez szükséges belátási képességét** és egyszerűen képtelen volt megítélni reálisan helyzetét.

(364)

Ad 2.) javítóvizsgák

Ellentétben az elővizsgákkal kapcsolatban megállapított tényekkel elmondhatjuk, hogy **a javítóvizsga nem normális dolog**. Az orvostudomány (pszichiátriai szakága), illetve a pszichológia szexuális **eltévelyedésként** tartja számon a **kóros vágyakozást a testi, lelki kínok elszenvedésére**. A **mazochizmus** egyértelműen elmebetegséget jelent, amely orvosi beavatkozást kíván meg. Megítélésem szerint a javítóvizsgákon való részvétel vágya hasonló **elmebetegségszerű probléma, hacsak nem valamilyen nyomasztó, külső kényszer hatására vesz részt valaki a javítóvizsgán**.

(365) Rögtön hozzáteszem, hogy az egyáltalán nem minősülhet elfogadható indoknak, hogy úgymond „visszamegyek javítani, szeretnék jobb jegyet az indexbe”. Semmilyen pusztán esztétikai, vagy egyéb, hajánál fogva előrángatott, **l’art pour l’art érvelés nem nevezhető normálisnak!** Hiszen akit nem rúgnak ki a vizsgán, az

legalább elégséges osztályzatot kapott, ami azt jelenti, hogy tudása éppen elegendő! Ebből a szémszögből nézve már a közepes is kicsit több a kelleténél, a jó nem is kicsit több a kelleténél, aki pedig jelest kapott, az jócskán elszámolta magát és jóval többet tanult, mint kellett volna. Ezek után, ha – minden nyomós, igazi indok nélkül – valaki visszamegy javítani négyesről ötösre, az természetellenesen, perverz módon viselkedik.

(366) A javítóvizsgán való részvétel **egyetlen elfogadható magyarázata a pénz** lehet. (Aki elhivatott és komolyabb tudásra vágyik, az mindenféle vizsga nélkül is tanulhat, amennyit csak akar.) Tehát, amennyiben a vizsgázó szorult anyagi helyzetben van és tanulmányi átlaga éppen az ösztöndíj, vagy a szükséges mértékű ösztöndíj elérése alatt van, esetleg a kollégiumi ellátásra való jogosultsága forog kockán, akkor megérthetjük tettét. Gondoljunk arra, hogy önszántából kevés ember foglalatatoskodna mások ürülékével, ha azonban otthon éhes gyermekszájak várják a papa fizetését, akkor – megfelelő ellentételezés fejében – akad olyan is, aki fekáliával teli, eldugult csatornába merül alá (megfelelő bűvárfelszerelésben). (Tegyük őszintén szívünkre a kezünket és válaszoljunk: normálisnak tartjuk mi azt, aki önként, kalandvágyból, vagy azért hogy elmondhassa: ezt is meg mertem tenni: bűvárszerkóban alámerülni az ürülékben? Ugye nem.)

(367) Ezért van **különösen megalázó jellege a javítóvizsgán kiosztott elégtelennek**, illetve még **annak is, ha rosszabb érdemjegyet kap az illető**, mint amit javítani szeretett volna. (Az igazán fair vizsgáztató a javítandó jegyről, mint megszerezhető minimumról kellene, hogy indítsa, de ennyire fair vizsgáztató nincs, vagy ha mégis, az a mázli kategóriájába – ötödik rész – tartozik.) Aki ront az érdemjegyén, az olyan, mint ha a trágyaléből felemelkedő bűvár nemhogy több pénzt nem kapna a munkájáért, de még el is vennének tőle valamit, akit pedig kirúgnak, az ahhoz a szarból visszatérő bűvárhoz hasonlíthatna, akitől a teljes keresetét elvennék. Jegyzett már fel olyat a történelem, hogy valaki kikönyörögte, hogy négyesről ötösre javíthasson, ráadásul nem is az egész tananyagból, csupán bizonyos részeiből kellett visszajönnie, majd elégtelennel távozott!

(368) Az **egy alkalommal kiosztott több elégtelen „intézménye”** is a nagy megalázások kategóriájába tartozik. Ezt a kegyetlenséget a vizsgáztatók azzal szokták indokolni, hogy az illető akkora baromságot mondott, hogy a „szolgáltatás-ellenszolgáltatás feltűnő

aránytalansága" folytán egyetlen elégtelen nem elegendő kifejezni a felelet értékét. Feljegyeztek olyan esetet is, amikor az illető aznap azért kapott egyszerre két elégtelent, mert az általa mondott bődületes hülyeséget az utána vizsgáló társa megismételte: „A másik egyest is Rácz úr kapja, mert ő terjeszti!”. Ha olyan kedvében van, még hozzá is teheti: „Egy ökor beárnyékolja az egész évfolyam teljesítményét.” „*Barrenar: lökés a kardon, miután a matador bement ölni, elhaladt a szarvak fölött és kijött a bika oldala mellett. Ha már egyszer elhagyta a szarvakat, veszély nélkül lökhet még egyet a kardon.*”⁸⁰

(369) Számtalan lehetőség nyílik a megalázásra az érdemjegyek **beírásával kapcsolatos különféle faramuci helyzetekben.**

(370) Ha többen vizsgáznak egyszerre, előfordulhat, hogy **összekeverednek az indexek.** Az is előfordulhat, hogy a **vizsgáztató feljegyzései keverednek** össze. Lényeg az hozzá, hogy a tényleges vizsgaeredmény helyett más kerül az indexbe. Amennyiben véletlenül **elégtelen helyett kettest ír be** a vizsgáztató, akkor fennáll annak eshetősége, hogy iszonyatos mázlink van, ha ki nem derül a tévedés. Ha viszont kisül a dolog, akkor nem mindennapos megaláztatás jut osztályrészünkül, amikor lélekölő tortúra keretében kell visszavinni az indexet, kijavíttatni a kettest egyesre. A megalázó jelleget – az elbukás katarziséra túl – az is fokozza, hogy mint sunnyogók is lebuktunk, ilyen minőségünkben pedig nem sok jóra számíthatunk az utóvizsgán (ami miatt előre retteghetünk).

(371) A helyzet **fordítva is** megeshet. Amikor többen vizsgáznak egymás után és a vizsgáztató az előttünk vizsgáló évfolyamtársunk jól megérdemelt elégtelenjét tévedésből a mi indexünkbe írja be, azelőtt még, hogy elkezdtek volna a feleletet. Ilyen esetben szokta mondani a vizsgáztató a tanszéki adminisztrátornak, aki lelkesen rögtön kijavítaná a hibát, hogy: „Várjunk még...”. Igen kellemetlen úgy vizsgázni, hogy **a sors már megelőlegezte számunkra az elégtelent,** olyannyira, hogy az már be is van írva. Ilyen szorult, megalázó helyzetben meg kell győzni a vizsgáztatót, hogy a mi tudásunk annyira biztos alapokon nyugszik, hogy ezt annak árán is el kell ismernie, hogy saját hülye tévedését dokumentálva belejavít az indexbe. Ellenkező esetben – ha nincs kedve átjavítani saját hibáját – akkor jön az, hogy „Ugye, megmondtam, hogy nem kell elhamarkodni semmit...”. Ilyen esetben jól alkalmazható az a módszer, amit a **„reménytelenség**

⁸⁰ Halál délután, 383. oldal.

eleganciájaként" nevezhetnénk. Még mielőtt a vizsgáztató és az adminisztrátor megvitathatná a dolgot, önként kell felajánlani a segítséget: „Hagyja csak, professzor úr...” „**Garcia: könnyedség, elegancia a veszélyben; garcia gitana: cigányos báj.**”⁸¹

(372) Egyes vizsgáztatók hajlamosak arra, hogy alkalmazzák a **ceruzával beírt elégtelen „intézményét”**. Ezt általában nagy könyörgés után akkor szokták alkalmazni, ha a vizsgázó semmiképpen nem szeretne utóvizsgázni, de a vizsgát mindenképpen meg kell ismételnie. A sikeres megismételt vizsga esetén a ceruzás elégtelent ki lehet radirozni és be lehet írni a végleges vizsgaeredményt. A megalázásra akkor nyílik lehetőség, ha a megismételt vizsga is sikertelen, a vizsgáztató pedig szavát szegi és az eredetileg ceruzás elégtelen **tollal átírja, valamint beír egy újabb elégtelent is.**

(373) A nagy megalázások elemzésénél kikerülhetetlen az **előítéletek, diszkriminatív megfontolások, érzelmi mozgatók** szemügyre vétele.

(374) Akad olyan tanár, aki a vizsga legelején megkínálja itallal, édességekkel a vizsgázót, majd bejelenti, hogy mindezt azért tette, hogy aztán ne vádolhassák eleve elfogultsággal az elégtelen megadása után.

(375) Természetesen létezik ennek épp az ellenkezője is. Az igazán furfangos vizsgáztató képes olyan módon kirúgni, hogy mindezt sajátos módon **a vizsgázó nagy-rabecsüléseként tünteti fel.** „Én magának vagy ötöst adok, vagy egyest..., de ez nem ötös.” Ilyenkor szokás átérezni az Istennel perlekedő Jób lelki gyötrődését. „De miért nem bírsz kettest adni, te rohadt szemét?” „(...) válogatott kínzásokra ítélték. Erre tulajdonképpen büszkének kellett volna lennem, mert csak azt mutatta, hogy mint ellenséget módfelett nagyra becsülnék. (...) Hogy tartózkodásomat gyávasággal fogják magyarázni, attól nem félek. Old Shatterhandet senki sem tarthatja gyávának.”⁸²

(376) Ugyanezzel a helyzettel rokon az, amikor „Sajnálom, vérzik a szívem, higgye el, ... de nem engedhetem át”, mondja a vizsgáztató, holott saját magán kívül semmi nem akadályozza abban, hogy átengedjen.

(377) Ugyancsak ennek egy fokkal megalázóbb formája, amikor **„meglátja-megköszöni-még-hogy-kirúgtam”**-ozik a vizsgáztató, aki nem igaz, hogy nem tudja, hogy nincs ember, aki köszönetet mondana bármikor is azért, hogy kirúgták. (Ennek a jelenségnek gimnáziumi előképe volt az, amit testnevelés tanárom – Isten nyugosztalja szegényt – alkalmazott: Minden fegyelmezési célú po-

⁸¹ Halál délután, 400. oldal.

⁸² Winnetou: Winnetou, 169. oldal.

fon után „Köszönöm a nevelésem érdekében” mondattal kellett hálálkodnunk.)

(378) Néha az élet, a maga váratlanul fordultatos forgatókönyvével adja azokat a fordulatokat, amely az érzelmi elfogultság lehetőségét hordja magában. Ismert annak **a professzornak a története, akinek életét** (súlyos betegségbe esvén) csak **az egyetlen hallgatóinak önfeláldozó összefogása mentette meg**, miután rengeteg vérre volt szüksége, amit hirtelen csak az önkéntes véradó hallgatók tudtak biztosítani. A példás összefogás meghozta eredményét, a professzor úr életben maradt, a hallgatók pedig arra számítottak, hogy a vitam et sanguinem magatartást legalább abban az évben ellentételezni fogja a professzor úr. Szóval az önfeláldozás nem volt teljesen önzetlen. (A logikában van is valami, hiszen, ha nem adnak tanárunknak vért, akkor az meghal és nem tudja őket kirúgni, rendes szokása szerint.) A professzor úr felépülve komoly betegségéből annak rendje és módja szerint könnybe lábadt szemekkel mondott hálát életéért hallgatóinak, majd **a vizsgaidőszakban olyan vérengzést rendezett, mint még soha!** (Sajátosan megalázó szituáció lehet úgy elszállni a vizsgán, hogy a professzor ereiben részben saját életmentő vérünk csörgedez.)

(379) A korábbiakban említettük a vizsgatekintézet megfontolások körében a látványos és/vagy direkt **terheség** szívjárgyító hatását. Valóban nem ritkán könnyen elérzékenyül a vizsgáztató egy szíve alatt emberként növelgető, madonna arcú vizsgázó láttán. A várt hatást a vizsgázók gyakran bekalkulálják a tanulásra fordított időbe is. Amelyik tanár ezt észreveszi és átlát a szitán az könnyedén felbőszülhet és a gyengéd érzelmek keserű iróniába torkollanak. „De nehéz lehet szegénynek ilyenkor, ekkora pocakkal tanulni, vizsgázni a nyári melegben; jöjjön inkább vissza szeptemberben!”

(380) A megalázások mibenléte gyakran valamiféle **stiláris fordulatban, szellemeskedésben** rejlik.

- Most őszintén mondja meg, kolléga, hány oldalt olvasott el ebből a monográfiából?
- Nulla oldalt.
- Na látja, én milyen rendes vagyok: én ennél eggyel jobb jegyet adok!

(381) A **szellemeskedés** nem ritkán társul valamiféle **bigott tekintélyelvűséggel**, amit a vizsgáztató hallgatóira is rá kíván erőltetni azzal a céllal, hogy a tudományos szaktekintélyek lajtorjáján valamiféle helyet önmagának is kisajátítson. A maguk tetteiért is másokat, nagyobb szaktekintélyeket tesznek fele-

lőssé (a nürnbergi huszonkettő mintájára). „Azt, hogy ki lesz jogász: Brósz-Pólay dönti el!” Szokták mondaní római jog vizsgán, utalva a híres tankönyv szerzőpárosára.

(382) A *megalázó módozatok személytelen változataiban* éppen az a megalázó, hogy a vizsgáztató teljesen, azaz a normálistól jóval nagyobb mértékben függetlenedik a tanítványától. Mintegy levegőnek nézi az elébe kerülőket. Ennek egyik típuspéldája a *„lánckirúgás”*, amelynek lényege az, hogy az ajtón belépő következő vizsgázónak egyből ugyanazt a kérdést teszi fel, mint amin az előtte lévő utolsó vizsgázó elvérzett, mindaddig, amíg végre valaki meg nem adja a helyes választ. Ilyenkor aztán nem ritkán négy-öt vizsgázó is zsinórban repül (pedig szinte még az ajtót sem csukta be maga mögött).

(383) Nagyon veszélyes tud lenni minden olyan emberi cselekedet, amely egészségtelen torz személyiség szerkezetből ered. Ez alól a vizsgáztatók sem kivételek, természetesen. A bizonyítani vágyó, tekintély-hajhász fiatal tanársegédek ezért bírnak néha olyan iszonyatosan kegyetlenek lenni. Abban a sajátos helyzetben azonban, amikor valamelyik túlbuzgó évfolyamtársunk különféle „kedvezményekkel” lehetőséget kap arra, hogy egy teljes nyár feláldozását követően egy évvel hamarabb befejezze az egyetemet és bent maradjon a tanszéken, majd ez az ember arra is lehetőséget kap, hogy saját évfolyamtársait vizsgáztassa, nos ilyen helyzetben nagyon kell vigyázni! Az illetőnek ugyanis bőven van mit „törleszteni” azokon, akik végig vidámkodták a nyarat; enyhén szólva akad egy kis tekintély probléma is... *„Perder el sitio: a bikaviador, akinek betegsége, önbizalomhiány, gyávaság vagy idegesség miatt nemcsak stílusa, de érzéke is elveszett, fogalma sincs már hol és hogyan kell a dolgokat csinálni.”*⁸³ Azért az elég ciki, ha az embert saját évfolyamtársa rúgja ki!

(384) A vizsgáztatók is tisztában vannak (többsékesébe) saját „besorolásukkal”. Némi önismeret vegyül annak a tanárnak a jellemrajzába, aki az oktan vizsgázó kérdésére (aki nem tudta ki is a vizsgáztató): „milyen, nagyon geci?”, azt feleli: „nem, olyan *közép geci*”, majd a vizsgán saját kezűleg rúgja ki a kérdezősködőt.

(385) Pusztán az optimista felhangok indukálása végett jegyzem le azt a történetet (jóllehet az a csöppet sem valószínű), mikor a nebulót a madarak fajtá-

⁸³ Halál délután, 418. oldal.

inak láb szerinti megkülönböztetésében való nem meggyőző jártasság folytán rúgják ki, majd az érintett arra a kérdésre, hogy „hogya is hívják magát” felkapja az indexet és elszalad, majd az ajtón kilépve még visszadugja a lábát és beszél a tanárnak: „találja ki!”.

(386) A nagy megalázás(ok) keretében kipenderített vizsgázó olyan tipikus testi, lelki folyamatokon megy át, ami nagyon jellegzetessé teszi egész megjelenését, tekintve, hogy **a fene nagy tipródás** (a „stresszor” hatásai) **szomatikus jegyekben is megmutatkozik**. Mintha keze, lába hosszabb lenne; horgadt vállak, mintha elviselhetetlen teher nehezedne rájuk. A járás bizonytalanná válik az elgyökértelenedés, az elvétett kapaszkodók, a talajvesztés érzete miatt.

(387) Pszichés, fizikai, illetve pszichoszomatikus ún. **„alarm reakciók”** léphetnek fel (kiszáradt száj, kida-gadt erek, trachycardia, vérnyomás ingadozás, izza-dás, kipirulás). Az állandósulónak tűnő diszkomfort érzés az izomfájdalmak, a megnagyobbodott mellékvese-kéreg állandó adrenalin fröccsei miatt az ájulásig fokozódhat.

(388) Mindezt **torture/survival syndrome** néven ismeri a művelt Nyugat.

(389) A nagy megalázások okozta tünetegyüttes nagy pontossággal leírható azzal, amit a tudomány **poszt traumás stressz szindrómaként (PTSS)** diagnosztizált. A jelenséget a dániai **Megkínzott Áldozatok Nemzetközi Rehabilitációs Kutató Központja** figyelte meg először és dolgozta ki annak leírását. **„Desarrolador: ahol a bikát megnyúzzák és feldarabolják a viadal után.”**⁸⁴

(390) Szorongásos tünetek:

- kényszerszorongó gondolatok, („egy egész szippantókocsi tartalmát ürítem a hálósobájába”),
- kényszercselekvések, (dohányzás, ivás, drogok, habos-mákos habzsolás),
- aggódás, szorongás.

Magatartás:

- agresszió, düh, (múzeumi teremőr néni megpofo-zása),
- antiszociális magatartás, (vak ember elgán-csolása, Zorro-jel pisilése a WC ülőkére),
- dezorganizált magatartás, (piszoárba kakálás, sör öntése a fülbe stb.),
- nyugtalanság,
- suicid gondolatok.

⁸⁴ Halál délután, 393. oldal.

Energiaháztartás:

- fáradékonyság

A gondolkodás és a beszéd zavarai:

- körülményeskedés, („szerintem nekem az a véleményem tulajdonképpen...”),
- gondolatszökellés,
- asszociációk elvesztése.

Hangulati és érzelemzavarok:

- harag, apátia,
- érzelmi tompaság, (már a foci VB sem érdekli, nem lelkesedik a boci cukorért sem),
- megalomania (a Dallas összes epizódját rögzíteni kívánja videóra),
- reménytelenség,
- irritabilitás, ingerültség,
- az érdeklődés és az aktivitás csökkenése.

Az érzékelés zavarai:

- hibás énkép, (felülkerekedik a „rettegett-én”)
- hallucinációk, (éjszakai TV-nézés közben felhúzza a lábát, mert fél a fotel alatt leselkedő, nyolc méter magas, nyolc centiméteres nagyságú agyarral felvértezett vizsgáztató harapásától)
- illúziók, kóros érzetek.

Személyiségjegyek:

- a kapcsolatok kerülése,
- a kapcsolatok elvesztésének tolerálhatatlansága,
- mások iránti közöny,
- nincs közeli barát,
- feladatok kerülése, elfeledése,
- határozatlanság,
- krónikus üresség, unalom,
- szomjúhozza a dicséretet,
- hajlamos érzelmeinek túlzott kifejezésére,
- énközpontú, (kórosan ingadozik az énideál téves képze és a rettegett én rémképe között)
- félelem az egyedüllétől,
- hazudozás,
- a sikerre depresszióval és büntudattal reagál,
- önmagát leértékelő feladatokat vállal.

Testi tünetek:

- szédülékenység,
- szájszáradás,
- elpirulás,
- szűk, vagy tág pupillák,
- veritékezés,
- mellkasi nyomás érzés.

Alvászavar:

- túlalvás, alváshiány,
- rémálmok (rendszeresen visszatérő vizsgaszituációkkal, melyben ő mindig kiszolgáltatott, rendszerint meztelen).

Szomatikus jelenségek:

- fájdalom,
- idegrendszeri, emésztési, urológiai, genitális, anális stb. problémák.

(391) A nagy megalázások egész problematikája abban kristályosodik ki, ahogyan a vizsgázó elviseli azokat. Tanácsom az, hogy próbáljuk meg „levenni arccal” a dolgot és ne adjunk se okot, se lehetőséget a perverz élvezkedésre. Ez esetben megbecsülés lesz az osztályrészünk. *„Egy indián, ha kínzócölöpre kerül, egészen másképpen viselkedik. A világért sem árulja el félelmét, vagy fájdalmát. Úgy tesz, mint ha nem érezne semmit, és szidalmakkal árasztja el kivégzőit. Ha így hal meg, hősnek tekintik, és indián pompával temetik el. A gyávát, aki jajgat kínjában, vagy esetleg kegyelemért könyörög lenézik és megvetéssel illetik.”*⁸⁵

(392) A nagy megalázások témaköre jelentőségét, volumenét és katarzisz-közvetítő szerepét tekintve olyan tárgyköre a jelen stúdiumnak, ami méltán lehetne olyan **gondolati csúcspont**, amelyről legfeljebb alá-, illetve visszatekinteni érdemes, de folytatni a gondolatmenetet semmiképpen sem. Azonban én mégis úgy gondolom, hogy ilyen pesszimista hangulatban, mintegy a kilátástalanságot sugallva nem maradhat abba ez a mű. Egyrészt **adjunk esélyt a katedra másik oldalán kuksolóknak** véleményük szabad nyilvánítására, másrészt – Madách Imre jól bevált szerkesztési elveit követve – tegyünk még egy pár lépést az elbukott vizsgák utáni úrben, hátha rájövünk: **vannak emberek, akiket soha nem lehet eltiporni! S ha ezek éppen mi vagyunk, akkor semmi okunk elkámpicsorodni.**

⁸⁵ Winnetou: Old Shatterhand, 189. oldal.

Tizedik rész

HALGATTASSÉK MEG A MÁSIK FÉL IS

(393) Audiatur et altera pars!

(394) Nem mintha nagyon szervesen ide illeszkedne a felemlegetett történet, de azért leírom (hátha ennek olvastán kedvet kapnak az önvallomásra a vizsgázatók).

(395) Történt egyszer, hogy egy tanársegéd elterjesztette magáról, ügyes illuzionistaként, hogy különleges befolyása folytán el tudja érni, hogy felvegyék a jelentkezőt az egyetemre. Szolgáltatásának díja 10.000,- Ft volt. Annak érdekében, hogy a felvételiző nehogy bödületesen leégjen a felvételin, aminek folytán ellehetetlenül a protekcióval bejuttatás kísérlete, azt tanácsolta az üdvöskéknek, hogy lehetőség szerint azért tanuljanak. Tíz esetből hozzávetőlegesen hatnál be is jött a taktika, a leégés ellen készülő felvételizők – minden külön befolyástól mentesen – felvételt nyertek, a szülők, a diák, nem utolsó sorban pedig a potyázó tanársegéd nagy megelégedésére. A méltatlankodó szülők reklamációját pedig elfogadva együttérzően, sajnálkozva visszafizette az összeget az utolsó veszekedett fityingig, mondván, ne haragudjanak, de mégsem sikerült a megfelelő személyt elérnie. Miután a felvett csemeték szülei nem kérték vissza a lóvét: jagadiga-digadiga-dom...

(396) Nos, nem tudom az előbbi történettől ki mennyire kapott kedvet a vallomásra (a kéziratot ezen a ponton járva több oktatónak a kezébe nyomtam), addig is írok néhány sort saját oktatói ténykedésemről, amire egy gyenge, halvány célzást már a „Mázli” című részben tettem.

(397) 1.) Magam.

Tapasztalataimat a Debreceni Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Intézetében „a perbeszéd” című tárgy oktatása körében szereztem.

(398) Természetesen **nincs katalógus**. A szorgalmi időszak elején (már a feliratkozáskor) **mindenki megkapja**

a tematikát és a tételsort. Tételen kívül nem kérde-zünk (ilyesmiről beszélni lehet, de kérdezni tilos). Csak azt kérdezem, **amit magam is tudok.** Csak a gyakorlatban használható dolgokat igyekszem tanítani és számon kérni. „**Matador: szabályszerű bikaölő, míg a Mata Toros csak bikamészáros.**”⁸⁶

(399) Mivel a tárgy nem éri el sem a római jog, sem a polgári, illetve büntető anyagi, illetve eljárásjogi tárgyak fontosságát **kétféle érdemjegy** létezik: jeles, illetve jó. (Aki nem tud megszólalni jogászhoz illően annak később úgyis az igazi érdemjegyet a megbízók fogják bevésni a számlatömbbe.) *”Pontosan úgy beszélsz, mint Old Shatterhand! – felelte Phil Walker. – Azt mondják, irtózik az emberöléstől, akárcsak te!”*⁸⁷

(400) Utóvizsgával⁸⁸ nem fokozzuk a világegyetemben amúgy is komoly méreteket öltött entrópiát. (Egyetlen egyszer fordult elő, hogy egy Gyula nevű úrtól azt kértem, hogy egy általa megjelölt időpontban fáradjon vissza és legalább azt a tételt, amit húzott igyekezzék addig elsajátítani, mert ugye „mégse csináljunk már Krisztusból bohócot!” Nem írtam be elégtelent és tiszteletben tartottam a vizsgázó jogát ahhoz, hogy az általa húzott tételből vizsgázzon – még az utóvizsgán is.) Szóval kirúgtam, de csak játszásiból.

(401) Ami a canis merga című egyetemi jegyzetben írottakat, illetve olvasottakat illeti az a véleményem, hogy **szín tiszta igazság és bölcsesség minden sora.** „Ön most abban a szerencsében részesül, uram, hogy szemtől szemben láthatja Észak-Amerika leghíresebb törzsfőnökét, Winnetout. Nevét minden tábornoknál, minden faluban, minden blokkházban, de még a kormányzói palotában is emlegetik. Okos, becsületes, igazságos, büszke, bátor, sőt vakmerő, hűséges jó barát, védelmezője mindenkinek, aki segítségre szorul, legyen az fehér ember, vagy rész-bőrű – szóval, egy indián gentleman –, a Vadnyugat legnevesebb hőse!”⁸⁹

(402)

2.) Miru György, kandidátus, a XIX. Századi magyar történelem szakértője, a Zexattd Band nevű zenekar alapító tagja (a szerzővel együtt)

A közhiedelemmel ellentétben meg kell jegyezmem, hogy én: a vizsgáztató is ember vagyok („Na jó, de milyen ember!” – mondhatnák); hát tudják meg: olyan, aki nagyon is kiszolgáltatatott helyzetben van. Az a sok nem normálisnak **tűnő** tanári viselkedés, amiről minden felsőoktatást megjárta és ott néhány vizsgaidőszakot átélt

⁸⁶ Halál délután, 407. oldal.

⁸⁷ Winnetou: Winnetou, 90. oldal.

⁸⁸ „*Entrar a matar: bemenni ölni.*” Halál délután 396. oldal.

⁸⁹ Winnetou: Old Death, 37. oldal.

hallgató (katonatörténetei, hölgyeknél az ezt helyettesítő, időben általában később bekövetkező, tehát csak később mesélhető: szülésem vagy anyaságom története után) a legkimerítőbben tud előadni, annak a **frusztrációnak** a következménye, amit a vizsgáztatás kiélezett helyzetei okoznak. Próbálják csak elképzelni, hogy legtöbbször számomra ismeretlen emberekről, húsz-húszonöt, esetleg harminc percnyi „beszélgetés” alatt kell határozott és kikezdhetetlen, tehát saját és mások igazságérzetének megfelelő döntést hoznom, miközben nagy tudású, bölcs, felettébb szellemes, a lehetőségig szimpatikus embernek kell mutatkoznom, s ami a legfőbb, mindeközben lankadatlan éberséggel kell arra figyelnem, nehogy valaki „át találjon vágni”.

(403) Ez utóbbi helyzet ugyanis a vizsgáztató és vizsgázó közt meglévő óriási tudáskülönbségről kialakult közvélekedés és a még demokratizálódó világunkban is a vizsgáztató oldalán álló hatalmi túlsúly ellenére sem elképzelhetetlen. Mi, vizsgáztatók **örök rettegésben** élünk, hogy a hallgató olyan „új” ismeretekkel rukkol elő, amiről még csak nem is hallottunk. Pályakezdőkkel, akik még nem sajátították el teljesen (ami valljuk meg őszintén teljes egészében elsajátíthatatlan is), vagy kellő magabiztossággal saját vizsgatárgyukat, bizony-bizony előfordult már – habár illet én még nem tapasztaltam, csak hallgatói mende-mondákból értesültem ilyesmiről –, hogy a vizsgáztató a kikérdezés során asztala vagy feltornyozott könyvei menedékében a jegyzetet maga is segédeszközként használta. (Hogy egészen nevén nevezzük a dolgot: a **vizsgáztató puskázott** a vizsgán!)

(404) Ennél gyakrabban fordul elő (tán még velem is), hogy a vizsgáztató még a vizsgáztatás előtt **megrostálja a tételeket** – már ha húzat tételt egyáltalán –, kezdetben azért, hogy a számára nem „szimpatikus” tételek előfordulási lehetőségét közelítse a nullához, amivel ugye súlyosan megsérti az esélyegyenlőség elvét, habár az sem elképzelhetetlen, hogy a diszkreditált tételek nagy átfedést mutatnának egy rögtönzött, a nem kívánatos tételekről érdeklődő, hallgatói közvélemény kutatás eredményével. Tapasztaltabb vizsgáztatóknál már inkább az unalmas és unott témák elkerülése motiválja az efféle öncenzúrát. Mindenesetre a dolog természetéből adódóan ez a fajta titkos, jó-tékony praktika sem kerülhet napvilágra; a háládatlan hallgatók kivétel nélkül azt hiszik, hogy mázlijuk volt a könnyű tétellel, csak mi, vizsgáztatók tudhatjuk ilyenkor – vizsga végeztével szemünk sarkában egy könnycseppet morzsolgatva –, hogy ezúttal mi voltunk a **Mikulás**.

(405) Mi, vizsgáztatók örökké versenyt futunk az idővel, mert - higgyék el -, ritka kivételtől eltekintve, nem a legkedvesebb szórakozásunk a vizsgáztatás. Egy vizsganapon (most nem térve ki a elidegenedő századunk tömegvizsgáztatásaira) **tízszer, tizenötyszer kell végig élnie azt, amit a hallgatónak csak egyszer,** tehát tízszer, tizenötyszer jobban elfárad mint a vizsgázó, még ha a vizsgázó a vizsga előtti éjszaka egy szem hunyást sem aludt. (Ehhez a törődéshez képest igen csekély vigasz, hogy a vizsgáztatót viszont soha nem rúgja ki, bármennyiszer is vizsgáztasson.) Tehát nem minden alap nélküli azon kevésbé, vagy alig felkészült hallgatók stratégiája, akik igyekeznek utolsóként vizsgázni, bázírozva ezzel a vizsgáztató erősen lankadó figyelmére.

(406) Azonban ez a vizsgázói taktika sem biztos recept a sikerre, mert nem kizárt, hogy a fáradtság, s a „ma már úgy se tudok semmi érdemlegeset csinálni” életérzése **dühöt vált ki bennünk, vizsgáztatókban.** Ilyenkor (a várt apátia helyett) látszólag megmagyarázhatatlan okból bőszült fenevaddá változunk, vagy menteni a menthetőt felkiáltással, megpróbáljuk az aznapi időveszteségét kicsinyég korrigálni: egy-egy gyors buktatással javítani vizsgázó/perc átlagidőt. Alig fordul tehát az elő a természetben, hogy a vizsgáztató ráéressen, időt és energiát nem kímélve vesse bele magát a vizsgáztatás örömeibe, az idő szorítása pedig alaphelyzetként kódolja a feszült, ideges légkört, ami végül is kiváló táptalaja a kontrollt vesztett, nem éppen „gentleman/woman”-re valló, utólag kevésbé indokolható viselkedéseknek. Az erről szóló hallgatói mendemondáknak ennyi valóságmagja - nem tagadom - lehet.

(407) Ma már ritkán találkozunk azzal a vizsgáztató típussal, akinél - köznapiasan szólva - elszakadt a cérna, s magából kikelve, üvöltözve úzi ki szobájából a rosszul vagy rosszat szóló vizsgázókat, s hogy haragjának nyomatékot adjon, a hallgatók után hajigálja indexeiket is. (Egymás között szólva másik vizsgáztató szeme láttára efféle nem is szívesen tesz az ember.) Az így cselekvő vizsgáztató **személyes sértésként** éli meg, hogy a diák nem vagy nem úgy sajátította el az anyagot, mint ahogy ő elvárta, ami fékezhetetlen dühöt vált ki belőle, így aztán megsérti a másik fél és persze saját emberi méltóságát is. (Szó, mi szó, magam nem nagyon szenvedhetem, ha egy bölcsész-nagyszámár nálam vizsgázván nem tudja „mit is ’izent Kossuth Lajos”.)

(408) Az ilyen esetek előfordulása emberi habitustól is függ, de a felsőoktatásban újabban történt válto-

zások, már nem támogatják az ilyen vizsgáztatói magatartást. Bizonyos nem frekvenciát, azaz társadalmilag alaposan leértékelt szakok oktatói, a hallgatói létszám alapján megállapított finanszírozási források következményeként, szép lassan kialakították a **bukásmentes egyetem** még nyíltan ki nem mondott programját, vagyis fokozatosan érdekeltté váltak a hallgatók megtartásában, ezért oktatási és így vizsgáztatási módszereiket hallgató-központúvá hangolták át. Ma holnap ez a tendencia oda vezethet, hogy a diákok fogják aláírni az oktatók indexeit. Ez a helyzet nem tévesztendő össze azzal, amikor egy fontos és komoly szak oktatásába valamilyen jelentéktelen és értelmetlen tárgy furakszik be, s annak oktatója, nem ritkán saját oktatótársai által sem véve komolyan, hogy tárgya és ezáltal a maga fontosságát növelje, a legnehezebb vizsgafeltételeket támasztja. Az előző esetben nem erről van szó, ott az egész szak, vagy az egész képzés értékelődik le, ami kényszerhelyzetbe hozza annak oktatóit.

(409) A hallgatói igények figyelembe vétele mára már odáig terjedt, hogy az egyetemeken összeállítottak és könyv formában megjelentettek amolyan **oktatói „Kicsodát”**, amely néhány a vizsga szempontjából lényegtelen paraméter közlésén túl tartalmazza a tanárok fényképeit is. Ezáltal radikálisan lecsökken az olyan esetek száma, amikor a hallgató vizsgára jelentkezéskor vagy éppen a vizsga napján magától a tárgy előadójától és egyben vizsgáztatójától érdeklődik annak holléte után, egyértelművé téve, hogy a féléves/éves kurzus során egyszer sem sikerült még találkozniuk. Ilyesmi ezután már csak teljesen nemtörődöm hallgatókkal fordulhat elő, vagy olyan oktatókkal, akik nem átalakodtak magukról húsz évvel korábban készült fényképet leadni.

(410) A vizsgáztatóknak **két alapvető típusa** különíthető el. A gyakoribb és a hallgatói elvárásoknak is sokkal inkább megfelelő vizsgáztató az, **aki keresi a rést** a hallgatói ismeretek zárt rendszerre préselt páncélzatán. Az erőit a lehető legszűkebb körre összpontosító felelő, aki mindenről csak a legszüksége-sebbet közli, figyelve természetesen arra, hogy a párbeszédesebb forma illúzióját még fenntartsa, kevéssé teszi magát ki a tévedés lehetőségének, míg aki hajlamos elkalandozni, csapongni és fecsegni, „ezzel is csak telik az idő”, vagy „csak beszélek, úgy sem figyel” megfontolásból, az könnyebben nyújt támadási felületet. A vizsgáztató tehát igyekszik megtalálni azt a pontot, ahol a hallgató kissé bizonytalannak mutatkozik, majd elkezd a probléma részleteiben elme-

rülni, úgy is mondhatnám, vájkálni és kérdései zuhatagát e területre irányítja, hogy az apró rést szakadék méretűvé tágítsa, aminek áthidalása – legalábbis azon a vizsganapon – lehetetlenné válik a vizsgázó számára. Ez a **kekeckedő típus** félelmet kelt vizsgázóiban, ugyanakkor sokakat tényleg meggyőz tudásuk hiányosságáról, így elképzelhető, hogy még hálát is éreznek iránta.

(411) A másik típus **nem ellenfélnek, hanem partnernek tekinti a hallgatót**, azaz közös konstruktív beszélgetésre várja a vizsganapon tanári szobájának meghitt csendjébe.⁹⁰ Megértőbb, akinek igazi célja nem az, hogy tökéletes és kikezdetetlen ismereteket mérjen fel, nem saját vagy a jegyzet szavait akarja viszont-hallani, sokkal inkább izgatja az együttes munka és annak eredménye, nem az érdekli hogy a hallgató mit nem tud, hanem hogy mit tud és hogyan gondolkodik, számára a vizsga szellemi játék, s akkor elégedett ha ebbe partnerét, jelen esetben a vizsgázót is sikerül bevonnia. (Így vagyok ezzel magam is.) Tehát hajlamos nagyvonalúan felülemelkedni bizonyos téves vagy hiányos ismereteken, együtt izgul a vizsgázóval, hogy az ne tévedjen, ne kelljen őt kiigazítani, ne kelljen megszakítania. A felkészületlen vizsgázókat ez a módszer kifejezetten sérti, ők inkább választanak a nyílt és gyors halált (bukást), mint az elhúzódó, kínhalálnak tekintett („még az egyesért is meg kell küzdeni”) időrabló és szellemet tornáztató módszert.

(412) A vizsgázók gyakran **indiszkreciónak** tekintik, hogy nem pusztán ismereteikre, hanem személyiségük bizonyos szegmenseire is kíváncsiak vagyunk, és csodálkoznak ha saját megítélésük szerint elegendő tudásuk ellenére sem sikeres a vizsgájuk. Ugyanakkor az **agyonbeszélő**, „lököm a sódert” típusú, a vizsgáztató kifárasztására játszó vizsgázók sem számíthatnak biztos sikerre, mert egy jól irányzott, lényegi összefüggésre vonatkozó kérdéssel mindig megzavarhatók, s ezáltal kiesnek magabiztosságot sugárzó szerepükből. Uram bocsá' az is előfordulhat, hogy az így felbosszantott vizsgáztató negyedóra szöveg után egyszerűen csak közli a vizsgázóval: „jó, jó...de ez idáig mindez még csak egyes...”. Láttunk már arcról így lefagyni mosolyt.

(413) Gyakori vizsgáztató betegség, s ez utóbbi típus is jobban fenyegeti, amikor a tanár a **vizsgán próbálja elsajátíttatni az anyagot** a diákkal. (Magam

⁹⁰ További részleteket a témában lásd: Morus Tamás: Utópia. Z. L.

ettől szívem szerint óckodnék.) Még egy utolsó kísérletet tesz a személyes kontaktus és a kiscsoportos foglalkozás hatékonyságot növelő módszerének segítségül hívásával, hogy megmagyarázza az összefüggéseket, rávilágítson az anyag mélységére és szépségére. Mindez persze csak időrabló elvetélt próbálkozás, ami bosszantja a hallgatót, hisz saját belügyeibe való beavatkozásnak tekinti azt, mások persze jó néven veszik e „törődést”, főként ha egy-két egyetértő bólogatással, „persze értem”, vagy merészebbeknél „én úgy gondoltam, hogy...” megjegyzéssel felkészületlenségük következményeit enyhíthetőnek vélik.

(414) Ne higgyünk az olyan nagyképű vizsgáztatói kijelentéseknek, hogy „én már az első mondat után tudom, hogy mit ér a felelet, a vizsga csak arra szolgál, hogy ezt a vizsgázónak is bebizonyítsam”. Mindig, az **utolsó pillanatig bizonytalanságban vagyunk**, percről-percre, mondatról-mondatra változik véleményünk, kérdéseken is csak azért törjük a fejünket, hogy saját bizonytalanságunkon úrrá legyünk. Benyomásainkat próbáljuk stabil és kikezdzhetetlen ítéletté szervezni.

(415) Természetesen nem tagadható, hogy ebben a bonyolult folyamatban lényeges szerepet játszanak az ismertség, a **személyes szimpátia** mozzanatai is.

(416) Vizsnyóígtatunk az aznapi és korábbi vizsgázók nem összemérhető teljesítményei közt, s végső kétségbeesésünkben arra sem atallunk vetemedni, hogy lopva, vagy csak unalomölő reflexmozdulatnak álcázva tettünket **belelapozgassunk a hallgató indexébe**, és annak korábbi vizsgaeredményeiből – a kollégák ítélőképeségét híva segítségül – adjunk „„érdem”jegyet.

(417) Még jámborabb vizsgáztatónál is előfordul az az egyszerű, ám hatékornak ígérkező fogás, hogy a vizsgaidőszak **első fecskéit könyörtelenül kirúgja**, lehetőleg az első vizsganap összes szereplőjét, vagy legalábbis aránytalanul sokat közülük, ezzel híre megy szigorának, s számításai szerint fokozza a teljes évfolyam tanulási kedvét.

(418) Mások inkább a vizsgaidőszak végére fáradnak el, s egyre erősödő kétely támad bennük aziránt, hogy valóban át kellett-e engedjenek annyi hallgatót, így egyre sűrűbben kezdik buktatni őket. De az is elképzelhető, hogy a vizsgaidőszak végén, a vizsgahalasztók közt tényleg több a **kevésbé felkészült szerencse vadász**. Ma már egyre gyakoribb, hogy egészéves anyag számonkérésén, a szigorlaton úgy jelennek meg diákok, hogy csak néhány tételből készültek fel, s „hátha behúzóok” önbizalomnövelő mondat ismételtetésével

próbálnak szerencsét, de miként a statisztikákból kiderül, nem sok sikerrel.

(419) „A vizsgáztató is ember” kijelentés igazolására álljon itt néhány példa. Ismertem olyan vizsgáztatót, aki hallgatóit **sós süteménnyel, gyümölcslével és kenyakkal** várta a vizsgán, s a vizsgahelyszín házon kívülre helyezését (lehetőségként felvetette a strand-fürdőt) is kezdeményezte.⁹¹ (Külső helyszínként gyakran jelölnek meg vendéglátóipari egységeket, Debrecenben például a Leveles Csárdát, vagy Szegeden a Béke Kocsmát „– *Ez jólesett – mondta a korcsmárosnak, nyelvével csetintve. – Az önök söre kitűnő. A Nagy Szellem sok mindenre megtanította a fehér embert, s köztük a sörfőzés művészete nem a legutolsó.*”⁹²) Nem ismeretlen a játékos kedvű vizsgáztató sem, aki vagy olcsó népszerűsége tör, vagy csak emberi humánumból próbálja oldani a vizsgák komor hangulatát.⁹³

(420) A vizsgáztatói fantázia legtöbbször a **tételki-választás metódusaira** összpontosít. Ilyen esetekben a tételszám szóbeli közlése, vagy az asztalra szöveges részükkel lefelé fordított tételek kártyaként történő szétterítése és a hallgatóval történő kiválasztatása túl földhözragadt megoldásnak tűnik. A tételek kártyalapokhoz történő hasonlítása többféle lehetőséget biztosít, van aki kártyacsomagként keveri és emelteti a tételeket a vizsgázókkal, az sem kizárt, hogy adott napokon, vagy a vizsga adott periódusában, mintegy „betlit” játszva a vizsgáztató írott oldalukkal felfelé fordítja a tételeket, vagy ami a legmeghökkenőbb, hogy joker figurát rejt a tételek közé, ami azt jelenti, hogy a hallgató szabadon választhatja ki, melyik tételről fog beszélni. (Az ilyen extrém fogások értékét csak az csökkentheti, ha a vizsgáztató ettől függetlenül végigzongorázik az egész tematikán.) Azt is tapasztaltam már, hogy mind e hókuszpókusz nélkül a vizsgáztató felajánlja, hogy a vizsgázó maga válassza meg azt a témát, amiről felelni szeretne. Ez persze csapdát is rejthet magában, hisz ilyenkor, a kedvenc tétel terítékre kerülésekor a vizsgáztató extrákat is elvárhat, s ha ezt nélkülözi a felelet, azt teljesítménycsökkentő tényezőként kezeli. A **kártyaorientált tételadástól** csak egy ugrás a **kombinatorikai indíttatású tételadás**, illetve találás. A belépő hallgatót a vizsgáztató azonnal felszólítja

⁹¹ Nyilván ezzel a cselfogással kívánta elejét venni az elfogultság (adott esetben akár helytálló) vádjának. Z. L.

⁹² Winnetou, Old Death: 36. oldal.

⁹³ Esetleg különös perverziótól szenved. Z. L.

egy szám közlésére, ami lehetőleg a tételsor első és utolsó tagja közé essen, erre a hallgató azonnal kedvenc tétele számát mondja be, azonban a vizsgáztató ehhez a számhoz, az utolsó szó jogán, hozzáad egy csak általa ismert és mások által soha meg nem fejtett számot (életkor?, lábméret? ... stb.), aminek eredményként egy egészen más tételszám fog kijönni. Majd ezután mindenki áldhatja a szerencsáját.

(421) 3.) Dr. Szűcs Miklós, urológus-andrológus, egyetemi oktató, El Cid

A kéziratot rendelkezésére bocsátottam, s bár ígérte, mégis cseszett egy sort is írni! (Azt állította, hogy „ez a Miru már úgyis mindent leírt”.) *Defenderse: védekezní; akkor mondják a bikáról, hogy védekezik, amikor támadni nem hajlandó, de figyelmét nem kerüli el semmi, és azonnal öklel, bármi kerül a közelébe.*⁹⁴

(422)

4.) Dr. Győrffy István, büntetőjogász, különösen kegyetlen vizsgáztató hírében álló személy

A vizsgaidőszak előtti legfontosabb kérdés az **aláírás** megszerzése. Bár év elején, mintegy próbálkozásképpen a kiadott tematikában napra és órára pontosan meg van határozva, mikor történik ez, a hallgatók szinte a legváratlanabb helyeken tűnnek fel – egyesével vagy csoportosan – lett légyen az a főutca, egy árnyas kerthelyiség, tömegközlekedési eszköz, vagy akár a nyilvános WC, hangos tanárúr/tanárnő csatakiáltással, indexet lóbálva törve maguknak utat.

(423) Az index-aláírás egyben arra is jó, hogy újabb, **eladdig még nem látott hallgatókkal** is megismerkedjen az ember, akik – tán a fejletlen infrastruktúra okán – fél év alatt sem jutottak el az egyetemig.

(424) Ugyancsak ebben az időszakban képezheti tovább magát az oktató a **magyarázatok, igazolások** terén, rácsodálkozva az emberi leleményesség, mint kiapadhatatlan forrás újabb teremtményeire. A legkülönbözőbb, a legképtelenebb magyarázatokkal, elméletekkel próbálják a hallgatók megmagyarázni, hogy mikor miért nem jelentek meg valamelyik órán, pl.:

- valamelyik hozzátartozó halála (nem ritkán ugyanazon rokon többszöri megboldogulása, azaz a kétségtelen kockázattal, hogy a nagymama jubileumi, ötödik elhalálozása már gyanút keltet);

⁹⁴ Halál délután, 392. oldal

- gyakran elhangzó érv, hogy itt voltak csak „egy kicsit” késve érkeztek, amelynek következtében akadályoztatva voltak, hiszen mi sem áll távolabb tőlük, mint megzavarni egy zseniális előadást;
- a leggyakrabban előforduló magyarázatok nagy családját képezik az orvosi eredetű indítékok; az igazolások, amelyeken feltüntetett betegségeknek már csak a felsorolása több oldalt venne igénybe: az egyszerű influenzától kezdve a tüdőgyulladásra keresztül a legkomolyabb fertőző betegségekig, szinte minden felölelnék. Általában közös jellemzőjük szokott lenni - tisztelet a kivételnek -, hogy gyors lefolyásúak: egy tüdőgyulladás gyógyulási ideje 2-3 nap, egyes fertőző betegségek képesek 1 nap (!) alatt gyógyulni. Hiába! A modern orvostudomány...

(425) Már a szorgalmi időszakban megkezdődik az **információgyűjtés** a későbbi vizsgákról. A vizsgaidőszak közeledtével egyre gyakrabban merülnek fel az alábbi kérdések:

- Ki fog vizsgáztatni?
- Mi a vizsgaanyag?
- Mindent tudni kell, vagy csak részeket?
- Van-e kiadott tételsor, beugró kérdéssor?
- Mi a minimum?
- és ehhez hasonlóknak...

(426) És minden egyes alkalommal, unos-untalan elhangzanak a válaszok is, bár egyre kisebb vehemenciával, átéléssel. Az lebeg a szemünk előtt, hogy legalább ennyit tudni fognak a hallgatók, nem éri őket meglepetés. A terv jó, a megvalósítás úgy tűnik működik, de a tanár tervez, a tanuló végez (ha nem is biztos, hogy elsőre véve az akadályokat). Mert bár elhangzott többször, mégis előfordul, hogy a vizsgán csodálkozik a hallgató: „Van tételsor? Vannak beugrókérdések? Kell a törvény is? Ezt mindenkinek tudni kell?” stb.

(427) A vizsgaidőszak az az időtartam, amikor a kezdetben lelkes oktató megpróbálja lemérni, hogy mennyit sikerült megtanítani a hallgatónak. A keserű tapasztalat azonban azt mondatja velem, hogy az oktató nem számolhat eléggé a **szelektív-hallgatói-hallás problematikájával**. Konkrétan felhívjuk a hallgatók figyelmét arra, hogy ezt, vagy azt ne mondják vizsgán, ezt ne keverjék össze azzal, mert ebben az esetben nagyon morcosak leszünk, amely nem biztos, hogy jó hatással van a vizsgajegyre. Ilyenkor a hallgatók a biztos

tudás birtokában, nagyvonalúan, cinkosan mosolyogva bólogatnak: „hogya lehet ilyen hülyeséget mondani, én biztosan nem fogom ezt megtenni”. Majd jön a vizsga, és a korábban elmondottaknak csak a fele marad meg, a ne mondd helyett mindösszesen annyi: MONDD. És a hallgató büszkén rávágja a feltett kérdésre azt, amit még csak véletlenül sem kellett volna...

(428) Nézzünk egy átlagos vizsganapot! A kiírt vizsgaidőpont előtt néhány perccel megjelenik a tanerő a tanszéken, avégett, hogy magához vegye a vizsgázó hallgatók névsorát, valamint a tételsort. A következő lépcsőfok a névsorolvasás. És innentől kezdve jelentkeznek a problémák. Az első beugrató kérdés: „Aki a nevét hallja, jelentkezzen, és adja ide az indexét!” A hallgatók érdeklődéssel szemlélik a történéseket. Az oktató olvassa a névsor, magában csodálkozva azon, hogy már a 4-5. névnél jár, és még senki sem jelent meg a vizsgán. Majd egyszer csak, mintegy megtörik a jég, az egyik név után, kissé bátortalanul, de felemelkedik egy hallgató, és jelzi, ő vizsgára jött. Második felszólításra még az indexét is hajlandó ideadni. És ekkor elszabadul a pokol! Az addig csendesen szemlélődő hallgatók hirtelen a zsebükhöz, táskájukhoz kapnak, és mint akinek az élete múlik ezen, rohannak az indexet beadni. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy mindenki hajlandó az indexét ilyenkor ideadni, mindig vannak olyan hallgatók, akik csak később kapnak észbe (vagy netalántán később érkeznek) és csak a második vagy harmadik névsorolvasásnál adják oda az indexet, vagy még ezt is lekésve, bekopognak a vizsgahelyiségbe, védekezésként előadva azt, hogy éppen a mosdóban voltak minden egyes olyan alkalommal, amikor a névsorolvasás történt.

(429) A következő nehéz pillanat: „Három ember jöjjön be!” A hallgatók a **varázs-mantra** következtében képtelenek megmozdulni. Csak állnak, csendesen figyelik a nyitott ajtót, majd kábán, üveges szemmel elindulnak a pionírok az ismeretlenbe. Még általában az első kör viszonylag gyorsan össze szokott „jönni”, na de a többi! **Aviso:** az elnök intésére adott figyelmeztető kürtjel a matadornak, ha tíz perccel azután, hogy kiment a karddal és a **muletával** ölni, még él a bikája. Három perccel az első után jön a második **aviso**, majd két perccel ezután a adják a harmadik és utolsó **avisót**. A harmadik **avisónál** a matador köteles visszavonulni a **barrerához** és a **felvezető tinók**, melyeket az első figyelmeztetés után készenlétbe helyeztek, bejönnek a ringbe és élve kiviszik a bikát. A nagyobb ringekben hatalmas órákat helyeznek el, hogy a néző számon tarthassa, mennyi idő alatt végzi el munkáját a **matador**.⁹⁵ A következő vizsgázók ese-

⁹⁵ Halál délután: 381. oldal.

tében egyre nehezebben megy a dolog, szinte előre megírt koreográfia szerint:

- Kinyílik az ajtó, kiszól az oktató: „Következő három ember bejöhet!”
- Csend. A bent lévők érdeklődéssel szemlélik az eseményeket, várják, hogy valaki belépjen.
- A bent lévők egyre érdeklődése aggodalomba csap át, az oktató feje vörösödik.
- A bent lévők aggodalma kétségbeesésbe torkollik, az oktató feje már szinte lilás árnyalatot ölt, mire az egyik hallgató felajánlja, hogy ő ismételten kiszól.
- A felajánlkozó hallgató kétségbeesetten keresi a többieket, majd feldúltan, csalódott arccal visszajön a vizsgahelyiségbe, azzal hogy kint senki nem található.
- Az oktató megy ki. Amint megjelenik az ajtóban – zöldes árnyalatú fejjel – a vizsgára váró hallgatók szétrebbennek, mint a kishalak, ha közéjük csap a csuka. Ki a WC felé igyekszik menekülni, ki lefelé vagy felfelé a lépcsőn.
- Erélyes hangú felszólítás, hogy aki az adott tárgyból vizsgára vár, jöjjön be. Semmi nem történik. A más tárgyakból vizsgára várakozó hallgatók, a védettek bölcs és elégedett mosolyával az arcukon, ingatva fejüket szemlélik az eseményeket. Azok, akiknek be kellene jönni, messziről figyelnek, vagy ha már nem sikerült menekülni, akkor fejüket lehajtva lázasan tanulni kezdenek, mintegy tagadva, hogy ők is az adott vizsgára várnak.
- De még mindig nem jött be senki. A felszólítás egyre hangosabb, majd elhangzik a végső érv: „Jó, akkor most befejeződik a vizsga!” És mintegy varázsszóra, megemelkednek az eddig lehajtott fejek, a WC-ből előbújnak az ott menedéket kereső „pseudo-poisilók”, távolabbról is kezdenek visszaszállingózni. A folyamat igen lassú, de határozott. Versenyszerűen igyekeznek egymás mögé kerülni. Mert ki lenne szívesen az a kamikáze vizsgázó, aki akkor megy be a vizsgára, amikor az oktató teljesen felhúzta magát?
- Számonkérés: miért nem jöttek be a hallgatók, ha szólították őket? A válaszrepertoár szinte kimeríthetetlen: „Ennyi idő kellett, hogy ideérjek” (ami gyors számítás alapján azt jelenti, hogy a hallgató kb. 4 lépcsőfok/öt perc sebességgel mozoghatott); „Nem lehetett hal-

lani, hogy kiszóltak (lehet, hogy az első felszólítást nem, de az idő múlásával egyre hangosabb „invitálást” nem egyszer bizonyíthatóan a két emelettel lentebb tanyázó portás is hallotta); az előző ellentettje, vagyis nem mertek bejönni, mert a vizsgáztató hangosan ordított, és féltek (szóval, ha halkán szólok: nem lehet hallani, ha hangosan, akkor pedig félelmet keltek).

(430) Mindenképpen szólni kell a **vizsgaöltözékről** is. Természetesen nem kívánjuk meg, hogy a hallgató a lehető legmodernebb szabású öltönyben, nagystélyi ruhában, frakkban, szmokingban pompázzon. Ennek ellenére bizonyos alapelvárások azért vannak. Nem ildomos ugyanis véleményem szerint vizsgán farmerben vagy ahhoz illő kockás ingben megjelenni, különösen ha azok állaga kívánnivalót hagy maga után. A vizsgán így megjelenő hallgató jó esélyes arra, hogy az oktató szemöldökét ráncolva hazaküldi átöltözni, esetleg számmal is beírva az indexbe (az érdemjegy rovatba), hogy elegendő „1”-szer átöltözni, de tisztességesen!

(431) A vizsgatapasztalatok alapján különböző **vizsgázótípusokat** lehet felállítani, attól függően, hogy ki milyen módszerrel próbál érvényesülni:

(432) A) Beszéltető: célja, hogy ne ő, hanem a vizsgáztató beszéljen. Ezen cél érdekében többször is kérdést próbál intézni a vizsgáztatóhoz, azon az alapon, hogy nem teljesen érthető számára ez vagy az az anyagrész, vagy neki a tananyagtól eltérő álláspontja van az adott kérdésben. Lényeg, ne legyen feszült csönd, valaki beszéljen, ha nem ő, akkor legalább az oktató. A beszéltető vizsgázó „továbbfejlesztett változata” az egyetértő, aki annyival több, mint az előző, hogy miután az oktató elmondja azokat a részeket, amelyeket el kellett volna mondani, hangos helyesléssel elismeri, hogy az oktató kiválóan tudja az anyagot, amit mondott az egy az egyben elfogadható. Ilyenkor hangos „úgy van”, „helyes” felkiáltásokkal az oktató tudomására lehet hozni, hogy teljesen meg van elégedve a hallgató az oktató feleletével, tudásával.

(433) A probléma ezekben az esetekben ott szokott jelentkezni, amikor az oktató közli, hogy nem a vizsga az új ismeretek szerzésének a helye. Erre ott volt a szorgalmi időszak, az előadások, a szemináriumok. Ezen kívül lehetőség lett volna a felmerülő kérdésekkel az oktatót a fogadóórája alatt megkeresni. Ilyenkor szokott a hallgató elcsodálkozni: „Mi az a fogadóóra? A tanár úrnak volt fogadóórája?” Volt bizony! Heti rendszerességgel két órán keresztül a tanszéken

ülve várva a hallgatókat. Ez az időszak a magába szállás időszaka, kiválóan alkalmas meditációs gyakorlatok elvégzésére, csend, nyugalom, meghittség uralkodik ekkor az oktatói szobában, melyet csak nagy néha szakítanak meg a hallgatók. Ilyenkor, feljőve az alfa szintről, a bátortalanul benyitó hallgatónak gyorsan elmagyarázzuk, hogy az általa keresett tanteremben két emelettel lejjebb, vagy teljesen más épületben találja, majd tovább folytatható a meditációs gyakorlat. (A fogadóóra nyugalma csak akkor szakad meg, amikor közel van az évfolyamdolgozat vagy szakdolgozat leadási határideje (értsd: 3-4 nap van hátra, vagy már le is járt), amikor a hallgatók seregesen megszállva az oktatói szobát próbálnak valamilyen szempontot szerezni az elkészítendő dolgozatokhoz.)

(434) B) Ugyancsak egyfajta speciális „vizsgázó-típust” képviselnek a „tananyag-ekonomisták” azok a hallgatók, akik a tananyagnak csak egy részét sajátították el, és bármi áron, de ragaszkodnak ahhoz, hogy ezt a vizsgán elmondhassák, függetlenül attól, mi volt a feltett kérdés. Ilyen esetekben gyakran találkozhatunk a „huszárvágás” módszerével, amikor egy-egy szót megragadva egészen más területekre igyekszik a hallgató elkalandozni. Ez néhány extrém esetben addig is elmehet, hogy a huszárvágás következtében már egy teljesen más jogterületre kerülünk. Természetesen az új területen a hallgató bizonyos jártasságot árul el. Ilyenkor csodálkozva hallgatják, ha az oktató előbb finoman, majd egyre erélyesebben próbálja figyelmeztetni őket a vizsgatárgyra, illetve a feltett kérdésre.

(435) C) Vannak olyan hallgatók, akik hihetetlen tömörítési képességről adnak számon a vizsgán, ők a „zanzák”. Az ilyen hallgatók esetében a tankönyvben 20-30 oldalon keresztül elemzett problémák elintézhetőek 2-3 mondatban, több előadáson, szemináriumon tárgyalt kérdésre elegendő maximum öt mondat. Az ilyen feleletek végén szinte kötelező zárómondat: „ennyit gondoltam volna a tételről elmondani”, majd csendesen, a jól végzett, fárasztó munka utáni édes érzéssel várják az oktatói reakciót. Ami nem is marad el: gyors felsorolás, hogy melyek azok a részek, amelyekről a hallgatónak beszélnie kellene/kellett volna az adott tétellel kapcsolatban.

(436) D) A hallgatókat, akik megpróbálnak „eltűnni” a vizsgán, talán „kaméleonoknak” nevezhetnénk. A módszer egyszerű: a hallgató összehúzza magát, majd folyamatosan elkezd lecsúszni a széken, törekedve arra, hogy minél kisebb felület legyen belőle látható, hát ha sikerül úgy letűnni, hogy a vizsgáztató egyáltalán

nem észleli azt, hogy ő is ott van. Lelkileg felveszik a környezet mintázatát (a vizsgapad színét, ereztét). Az index azonban előbb-utóbb elárulja őket is és ha addig nem tudnak a névadó kis ragadozó hulló mintájára gyors nyelvcsapással értékelhető érdemjegyet elcsípni, bizony sorsuk megpecsételődik.

(437) E) Az „Elbeszélő, avagy narratív hallgató”: cél, a minél hosszabb ideig tartó felelet, hiszen bármi megtörténhet: a vizsgáztató megelégedi, és végre békén hagyja, a vizsgáztató szívinfarktust kap, elalszik, vagy bombariadó tör ki. A lehetőségek tárháza végtelen. Ennek „továbbfejlesztett változata”, amikor a feleletet magabiztosan adja elő a hallgató, kétséget sem hagyva afelől, hogy egyetlen egy igazság van csak, az amit ő mond, neki ellentmondani nem lehet. Ha mégis olyan „galád” a vizsgáztató, hogy megcáfolja a cáfolhatatlant, már előre bekészített válaszok vannak: „így van a tankönyvben”, „így hangzott el előadáson”, „XY tanár így mondta el a szemináriumi csoportjának”.

(438) F) A tagadó, más néven antagonista: minden olyan kérdést, amelyre nem tudja a választ letagad, arra hivatkozással, hogy nincs benne a tankönyvben, nem hangzott el előadáson. Különösen gyakori ez olyan esetekben, amikor az előadásokat nem egy oktató tartja, hanem az egyes témaköröket más-más előadó adja le, így nem lehet leellenőrizni, hogy mi is lett ténylegesen leadva (természetesen ezen módszer előfeltétele, hogy ne a vizsgáztató legyen az, aki az összes előadást tartja), esetleg a dividet impera elvén a másik oktató hülyeségére lehet kenni az egész. Azonban célszerű legalább a módszer alkalmazása előtt egy tematikát beszerezni, mert nincs annál kellemetlenebb, ha a vizsgán a hallgató konokul ragaszkodik ahhoz, hogy a feltett kérdés nem hangzott el az előadáson, ugyanakkor kiderül, hogy éppen a vizsgáztató adta elő az adott részt.

(439) G) Az amatőr: ebbe a kategóriába azok a hallgatók sorolhatók, akik egész egyszerűen nem jelenek meg a vizsgán, automatikusan bevészt elégtelen fejében.

(440) Célszerű néhány szót ejteni a **vizsga utáni magatartásról** is. Abban az esetben sem taktikus artikulálatlanul üvölni a folyosón, ha történetesen a hallgató jó jegyet szerez vizsgán. Különösen igaz ez fordított szituációban: hangos nemtetszésünket lehetőleg ne nyilvánítsuk ki hangosan, abban a nem várt esetben sem, ha az oktató valamelyik rokonát kívánjuk különböző jelzős szerkezetek kíséretében emlegetni!

Ugyancsak érdemes két dolgot mindenképpen megfontolás tárgyává tenni:

- nem áll-e kint az ajtóban az oktató?
- be van-e csukva az ajtó?

(441) A **minimális óvintézkedéseket** elmulasztó hallgatók könnyen abba a nehéz helyzetbe kerülhetnek, hogy az oktató szemébe mondva kell elismételniük mindazt, amit korábban az anonimitás jótékony kódében megengedtek maguknak. Ez pedig ritkán szokott szerencsésen végződni. (A „nem úgy majom”-szerű magyarázatok általában süket, tűzpiros fülekre találnak.)

(442) A vizsgákhoz kapcsolhatók az ún. **„aranyköpések”** is, amikor a hallgató, kényszeresen válaszolni akar a feltett kérdésre, de nem tudja pontosan a választ, pl.

- Egyenes szándék latinul?: *dolus erektus* (direktus) (bár elképzelhető egyfajta erektus, de ez inkább az oktató hajára vonatkozhat, a válasznak köszönhetően)
- Mondja meg az irányzat képviselőit?: *Filippo és Grammatiko* (Mindjárt többnek tűnik, ha ketőt említünk, de ez egy személy: Fillipo Gramatika)
- Mentő kérdés beszámolón: mit tanult a félév során? *miből* (hiába, a kérdés megértése már az első lépcsőfok a megfelelő válaszhoz. Másik válaszlehetőség egy rövid, férfias öööö)
- Hol találhatóak meg/ hol hallott az ittasság formáiról?: *tanár úr mondta előadáson* (a válasz alapjába véve megfelelő, azonban ennek írásos nyoma is van a III. BED-ben)
- Sorolja fel az el nem évülő bűncselekményeket! *Terrorista*
- Mi a haszonélvezet?: *Használok És még élvezem is.*

(443) Bár a vizsgák általában szóban történnek, azonban igen érdekes megoldásokat, próbálkozásokat láthatunk írásbeli vizsgák, illetve a félévközi zárthelyi dolgozatok alkalmából. **„Ellesett módszerek”:**

- Nyaknyújtás, „zsiráf-nyak”: a hallgató megpróbálja lenézni az előtte ülő dolgozatát. Az oktató ebből annyit lát, hogy a hátsó padsorokban ülő hallgató előbb megemelkedik, szinte természetellenes módon 10-15 cm-t nő, majd el kezd „nyúlni a nyaka”, miközben meredten figyel az előtte ülő dolgozatát. A harmadik, negyedik sorban már akkumulálódik az előtte ülők nyakhosszúsága, egészen a kritikus szín-

tig, amelyet elérve eszméletvesztés, esetleg a mindent feladók depressziós magába roskadása léphet fel.

- Léteznek az ún. „villámkező” hallgatók, akik módszerének a lényege, hogy a padba be van készítve a puska, amelyet egy óvatlan pillanatban, lehetőleg akkor, amikor az oktató másfelé figyel, kirántanak onnan, rápillantanak, majd visszadobnak, és ülnek tovább nyugodtan. Mindezt a másodperc tört része alatt!
- Akad hallgató, aki a tenyerére írja a puskát. Ebben az esetben az oktató annyit lát messziről, hogy a hallgató elmélyülten figyeli a tenyerét. A lebukás kockázata abban az esetben a legnagyobb, ha az érintett hallgató kérdése lévén jelentkezik.
- Bevett szokás, hogy a hallgató a kisebb papírokra írt puskájára ráül. A módszer veszélye, hogy egy idő után felettébb gyanússá válik az állandó mozogás; az pedig önmagáért beszél, ha az illető semmi pénzért nem hajlandó a vizsgázást szolgáló ülő alkalmatosságot elhagyni.
- A legáltalánosabb módszer, amikor a padba kerülnek elhelyezésre a tárgyhoz kapcsolódó könyvek, jegyzetek, törvények. (Csak megfelelő infrastruktúrális feltételekkel alkalmazható.)
- Profi módszernek tekinthető, ha valaki számítógéppel szerkesztett, kis (miniatürizált) papírra kinyomtatott puskával próbálja meg az írásbeli feladatot teljesíteni. (Ilyen esetben típushiba az önteltség, a folyosón végrehajtott öntömjénezés – gyakorta a lesben álló tanár füle hallatára.)
- Padra vagy más tárgyakra írás módszere: alapvetően egyszerű, azonban kellemetlen tud lenni, ha a „puska nehezen mobilizálható (célszerű a vizsgatermet a lehető legnagyobb körülményekkel pontosítani).

(...)

5.) Németh István, egyetemi oktató

A kézirat átvétele után, a vizsgától való fálelmében, a könyv megjelentetése mellett döntött...

(...)

6.) , egyetemi oktató

A kéziratot

(...)

Tizenegyedik rész

THE SHOW MUST GO ON!

(...) A letett vizsga utáni felszabadult öröm és a társakkal ennek okán megejtett incselkedések vidám hangvétellű témája jelenthetné az utolsó fejezet feldolgozandó témájának tárgyát az alábbiak szerint.

(...)

Miután tudjuk, hogy az elégséges érdemjegy éppen elegendő – leszámítva a kiszámíthatatlan sors kegyetlen szeszélyeit – és hogy az elégségestől jobb érdemjegyek azt dokumentálják, hogy mennyivel többet tanultunk a kelleténél, azt kell csak görcső alá vennünk, hogy az elégtelen érdemjegyhez való hozzáállásunkat egyéb szempontok is árnyalhatják-e azon túl, hogy azt igyekszünk lehetőségeinkhez mérten elkerülni.

(...) Először is, induljunk ki abból a kétségekívül szerencsésebb helyzetből, amelyben nem mi, hanem valamelyik társunk kap egyest. Társunk elbukása arra ösztökélhet bennünket, hogy ne csak az ő szenvedéseit figyeljük elhűlve, hanem, hogy gondolatban szaladjunk végig azon az életpályán, amit az illető elbukásáig befutott (különös tekintettel az utolsó pár nap történéseire). Tetteinek, magatartásának, viselkedésének következményeit elemezve saját válsághelyzetben átélt élményeinek világosabb értelmére döbbenhetünk rá. Soha jobb alkalom átrendezni értékrendünket, újra végig gondolni, hogy mi is az igazán fontos számunkra és mi az értelme annak, amit csinálunk. A halál könyörtelenségének átgondolása mellett a múlandóság és az egyszeri földi lét nagyszerűségének a felismerése is besugározhatja elménket, amint végigszemléljük társunk kirúgását a vizsgán. „*Desarrollador: ahol a bikát megnyúzzák és feldarabolják a viadal után.*”⁹⁶

(...) Természetesen alapjaiban más a helyzet akkor, ha minket penderített ki. Ismét csak a halállal vonva párhuzamot megállapíthatjuk, hogy abból az aspektusból nézve az eseményeket, hogy a halált nem kell

⁹⁶ Halál délután, 393. oldal.

„átélni” (csak félig), a kirúgás sokkal rosszabb, ugyanis azt teljes egészében át kell éljük, nem egy esetben többször. Erre az eshetőségre is készen azt ajánlom mindenkinek, aki még vizsgafeladatok teljesítése előtt áll, hogy a kirúgás embert próbáló nehézségeiből próbáljon meg tőkét kovácsolni magának. Mentse magát azzal, hogy „nem is egyetemista az, akit nem rúgtak ki legalább egyszer életében a vizsgán”. Ebben egyébként van is valami logika. Annak az egyetemista évei, aki nem vett részt utóvizsgán leginkább ahhoz hasonlítható, aki a Hamletet megnézi ugyan a színházban, de minden egyes ölési jelenetnél kimegy a büfébe. Tudja ő is a végeredményt, figyelemmel követte az egész előadást, de valahogy mégsem igazi az egész. Magam is azon a nézetem vagyok tehát, hogy – egészségre nem káros mértékben – legalább egy kirúgás dukál mindenkinek, legalább, hogy legyen mit mesélnie az unokáknak. Úgy-hogy kezeljük a dolgot egyfajta „felavatásként”, aminek egy picit azért örülni is lehet. (Pápua Új-Guinea őslakosai között a Ku-ku-ku-ku törzs férfi tagjai sokkal keményebb avatási szertartáson mennek át – a kegyetlenkedések mellett esetenként van, aki belehal az avatási szertartás kövekkel metélés szakaszába –, mégis örülnek a dolognak. Vegyünk róluk bátran példát!)

(...) Az persze semmiképpen sem tanácsos, ha valaki önsorsrontó ámokfutóként, beteges gyakorisággal és ön-, illetve közveszélyes mértékben rúgja ki magát. Ez a magatartás azért kerülendő, mégpedig illő elővigyázatossággal. Levente Péter (alias: Móka Miki; Ki kopog?; Égbőlpottyant mesék) hármas egységének alkalmazásával kell felülkerekedni a kínos helyzeteken: a Gondolkodás-Döntés-Cselekvés hármas egységének fenntartásával, mégpedig olyan módon, hogy az egység elemei soha fel ne cserélődjenek.

(...) A vizsgázás az élet valamiféle logika mentén leképzett modellje, csakúgy, mint a sakk. Gondoljuk végig, hogy miféle eredményre juthat az a vizsgázó, aki a sakkjátszmát úgy kívánja megvívni, hogy előre minden lépést – függetlenül a küzdő fél lépéseitől – megtervez és konokul megvalósít. Nagyon hamar csúfos vereséget fog szenvedni. Figyelnünk kell tehát a vizsgáztatók minden lépését, rezdülését; ki kell találnunk legrejtettebb gondolatait.

(...) Ha követjük ezt a receptet, akkor viszonylag sima út vezethet a diplomáig, elkerülhetjük a kátyúkat és viszonylag stresszmentesen élhetjük meg nemhogy a mások, de még a saját kirúgásainkat is.

(...) Ennek az életszemléletnek (egyfajta modern epikureizmus némi sztoáával) szokott a velejárója lenni a

„hiénázás”. Ezzel a névvel illetik azt a jelenséget, mikor vizsga végeztével kezdetét veszi a még kínlódó társak körüli lebzselés a tanszékeken: „kétféle ember van, aki levizsgázott és aki nem”, „mi is ez, amiből vizsgázol, nem is emlékszem már pontosan, olyan régen volt”. Természetesen a hiénázással nagyon mértékkel kell bánni, inkább csak felcsillanva társunk előtt annak a lehetőségét, hogy nemsokára ő is hasonló helyzetbe kerül – reményeink szerint – és kedvére hiénázhat. Amennyiben olyannal hiénázunk, aki amúgy sem kedvel bennünket, vagy benne van a lehetőség, hogy komolyan megutáljon bennünket, illetve, ha mértéket tévesztve nem reményt csepegtetünk, hanem demoralizálunk, akkor egyáltalán nem szerencsés dolog hiénázni, könnyen pórul járhatunk. *„Botellazo: palackcsapás a fejre; elkerülhető, ha nem vitatkozunk részegekkel.”⁹⁷*

(...) A hiénázás során tehát sokkal érdekesebb jóbarátokkal, mint ellenségekkel; lányokkal, mint fiúkkal kísérletezni. Nyugodtan viselhetjük minden attribútumát a felszabadult boldogságnak és gondtalanságnak, de azért túlzásokba ne essünk lehetőleg. Nem tanácsos tehát vizsgázó társainkat gáztöltésű léggömbbel, bricsesszben, valamint frissen – szemlátomást strandon – leégett bőrrel felkeresni a lesötétített kollégiumi szobában azért, hogy adjon már valami kencét leégett vállunkra. Az efféle túlkapások még a legtoleránsabb barátainkkal szemben sem nagyon alkalmazhatóak.

(...) Maradjunk egyszerűen a „kétféle ember van...” kezdetű szokvány hiénázásoknál. Például így: „Kétféle ember van – az egyiknek még van vizsgája, a másiknak már nincs.”

(...) A hiénázás különleges területe a az államvizsgák utáni incselkedés, tréfás cívódás. A minden szenvedések végét jelentő államvizsgák utáni házibulik rendszeres programja a jogi karokon az a kis játék, mit az alsóbb évesekkel szemben gyakorta alkalmaznak: az utolsó államvizsga másnapján mindenféle gyógyszereket írnak fel nekik és aggódva vizsgálgatják ifjabb társaikat, mondván, hogy nem valami jó színben vannak és hogy a doktor bácsi majd megoldja; egymásnak is gyakran panaszkodnak, hogy doktor úr, itt, meg ott igen-igen fáj. Nem tudom pontosan, hogy az orvosi karokon dívik-e hasonló szokás, de ha még nem, akkor éppen ideje bevezetni, hogy a frissen államvizsgázott orvostanhallgatók, a doktorrá avatási ceremóniák előtti házibulikön keresetleveleket írjanak egymásnak és hasznos jogi tanácsokkal szolgáljanak egymásnak, mint

⁹⁷ Halál délután, 384. oldal.

doktor urak, hölgyek. (Az egyéb doktorok kicsit nehezebb helyzetben vannak, hiszen egy magányosan „piécsdízó” nem tud kivel poénkodni, ha mégis megpróbálja könnyen hülyének nézhetik a bölcsész doktort, amint kollégái hátfájására ír fel gyógyszereket.)

(...) A sikeres vizsgák után csaknem mindönkben elhatalmasodik az a felemelő érzés, amit az emberi nem fennmaradásának kézenfekvő okaként élünk meg, nevezetesen a tény: vannak emberek, akiket nem lehet eltiporni.

(...) Néha egészen különleges körülmények között éretik tetten az igazság. Lebegjen előttünk a világhírű író Kurt Vonnegut tanulságos sorsa! Ez a zseniális elme egyetemi tanulmányait a Cornell Egyetem kémia szakán kezdte meg, ahol az első félév végén – mindenkiből elégtelent kapván – egyszer, s mindenkorra abba is hagyta a tanulást (inkább bevonult katonának). Háborús élményekkel felvértezve aztán folytatta tanulmányait a Chicagói Egyetem antropológia szakán. Befejezve az egyetemet, de diplomát nem kapott, ugyanis nem fogadták el egyik disszertációs témáját sem. Később Schenectedyben, a GE PR embereként helyezkedett el diploma nélkül... Húsz év elteltével a Chicagói Egyetem dékánja szégyenkezve szembesült a valósággal, hogy a világhírű író az egyetem diákjai közül került ki, akivel nem lehet dicsekedni, miután nem adtak neki diplomát, így a „Macskabölcső” című írásra, mint „nyomtatásban megjelent, magas nivójú műre” hivatkozással utólag megkapta az antropológiai diplomát.

(...) Ha a sikeres, illetve az egyre jobb érdemjegyekkel abszolvált vizsgák vizsgázóinak életben elért eredményei korrelálnának a vizsgaeredményekkel, akkor talán a jelen dolgozat is más felhangokat szólalhatna meg. Miután azonban az összefüggés nem adott, így az egyetemi vizsga tekintetében kénytelen voltam az alcímben a római mondást megváltoztatni: „Nem az életnek, az iskolának tanulunk.”

(...) Azonban vigyázat! Az egyetemi vizsgázás szféráján kívüli világegyetemben él az eredeti mondás tartalma, miszerint nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk. Szeretném, ha ezt azért pontosítanánk, megfontolás tárgyává tennénk, nehogy mások tudatlanság iránti vágyának felkeltésével vádolhasson bárki.

(...)

Mert:

BIZONY MONDOM NÉKTEK: HÜLYÉNEK LENNI BONYOLULT DOLOG!

VÉGE

Debrecen, 1995. szeptember 26. napjától 2002. augusztus 20. napjáig

Zeke László

APPENDIX

(idézetjegyzék azokból a magvas gondolatokból, melyek nem kaptak helyet a dolgozatban, de amelyek mindenképpen tárgyhoz illőek, így nem maradhatnak felemlgetés nélkül)

I.

KARL MAY, WINNETOU

OLD SHATTERHAND:

7. old.: „– Ejha! – kiáltott fel Mr. Henry csodálkozva. – Úgy kapta fel, mintha valami sétatáncos volna. nem is látszik meg magán, hogy ilyen izmos. Bizonyára ért a súlyemeléshez, mi?

Válasz helyett odaléptem hozzá, megragadtam derékszájánál, és fél kézzel a fejem fölé emeltem.

– A teremtését! – kiáltotta, lábával kalimpálva.”

76. old.: „– Be kell vallanom, hogy étvágytalanságom nem tartott sokáig. Minden úgy történt, ahogy Sam megjósolta. Először ettem medvetalpat életemben, de a kóstoló után híve lettem ennek a csemegének mindhaláláig.”

87. old.: „– Golyója mindig célba talál, és ökle olyan erős, hogy egyetlen csapással leteríti ellenségét. Ezért nevezik a fehér emberek Old Shatterhandnek.

Még nem szoktam meg, hogy hadinevemen emlegessenek, ami a Vadnyugaton nagy dicsőség.”

137. old.: „Megpróbált lerázni magáról, s kénytelen voltam néhány ökölcsapással elkábítani. Életemben először esett meg velem, hogy valaki legyőzte. Egy alkalommal már leütöttem ugyan, de azt nem lehet legyőzésnek nevezni, hiszen nem előzte meg küzdelem.”

229. old.: „– Old Shatterhand testveremnek nagy hatalma van az emberi szívek felett. Megtalálta az egyetlen szót, mely megindíthat. (...) Megvárom azt a szomorú napot, csak akkor döntök el, vajon a Missisipinek és minden mellékfolyójának habjai vértől áradva ömlenek-e a tengerbe. Uff, én beszéltem!.

OLD DEATH:

107. old.: „Ne féljen, amíg engem lát – felelte Old Death. – Egy olyan öreg kopó, mint én, ha szimatot kap, nem nyugszik, amíg el nem kapja a vadat.”

191. old.: „Old Death keze ökölbe szorult, de erőt vett magán és nyugodtan felelte:

– Előbb bizonyítsd be saját bátorságodat, mielőtt másokét kétségbe vonod! Én Old Death vagyok, és elég, ha ennyit mondok.”

204. old.: „Old... Shat... ter... hand! – hebegte az öreg, és olyan arcot vágott, hogy kacagásban törtem ki. Old Death dühösen rám ripakodott: – Ezt merte tenni vele, maga képmutató?! Így lóvá tenni az embert! Jámbor újoncnak, tapasztalatlan zöldfűlűnek adja ki magát, és közben nevet rajtam, hogy lépre mentem! Nem szégyelli magát? Összetörném a csontjait, Old Shatterhand! Felemelte öklét, mintha fejbe akarna vágni, de a vége az lett, hogy megölelt és néhányszor barátságosan hátba vágtuk egymást.”

OLD FIREHAND:

127. old.: „Ekkor észrevettem, hogy jobb lábát lassan behúzza, s térde felemelkedik. Csak nem a híres térdlövésre gondol, a térdből való célzásra, mely csak a legügyesebb lövészeknek sikerül?... Winnetou sohasem tévesztette el a célt, még éjszaka sem, s biztosra vettem, hogy ez a hihetetlenül nehéz lövés is sikerül neki.”

250. old.: „De elég a szóból! A férfi tettekkel beszél.”

280. old.: „– Uff! Old Shatterhand ökle erős, de nyelve nem álnok-e, mint a többi sápadtarcúé?

– Old Shatterhand nem hazudik soha.”

293. old.: „– Testvéreim ebből is láthatják, hogy Old Shatterhand nagy varázsló. Jaj annak, aki kezet emel rá! Uff, én beszéltem!”

WINNETOU:

53. old.: „Halk moraj futott végig a kígyó indiánok sorain, főnökiük pedig hozzám lépett és kezet nyújtott.”

68. old.: „– A kutya meg a mája! Hát még a hírért sem hallotta? Old Shatterhand, Old Death, Old Firehand, Winnetou – ezek a nevek önnek nem mondanak semmit? Istenem, és egy ilyen ember akarja megmászni a Tetonokat!”

79. old.: „– Az ogellallák varangyos békák – mondta. – Ha ki merészelnék bújni lyukaikból, eltaposom őket. Megengedi Charlie testverem, hogy vele menjek az ogellallák ellen?”

96–97. old.: „– Elég, ha annyit mondok, hogy ez itt Winnetou, az apacsok nagy törzsfőnöke – mondtam indián barátomra mutatva.

– Ah! Ah! Nézd csak! – hangzott minden oldalról.

– Ó! – kiáltott fel a pénztárnok is. – Örvendek, Mr. Winnetou! Már sok

szépet hallottam önről!

115. old.: „– Winnetou, az apacsok törzsfőnöke fél a haláltól?

– Nincs ember, aki ezt merészné mondani!”

II.

ERNEST HEMINGWAY, HALÁL DÉLUTÁN

381. old.: **Arreglar los pies**: zárt állásba hozni a bika első lábát, mielőtt a matador bemegy ölni. Ha egyik lába előrébb áll a másiknál, és elzárja vagy nagyon összeszűkíti a két lapocka közötti nyílást, ahol a kardnak be kell hatolnia.

383. old.: **Basto**: ólomlábú, hiányzik belőle a könnyedség, a művészet és a mozgékonyosság.

387. old.: **Carril**: barázda, keréknyom, vasúti sín; bikavívásban a carril az olyan bika, amely tökéletesen egyenes vonalban támad, mintha vágatban, vagy sínre állítva futna, s ezzel lehetővé teszi, hogy a matador felsőfokon ragyogtathassa tudását.

390. old.: **Compuesto**: összeszedett; egyenes tartásban várja a bika támadását.

391. old.: **Corta**: rövid *estocada*, amelyben a kard alig több, mint felerészt hatol be.

391. old.: **Corto (torrero corto)**: szűkös repertoárral rendelkező matador.

394. old.: **Desconfiado**: aki aggódik, vagy nincs önbizalma.

395. old.: **Desplante**: a bikaviador minden színpadias gesztusa.

395. old.: **Dominio**: kemény, erőszakos, kitartó. Továbbá szleng szó arra a csontrendszerre, amelybe megakadhat a kard ölés közben; továbbá egy ezüst ötpezetás.

396. old.: **Entablerarse**: a bika elfoglal egy pozíciót a **barrera** palánkja mellett, és nem hajlandó kimozdulni onnan.

398. old.: **Facultades**: az ember fizikai ereje vagy adottsága; a bikára akkor mondják, hogy tartja a facultadját, ha képességei épen maradnak a megtorlás ellenére is.

400. old.: **Hombre**: ember, mint felkiáltás, örömet, meghökkenést, nemtetszést, gyönyört fejez ki, a hangsúlytól függően. **Muy hombre**: ez ám a férfi, vagyis kellőképpen el van látva **huevoval**, **cojónnal** és így tovább.

416. old.: **Parar**: mozdulatlanul állni, és nyugodtan figyelni a közeledő bikát; **parar los pies**: mozdulatlan lábbal állni a bika támadása közben. **Parar**:

mozdulatlanul állni; **templar**: lassan mozgatni a posztót; és **madar**: uralkodni az állaton, és irányítani a posztóval, ez a bikavívás három fő követelménye.

423. old.: **Que lástima!**: Szégyen, gyalázat! Ezt a felkiáltást akkor kell hallatni, ha tudomásodra jut, hogy barátodat csúnyán felöklelte a bika, vagy valami nemi bajt kapott, vagy kurvát vett feleségül, vagy történt valami feleségével vagy gyermekeivel, vagy amikor egy rossz bikaviador jó bikát kap, vagy amikor egy jó bikaviador rossz bikát kap.

432. old.: **Sustos**: félelmek, rettegetések, megrázkódtatások.

436. old.: **Tonterías**: képtelenség; díszítő elemnek szánt ostobaságok elkövetése a bikával, min kalapot akasztani a szarvára stb.

438. old.: **Valor** merészség, bátorság, hidegvér. Alapvető tulajdonságok egy bikaviador számára.

Szakirodalom

Zeke László:

De hol a lélek fogkeféje?

Az ifjúság gyönyörei és bűnei (szamizdat)

Jellemrajzok

Döbrögi újra száguld (megjelenés előtt)

Tűzzünk a Paradicsomba!

Borzontorz meséi

Borzontorz esete a félszemű játékmacival

Canis merga

illetve:

Adams, Douglas: *Galaxis útikalauz stopposoknak*, **Aesopus** meséi, **Alan**

Pease: *Testbeszéd*, **Allen**, Woody: *Lelki jelenségek vizsgálata, Játssz újra,*

Sam!, *A szendvics feltalálása*, **Ancsel Éva**: *194 bejkezdés az emberről*,

Apollinaire: *Tízezer vessző*, **Arisztotelész** összes műve, **Aquinoi Szt.**

Tamás: *Előadások a Hiszekegyről, a Miatyánkról és a Tízparancsolatról*,

Atkins, P.W.: *A teremtés*, **Attenborough**, David: *Élet a Földön; Az élet*

erőpróbái; Az élő bolygó; Az első Édenkert, **Bacon**, Francis: *Esszék*, **Bálint**

Ágnes: *Frakk, a macskák réme*, **Dr. Bartha** András: *Kézikönyv a nők*

elsárkányosodásáról, **Bassett**, Jenifer: William Shakespeare, **Beacher-Stowe**:

Tamás Bátya kunyhója, **Benedek** István: *Hippokratésztől Darwinig*, **Bene-**

dek Marcell: Shakespeare, **Bereményi** Géza: *Dalok*, **Berger**, Thomas: *Kis*

Nagy Ember, **Bergson**, Henri: *A nevetés*, **Bernáth** Béla: *A szerelem titkos*

nyelvén, **Berne**, Eric: *Emberi játzmák*, **Bertolucci**, Bernardo: *Az utolsó*

tangó Párizsban, **Boccaccio**: *Decameron*, **Bódy** Gábor: *Tüzes angyal,*

Pszichotechnikum, **Brade**, Douglas: Woody Allen, **Brown**, H. Jackson: *Kis*

útmutató az élethez, **Bulgakov**: *Mester és Margarita*, **Burány** Béla: *Szomjas*

a vakló, **Camus**, Albert: *A közöny*, **Cela**, Camilo Jose: *Az archidoniai*

bajdorong páratlan és dicsőséges hőstette, **Cervantes**: *Don Quijote*, **Chur-**

chill, Winston: *A második világháború*, **Cicero**: *A szónok*, **Clair** Vilmos:

Párbajkódex, **Czigány** Lóránt: *Pajzán Toldi*, **Csáth** Géza: *Napló*, **Csukás**

István: *Keménykalap és krumpliorr; Süsü, a sárkány*, **Dalí**, Salvador: *Millet*

Angelusának tragikus mítosza; Elrejtett arcok, **Davies**, Paul: *Isten gondola-*

tai; Egyedül vagyunk a világegyetemben?, **De Luciano**, Crescenzo: *A görög*

filozófia rendhagyó története I-II., **Demant**, Alexander: *Az emberiség nagy*

perei, **De Mello**, Anthony: *A csend szava*, **Dorfles**, Gillo: *A giccs*, **Dosztö-**

jevskij, Fjodor Mihájlovics: *Bűn és Bűnhődés; Karamazov testvérek*,

Döbrentey Illdikó: *Égbőlpottyant mesék*, **Dumas**, Alexandre: *Monte Cristo*

grófia, **Durrell**, Gerald: *Madarak, vadak, rokonok; Az amatőr természetbú-*

vár, **Dürenmatt**, Friedrich: Fizikusok, **Einstein**, Albert: Speciális és általános relativitás elmélet, **Ende**, Michael: Végtelen történet; Momo, **Engels**, Friedrich: A család, a magántulajdon és az állam eredete, **Epikurosz**: Legfontosabb filozófiai tanításai, **Falk Miksa**: Gróf Széchenyi István utolsó évei és halála, **Faludy** György: François Villon balladáinak átköltése, **Fehér** Béla: Törökméz; Zöldvendéglő, **Fekete** István: Téli berek; Tüskevár; Bogáncs; Lutra, **Feldmár** András: A tudatállapotok szivárványa, **Feuer** Mária: A nagy megpróbáltatás, **Feynman**, Richard P.: A felfedezés öröme, **Flobert**, Gustav: Bovaryné, **Fodor** Ákos: Jazz; Akupunktúra, **Freud**: Leonardo da Vinci egy gyermekkori emléke; Álomfejtés, **Fromm**, Erich: A szeretet művészete, **Gárdonyi** Géza: Egri csillagok, **Géher** István: William Shakespeare, **Gibson**, Ian: Salvador Dalí botrányos élete, **Gilbert**, G. M.: Nürnbergi napló, **Goethe**: Faust, **Goldoni**, Carlo: Vígjátékok, **Hall**, Edward T.: Rejtett dimenziók, **Hankiss** Elemér: Az emberi kaland; Új diagnózisok; Proletár reneszánsz, **Hasek**, Jaroslav: Svejek, **Hawking**, Stephen: Az idő rövid története; Einstein álma, **Heart**, Michael H.: 100 híres ember, **Heller**, Joseph: A 22-es csapdája, **Hemingway**, Ernest: Az öreg halász és a tenger; Akiért a harang szól; Búcsú a fegyverektől; Halál délután; Afrikai vadásznapló, **Hernádi** Gyula: Boldogság templomai; Frankenstein; Az erőd; Desztrakolostor, **Hernádi** Miklós: Ottó, **Homérosz**: Odüsszeia, **Dr. Hozelka**: A hódítás ábécéje, **Hrabal**, Bohumil: Ófelsége pincére voltam, **István király**: Intelmek, **Jancsó** Miklós: Csend és kiáltás, **Janikovszky** Éva: Égigérő fű, **Jaspers**, Karl: Bevezetés a filozófiába, **Jeszenyin**, Szergej legszebb versei, **Kafka**, Franz: Az átváltozás; A per, **Kálloy Molnár** Péter: Keselyű dal; Staccato, **Karinthy** Frigyes: Tanár úr kérem; Én és énke; Az emberke tragédiája, **Kertész** Imre: Sorstalanság, **Kormos** István: Mesék Vackorról, **Krawczuk**, Alexander: Római császárok; Néró, **Krúdy** Gyula: Szindbád álomképek; Szindbád történetek, **La Fontaine** (Faludy): Állatmesék, **Lao-Ce**: Tao-te King, **Leakey**, Richard: Az emberiség eredete, **László** Gyula: Östörténetünk, **Lázár** Ervin: Berzsián és Dideki; A Négyszögletű kerek erdő; A hétfejű tündér; Bab Berci kalandjai; Manógyár; A kisfiú meg az oroszlánok; Hapci király; Gyere vissza, Mikka Makka!; Szegény Dzsoni és Árnika, **Lem**, Stanislaw: Az emberiség egy perce, **Lennon**, John: Kövér dudor Eric Hearble fején, **Leonardo** da Vinci válogatott írásai, **Lombroso**, Cesare: Lángész és örültség, **Lorenz**, Konrad: Salamon király gyűrűje, **Machiavelli**, Niccolo: A fejedelem, **Madách** Imre: Az ember tragédiája, **Maddox**, Conray: Salvador Dalí, **Márai** Sándor: Fűveskönyv, **Marcus Aurelius**: Elmélkedések, **Marx-Engels**: Kommunista kiáltvány, **Marzio**, Galeotto: Mátyás királynak kiváló, bölcs mondásairól és tetteiről szóló könyv, **May**, Karl: Winnetou 1–4., **Menuhin\Davis**: Az ember zenéje, **Menzel**, Jiri: Hát, nem tudom..., **Mereskovszkij**: Leonardo da Vinci, **Merle**, Robert: Üvegfal mögött; A sziget, **Mikszáth** Kálmán: Tóth atyafiak; A jó palócok; Szent Péter esernyője, **Milne**: Micimackó, **Moorehouse**, Paul: Dalí, **Móricz** Zsigmond: Shakespeare, **Molière** összes műve, **Morris**, Desmond: A csupasz majom; Testközelen; Az állati jogok szerződése, **Morus** Tamás: Utópia, **Noguez**, Dominique: Lenin Dada, **Orwell**, George: Állatfarm, **Ottlik** Géza: Iskola a határon, **Örkény** István: Egyperces novellák, **Pais** István: A görög filozófia, **Pap** Máriaó: 100 híres ember 100 sakkjátszmája, **Petőfi** Sándor: A helység kalapácsa, **Platón** összes műve, **Pease**, Allan: Testbeszéd, **Pólay** Elemér: A

dáciai viaszostáblák szerződései, **Popper Péter**: Belső utak könyve; Az istennel sakkozás kockázata; Belső utakon; Hogyan öljük meg magunkat; Hazugság nélkül; Fáj-e meghalni?; A felnőtt ember; Van-e ott valaki?, **Queneau**, Raymond: Stílusgyakorlatok, **Rand**, Harry: Hundertwasser, **Ranschburg** Jenő: Jellem és jellemtelenség, **Ravasz** László: Én vagyok a te istened, a Tízparancsolat a gyakorlatba, **Rejtő** Jenő összes műve, **Rideg** Sándor: Indul a bakterház, **Romhányi** „Rímhányó” József: Szamárfül; Dr. Bubó, **Rotterdam Erasmus**: A balgaság dicsérete, **Sabato**, Ernesto: Az alagút, **Sade**: Filozófia a budoárban, **Sarkadi** Imre: Oszlopos Simeon; Elveszett Paradicsom, **Savarin**, Brillat: Az ízlés fiziológiája, **Schiffer** Miklós: Stílusról férfiaknak, **Schmidt** József: Buddha élete és tanítása, **Sejkov**, Nyikolaj: Élet és szimmetria, **Seneca**: A nagylelkűségről; Az élet rövidségéről; A lelki nyugalomról; A haragról, **Shakespeare**, William összes műve, **Suetonius**: Caesarok élete, **Szabó** István Andor: Az úriember, **Szondi** Lipót: Káin a törvénytisztező, Mózes a törvényalkotó, **Szent-Györgyi** Albert: Az örült majom, **Szutyjev**, Valgyimir: Vidám mesék, **Tamkó Sirató** Károly: Tengerecki, **Theophrasztosz**: Jellemrajzok, **Tolsztoj**, Lev: Háború és béke, **Tóth** Árpád: Szavak szobrásza, **Török** Sándor: Kököjszi és Bobojsza, **Truhanocszkij**: Winston Churchill, **Twain**, Mark: Ádám és Éva naplója; Tom Sawyer Kalandjai, **Újváry** Zoltán: Menyecske a kemencében, **Xenophón**: Emlékeim Szókratészről, **Vámos** Miklós: Anya csak egy van; Zenga Zének, **Varga** Domokos: Kutyafülűek, **Vázsonyi** Endre: Rémusz bácsi meséi, **Verne**, Jules: Grant kapitány gyermekei; Utazás a Holdba; Utazás a Hold körül, **Vian**, Boris: Venyigeszú és a plankton; Tajtékos napok; Pekingi ős, **Vonnegut**, Kurt: Macskabölcső; Mesterlövész; Bajnokok reggelije, **Weöres** Sándor: A teljesség felé; Bóbita, **Winkler** Róbert: Kutyaszorító, **Woodehouse**: Forduljon Psmithhez, **Zappa**, Frank: Az igazi Frank Zappa könyv, **Zemlényi** Zoltán: Hoppárézimi; Öbölkör, valamint:

A Szent Biblia

A Talmud könyvei

Korán

Név- Tárgy és Fogalom mutató

A szerelem titkos nyelvén 296; a vizsgáztató is ember 402, 419; adrenalin 172, 201, 234, 249, 387; afrodiziákum 247; Aida 140; Akceleráció 115; aláírás 25, 28, 39–40, 47, 74, 422, 423; állatartó kedv 55; Allen, Woody 1; állva nézett TV 30; amatőr hallgató 439; antagonista hallgató 438; anarchisták 138; anatómia 145; androgén szint 225; Antonius, Marcus 194; Aphrodité (Kallipürgosz) 284; apokrif vallások 83; Arany János 211; aranyköpések 442; arc 248–251; atipikus kirúgási formák 326–329; átcsoportosítások 35; autodafé hangulat 184; audiatur et altera pars 392; aura mediokratész 86; autodafé 184; babonák 83; Bajnokok Ligája 138; Baku-nyin 138; bazirozás 21; bellum omnium contra omnes 98; bentalvás 101–102; Bernáth Béla 296; beszéltető vizsgázó 433; beszámoló 40, 44–46, 336, 339; beugró 343; Biblia 139; Bond, James 116; bondológia 116; bonviván 210; Dr. Brósz Róbert; bukásmentes egyetem 408; business look 88; Caesar, Gaius Julius 194, 222; canis merga 186, 187, 401; Casablanca 132; csillogó professzor-szemek 171; csípőingás 282; Codex Ashburnham 105; csukló 262; Dalí, Salvador 336; De hol a lélek fogkeféje? 158, 160, 164; depresszió 117, 390; Der Alte 342; Dísz Kanszatyor 45; Ditrich, Marlene 91; dugás távoli, halvány reménye 204; egyetemista zseb 89, 91, 104, 112, 113, 159, 161; Eichmann, 346; Einstein, Albert 7; ellesett módszerek 443; elővizsga 359–363; emberség 164; Fáber András; Facies Hipocratica 316; fallikus fenyegetés 246; Famulus, a tacsó 154; fantazmagóriák 27; feledett ismerősök 54; fenék 280–289; feromon 247; Feynman, Richard P. 108; fogak 257; fogadalmak 149; fogászati probléma 57; Foxy Maxy 28; Frangepán 66; fülcimpa 243; fül/orr 240–247; halál 6, 29, 34, 45, 69, 72, 78, 84, 117, 156, 169, 195, 249, 333, 339, 342–343, 355; half officiel 88; harisnya(kötő) 307; házikő-barométer 248; Gandhi, Mahátma 227; genitáliák 290–300; Giovanni 195; Gluteus Maximus mániákusok 266; Grimm mesék 76; Guttemberg 139; gorilla 222, 279; haj 215–227; halasztás 176–177; halotti anyakönyvi kivonat 75; Hamupipőke 309; Havronyina 38; Hawkins, Sam 148; Hemingway, Ernest 6; Henry-féle karabély 71, 103; Hill, Benny 194; Hímdominancia 225; hipnotizálás 110; Hipokratész (facies Hipocratica) 316; hiszékenység sápszedői 60; homo homini lupus est, ember embernek farkasa 98, 104; honvédelmi oktatás 28, 29; Horger Antal 335; hozomány (vivevény) 244; Hundertvasser, Friedrich 2; igazolások magyarázatok) 424; index 25, 39, 83, 128, 181, 211, 229, 299, 343, 348, 365, 369, 371, 385, 416, 423, 428, 430; információ-hajhász 48; intellektuális dzsuva 10; inplantátum 276; inszeminátor 194; internet 32; irigység-szomj 50; Isten 34, 36, 47, 57, 83, 93, 159, 200, 232, 273, 284, 330, 375, 377; izzadás 265; javítóvizsga 359, 364–367; jegyzet 11, 15, 52, 59–65, 108,

142, 152, 170, 187, 191–192, 339, 367; Jób 34; Joker-tétel 137; jógaalvás 58; József Attila 335; Jupiter 130; Jubigin 191; jurisprudentia 7; kaka a lépcsőfordulóban 44; kaméleonok 436; kar/kéz 260-265; Karinthy Frigyes 127; kártyaorientált tételadás 420; káromkodási gyakorlat 297; katalógus 28, 40–42, 398; katonai szleng 351; kegyetlenség 17, 36, 353, 368; kérdésfeltevő elvtárs 197; Kertész Mihály 132; kétségbeesett taktikai megfontolások 93; kifogások 25, 49, 51-52, 56, 59; kihozott tételek módszere 111; kínzócélop 5, 182, 391; kirúgás 61, 145, 162, 200-202, 318-326, 333, 342-344, 350, 357, 361-362, 383; Kiss Tamás 351; kopaszodás-kopaszság 224; korán kelők arisztokráciája 100; kollégiumi eufória 14; kombinatorikai tételadás 420; komplexus 40, 172; könyörgés 173–174; könyvhalmozás (mesterséges mézesmadzag) 51; közép geci 384; kreatív ösztönök 56; kudarc-izony 50; kulcs (lopott, ál-, másolt) 111; kurva meg a bohóc 356; lecke-könyv 8, 74, 161, 356; láb 301-312; Lady Remington 45; XIV. Lajos 273; lánckirúgás 382; látens stréber 50, 179; lázadó fiatalság álorcája 109; Leonardo da Vinci 105; Madách Imre 392; mágia 83, 148, 161; Mamma-giganto-mánia 266-267; manufaktúrális jegyzet készítettetésének elvei) 63-64; Machiavelli, Nicolo 172; Mária Terézia 244; Marx, Karl 83; May, Karl 6; mázli 135–137, 139, 143, 146, 152, 155–156, 158, 160, 162, 164, 181, 330, 367, 370, 396; medveölő (nagy medveölő) 71, 103; megalázások csimborasszója 356; Megkínzott áldozatok Nemzetközi Rehabilitációs Központja 389.; megtévesztő számárfül 110; mell 266-279; mellkasjelzések 278; melltartó 271; mellbimbó 116, 241, 270, 274–277; merevedés 294; Mercury, Freddie (Queen) 46; mesterséges szájalomraméltóság 94; mezelen csiga 170; Mikulás 404; Millennium 2001 29; Mirage 46; Miru György 402-420, 421; Mitic, Gojko 33; Morgan roadster 124; Morris, Desmond 215; mosolynak vélt arcidegzés 196; Dr. Nagy Ferenc 339; Napoleon 130; narratív hallgató 437; NATO 28-29; NDK úszónők 260; nürnbergi huszonkettő 381; nyak 258–259; nyelv 257; oktatói „Ki kicsoda?” 409; Old Death 340, 342; Old Shatterhand 71, 100, 148, 200, 375; orgazmus csúcs 133; öltöny 82, 87–88, 90, 96, 104, 108, 161, 356; ön-alázás non plus ultrája 355; önkívület 67, 70, 103, 117, 118, 172, 182, 363; optikai tuning 215; orrbavalók 241; páni félelem 118; Papp Gyula ezredes 29; Petőfi Sándor 338; pénisz 200, 220, 241, 273, 290, 293; plasztikai sebész 276; Play Boy 116, 139, 189; Dr. Pólay Elemér 164–165, 348, 381; Poszt Egzámén Rex 342; poszt-traumás stressz szindróma 347, 389–390; pöcegödör 27; pro herede gastio 211; pseudo-mártír 50, 179; pupilla 234; puska (ezüstpuska; puskázás) 51, 82, 103–109, 116, 142, 161, 170, 233, 241, 315, 331, 340; puskázó vizsgáztató 403; rádiótelefon 104, 109, 140; Raffaello 336; „rávászokc, bázmeg” 334; realitás 167–168, 176, 186, 188, 189, 192, 195–197, 199, 201–202; Reed, Dean 33; Rejtő Jenő 17; Rézfaszú Bagoly 335; relatív időérzékelés 26; reménytelenség eleganciája 371; Rick’s Café Americain 132; római jog 106, 164, 187, 381, 399; romániai forradalom 52; röntgenszem-módszer 111; sajtóhiba 193; Sámson 222; VI. Sándor pápa 213; Savile Row 87; Schafhausen aranyóra 87; segéd-eszközök (vizuális, audióális) 108–109; sértetti közrehatás (a sértett provokatív magatartása) 354; szex gumiallatokkal 32; Shakespeare, William 211; smink 238; sokkal hülyébbek társasága 66; sors 14, 17, 33, 34, 46, 52, 64, 66, 91, 96, 156, 317, 365, 371; szado-mazo 16, 66; szagcsapda 220; száj 252–257; szelektív hallgatói hallás 427; szex 83, 106, 202–203, 207, 209,

211–212, 214, 222, 239, 249, 254, 257, 261, 263, 269, 273, 275, 281, 283, 285, 290, 294, 298, 301, 313, 354, 364; szem 228–239; szemkontaktus 229; szemöldök 233; szemtengely-ferdülés 190; szemüveg (mesterséges intelligencia) 84, 111, 227, 237; szigorlat 27, 101, 128, 294, 299; Sziszifusz 25; szívátás 351; Szókratész 44; szupernova 197; Szűcs Miklós 421; szülői aggodalmaskodás 136; taktikai utóvizsga 329; talon-nap 37; tananyag-ekonomisták 434; tanga 288, 291, 302; tanszéki titkárnők 47; tenyér 264; terapeuta (önmagunké) 18; tervszövések (optimista időszaka) 13–14, 16–17, 23, 37; tétel 21, 37, 93, 102, 104, 108, 110–113, 137, 139, 141, 147, 154, 159, 175, 181, 201, 228, 297–298, 327, 336, 340, 398, 400; tételrostálás 404; Tokaji aszú (hat puttonyos, 1968-ból 128; Dr. Tokaji Géza 339; tordessillasi egyezmény 213; Torquemada 169; trójaifaló-módszer 112; tudásszomj 51; túlzottan ideális vizsgáztató 157; tu mistura öltöny 87; utóvizsga csekk 333; vaginális emisszió 294, 296; vágyhazugságok 106; varázs-mantra 429; Vasorrú Bába 335.; Venus (Vénusz) 130, 277; véradó hallgatók (vitam et sanguinem) 378; verduni vérszívattyú 352; vérontás 40; világbajnokság, vb 33, 96, 234, 390; villamosszék 209; villanykörte sztori 163; vizsga(időszak) 1, 4, 6, 9, 17, 21–22, 25–27, 34–35, 37–41, 46–47, 49–52, 55, 57–58, 61–62, 65–66, 68, 71, 72, 74, 76–77, 79, 80, 82–88, 92–92, 95–96, 101–104, 106–107, 110–114, 116–129, 132–133, 136–142, 144–151, 154–157, 159–162, 164–179, 181–184, 187–190, 194–198, 200–205, 207–212, 224–226, 228–234, 236, 238–244, 246–250, 252, 255–259, 261–262, 264–266, 270, 273, 275, 277–279, 287, 289–292, 294, 298–299, 309–318, 323–324, 326–330, 333, 335–336, 339–340, 342–349, 353–356, 358–368, 370–372, 374–379, 381–384, 386, 390–392, 394, 400; vizsga-bugyi 83, 150; vizsga helyett kártyaparti 161; vizsgaterem 178, 182–183, 261, 289; vizsgázó-humán-etológia 215; vizsgázótípusok 430–440; Winnetou 5, 21, 96, 100, 104, 109, 148, 401; Zánka, úttörőtábor 283; zanzák 435; Zappa, Frank 138; zihereis-tű 241; Zrínyi 67

FÜLSZÖVEG:

A rendhagyó egyetemi jegyzetben olvasható anyag nem igazán cselekményes, mondhatni egyáltalán nem az, sokkal inkább egy Boccaccio stílusát idéző baráti „csevegés”, melynek szereplői fiatal jurátusok, orvosok stb. A pszeudo-tudományos dolgozat nem kevés nosztalgiaiával idézi fel a „régi szép időket”, az egyetemi éveket. Az anekdotázás és a majdnem viccmesélés szintjén folyó jóízű tréfálgatás legfőképpen az egyetemi élet legdrámaibb eseményeit, az indulatok és érzelmek, tragédiák és a felszabadult boldogság sorozatos és változatos kavalkádjának panoptikumát mutatja be, azt a külön kis világot, melyet az egyetemisták a vizsgaidőszakokban élnek. A „tananyag” végén rádöbbenünk, hogy az egyetemi vizsgák időszaka valójában hetekbe tömörített összességét, mintegy esszenciáját adja néhol groteszk, néhol nevetséges, de összességében mégiscsak szeretnivaló világunknak. A konfliktusok, a jellemek ugyanúgy bomlanak ki előttünk, mint hétköznapijaink során a kritikus helyzetekben, csak sokkal nyilvánvalóbban, élesebben.

